

LIETUVOS TEISĖS UNIVERSITETAS

Vygandas Paulikas

**EUROPOS SAJUNGOS
INSTITUCIJOS IR VALDYMAS**

Vadovėlis

Vilnius 2004

UDK 341.17(4)(075.8)
Pa395

*2003 m. gruodžio 19 d. Nr. A-187
Aukštųjų mokyklų bendrųjų vadovėlių leidybos komisijos rekomenduota*

Išleista Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos lėšomis

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Valstybinio valdymo fakulteto dekanė, Europos Sąjungos politikos ir valdymo instituto direktorė dr. *Laima Liucija Andrikienė* ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos ambasadorius ypatingiems pavedimams COREPER'o klausimais *Romualdas Kolonaitis*

Vadovėlis apsvarstytas Lietuvos teisės universiteto Valstybinio valdymo fakulteto Europos Sąjungos politikos ir valdymo instituto 2003 m. rugpjūčio 29 d. posėdyje (protokolo Nr. 27V1-101) ir rekomenduotas spausdinti

Lietuvos teisės universiteto vadovėlių, monografijų, mokslinių, mokomųjų, metodinių bei kitų leidinių aprobavimo spaudai komisija 2003 m. lapkričio 4 d. posėdyje (protokolas Nr. 2L-2) vadovėlį patvirtino spausdinti

TURINYS

PRATARMĖ	5
1. EUROPOS BENDRIJOS	8
2. BENDRIJŲ INSTITUCIJOS	9
3. EUROPOS PARLAMENTAS	16
3.1. Parlamentinė Asamblėja tampa Parlamentu	16
3.2. Parlamento rinkimai	18
3.3. Bendrijos plėtra ir Parlamento kaita	21
3.4. Politinės partijos ir koalicijos	24
3.5. Parlamentinio darbo patirtis	31
3.6. Būstinė	32
3.7. Vadybinės parlamento struktūros	33
3.8. Darbas komitetuose	35
3.9. Plenariniai posėdžiai	39
3.10. Teisės aktų priėmimas	40
3.11. Biudžeto tvirtinimas	46
3.12. Vykdomosios valdžios kontrolė	48
3.13. Parlamentas ir pagrindinės ES politikos	51
4. EUROPOS SAJUNGOS TARYBA (Vadovų taryba)	53
4.1. Bendra charakteristika ir funkcijos	53
4.2. Posėdžių (susitikimų) dalyviai	56
4.3. Posėdžių organizavimas	57
5. EUROPOS SAJUNGOS TARYBA (Ministrų Taryba)	60
5.1. Bendra charakteristika ir funkcijos	60
5.2. Sudėtis ir posėdžiai	64
5.3. Generalinis sekretoriatas	69
5.4. Tarybos komitetai ir darbo grupės	70
5.5. Sprendimų priėmimas	77
6. EUROPOS KOMISIJA	85
6.1. Bendra charakteristika ir funkcijos	85
6.2. Pirmininkas	89
6.3. Komisijos formavimas	90
6.4. Posėdžiai	93
6.5. Komisijos narių (komisarų) kabinetai	94
6.6. Komisijos struktūra	97
6.7. Generalinis sekretoriatas	101
6.8. Kitos tarnybos	103
6.9. Valdininkų skaičius	105

6.10. Valdininkų grupės ir rangai	107
6.11. Paaukštinimas tarnyboje ir atlyginimas	108
6.12. Personalas	110
6.13. Komisijos patariamieji komitetai	112
6.14. Komitologija	113
6.15. Ekspertų grupės ir pogrupės	116
6.16. Teisės aktų rengimo procedūros	121
6.17. Sprendimų priėmimas	122
6.18. Komisijos reformos	123
6.19. Naujoji karjeros struktūra ir darbo užmokestis	127
7. EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS	133
7.1. Bendra charakteristika ir funkcijos	133
7.2. Struktūra ir valdymas	140
7.1. Pirmos instancijos teismas	142
8. EUROPOS AUDITO RŪMAI	142
9. EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS	149
10. REGIONŲ KOMITETAS	157
11. EUROPOS CENTRINIS BANKAS	164
12. EUROPOS INVESTICIJŲ BANKAS	169
13. EUROPOS OMBUDSMENAS	174
14. EUROPOLAS	176
15. ES INSTITUCIJŲ PERSONALO TAISYKLĖS IR PERSONALO ATRANKOS ĮSTAIGA	176
16. AGENTŪROS – ANTRINĖS TEISĖS AKTAIS ĮSTEIGTOS INSTITUCIJOS	182
16.1. Europos maisto saugos valdyba	185
16.2. Vidaus rinkos derinimo (prekių ženklų derinimo) įstaiga	189
16.3. Europos medicinos produktų vertinimo agentūra	191
16.4. Europos augalų įvairovės įstaiga	193
16.5. Europos jūrų laivininkystės saugumo agentūra	194
16.6. Europos aviacijos saugumo agentūra	196
16.7. Europos aplinkos agentūra	198
16.8. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras	200
16.9. Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras	203
16.10. Europos profesinio mokymo plėtros centras	204
16.11. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas	206
16.12. Europos saugumo ir sveikatos darbe agentūra	208
16.13. Europos Sąjungos įstaigų vertimo centras	210
16.14. Europos rekonstrukcijos agentūra	212
16.15. Europos mokymo fondas	213
17. EUROPOS ANTIKORUPCIJOS ĮSTAIGA	215
18. PRIEDAI	218
19. LITERATŪRA, ES TEISĖS AKTAI, INTERNETO SVETAINĖS	250

PRATARMĖ

Europos žemyne iki XX amžiaus vidurio vyko nesibaigiantys karai. Romos imperijoje taikos metu turėjo būti uždarnos dievo Jano šventyklos durys. Per pirmuosius Romos valstybės 700 egzistavimo metų tos durys buvo trumpam užvertos tik tris kartus.¹

Ne mažiau Europoje kariauta viduramžiais ir vėlesniais šimtmečiais. Vyko Prancūzijos ir Anglijos šimtametis karas (1337–1453 m.). Žemyno pietuose vyko nesibaigiantys karai su Osmanų imperija, rytuose – su totoriais–mongolais, taip pat kryžiaus žygiai.

Kai kurios Europos valstybės, pavyzdžiui, Ispanija, Anglija, Prancūzija, dabartinėse savo geografinėse teritorijose gyvavo šimtmečius, tuo tarpu Vokietija, Italija, Airija susikūrė dabartinėse teritorijose tik XIX amžiuje ir XX amžiaus pradžioje. Valstybių kūrimąsi lydėjo suklestėjęs nacionalizmas bei karinės jėgos naudojimas, nuo kurio kentėjo ir gretimų valstybių gyventojai.^{1a}

Žmonių aukų skaičiumi ir sugriovimais visoje žmonijos civilizacijų istorijoje išsiskiria praėjusio šimtmečio Pirmasis ir Antrasis pasauliniai karai, kurių pagrindine veiksmų arena vėl tapo Europos žemyno valstybės.

Trumpais atokvėpio tarp karų laikotarpiais Europoje nuolat buvo keliami idėja suvienyti tautas bei valstybes ir ateityje išvengti tarpusavio karų, siekti patikimesnės gynybos nuo išorės priešų.

Po Antrojo pasaulinio karo Vakarų Europos šalys patyrė didelę surutę. Ją dar labiau aštrino Sovietų Sąjungos baimė. Pastarosios agresyvi politika liudijo galimas jos karines atakas prieš kitas valstybes bei ardomosios veiklos organizavimą. Vakarų Europos valstybės nerimavo ne tik dėl potencialios TSRS agresijos. Nemažiau buvo nerimaujama dėl Vo-

¹ *Varmienė J.* Istorija: civilizacijos. Lietuva, pasaulis. – Vilnius: Arlila, Leidėjų asociacija BIBLION, 2000. P. 30–31.

^{1a} *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 4.

kietijos atsigavimo, jos galių sustiprėjimo ir galimos naujo karo Europoje grėsmės.

Pokario Europos šalių atgaivinimu bei vienijimusi buvo suinteresuotos ir JAV, teikusios didelę materialinę paramą, skatinamos ne tik dosnumo, bet ir dėl galimos gyvybiškai svarbių šalių žlugimo grėsmės šaltojo karo sąlygomis. Maršalo planas (1947 m.) buvo svarbiausias veiksnys, nulėmęs itin sparčius Vakarų Europos valstybių materialaus atstatymo ir dvasinio atsigavimo tempus. 1947 m. birželio mėnesį generolas G. Maršalas, tuo metu ėjęs JAV valstybės sekretoriaus pareigas, Harvardo universitete paskelbė planą, kuris buvo pavadintas jo vardu ir pagal kurį visai Europai (įskaitant TSRS) buvo pasiūlyta ekonominė pagalba su sąlyga, kad Europos šalių vyriausybės imsis atsakomybės už šio plano įgyvendinimą. Pagal jį iki 1952 m. buvo skirta 13 milijardų JAV dolerių pramonei ir žemės ūkiui atgaivinti, finansams stabilizuoti.

TSRS su savo šalininkais atsisakė pagal Maršalo planą numatytos finansinės JAV paramos, tuo tarpu šešiolika Vakarų Europos valstybių įsteigė Europos ekonominio bendradarbiavimo komitetą, kuris apskaičiavo 1948–1952 metų prekių ir užsienio valiutos poreikius. Šis komitetas 1948 m. buvo pertvarkytas į nuolat veikiančią Europos ekonominio bendradarbiavimo organizaciją (EEBO). Baigiantis 1949 m. į EEBO buvo priimta Vakarų Vokietija, o 1950 m. JAV ir Kanada.²

EEBO įsteigimas sutapo su Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Belgijos, Nyderlandų ir Liuksemburgo (pastarosios trys nuo munitų sąjungos sudarymo 1947 m. sutrumpintai vadinamos Beneliuksu) Briuselio sutarties pasirašymu 1948 m. kovo 17 dieną. Ši sutartis, kaip ir 1947 m. Diunkerke pasirašyta Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos sutartis, buvo formalus karinis aljansas, nukreiptas prieš galimą naują Vokietijos karinę grėsmę.

Briuselio sutartis buvo pasirašyta praėjus trimis savaitėms po vadinamojo „Prahos perversmo“, kai tuometinės Čekoslovakijos komunistai neteisėtai perėmė valdžią šalyje likus trimis mėnesiams iki sovietų „Berlyno blokados“.

1950 metų gegužės 9 dieną Prancūzijos užsienio reikalų ministras Robertas Šumanas, gimęs Liuksemburge, o Pirmojo pasaulinio karo metais tarnavęs Vokietijos armijoje, paskelbė deklaraciją. Joje buvo teigia-

² Nugent N. The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 13.

ma: „... norint suartinti Europos tautas, reikia panaikinti nuo amžių tarp Prancūzijos ir Vokietijos egzistuojančias priešybes. Kad ir kokie būtų veiksmai, jie visų pirma turi apimti šias dvi valstybes. Prancūzijos Vyriausybė siūlo visą Prancūzijos ir Vokietijos anglių ir plieno pramonę pavesti valdyti bendrai Aukštajai valdybai, veikiančiai kitoms Europos valstybėms atviroje organizacijoje. Bendra anglių ir plieno gamyba turėtų nedelsiant garantuoti galimybę kurti bendrus ekonominės raidos pamatus – tai būtų pirmas žingsnis Europos federacijos link... įtvirtinus gamybos savitarpio priklausomybę, joks Prancūzijos ir Vokietijos karas ne tik neišvairduojamas, bet ir materialiai neįmanomas“.³

Roberto Šumano vardu pavadinta iniciatyva labiau priklausė Žanui Monė, Prancūzijos nacionalinės planavimo komisijos vadovui, per karus daugiausia nuveikusiam koordinuojant prieš Vokietiją nukreiptus sąjungininkų veiksmus. Jis buvo giliai įsitikinęs tinkamos struktūros institucijų verte buriant žmones siekti bendrų tikslų.⁴

R. Šumano deklaracija buvo ne pirmoji pokario Europoje kilusi iniciatyva suvienyti žemyno valstybes.

1949 metų balandį buvo pasirašyta Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (NATO) sutartis, į kurią dėl suprantamų priežasčių dar nebuvo priimta tuometinė Vokietijos Federatyvinė Respublika. Taip buvo sutvarkyti Vakarų Europos gynybiniai klausimai ir buvo galima atsідėti vien ekonominiams bei politiniams Europos vienijimo reikalams.

Buvo tikėtasi, kad 1949 m. įkurta Europos Taryba galės tapti Europos federacijos, turinčios realias galias, užuomazga. Deja, jau po pirmųjų Europos Tarybos veiklos mėnesių buvo aišku, kad šiai organizacijai lemta kitokia misija.

R. Šumano iniciatyva įsteigti Europos anglių ir plieno bendriją (EAPB) buvo palankiai įvertinta Vakarų Vokietijoje. Nors ir daugiatautės sudėties, šią organizaciją kūrė dvi valstybės: Prancūzija ir Vokietija, politiniais ir ekonominiais tikslais. Prancūzijos siekis įkurti EAPB aiškiai rodė jos politikos posūki partnerystės su Vokietija link, ir tai buvo svarbiausias pokario Europos įvykis. Prancūzija atvirai pareiškė norą susitaikyti su Vokietija.

³ *McAllister R.* Nuo Europos Bendrijos iki Europos Sąjungos. – Vilnius: Eugrimas, 2000. P. 41.

⁴ *Ibid.*

1. EUROPOS BENDRIJOS

1951 metų balandį šešios valstybės (Prancūzija, Vokietija, Italija, Belgija, Liuksemburgas, Olandija) Paryžiuje pasirašė Europos anglių ir plieno bendrijos steigimo sutartį, kuri įsigaliojo 1952 metais. Pagal sutartį buvo suformuotos visoms šešioms valstybėms bendros valdžios institucijos bendrai anglies ir plieno politikai įgyvendinti:

- EAPB vyriausioji valdyba, balsų daugumos principu įgaliota priimti sprendimus, teikti rekomendacijas, nustatyti įmonėms mokesčius, skirti baudas ir taip kontroliuoti produkcijos gamybą bei investicijas šiose valstybėse;

- EAPB teismas buvo įgaliotas spręsti apie Vyriausiosios valdybos sprendimų ir rekomendacijų teisėtumą;

- EAPB Ministrų Taryba veikė kaip atskira tarpvalstybinė sprendimų priėmimo institucija;

- EAPB Asamblėjai (Parlamentui) buvo pavesta kontroliuoti Vyriausiąją valdybą bei dviejų trečdalių balsų dauguma atstatydinti Ministrų Tarybą.

Europos susivienijimo šalininkams Europos anglies ir plieno bendrijos įsteigimas buvo viso labo tik pirmas žingsnis, o ne galutinis tikslas. Anglių ir plieno pramonės svarba valstybių ekonomikoje laipsniškai mažėjo. Pasaulis vis daugiau naudojo iš naftos išgaunamos energijos ir jau išvėlgė didelę branduolinės energetikos svarbą ateities pramonėje ir ekonomikoje.

1955 metais EAPB narės, jau gerokai sustiprėjusios, surengė pasitarimą Italijos mieste Mesinoje. Čia nusprendė įsteigti Europos ekonominę bendriją (EEB) ir Europos atominės energijos bendriją (EURATOM). Jungtinės Karalystės atstovai dalyvavo konferencijoje stebėtojų teisėmis, bet iš jos pasitraukė manydami, kad naujai kuriamos Europos valstybių organizacijos žlugs. Jie nesutiko su vienodo išorinio tarifo įvedimu, kuris prieštaravo Britų Sandraugos šalių įsipareigojimams. Be to, jie norėjo apriboti valstybių bendradarbiavimą tik laisvosios prekybos zonos (EFTA) sukūrimu. Šią zoną jie bandė sukurti, bet, kaip

vėlesni įvykiai parodė, kaip tik šios zonos, o ne Europos ekonominės bendrijos iš tiesų nepavyko sukurti.

Europos ekonominės bendrijos ir Euratomo steigimo sutartys buvo pasirašytos 1957 metų kovą Romoje. 1967 metais abi šios sutartys buvo sujungtos su Europos anglies ir plieno bendrijos sutartimi. Romos sutartimis buvo įtvirtintos visoms Europos bendrijoms bendros valdžios institucijos: Ministrų Taryba, Komisija, Parlamentas ir Teismas.

Pirmasis ekonominės integracijos etapas, turėjęs baigtis (ir baigėsis) po 12 metų, buvo komercinis: sudaryta muitų sąjunga su bendru išorinio tarifo įvedimu ir visišku tarifų bei kvotų panaikinimu rinkos viduje. Antroji pakopa numatė platesnę ekonominę sąjungą įgyvendinant bendrąją žemės ūkio politiką, įvedant laisvą darbo jėgos ir kapitalo judėjimą, derinant socialinę politiką, diegiant bendrus sveikatos, darbo saugos ir kitus standartus, įgyvendinant pinigų sąjungą, įvedant bendrą valiutą ir įsteigiant bendrą centrinių banką. Siekiant įgyvendinti Bendrijos ekonominius tikslus buvo būtina ir politinė integracija, nors apie tai Romos sutartyje net nebuvo užsiminta. Visiems Bendrijos kūrėjams buvo akivaizdu, kad politinė integracija buvo bene pagrindinis tikslas ir priemonė plėsti Bendrijos įtaką ne tik Europoje, bet ir kituose gyvybiškai svarbiuose regionuose, pavyzdžiui, Artimuosiuose Rytuose, kurių nafta buvo svarbiausia europiečių importo prekė. Ne mažiau svarbūs buvo bendri Euratomo tikslai, branduoliniai tyrimai, branduolinės energetikos naudojimas, saugos taisyklių kūrimas ir bendra institucija, atsakinga už tinkamą branduolinės žaliavos bei energijos naudojimą.

Vėlesnėmis sutartimis (Mastrichto, Amsterdamo, Nicos vieningu Europos aktu) buvo tęsiama ir plečiama Bendrijos valstybių narių ekonominė ir politinė integracija (žr. III priedą).

2. BENDRIJŲ INSTITUCIJOS

Europos bendrijų sutartyse (konstitucijoje) numatytų tikslų įgyvendinimą turėjo garantuoti trys pagrindiniai veiksniai: bendra valdininkija (institucijos), bendra teisė ir bendri pinigai (iš pradžių biudžetas).

Valdininkijai, kuri kiek vėliau neretai dar pradėta vadinti Briuselio biurokratais, tenka svarbiausias vaidmuo Europos vienijimosi procese, nes ji rengia bendrų teisės aktų projektus, kontroliuoja jų įgyvendinimą bei tvarko bendrus pinigus.

ES valdininkija nevienodai vertinama ne tik valstybėse narėse, bet ir kitose pasaulio valstybėse, kurios yra vienaip arba kitaip veikiamos ES vykdomų politikų. Vieni tvirtina, kad eurobiurokratų esą per daug ir yra linkę juos kaltinti dėl daugelio valstybėse narėse pasitaikančių negerovių. Tokią nuomonę neretai mėgsta skelbti netgi valstybių narių valdančiųjų partijų lyderiai prieš kiekvienus artėjančius nacionalinių parlamentų rinkimus, taip siekdami nusimesti bent dalį kaltės dėl rinkėjams duotų pažadų netesėjimo.

Kiti pageidautų, kad Briuselio valdininkai turėtų daugiau galių ir galėtų daryti didesnę įtaką politiniams procesams, kuriuose lemiamas vaidmuo priklauso valstybių narių nacionalinei valdininkijai.

Vieniems eurobiurokratas – vos ne visokio blogio išikūnijimas, kitiems – tai gerai išsimokslinusių ir išsilavinusių žmonių komanda, padedanti įgyvendinti visų europiečių siekius gyventi savo žemyne saugiau ir turtingiau.

Nuomonių gausą ir jų prieštarumą lemia tikslios informacijos apie ES valdininkiją bei jos atliekamas funkcijas stoka.

Tad kokia iš tiesų yra ta ES valdininkija, kai kada dar vadinama Briuselio biurokratais? Kokiose ES institucijose ji dirba ir kokias funkcijas valstybės narės pavedė jai vykdyti?

Dauguma ES valdininkijos dirba penkiose pagrindinėse institucijose: Europos Komisijoje, Europos Parlamente, Europos Sąjungos Taryboje, Europos Teisingumo Teisme, Europos audito rūmuose. Mažesnė ES valdininkijos dalis dirba Ekonomikos ir socialinių reikalų komitete, Regionų komitete, Europos investicijų banke, Europos centriniame banke, ES agentūrose, komitetuose, Europole.

Prancūzijos užsienio reikalų ministras R. Šumanas, siūlydamas 1950 metų gegužę įsteigti Europos anglių ir plieno bendriją, nurodė ir galimą šios bendrijos vykdomąją instituciją – Aukščiausiąją valdybą.

Pirmuoju Aukščiausiosios Valdybos pirmininku paskirtas kitas prancūzas Ž. Monė siekė, kad tai būtų naujų idėjų ir rizikingų sprendimų nesibijanti institucija. Jo manymu, Aukščiausioji valdyba privalėjo išlikti neformali ir nedidelė institucija. Ž. Monė savo pirmiesiems bendradarbiams Aukščiausioje valdyboje teigė, kad didesnis nei 200 tarnautojų skaičius būtų šiai institucijai pražūtingas.⁵

⁵ *Stevens A., Stevens H.* Brussels Bureaucrats. The Administration of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 19–61.

Didėjantis EAPB valstybių narių pasitikėjimas pirmais Aukščiausiosios valdybos sprendimais skatino šios institucijos funkcinę plėtrą ir valdininkijos personalo gausėjimą. Per pirmuosius du Aukščiausiosios valdybos veiklos metus valdininkų pagausėjo iki 550. Iki 1956 metų Aukščiausiosios valdybos administracija buvo transformuota iš neformalių grupių į profesionalią valdininkiją su panašia į Prancūzijos viešojo administravimo aparato struktūra. Buvo pereita nuo Ž. Monė iš pradžių toleruoto neformalaus valdininkų parinkimo prie atvirų atrankos konkursų organizavimo administracijos darbuotojams.⁶

Romos sutartimis nustačius ilgalaikį tikslą – siekti Europos tautų „vis glaudesnės sąjungos“ Bendrijos steigėjai susitarė teikti pirmenybę institucinei struktūrai, pasižyminčiai šiais svarbiausiais ypatumais:

- Bendrijos institucijos atspindi valstybėse narėse esančias institucijas, t. y. renkama parlamentą (įstatymų leidžiamoji valdžia), vykdomąją valdžią (atspindinčią jėgų pusiausvyrą parlamente) ir teisminę valdžią (nagrinėjančią ginčus, susijusius su Bendrijos teisės taikymu);
- Bendrijos institucijos turi būti nepriklausomos nuo valstybių narių valdžios ir telktis vienoje Bendrijos vietoje.

Deja, ilgai svarsčius tokia ES valdžios institucinė struktūra nebuvo surasta dėl politinių ir istorinių motyvų. Nenorėta daug valstybių narių valdžios galių (suvereniteto) perduoti Bendrijai prisibijant, kad valstybės narės nebegalės kontroliuoti Bendrijos institucijų. Be to, žinant, kad Bendrijos teisė, surasta pagal steigiamąsias sutartis, kolizijų atvejais turi viršenybę nacionalinės teisės atžvilgiu, buvo kuriama tokia institucinė struktūra, kuri deramai atstovautų Bendrijai ir kartu kuo geriau atspindėtų nacionaliniu lygmeniu egzistuojančias konstitucines struktūras.

Dėl šių priežasčių Bendrijos institucinė sandara laipsniškai evoliucionavo ir jai tapo būdinga:

- *Mišrios funkcijos*. Svarbiausios Bendrijos institucijos (Komisija, Taryba, Europos Parlamentas) vykdo įvairias funkcijas, kurios negali būti tradiciškai suskirstytos į įstatymų leidžiamąją, vykdomąją, patariamąją, teisminę. Nors Komisija tradiciškai laikoma Bendrijos vykdomąja institucija, iš tikrųjų ji vykdo visas keturias funkcijas.

- *Policentrinė struktūra*. Pagrindinės Bendrijos institucijos išsidėsčiusios Briuselyje, Liuksemburge, Strasbūre, o ne viename centre. At-

⁶ Stevens A., Stevens H. Brussels Bureaucrats. The Administration of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 19–61.

skiros funkcinės buveinės yra kitose ES vietovėse. Tokia Bendrijos poli-centrinė struktūra buvo patvirtinta Amsterdamo sutarties specialiuoju protokolu.

- *Padalytas pavaldumas.* Nors Bendrijos institucijos privalėtų siekti tik vieno dalyko – Bendrijos intereso, tačiau tik viena jos institucija (Komisija) tikrai vykdo tokią funkciją ir Komisijos nariai dėl to privalo prisiekti. Taryba atstovauja valstybių narių interesams, o Teisingumo Teismas visus valstybių narių ir Bendrijos institucijų ginčus privalo vertinti nešališkai.

- *Galių atskyrimas.* Valdžios galių atskyrimo principą XVIII a. suformulavo prancūzų filosofas Monteskjė. Buvo sukurtos porevoliucinės Prancūzijos institucijos. Šis principas nustato, kad įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios įgyvendindamos savo galias turi būti visiškai nepriklausomos viena nuo kitos. Nors Bendrijos institucijos ir vykdo kai kurias mišrias funkcijas, jos yra visiškai nepriklausomos viena nuo kitos. Ateities reformomis numatoma siekti panaikinti mišrias funkcijas.⁷

Europos Sąjunga neatitinka iki šiol nusistovėjusių politinių organizacijų kategorijų. Tai nėra nei federacija, nei kitokia įprasta valstybė. Ji neatitinka iki šiol egzistavusių tarptautinių organizacijų standartų, šiek tiek primena konfederaciją ir kartu gerokai skiriasi nuo tokio pobūdžio valstybių sambūrio. Ji iš visų iki šiol egzistavusių politinių organizacijų išsiskiria ir savo unikaliomis institucijomis, kokių negalima rasti nei kitose tarptautinėse organizacijose, nei atskirai paimtose pavienėse valstybėse.

Neįmanoma suprasti Europos Sąjungos neišsiaiškintus jos institucijų tarpusavio bendradarbiavimo ir konkurencijos vykdančias ES pagrindines funkcijas: nustatant bendras politikos kryptis, administruojant šią organizaciją bei integruojant valstybių narių interesus. ES institucijos yra tiesioginis pagrindinių šios organizacijos tikslų atspindys. Trumpai drūtai: ES egzistuoja tam, kad būtų galima naudotis tokiomis kolektyvinėmis gėrybėmis kaip bendra rinka, bendra valiuta ir tokia tarptautinė įtaka, kokia negali pasinaudoti nė viena valstybė narė atskirai.

Neįmanoma gerai suprasti kurią nors vieną atskirą ES instituciją nežinant kitų institucijų funkcijų, nes jų veikla tarpusavyje stipriai susijusi. Netgi tokios formaliai nepriklausomos ES institucijos kaip Euro-

⁷ *Cairns W.* Europos Sąjungos teisės įvadas. – Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 50–52.

pos centrinis bankas veiklos negalima iki galo suprasti nežinant šios institucijos santykių su Europos Taryba ir konkrečiai Ekofinu (ekonomikos ir finansų Ministrų Taryba) bei kitomis ES institucijomis.

Atskiros ES institucijos daro nevienodą įtaką skirtingoms bendrosioms politikoms. Europos Parlamentas turi labai mažai galių veikti bendrąją žemės ūkio politiką, tuo tarpu nuo Europos Komisijos ir Ministrų Tarybos labai priklauso šios politikos formavimas bei įgyvendinimas. Formuojant ir įgyvendinant bendrąją užsienio politiką daugiau galių turi Vadovų Taryba ir Ministrų Taryba nei Europos Parlamentas ar Komisija.

Nuo Europos anglies ir plieno bendrijos sutarties įsigaliojimo 1952 metais iki šiol veikė, buvo keičiami pavadinimai ir įkuriamos naujos ES institucijos. 1 lentelėje pateikiami ES institucijų lietuviški ir angliški pavadinimai, jų veiklos pradžia ir būstinės vieta.⁸

1 lentelė. ES institucijos

Institucija (liet.)	Institucija (angl.)	Veiklos pradžia	Būstinė
Europos anglių ir plieno bendrijos aukštoji vadovybė	ECSC High Authority	1952	Briuselis/Liuksemburgas
Ministrų Taryba	Council of Ministers	1952	Briuselis/Liuksemburgas
Europos Teisingumo Teismas	European Court of Justice	1952	Liuksemburgas
Europos anglių ir plieno bendrijos parlamentinė asamblėja	ECSC Parliamentary Assembly	1952	Strasbūras/Liuksemburgas
Europos Komisija	European Commission	1958	Briuselis/Liuksemburgas
Ekonomikos ir socialinis komitetas	Economic and Social Committee	1958	Briuselis
Europos investicijų bankas	European Investment Bank	1958	Liuksemburgas
Nuolatinių atstovų komitetas	Committee of Permanent Representatives (Coreper)	1958	Briuselis
Parlamentinė asamblėja pasivadina Europos Parlamentu	EP Assembly changes its name to European Parliament	1962	Strasbūras/ Liuksemburgas/ Briuselis
Sujungimo sutartimis įkuriamą vieną komisiją	Merger Treaties create a single Commission	1965	Briuselis/Liuksemburgas
Viršūnių Taryba (Paryžiaus)	European Council (formally established by Paris Summit)	1974	
Europos profesinio mokymo plėtros centras	European Centre for the development of Vocational Training	1975	Berlynas (nuo 1994 m. Salonikai)
Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas	European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions	1975	Dublinas

⁸ Peterson J. and Shackleton M. The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 13–20.

Europos audito rūmai	European Court of Auditors	1977	Liuksemburgas
Pirmos instancijos teismas	Court of First Instance	1989	Liuksemburgas
Europos aplinkos agentūra	European Environment Agency	1990	Kopenhaga
Regionų komitetas	Committee of Regions	1994	Briuselis
Vidaus rinkos derinimo tarnyba	Office for Harmonisation in the Internal Market	1994	Alikantė
Europos įstaigas aptarnaujantis vertimų centras	Translation Centre for Bodies in the European Union	1994	Liuksemburgas
Europos ombudsmenas	European Ombudsman	1995	Strasbūras
Europos mokymo fondas	European Training Foundation	1995	Turinas
Bendrijos augalų įvairovės biuras	Community Plant Variety Office	1995	Angeras
Europos saugaus ir sveiko darbo agentūra	European Agency for Safety and Health at Work	1995	Bilbao
Europos medicinos produktų vertinimo agentūra	European Agency for the Evaluation of Medicinal Products	1995	Londonas
Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction	1995	Lisabona
Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras	European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia	1998	Viena
Europos centrinis bankas	European Central Bank	1998	Frankfurtas
Europos antikorupcijos įstaiga	European Anti-Fraud Office (OLAF)	1999	Briuselis
Europos rekonstrukcijos agentūra	European Agency for Reconstruction	1999	Solonikai
Europol	Europol	1999	
Europos maisto saugos valdyba	European Food Safety Authority	2002	Briuselis
Europos aviacijos saugumo agentūra	European Aviation Safety Agency	2002	
Europos jūrų laivininkystės saugumo agentūra	European Maritime Safety Agency	2002	
Europos geležinkelių agentūra		Numatoma įkurti	

Šiuo metu galiojančios Europos Bendrijos sutarties 7 straipsnyje minimos penkios institucijos:

- Europos Parlamentas;
- Europos Taryba;
- Europos Komisija;
- Europos Teisingumo Teismas;
- Europos audito rūmai.⁹

⁹ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 5. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU_consol.html - žiūrėta 2003 07 11.

To paties Sutarties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Tarybai ir Komisijai padeda Ekonomikos ir socialinis bei Regionų komitetai kaip patariamąsios institucijos.

ES konstitucinės sutarties (toliau tekste – Konstitucija) projekto I–18(1) straipsniu numatytas bendras Europos Sąjungos institucijų tinklas. Šiam ES institucijų tinklui Konstitucijos projekte numatytos tokios užduotys:

- Numatyti Europos Sąjungos tikslus;
- Saugoti ir puoselėti Europos Sąjungos vertybes;
- Tarnauti visų Europos Sąjungos valstybių narių bei jų piliečių interesams.¹⁰

Konstitucijos projekto I–18(2) straipsnyje nurodomas ateities Europos Sąjungos institucijų tinklas ir jame išvardijamos šios institucijos:

- Europos Parlamentas;
- Europos Taryba (vadovų);
- Ministrų Taryba;
- Europos Komisija;
- Europos Teisingumo Teismas.

Konstitucijos projekto I–18(3) straipsnyje nurodoma, kad kiekviena institucija privalo veikti vadovaudamasi Konstitucija ir kiekvienoje institucijoje patvirtintomis savo vidaus tvarkos taisyklėmis. Ten pat nurodoma, kad visos ES institucijos privalo glaudžiai tarpusavyje bendradarbiauti.

Neilas Nugentas nurodo, kad 2002 m. ES visose institucijose dirbo 29 997 valdininkai, iš kurių 21 750 buvo ES Komisijos valdininkai. Autorius pateikia palyginimą, iš kurio matyti, kad ES valstybių narių valstybinėse tarnybose buvo 300 valdininkų skaičiuojant 10 000 gyventojų, tuo tarpu Europos Sąjungos institucijose buvo tik 0,8 valdininko skaičiuojant 10 000 ES gyventojų.¹¹

Nė viena politinė sistema arba organizacija negali būti gerai suprasta ir vertinama nežinant jos istorinio veiklos konteksto. Europos Sąjungą valdančių institucijų struktūrų ir funkcijų kaita nebuvo atsitiktinė, ji

¹⁰ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe Adopted by Consensus by the European Convention on 13 June and 10 July 2003 Submitted to the President of the European Council in Rome 18 July 2003. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 07 30.

¹¹ *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 118.

vyko dėl besikeičiančių politinių realijų pasaulyje ir Europoje. Šiame skyriuje siekėme bent trumpai apžvelgti ES institucijų plėtrą nuo jų sukūrimo iki dabar bei jų ateities perspektyvas, numatomas ES Konstitucijos (Konstitucinės sutarties) projekte.

3. EUROPOS PARLAMENTAS

3.1. Parlamentinė Asamblėja tampa Parlamentu

Europos Parlamento pirmtakė yra Europos Parlamentinė Asamblėja. Ji buvo įkurta 1952 metais pagal Europos anglies ir plieno bendrijos (Paryžiaus) sutartį. Ją sudarė 78 nacionalinių parlamentų deputatai, deleguoti papildomoms pareigoms Europos Parlamentinėje Asamblėjoje eiti.

Romos sutartimis buvo patvirtintos ir pratęstos Europos Parlamentinės Asamblėjos funkcijos visoms trimis bendrijoms (EEB, EAPB, Euratomui) ir 1958 metais į pirmą išplėstinį Asamblėjos posėdį susirinko 142 nacionalinių parlamentų deleguoti nariai. Šiuo metu Europos Parlamente yra 626 nariai, o ES Konstitucijos projekto 19 straipsnyje numatyta, kad ateityje Europos Parlamento narių skaičius negalės viršyti 736.

Pirmuoju Europos Parlamentinės Asamblėjos pirmininku buvo išrinktas vienas iš Europos bendrijų iniciatorių R. Šumanas. Pirmaisiais Parlamentinės Asamblėjos darbo metais buvo manoma, kad ji taps forumu, kuriame nacionalinių parlamentų nariai galės išsakyti savo nuomonę visais Europos bendrijoms aktualiais klausimais. Parlamentinės Asamblėjos nariai buvo ne renkami, o nacionalinių parlamentų deleguojami nariai (ne visada patys žymiausi politikai), taigi jie turėjo dvigubus mandatus. Visi jos nariai buvo Europos integracijos šalininkai, nes euroskeptikai negalėjo sau leisti, kad jų pavardės būtų minimos tarp Parlamentinės Asamblėjos narių.

Pirmaisiais Europos bendrijų veiklos metais Parlamentinė Asamblėja turėjo kontroliuoti Tarybos ir Komisijos veiklą, bet iš tikrųjų tapo tik Tarybos konsultacine institucija ir nuolat siekė išplėsti savo kompetenciją.¹²

1962 m. kovo 30 d. Europos Parlamentinė Asamblėja nutarė pakeisti savo pavadinimą ir pasivadinti Europos Parlamentu, tačiau iš valstybių narių vyriausybių sudaryta Taryba kuri laiką nenorėjo pripažinti naujojo pavadinimo.

¹² Europos Parlamentas. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003 03 15.

1974 metais Paryžiaus susitikime bendrijų valstybių narių vadovai sutarė, kad nuo 1979 metų Europos Parlamentas bus renkamas visuotinių ir tiesioginių rinkimų būdu. Kaip ir daugelyje bendrijas sudarančių valstybių narių, rinkimus buvo nutarta rengti kas 5 metai. Europos Parlamento rinkimai ilgai buvo atidėliojami, nes iš pradžių Prancūzijos, o vėliau ir Didžiosios Britanijos politiniuose sluoksniuose buvo prisibijoma tiesioginiuose rinkimuose išrinkto Parlamento galių didėjimo nacionalinių parlamentų sąskaita.

Sprendimas dėl visuotinių tiesioginių Europos Parlamento rinkimų buvo priimtas 1976 m. rugsėjo 20 d., o įsigaliojo nuo 1978 m. liepos 1 d. visoms valstybėms narėms ratifikavus šį dokumentą. Netgi nutarus Europos Parlamento rinkimus rengti kas penkeri metai nepavyko susitarti dėl visoms valstybėms bendros rinkimų procedūros.

Europos Parlamento įtaka ir galia nuolat didėjo ir tai buvo įteisinama sutartyse. Mastrichto 1992 m. sutartis bei 1997 m. Amsterdamo sutartis Europos Parlamentą, kuris ilgą laiką buvo viso labo tik patariamoji asamblėja, pavertė įstatymus leidžiančiu parlamentu, turinčiu beveik tokius pačius įgaliojimus kaip ir nacionaliniai parlamentai.

Europos Parlamentas nėra tiek atsakingas už vykdomosios valdžios kontrolę kiek nacionaliniai parlamentai. Daug nutarimų dėl Europos Parlamento veiklos priimama ne plenarinių posėdžių metu, bet Parlamento pirmininko arba Biuro sprendimu.

Europos Parlamento nariai naudojami privilegijomis ir imunitetais, numatytais 1965 m. Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų protokole. Parlamento sesijos metu jo nariai savo šalyje naudojami tokiomis pat teisėmis kaip nacionalinių parlamentų nariai, o kitose ES šalyse turi imunitetą nuo teisinio persekiojimo ir sulaikymo.

Parlamentarai gauna tokį patį atlyginimą kaip ir atstovaujamų valstybių nacionalinių parlamentų nariai. Amsterdamo sutartimi buvo numatyta suvienodinti visų Europos Parlamento narių atlyginimus. Šiuo metu dėl parlamentarų atlyginimų sulyginimo vyksta diskusijos Taryboje ir Parlamente.

Europos Sąjungos Konstitucijos projekto I–19(1) straipsnyje nurodyta, kad Europos Parlamentas kartu su Taryba priima teisės aktus, tvirtina biudžetą, atlieka politinės kontrolės ir konsultacines funkcijas, nurodytas šioje Konstitucijoje.¹³

¹³ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP>

3.2. Parlamento rinkimai

Europos Parlamento veiklos 1 taisyklėje nurodoma, kad Europos Parlamentas yra susirinkimas atstovų, išrinktų vadovaujantis Bendrijos sutartimi ir 1976 m. rugsėjo 20 d. aktu dėl Europos Parlamento rinkimų pagal nacionalinės teisės aktus.¹⁴

Europos Parlamento nariai renkami tiesioginių visuotinių rinkimų būdu pagal proporcinio atstovavimo sistemą nacionaliniu mastu (Austrijoje, Danijoje, Ispanijoje, Liuksemburge, Prancūzijoje ir kitur), regioniniu mastu (Didžiojoje Britanijoje, Belgijoje, Italijoje) arba pagal mišrią sistemą (Vokietijoje). Visose valstybėse taikomos bendrosios demokratinės taisyklės: teisė balsuoti sulaukus 18 metų, moterų ir vyrų lygybė, slaptas balsavimas. Belgijoje, Graikijoje, Liuksemburge dalyvauti rinkimuose privaloma, tad šiose valstybėse rinkėjų aktyvumas siekia apie 90 proc., tuo tarpu Didžiojoje Britanijoje tradiciškai rinkėjų aktyvumas renkant Europos Parlamento narius būna mažiausias ir siekia 33–36 procentus.

Pirmieji visuotiniai Europos Parlamento rinkimai įvyko 1979 metų birželio 7–10 dienomis. Šie ir vėliau vykę Europos Parlamento rinkimai (1984, 1989, 1994, 1999 metais) buvo rengiami skirtingose valstybėse pagal skirtingas rinkimų tvarkas. Be to, rinkimai vyko skirtingomis dienomis. Tai iliustruoja ir pastarieji 1999 metų Europos Parlamento rinkimai, kai daugumoje ES valstybių jie vyko sekmadienį, birželio 13 dieną, bet Didžiojoje Britanijoje buvo surengti ketvirtadienį, birželio 10 dieną, nes tradiciškai visi visuotiniai rinkimai šioje valstybėje nuo seno rengiami tik ketvirtadieniais. 2 lentelėje pateikiami duomenys apie skirtingų valstybių nevienodas rinkimų procedūras.

Yra ir kai kurių ypatumų. Pavyzdžiui, Vokietijoje ir Suomijoje rinkėjai gali rinktis nacionalinį sąrašą arba regioninį sąrašą, o Švedijoje rinkėjai gali keisti kandidatų sąrašo eiliškumą.

Skirtingose valstybėse labai skiriasi už Europos Parlamento narį reikiamų atiduoti balsų skaičius (žr. 4 lentelę).

Iki pirmos Bendrijos plėtos Europos Parlamente buvo 142 nariai. Kai nuo 1973 m. sausio 1 d. prie Bendrijos prisijungė Airija, Danija ir Jungtinė Karalystė, EP narių padaugėjo iki 198.

¹⁴ European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

2 lentelė. Europos Parlamento 1999 m. nacionalinių rinkimų procedūros

Valstybė	Europos Parlamento narių skaičius	Rinkimų sistema	Apygardų skaičius
Austrija	21	PR su PB	1
Belgija	25	PR su PB	4
Danija	16	PR su PB	1
Suomija	16	PR su PB	4
Vokietija	99	PR be PB	16
Graikija	25	PR be PB	1
Ispanija	64	PR be PB	1
Prancūzija	87	PR be PB	1
Airija	15	PR su VPB	4
Italija	87	PR su PB	5
Liuksemburgas	6	PR su balsų dalijimu	1
Olandija	31	PR su PB	1
Portugalija	25	PR be PB	1
Švedija	22	PR su PB	1
Jungtinė Karalystė	87	PR be PB (išskyrus Š. Airiją, 3 vietas)	12
Iš viso	626		

Paaiškinimai:

- PR su PB – proporcinis atstovavimas su preferenciniu balsu;
- PR be PB – proporcinis atstovavimas be preferencinio balso;
- PR su VPB – proporcinis atstovavimas su vieninteliu perleidžiamu balsu;
- PR su balsų dalijimu – proporcinis atstovavimas leidžiant rinkėjams balsuoti už skirtingų sąrašų kandidatus.

Po antrosios Bendrijos plėtros, kai nuo 1981 m. sausio 1 d. jos nare tapo Graikija, dar 24 šios šalies parlamentarai buvo deleguoti į EP ir turėjo dvigubus parlamentarų mandatus iki 1984 m. įvykusių EP rinkimų.

Po trečiosios Bendrijos plėtros, kai nuo 1986 m. sausio 1 d. jos narėmis tapo Ispanija ir Portugalija, į EP buvo paskirta 60 Ispanijos bei 24 Portugalijos parlamentarai ir jie ėjo šias pareigas iki 1989 m. įvykusių EP rinkimų.

Susivienijus Vokietijai ir EP vietas perskirsčius valstybėms narėms per 1994 m. vykusius rinkimus EP narių skaičius buvo padidintas nuo 518 iki 576. Po ketvirtosios Bendrijos plėtros 1995 m. (Austrija, Suomija, Švedija) EP narių padaugėjo iki 626.

Po penktosios ES plėtros, nuo 2004 m. gegužės 1 d. (Čekijos Respublika, Estija, Kipras, Latvija, Lietuva, Lenkija, Malta, Slovakija, Slovėnija, Vengrija), EP narių skaičių pagal Nicos sutartį numatyta padidinti iki 727 ir nekeisti jo po galimo kito plėtros etapo 2007 m.¹⁵

Sunerimta dėl galimo didesnio rinkėjų aktyvumo Europos Parlamento rinkimuose nei rinkimuose į nacionalinius parlamentus ir dėl to prisibijota, kad didelis jų aktyvumas gali lemti Europos Parlamento galių didėjimą nacionalinių parlamentų galių mažėjimo sąskaita. Visi iki šiol įvykę Europos Parlamento rinkimai parodė, kad baimintis be pagrindo. 1979 metais rinkimuose dalyvavo 63 proc., 1984 m. – 61 proc., 1989 m. – 58,5 proc., 1994 m. – 56,8 procento visų rinkėjų.

Apie atskirų ES valstybių rinkėjų dalyvavimo aktyvumą Europos Parlamento rinkimuose liudija 3 lentelėje pateikiami duomenys.¹⁶

3 lentelė. Rinkėjų aktyvumas Europos Parlamento rinkimuose

Valstybė narė	1979	1981	1984	1987	1989	1994	1995	1996	1999
Belgija	91,6	-	92,2	-	90,7	90,7	-	-	90,0
Liuksemburgas	88,9	-	87,0	-	87,4	88,5	-	-	85,8
Italija	85,5	-	83,9	-	81,5	74,8	-	-	70,8
Graikija	-	78,6	77,2	-	79,9	71,2	-	-	70,2
Ispanija	-	-	-	68,9	54,8	59,1	-	-	64,4
Airija	63,3	-	47,6	-	68,3	44,0	-	-	50,5
Danija	47,1	-	52,3	-	46,1	52,9	-	-	50,4
Austrija	-	-	-	-	-	-	-	67,7	49,0
Prancūzija	60,7	-	56,7	-	48,7	52,7	-	-	47,0
Vokietija	65,7	-	56,8	-	62,4	60,0	-	-	45,2
Portugalija	-	-	-	72,2	51,1	35,5	-	-	40,4
Švedija	-	-	-	-	-	-	41,6	-	38,3
Suomija	-	-	-	-	-	-	-	60,3	30,1
Nyderlandai	57,8	-	50,5	-	47,2	35,7	-	-	29,9
J. Karalystė	31,6	-	32,6	-	36,2	36,4	-	-	24,0
ES	63,0	-	61,0	-	58,5	56,8	-	-	49,4

¹⁵ Treaty of Nice Amending the Treaties Establishing the European Communities and Certain Related Acts // OJ C 80, 10.3.2001. P. 1. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/nice.html> – žiūrėta 2003 07 11.

¹⁶ *Shackleton M.* The European Parliament // John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 113.

Nuo Maastrichto sutarties įsigaliojimo 1993 m. bet kuris Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, gyvenantis kitoje valstybėje narėje, gali balsuoti ir balotiruotis rinkimuose toje valstybėje, kurioje gyvena.

Europos Parlamento rinkimuose turi teisę dalyvauti visi ES valstybių narių piliečiai nuo 18 metų. Balsuoti ir būti iškeltam kandidatui rinkimuose į Europos Parlamentą galima bet kurioje valstybėje, nepaisant valstybės narės pilietybės. Į Europos Parlamentą vis daugiau išrenkama moterų. 1979 metais moterų sudarė tik 16,5 procento, 1994 metais – 27,5 proc., o 1999 metais – 29,7 proc. visų Parlamento narių.

Europos Parlamente kiekvienai valstybei narei atstovauja tiek išrinktų atstovų, kiek jų numatoma išrinkti pagal steigimo sutartis atsižvelgiant į valstybės gyventojų skaičių.

ES Konstitucijos projekto 19 straipsnis numato, kad Europos Parlamentą renka ES valstybių narių piliečiai visuotinių tiesioginių rinkimų būdu slaptu balsavimu penkerių metų kadencijai. Parlamento narių negali būti daugiau nei 736 ir minimalus jų skaičius, atstovaujantis vienai valstybei, negali būti mažesnis nei 4.¹⁷

Pagal ES Konstitucijos projekto 19 straipsnį Europos Parlamentas įpareigotas parengti visoms valstybėms narėms bendrą visuotinių ir tiesioginių Europos Parlamento rinkimų įstatymą. Tame pačiame Konstitucinės sutarties straipsnyje nurodyta, kad Taryba šį įstatymą privalo priimti vieningu balsavimu po to, kai jam pritaras Parlamento dauguma. Bendrasis Europos Parlamento rinkimų įstatymas įsigalios tik tada, kai jam pritaras visos valstybės narės pagal jų galiojančių Konstitucijų reikalavimus. Europos Parlamento rinkimus visose valstybėse narėse bendra tvarka numatoma pradėti organizuoti nuo 2009 metų.

3.3. Bendrijos plėtra ir Parlamento kaita

2001 metais vasario 26 dieną pasirašytoje Nicos sutartyje buvo perskirstytas Europos Parlamento narių skaičius kiekvienai valstybei narei numatant parlamentarų kvotas ir 12 valstybių kandidačių. Bendras Europos Parlamento narių skaičius po numatomos plėtros etapo planuojamas padidinti iki 732.

¹⁷ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe Adopted by Consensus by the European Convention on 13 June and 10 July 2003 Submitted to the President of the European Council in Rome 18 July 2003. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP>

4 lentelė. 27 valstybių atstovavimas Europos Parlamente¹⁸

Valstybės narės	A	B	C	D	E	F	G	H
Vokietija	82 038	17,1	99	99	0	829,000	829,000	99
J. Karalystė	59 247	12,3	87	72	17,2	823,000	681,000	78
Prancūzija	58 996	12,3	87	72	17,2	819,000	678,000	78
Italija	57 612	12,0	87	72	17,2	800,000	662,000	78
Ispanija	39 394	8,2	64	50	21,9	788,000	616,000	54
Lenkija	38 667	8,0	64	50	21,9	773,000	604,000	54
Rumunija	22 489	4,7	44	33	25,0	682,000	511,000	0
Nyderlandai	15 760	3,3	31	25	19,4	630,000	508,000	27
Graikija	10 553	2,2	25	22	12,0	479,000	421,000	24
Čekija	10 290	2,1	25	20	20,0	515,000	412,000	24
Belgija	10 213	2,1	25	22	12,0	464,000	409,000	24
Vengrija	10 092	2,1	25	20	20,0	505,000	404,000	24
Portugalija	9 980	2,1	25	22	12,0	454,000	399,000	24
Švedija	8 854	1,8	22	18	18,2	492,000	402,000	19
Bulgarija	8 230	1,7	21	17	19,1	484,000	392,000	0
Austrija	8 082	1,7	21	17	19,1	475,000	385,000	18
Slovakija	5 393	1,1	16	13	18,8	415,000	337,000	14
Danija	5 313	1,1	16	13	18,8	409,000	332,000	14
Suomija	5 160	1,1	16	13	18,8	397,000	323,000	14
Airija	3 744	0,8	15	12	20,0	312,000	250,000	13
Lietuva	3 701	0,8	15	12	20,0	308,000	247,000	13
Latvija	2 439	0,5	10	8	20,0	305,000	244,000	9
Slovėnija	1 978	0,4	9	7	22,2	283,000	220,000	7
Estija	1 446	0,3	7	6	14,3	241,000	207,000	6
Kipras	752	0,2	6	6	0	125,000	125,000	6
Liuksemburgas	429	0,1	6	6	0	72,000	72,000	6
Malta	379	0,1	6	5	16,7	76,000	63,000	5
Iš viso 27 ES valstybės	481 181	100	874	732		657,000	551,000	732

¹⁸ *Shackleton M. The European Parliament // John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 111.*

- A – gyventojų (tūkstančiai);
- B – gyventojų proc. visų ES gyventojų;
- C – Europos Parlamente vietų pagal dabar veikiančią Bendrijos sutartį;
- D – Europos Parlamente vietų pagal Nicos sutartį;
- E – sumažėjimo procentas;
- F – gyventojų skaičius, tenkantis vienam Parlamento nariui pagal Nicos sutartį;
- G – gyventojų skaičius, tenkantis vienam Parlamento nariui pagal dabar veikiančią sutartį.

Iš 4 lentelėje pateikiamų duomenų matyti, kad mažose valstybėse vienas europarlamentaras atstovauja nuo kelių iki keliolikos kartų mažesniam rinkėjų skaičiui nei didelėse valstybėse.

Įstojus į ES visoms valstybėms kandidatėms, išskyrus Bulgariją ir Rumuniją, kurios numačiusios vėlesnę savo įstojimo datą, jų vietos Europos Parlamente būtų paskirstytos proporcingai visoms valstybėms narėms, išskyrus Vokietiją (ji tiek dabar, tiek išgaliojus naujai vietų paskirstymo Europos Parlamente tvarkai turės tiek pat vietų).

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) 11 straipsnį pakeičiamos EB sutarties 190 straipsnio 2 dalies ir Euratomo sutarties 108 straipsnio 2 dalies pirmoji pastraipa, kiekvienoje numatant ES valstybėje didesnę renkamų atstovų į Europos Parlamentą skaičių (Bulgarijos ir Rumunijos sąskaiton), kuris pateikiamas 5 lentelėje. Šis pakeitimas įsigalioja nuo 2004–2009 metų Europos Parlamento kadencijos pradžios.¹⁹

5 lentelė. 2004–2009 m. Europos Parlamento narių skaičius

Valstybė	Vietų	Valstybė	Vietų
Vokietija	99	Švedija	19
Jungtinė Karalystė	78	Austrija	18
Italija	78	Danija	14
Prancūzija	78	Slovakija	14
Ispanija	54	Suomija	14
Lenkija	54	Airija	13
Nyderlandai	27	Lietuva	13
Belgija	24	Latvija	9
Čekija	24	Slovėnija	7
Graikija	24	Estija	6
Portugalija	24	Kipras	6
Vengrija	24	Liuksemburgas	6
		Malta	5

¹⁹ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 8 10.

3.4. Politinės partijos ir koalicijos

Europos Parlamente politinės partijos veikia trimis lygiais: transnacionaliniu, nacionaliniu ir parlamentinių grupių.

Transnacionalinės partijų federacijos buvo sukurtos siekiant propaguoti daugiapartinę demokratiją visose valstybėse narėse, geriau koordinuoti partijų veiklos tarpusavio veiksmus ir siekti, kad gausiau rinkėjų dalyvautų rinkimuose. Trys pagrindinės partinės federacijos buvo sukurtos septinto dešimtmečio viduryje pritraukiant į jas ideologiškai artimas partijas ES valstybėse narėse ir už ES ribų. Transnacionalinių partinių susivienijimų kūrimąsi paskatino artėjantys pirmieji visuotiniai ir tiesioginiai Europos Parlamento rinkimai.

Bendrijos sutarties 191 straipsnis numato, kad visos Europos mastu veikiančios politinės partijos yra svarbus Europos integracijos veiksnys. Per politines partijas išreiškiama Europos Sąjungos gyventojų politinė valia. Šiuo Sutarties straipsniu Taryba įpareigojama parengti Europos mastu veikiančių politinių partijų reglamentą ypač atkreipiant dėmesį į bendras politinių partijų finansavimo taisykles.²⁰

Europos liaudies partijos ir Europos demokratų grupė – ELP–ED (angl. *Group of the European People's Party and European Democrats – PPE–DE*) suvienijo įvairių šalių krikščionių demokratų, konservatorių ir į ją panašios pakraipos centro dešiniąsias partijas. Konservatyvusis partijų grupės sparnas itin sustiprėjo į šią grupę įsiliejus Ispanijos Partido Popular, Forza Italia, Prancūzijos golistams, Britų konservatoriams. Ši grupė visada labai aktyviai rėmė ES plėtros procesą.

Europos socialistų partijos grupė – ESP (angl. *Group of the Party of European Socialists – PSE*) vienija tradicinius socialdemokratus, leiboristus, socialistus. Šios grupės parlamentarai remia ES plėtros procesą, stengiasi radikaliai spręsti aplinkosaugos problemas bei daryti įtaką darbo vietų kūrimo politikai.

Europos liberalų, demokratų ir reformų partijų grupė – ELDR (angl. *Group of the European Liberal, Democrat and Reform Party – ELDR*) suvienijo liberalios ir centristinės pakraipos partijas. Ši grupė remia ES plėtros procesą ir užima partinės veiklos nišą tarp ESP ir ELP–ED.

EP politines frakcijas sudaro daugiau nei šimto politinių partijų atstovai, renkami į Europos Parlamentą.

²⁰ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 5.

Europos integracijos šalininkai kurdami tokius partinius susivienijimus tikėjo, kad tai padės lengviau ir greičiau suvienyti Europą. Deja, dėl menko partijų finansavimo ir bendrų organizacinių struktūrų silpnumo vyksta tik periodiniai partinių lyderių susitikimai, kurie dažniausiai vyko ir vyksta prieš Europos vadovų tarybos posėdžius ir eilinius Europos Parlamento rinkimus.

Europos Parlamento veiklos 29 taisyklė numato, kad politinė deputatų grupė gali būti įteisinta, jeigu į ją susiburia Parlamento nariai iš daugiau nei vienos valstybės narės. Minimalus reikalavimas sudaryti politinę grupę yra 23 nariai iš dviejų valstybių, 18 – iš trijų, 14 – iš keturių ir daugiau valstybių narių.²¹

Pagal EP vidaus tvarkos 29 taisyklę numatyta, kad nuo 2004 m. liepos 1 d. politinė grupė galės būti sudaryta, jeigu ją vienys ne mažiau kaip vieno penktadalio valstybių narių atstovai ir joje bus ne mažiau nei 16 parlamentarų.

Politinės deputatų grupės sudaromos siekiant ideologinio tapatumo ir tai padeda siekti maksimalios naudos renkant Parlamento vadovybę, balsuojant dėl naujų teisės aktų arba jau egzistuojančių teisės aktų pataisų. Parlamentaras negali priklausyti daugiau nei vienai politinei grupei.²²

Sudaryti partines deputatų grupes skatina ir galimybė gauti didesnę paramą administracinėms ir mokslinėms išlaidoms, kuri padalijama procedūriškai įformintoms parlamentarų grupėms ir kiekvienam Parlamento nariui atskirai. Nė vienas parlamentaras nelieka be šios paramos, bet daugiau jos gauna tie, kurie yra susijungę į didesnes grupes.

Pagal Europos Parlamento 30 vidaus veiklos taisyklę numatyta, kad politinėms grupėms nepriklausantiems parlamentarams privalo būti teikiamos Sekretoriato paslaugos, o Biuras nustato tokių neprisijungusių EP narių statusą bei parlamentines teises.²³

Parlamento posėdžių metu sėdima susiskirsčius ne nacionalinėmis delegacijomis, bet pagal priklausymą politinių partijų grupėms.

Europos Parlamento veiklos taisyklės numato didesnes galimybes organizuotoms deputatų grupėms daryti įtaką sudarant plenarinių posėdžių darbotvarkę, skirstant komitetų pirmininkų postus. Europos Par-

²¹ European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

²² Ibid.

²³ Ibid.

lamente sudaroma nuo aštuonių iki dešimties politinių parlamentarų grupių. Po praėjusių rinkimų 1999 m. rugsėjo mėnesį jų buvo devynios. 2000 m. Europos Parlamento politinių grupes (frakcijas) aptarnavo 532 aptarnaujančio personalo valdininkai (1982 m. – 285). Be to, kiekvienas parlamentaras dar turėjo nuo vieno iki trijų pagalbininkų, išlaikomų iš ES biudžeto lėšų.

6 lentelė. Europos Parlamento narių pilietybė ir priklausymas politinėms grupėms²⁴

Valstybė	ELP/ ED	ESP	ELDRP	Žalieji/ ELA	EJK/ ŠŽK	UTS	EDĮ	TN	Iš vi- so
Airija	5	1	1		2	6	-	-	15
Austrija	7	7	-	-	2	-	-	5	21
Belgija	5	5	5	-	7	-	-	3	25
Danija	1	2	6	3	-	1	2	-	15
D. Britanija	37	29	11	-	6	-	3	1	87
Graikija	9	9	-	7		-	-	-	25
Ispanija	28	24	3	4	4	-	-	1	64
Italija	35	16	8	6	2	10	-	10	87
Liuksem- burgas	2	2	1	-	1	-	-	-	6
Olandija	9	6	8	1	4	-	3	-	31
Portugalija	9	12	-	2	-	2	-	-	25
Prancūzija	20	18	1	15	9	4	9	11	87
Suomija	5	3	5	1	2	-	-	-	16
Švedija	7	6	4	3	2	-	-	-	22
Vokietija	53	35	-	7	4	-	-	-	99
Iš viso	232	175	53	45	49	23	17	31	625

6 lentelėje pateikta Europos Parlamento politinių frakcijų situacija susiklostė 2003 metų kovo mėn. 13 dieną. Per 60 dienų iki šios datos iš Parlamento dėl įvairių priežasčių pasitraukė trys jo nariai ir Parlamentą papildė du nauji nariai.

Europos liaudies partija/Europos demokratai, kaip jau minėta, vieni Europos krikščionių demokratų ir konservatorių partijas. Didžiausios iš jų yra Vokietijos ir Italijos krikščionių demokratų partijos ir Didžiosios Britanijos bei Ispanijos konservatorių partijos. Šiuo metu tai yra pati gausiausia Europos Parlamento politinė grupė, kurioje yra visų ES valstybių narių parlamentarų.

²⁴ Europos Parlamentas. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003 03 15.

Antra pagal dydį ir įtakingumą yra Europos socialistų partijų parlamentinė grupė. Šioje grupėje irgi yra visų ES valstybių narių bent po vieną atstovą. Gausiausiai šiame partiniame susivienijime atstovaujama Vokietijos socialdemokratų ir Didžiosios Britanijos leiboristų partijoms. Europos socialistų parlamentinėje grupėje yra susivieniję kairiųjų pažiūrų politikai nuo socialistų, reikalaujančių labai didelės valstybės intervencijos į ekonomiką, iki Didžiosios Britanijos leiboristų, kurie ekonomikoje labiau vertina rinkos santykius nei valstybės reguliavimą.

Europos liberalų, demokratų ir reformų partija jungia daugiau centristinės pakraipos parlamentarų, bet joje yra ir kairuoliškai nusiteikusių asmenų. Šioje partinėje Europos Parlamento grupėje yra 12 valstybių narių atstovų.

Žaliuosius Europos laisvo aljanso narius vienija daugiau įsitikinimai aplinkosaugos klausimu, tačiau tarp jų vyrauja labiau kairiųjų pažiūrų politikai, nors yra ir tokių, kurie nedemonstruoja nei savo kairuoliškų, nei dešiniųjų pažiūrų.

Europos jungtinių kairiųjų/Šiaurės žaliųjų kairiųjų partijų grupėi daugiausia priklauso politikai, anksčiau priklausę komunistų partijoms, o dabar besilaikantys radikalių kairiųjų pažiūrų.

Sajungos už Europą grupė – SUE (Union for Europe Group – UFE) vienija centro dešiniųjų pažiūrų besilaikančius politikus, pavyzdžiui, Prancūzijos vadinamuosius golistus ir į juos panašius.

Europos demokratijos skirtingumo grupė vienija parlamentarų, kurie kritiškai vertina Europos integracijos bei centralizacijos idėjas ir yra už Jungtinių Tautų žmogaus teisių deklaraciją bei parlamentinę demokratiją.

Jokiems partinėms grupėms nepriklauso Nepriėjusių grupė. Dauguma jos narių yra Prancūzijos Nacionalinio Fronto nariai arba jiems prijaučiantieji.

Europos Parlamento narių priklausomybė kuriai nors politinei grupei nėra labai stabili ir nuolat kinta. Tai įrodo tas faktas, kad nuo 1989 m. iki 1999 metų Europos Parlamento rinkimų išliko stabilios tik 3 partinės grupės (Europos liaudies; Europos socialistų; Europos liberalų, demokratų ir reformų). Kitos grupės nyko ir vėl formavosi, keitė savo pavadinimus arba buvo reformuotos.

Nuo 1979 m. iki 1989 m. Europos Parlamente labiau vyravo centro dešinėsios pakraipos parlamentarai, 1989–1994 metais daugiau buvo kairiųjų–žaliųjų orientacijos Parlamento narių, o nuo 1994 metų vėl di-

desnę įtaką turi centro dešinėsios pakraipos politinių pažiūrų parlamentarai.²⁵

7 lentelė. Politinė Europos Parlamento sudėtis

Grupė	1979 m.	1981 m.	1984 m.	1987 m.	1989 m.	1993 m.	1994 m.	1995 m.	1997 m.	1999 m.	2001 m.
ELP	107	117	110	115	121	162	157	173	181	233	232
ESP	113	123	130	165	180	198	198	221	214	180	181
ELDP	40	39	31	44	49	46	43	52	41	50	52
EDG	64	63	50	66	34						
EDA	22	22	29	29	20	20	26	26			
K	44	48	41	48							
TKG	11	11									
VG			20	20	13	16					
ED			16	16	17	14					
ŽAL					30	28	23	25	28	48	46
EK					28						
KV					14	13					
KK							28	31	33	42	42
NE							19	19			
FE							27	29			
RAL							19	19	20		
EV									55		
ENV										21	21
TGN										20	19
EDD										16	19
NE	9	11	7	15	12	21	27	31	54	16	14
Iš viso	410	434	434	518	518	518	567	626	626	626	626

Sutrumpinimai:

- ELP – Europos liaudies partija ir Europos demokratai (angl. *EPP – European People’s Party, European People’s Party and European Democrats*);
- ESP – Europos socialistų partija (angl. *PES – Party of European Socialists*);
- ELDR – Europos liberalų, demokratų ir reformų partija (angl. *European Liberal, Democrat and Reform Party – ELDR*);
- EDG – Europos demokratų grupė (angl. *European Democratic Group – EDG*);

²⁵ Raunio T. Political Interests: The EP’s Party Groups // John Peterson and Michael Schackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 261.

- EDA – Europos demokratų aljansas (angl. *European Democratic Alliance, European Progressive Democrats until the 1989 elections – EDA*);
- K – Komunistai ir sąjunginės grupės (angl. *Communist and Allies Group – COM*);
- TKG – Techninė nepriklausomų parlamentarų koordinavimo grupė (angl. *Technical Group of Co-ordination and Defence of Independent MEPs – CDI*);
- VG – Vaivorykštės grupė (angl. *Rainbow Group – RB*);
- ED – Europos dešiniųjų (angl. *European Right – ER*);
- ŽAL – Žaliųjų grupė, Žalieji (angl. *The Green Group, Greens/European Free Alliance since the 1999 elections – Greens*);
- EK – Europos vieningoji kairė (angl. *European United Left – EUL*);
- KV – Kairiųjų vienybė (angl. *Left Unity – LU*);
- KK – Konfederacinė Europos kairiųjų grupė, nuo 1995 m. į grupę įsijungė Šiaurės žaliųjų kairiųjų pogrupė (angl. *Confederal Group of the European United Left, since 1995 the group has included the sub-group Nordic Green Left – EUL – NGL*);
- NE – Nacijų Europa (angl. *Europe of Nations – EN*);
- FE – Frosa Europa;
- RAL – Europos radikalų aljansas (angl. *European Radical Alliance – ERA*);
- EV – Vienybė Europai (angl. *Union for Europe – UPE*);
- ENV – Europos nacijų vienybės sąjunga (angl. *Union for Europe of the Nations*);
- TGI – Nepriklausomų narių techninė grupė (angl. *Technical Group of Independent Members – TGI*);
- EDD – Europos demokratijų ir skirtingumų grupė (angl. *Europe of Democracies and Diversities*);
- NA – Nepriklausomi parlamentarai (angl. *Non-attached – NA*).

Datos:

- 1979 – po I EP rinkimų;
- 1981 – po pirmųjų EP rinkimų Graikijoje (spalio mėn.);
- 1984 – po II EP rinkimų;
- 1987 – po I rinkimų Ispanijoje (birželis) ir I rinkimų Portugalijoje (liepa);
- 1989 – po III EP rinkimų;
- 1993 – situacija po Europos liaudies ir Demokratų partijų susijungimo (sausis);
- 1994 – po IV EP rinkimų;
- 1995 – po ES plėtros (Austrija, Suomija, Švedija);
- 1997 – po IV EP pusės kadencijos;
- 1999 – po V EP rinkimų;
- 2001 – situacija balandžio mėn.

Apie 75–80 proc. atvejų Europos Parlamente vieningai balsuoja Europos liaudies, Europos liberalų, demokratų, reformų ir Europos socialistų parlamentinėms grupėms priklausantys deputatai.

Apie Europos Parlamento politinių partijų pasiskirstymą tarp „kairės ir dešinės“ liudija 7 lentelėje pateikti duomenys.²⁶

8 lentelė. Europos Parlamento politinių partijų grupės

EP kadencijos	Radikalūs kairieji	Žalieji ir regionalistai	Soc. demokratai	Liberalai	Krikdemai ir konservat.	Radikalūs dešinieji	Prieš ES nusiteikusias partijas
1979–1984	KOM-44	-	ESP-113	ELDR-40	ELP-107 EDG-46 EDA-22	-	-
1984–1989	KOM-41	VG	ESP-130	ELDR-31	ELP-110 EDG-50 EDA-29	ED-16	
1989–1994	EK-28 KV-14	ŽAL-30 VG	ESP-180	ELDR-49	ELP-121 EDG-34 EDA-20	ED-17	
1994–1999	KK-28	ŽAL-23	ESP-198 RAL-19	ELDR-43	ELP-157 EDA-26 FE-27		NE-19
1999–2004	KK-42	ŽAL-48	ESP180	ELDR-50	ELP-233 NE-21		EDD-16

8 lentelėje pateikti partijų pavadinimų pirmųjų raidžių sutrumpinimai, prie sutrumpinimų rodomas pagal šių partijų sąrašus išrinktų Europos Parlamento narių skaičius. Iš pateiktų duomenų matyti, kad Europos šalių piliečiai per visus iki šiol vykusius Europos Parlamento rinkimus rinkdami parlamentarus vengia balsuoti už kraštutines kairiąsias arba dešiniąsias politines pažiūras propaguojančius kandidatus ir yra linkę pasirinkti tradicines partijas: konservatorius, krikščionis demokratų, socialdemokratų, liberalus.

Pagal ES Konstitucijos projekto III–232 straipsnį numatyta, kad bendru Europos įstatymu privalo būti reglamentuota bendra Europos lygio politinių partijų veiklos reglamentavimo bei finansavimo tvarka visose valstybėse narėse.²⁷

²⁶ Raunio T. Political Interests: The EP's Party Groups // John Peterson and Michael Schackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 262.

²⁷ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

3.5. Parlamentinio darbo patirtis

Po 1979 metų Europos Parlamento rinkimų apie 30 proc. išrinktų Parlamento narių tuo pat metu buvo ir nacionalinių Parlamentų nariai. Per kadenciją šis skaičius padvigubėjo, nes daugelis Europos Parlamento narių dalyvavo nacionalinių Parlamentų rinkimuose ir buvo į juos išrinkti. Po 1984 metų Europos Parlamento rinkimų jau tik 12 proc. išrinktųjų turėjo dvigubą mandatą. Kai kurios politinės partijos pasisakė prieš dvigubą mandatą, o Belgijoje ir Ispanijoje tai buvo uždrausta pagal nacionalinių rinkimų įstatymus.²⁸

Taigi Europos Parlamento nariai galėjo skirti daugiau laiko ir energijos Europos Bendrijų reikalų sprendimui, tačiau susilpnėjo Europos Parlamento ryšiai su nacionaliniais parlamentais.

Europos Parlamento nariams uždrausta vykdyti tam tikrą profesinę veiklą arba eiti tam tikras pareigas (pavyzdžiui, ministro, valstybinės įmonės direktoriaus, teisėjo). Jie taip pat privalo vykdyti nacionalinius įstatymus, kurie draudžia dvigubas pareigybes.

Europos Parlamento nariai gauna tokį patį atlyginimą kaip ir jų nacionalinių parlamentų nariai. Tokį atlyginimą moka kiekviena valstybė narė. Be to, Europos Parlamentas kompensuoja visas išlaidas, susijusias su parlamentaro pareigų atlikimu ir padėjėjų samdymu. Šie atlyginimai gali būti sumažinti, jeigu parlamentarai nereguliariai dalyvauja plenariniuose posėdžiuose, vengia lankyti komitetų posėdžius.

Europos Parlamentui pareikalavus Amsterdamo sutartyje buvo numatytas bendrasis statutų visiems jo nariams. Pagal šį statutą numatoma panaikinti parlamentarų, turinčių skirtingą pilietybę, atlyginimų už darbą nelygybę.

Didelė specialistų kaita yra nepageidaujamas reiškinys bet kokios institucijos veikloje. Ne išimtis yra ir Europos Parlamentas. Čia reikia itin gerai Europos bendrijų reikalus suprantančių ir atitinkamą darbo patirtį jau turinčių specialistų.

1979 metais išrinktame Europos Parlamente trūko Europos lygio reikalų sprendimo patirties. Daugelis žymių Europos politikų nedalyvauja Europos Parlamento rinkimuose ir yra linkę užsiimti politine veikla nacionaliniuose parlamentuose arba kitose nacionalinio bei tarptautinio lygio politinėse struktūrose.

²⁸ Europos Parlamentas. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003 03 15.

Po 1984 metų Europos Parlamento rinkimų apie 25 proc. parlamentarų buvo išrinkti antrai kadencijai. Tai turėjo teigiamos įtakos priimamų sprendimų kokybei ir kiekybei, o Parlamentas įgijo didesnę politinį pripažinimą. Po 1989 metų rinkimų antrai kadencijai buvo išrinkta maždaug pusė ankstesnės kadencijos parlamentarų. 1994 metais antrai kadencijai buvo išrinkta apie 40 proc. Europos Parlamento narių. Į nacionalinius valstybių narių parlamentus pakartotinai išrenkama daugiau narių nei į Europos Parlamentą.

3.6. Būstinė

Europos Parlamento būstine laikomas Prancūzijos Strasbūro miestas (Elzaso sostinė), turintis apie 300 000 gyventojų. Jis, kaip ir Briuselis, vadinamas Europos sostine. Anksčiau miestas, būdamas pasienyje, atitekdavo tai prancūzams, tai vokiečiams. Strasbūras, kaip Prancūzijos ir Vokietijos susitaikymo simbolis, buvo išrinktas Europos Tarybos būstine, o nuo 1952 metų jame įsikūrė ir Parlamentinė Asamblėja, vėliau pasivadavusi Europos Parlamentu.

Pagal Bendrijos sutarties 196 straipsnį Europos Parlamento nariai be kvietimo privalo susirinkti ir pradėti metinę Parlamento sesiją kovo mėnesio antrą antradienį. Neeilinė Parlamento sesija gali būti sukviesta, kai to pageidauja parlamentarų dauguma, Taryba arba Komisija.²⁹

Europos Parlamento nariai kiekvieną mėnesį susirenka į vienos savaitės plenarinius posėdžius Strasbūre.

Parlamento komitetai susitinka kiekvieną mėnesį po dvi savaites Briuselyje, kad galėtų lengviau susisiekti su Komisija ir Taryba. Trečioji savaitė skirta politinių frakcijų susirinkimams, o ketvirtoji – plenariniams posėdžiams Strasbūre. Parlamentas taip pat rengia papildomus plenarinius (mini plenarinius) posėdžius Briuselyje. Sekretoriatas yra Liuksemburge. Apie 3000 iš viso 4000 Europos Parlamento Sekretoriato valdininkų dirba Liuksemburge, kiti – Briuselyje. Į šį skaičių nepatenka apie 700 tarnautojų, padedančių Europos Parlamento politiniams partijų susivienijimams.³⁰

Nors Europos Parlamento būstinė yra Strasbūre, kaip matome, dėl istoriškai susiklosčiusių priežasčių jis dirba trijose vietose. Visos trys Ben-

²⁹ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

³⁰ Europos Parlamentas. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003 03 15.

drijos buvo sukurtos skirtingu metu. Europos anglių ir plieno bendrija (EAPB) buvo įkurta 1952 m. Liuksemburge, tuo tarpu Europos atominės energijos bendrija (EAPB), dažnai vadinama EURATOMU, ir Europos ekonominė bendrija (EEB) buvo įkurtos 1958 m. Briuselyje. Iš pradžių Strasbūras tapo Europos Tarybos, o 1952 m. ir Europos Parlamento būstine simbolizuodamas frankų ir germanų susitaikymą. Europos viršūnių taryba Edinburgo susitikime 1992 m. ir Amsterdamo sutartis (1997) oficialiai įtvirtino visas tris institucijų vietas.

Parlamentarai maždaug vienai savaitei vyksta į Strasbūrą. Čia vyksta plenariniai posėdžiai. Vėliau jie vyksta į Briuselį ir 2–5 dienas posėdžiauja komitetuose. Partinių grupių posėdžiai trunka 2–4 dienas ir dažniausiai vyksta Briuselyje. Be to, parlamentarams tenka vykti į Liuksemburgą ir derinti reikalus Sekretariate, vykti į susitikimus su savo rinkėjais arba į užsienio šalis Europos Parlamento delegacijų sudėtyje.

Dėl tokio važinėjimo iš „vietos į vietą“ parlamentarai nėra labai patenkinti ir mieliau sutiktų, kad visi posėdžiai vyktų kurioje nors vienoje vietoje. Deja, Europos Parlamento darbo vietos klausimus tvarko Taryba, kurioje jaučiama stipri Prancūzijos ir Liuksemburgo lobistų įtaka siekiant Prancūzijos miestą Strasbūrą ir Liuksemburgą išlaikyti parlamentarų veiklos srities dalimi.

3.7. Vadybinės parlamento struktūros

Į pirmą sesiją (po rinkimų) susirinkusiems parlamentarams pirmininkauja vyriausias amžiumi parlamento narys, kol išrenkamas Parlamento pirmininkas. Po pirmininko rinkimų pagal 15 Parlamento veiklos taisyklę renkami 14 pirmininko pavaduotojų, o po jų ir 5 kvestoriai.³¹

Europos Parlamento vidaus veiklos 17 taisyklė numato, kad pirmininkas, jo pavaduotojai ir kvestoriai renkami dviejų su puse metų kadencijai.

Pagal Europos Parlamento vidaus veiklos 10 taisyklę parlamentarai privalo kasmet be kvietimo susirinkti antrą kovo mėnesio antradienį ir nustatyti sesijos trukmę metams ir jos pertraukas. Ta pati taisyklė numato, kad Pirmininkų konferencija gali keisti nustatytą sesijos darbo tvarką.

³¹ European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

Europos Parlamento pirmininkas pagal vidaus tvarkos taisyklių 19 straipsnį privalo vadovauti visam Parlamento ir jo institucijų veiklai. Parlamento pirmininkui suteikta daug įgaliojimų. Visų pirma jis vadovauja posėdžiams, skirsto užduotis komitetams. Be to, pirmininkas atstovauja Parlamentui kitose ES institucijose ir užsienio valstybėse. Taigi Parlamento pirmininkas vienu metu turi būti geras administratorius, sumanus politikas, geras organizatorius ir derybininkas.

Pagal EP vidaus tvarkos taisyklių 13 straipsnį pirmininkas, vicepirmininkai ir kvestoriai privalo būti renkami slaptu balsavimu.³²

Biuras, kurį sudaro Parlamento pirmininkas, 14 jo pavaduotojų ir 5 kvestoriai svarsto ir priima sprendimus įvairiais finansiniais ir administraciniais klausimais, pavyzdžiui, nustatant Sekretoriato struktūrą, planuojant finansines išlaidas. Kvestoriai (angl. *Quaestors*) dalyvauja Biuro posėdžiuose tik su patarimojo balso teise.

Organizacinius reikalus Parlamente tvarko Politinių grupių pirmininkų konferencija, kurią sudaro Europos Parlamento pirmininkas ir parlamentinių politinių grupių pirmininkai (taisyklių 23 str.). Tie parlamentarai, kurie nepriklauso jokioms politinėms grupėms, į Konferenciją gali siųsti du savo narius. Pirmininkų konferencija svarsto tokius parlamentarams jautrius vidaus tvarkos klausimus kaip sėdimų vietų išsidėstymas plenarinių posėdžių salėje, nes nė viena parlamentinė politinė grupė nenori užimti kraštutines kairias arba dešines salės vietas. Pirmininkų konferencija nustato Parlamento darbų programą, svarsto į komitetus siunčiamus ir iš komitetų išsiunčiamus teisės aktų projektus.

Pirmininkų konferencijoje sprendimai priimami bendru sutarimu. Jeigu to nepavyksta pasiekti, balsuojama ir kiekvienas Konferencijos narys turi tiek balsų, kiek narių yra jo politinėje grupėje. Jokioms politinėms grupėms nepriklausantys parlamentarai neturi balsavimo teisės ir dalyvauja kaip stebėtojai.

Be Pirmininkų konferencijos, yra Komitetų pirmininkų konferencija, vienijanti Parlamento komitetų pirmininkus, įskaitant ir laikinųjų komitetų pirmininkus.

Europos Parlamento organizacinius reikalus padeda tvarkyti Generalinis sekretoriatas, kuriame dirba apie 4000 konkurso tvarka iš visų valstybių narių atrinkti pareigūnai ir techninio personalo darbuotojai. Vertėjai sudaro maždaug trečdalį visų Generalinio sekretoriato darbuotojų.

³² European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

Visi Parlamento plenarinių ir komitetų posėdžių debatai sinchroniškai verčiami į vienuolika oficialių Europos Sąjungos kalbų: anglų, danų, graikų, ispanų, italų, olandų, portugalų, prancūzų, suomių, švedų ir vokiečių. Visi Europos Parlamento dokumentai taip pat verčiami ir spausdinami šiomis vienuolika kalbų.

3.8. Darbas komitetuose

Didžioji Europos Parlamento darbų dalis atliekama komitetuose. Juose apsparstomi visi klausimai prieš pateikiant svarstyti Parlamento plenariniuose posėdžiuose. Parlamentiniai nuolatiniai komitetai sudaromi Parlamento veiklos pradžioje, tuoj po rinkimų, taip pat įpusėjus jo kadencijai. Praėjus 2,5 metų arba pusei Parlamento kadencijos gali pasikeisti dalis komitetų narių ir gali būti perrinkti komitetų vadovai.

Be šių nuolatinių komitetų, Parlamentas taip pat gali sudaryti pakomitečius ir laikinuosius komitetus (*ad hoc*) arba tyrimo komitetus, kurie tvarko tam tikrus specifinius reikalus ir yra paleidžiami, kai tie klausimai tampa neaktualūs. Kiekvienam komitetui vadovauja atskiras biuras, kurio sudėtyje būna pirmininkas ir du arba trys vicepirmininkai. Pagal EP vidaus veiklos 157(1) taisyklę komiteto pirmininkas ir kiti biuro nariai privalo būti renkami pirmame komiteto posėdyje. Komiteto biuro nariai renkami slaptu balsavimu, kai to pageidauja ne mažiau nei šeštadalis komiteto narių.

Pagal EP vidaus veiklos 153 taisyklę kiekvienam tikrajam komiteto nariui skiriama po vieną pakaitinį komiteto narį, kuris dalyvauja posėdžiuose ir turi balsavimo teisę tik tada, kai posėdyje negali dalyvauti tikrasis komiteto narys.³³

Parlamento komitetai posėdžiauja Briuselyje. 2003 metais veikė 17 Europos Parlamento nuolatinių komitetų³⁴ (angl. *Standing committees*):

- Užsienio reikalų, žmogaus teisių, bendros saugumo ir gynybos politikos;
- Biudžeto;
- Biudžeto kontrolės;
- Piliečių teisių ir laisvių, vidaus reikalų ir teisingumo;
- Ekonominių ir monetarinių reikalų;

³³ European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

³⁴ Europos Parlamentas. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003 03 15.

- Teisės reikalų ir vidaus rinkos;
- Pramonės, užsienio prekybos, mokslo ir energetikos;
- Darbo ir socialinių reikalų;
- Aplinkos, sveikatos ir vartotojų teisių;
- Žemės ūkio ir kaimo plėtros;
- Žuvininkystės;
- Regionų politikos, transporto ir turizmo;
- Kultūros, jaunimo, švietimo, žiniasklaidos, sporto;
- Plėtros ir bendradarbiavimo;
- Konstitucinių reikalų;
- Moterų teisių ir lygių galimybių;
- Peticijų.

Pagal Parlamento vidaus veiklos 150(1) taisyklę visų komitetų nariai renkami atsižvelgiant į Parlamento pirmininkų konferencijos siūlymą, kuris turi atitikti teisingą visų parlamentarų pasiskirstymą į komitetus. Tai reiškia, kad politinės grupės prieš tai derasi dėl proporcingo jų grupės narių atstovavimo komitetuose. Dauguma parlamentarų tampa tik vieno komiteto nariu, bet yra atvejų, kai tas pats parlamentaras būtina net trijų komitetų narys.

Nuolatiniai parlamentiniai komitetai, kuriuos dažniausiai sudaro 50–60 narių, atlieka įvairius darbus, pavyzdžiui, aiškinasi su Komisija jos pasiūlymus, siūlo savo iniciatyvas, diskutuoja įvykių eigą su Tarybos pirmininku. Svarbiausias komitetų uždavinys – visapusiškai išstudijuoti tuos teisės aktų projektus, kuriems priimti reikalinga Parlamento nuomonė.

Pagal EP vidaus veiklos 150(2) taisyklę gali būti sudaromi ir laikini komitetai, kurie veikia ne ilgiau 12 mėnesių, jeigu Parlamentas nepratęsia šio nustatyto termino. Buvo sudaryti tokie nenuolatiniai Europos Parlamento komitetai³⁵ (angl. *Temporary committees*):

- Snukio ir nagų ligos;
- Žmonių genetikos ir naujų medicinos technologijų;
- ECHELON sistemos;
- Informacijos apie BSE (*Bovine Spongiform Encephalopathy*);
- Bendrijos tranzito režimo;
- Veiksmams dėl BSE paruošti.

Pagal EP vidaus veiklos 151 taisyklę gali būti steigiami specialūs tyrimo komitetai³⁶ (angl. *Committees of inquiry*) kokiai nors kilusiai pro-

³⁵ Europos Parlamentas. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003 03 15.

³⁶ European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

blemai spręsti dėl Bendrijos teisinių klausimų arba blogo administravimo, jeigu to reikalauja ne mažiau kaip ketvirtadalis EP narių. Sprendimas sudaryti tyrimo komitetą privalo būti ne vėliau kaip per mėnesį nuo jo priėmimo paskelbtas Oficialiame žurnale. Tyrimo komitetas privalo savo darbą atlikti per 12 mėnesių. Jeigu per šį laikotarpį nespėjama susidoroti su užduotimi, gali būti pratęstas komiteto veiklos laikas ne ilgiau kaip du kartus po tris mėnesius.

Įprastinė tokio teisės akto svarstymo procedūra, išskyrus atskirus atvejus, kai reikia skubių sprendimų, yra tokia:

1. Teisės akto projektas nagrinėjamas Parlamento teisės tarnyboje, kuri turi pateikti išvadą, ar Komisijos parinktas pasiūlymo teisinis pagrindas yra priimtinas.

2. EP pirmininkas skiria komitetą, kuris atsako už teisės akto pasiūlymo parengimą plenariniame Parlamento posėdžiui. Kai kada teisės akto projektas paliečia keleto komitetų interesus ir su juo supažindinami keli komitetai.

3. Vienas iš komiteto narių, dažniausiai jo pirmininkas arba kuris nors kitas narys turi parengti pranešimo dėl konkretaus teisės akto projektą. Komiteto narys, rengdamas pranešimo projektą, gali kreiptis pagalbos į Sekretoriatą arba savo nuosavą mokslinį ekspertą (kiekvienas parlamentaras gali turėti mažiausiai vieną mokslinį ekspertą), į savo politinės grupės sekretoriatą, mokslinio tyrimo institutą ar netgi Komisiją. Dauguma parlamentarų panašias užduotis atlieka pasikliaudami savo jėgomis, bet būna retų atvejų, kai pasitelkiamos visos įmanomos institucijos.

4. Pirmas projektas parengiamas numatytu laiku ir pateikiamas iš keturių dalių: Komisijos pasiūlymų pataisos (jeigu yra); Teisės akto rezoliucijos projektas; Aiškinamasis raštas; Priedai (jeigu yra). Nuo klausimo sudėtingumo ir kompleksiskumo priklauso, kiek kartų projektas bus svarstomas Komitete, kol bus parengtas pristatyti svarstyti plenariniame posėdyje. Svarstymo sėkmę lemia nacionaliniai ir ideologiniai motyvai, lobistų grupių įtaka, Komisijos pozicija.

5. Komiteto paskirtas pranešėjas pristato parengtą projektą plenariniame posėdžiui ir detalai paaiškina Komiteto poziciją pataisų, kurias pateikė ne Komiteto nariai, atžvilgiu. Tais atvejais, kai Komisija svarstymo metu pasiūlo mišrų problemos sprendimo būdą, gali būti sukviestas skubus Komiteto posėdis netgi plenarinės sesijos metu.

6. Kai reikalinga bendradarbiavimo ir bendro sprendimo procedūra, Komiteto vaidmuo antro svarstymo metu būna panašus kaip ir pir-

mo svarstymo metu. Komitetas nagrinėja pasiūlymą (kuris šiuo atveju yra Tarybos bendros pozicijos formos) ir parengia rekomendacijas plenariniam posėdžiui. Šiuo atveju antrojo svarstymo atsakomybė priskiriama tam pačiam komitetui, kuriam buvo priskirtas pirmas svarstymas. Antram svarstymui paliekamas ir tas pats pranešėjas. Pranešimas būna iš dviejų dalių. Pirmoji dalis – rekomendacijos antram svarstymui (pitarimas, nepitarimas arba bendros pozicijos pataisos, šiuo atveju pataisos dažniausiai atitinka pirmo svarstymo poziciją arba kompromisą su Taryba).

7. Komitetas, kuris buvo atsakingas už pirmą ir antrą svarstymus, nebūtinai tiesiogiai dalyvauja Taikinimo komiteto darbe pagal bendro sprendimo procedūrą, tačiau visada į Europos Parlamento delegaciją Taikinimo komitete skiriami keli Komiteto nariai, įskaitant ir pranešėją.

Europos Parlamento komitetų darbų apimtį ir įtaką lemia daugelis veiksnių. Svarbiausi jų yra šie:

- Įgyvendinamos ES politikos sritis, nes, pavyzdžiui, Žemės ūkio komitetas visada turi daug daugiau pavedimų nei Moterų teisių ir lygių galimybių komitetas;

- ES politikų įgyvendinimo eiga, nes pradedamos įgyvendinti politikos, pavyzdžiui, Aplinkosaugos, Vartotojų teisių apsaugos, užima geresnę padėtį nei seniai įgyvendinama Žemės ūkio politika;

- Komitetų patirtis, nes ne visi komitetai yra vienodai profesionaliai pajėgūs analizuoti teisės aktų projektus. Ne visi Mokslo, Technologijų plėtros ar Energetikos komitetų nariai yra tų reikalų žinovai, tuo tarpu Piliečių teisių arba Teisės reikalų komitetų nariai dažniausiai būna profesionalūs teisininkai;

- Sekretoriato parama teikiama visiems komitetams vidutiniškai skaičiuojant po 5–6 vyresnius pareigūnus. Šie pareigūnai dažniausiai yra plataus universitetinio išsilavinimo, bet ne geri siauros specialybės žinovai. Komitetams būtų naudingiau turėti kvalifikuotus specialistus;

- Komiteto pirmininko gebėjimai vadovauti ir bendradarbiams sukurti darbingą aplinką lemia viso Komiteto darbo sėkmę;

- Susitelkimas siekti bendrų tikslų yra svarbus Komiteto darbo sėkmės elementas, pavyzdžiui, Bendradarbiavimo ir plėtros komiteto nariai siekdami kuo daugiau padėti besivystančioms šalims neretai pamiršta savo ideologinius ir kitokius skirtumus, tuo tarpu Žemės ūkio komiteto darbą apsunkina tai, kad jame yra ir ES Bendrosios Žemės ūkio politikos rėmėjų, ir nemažai šios politikos oponentų, linkusių kuo greičiau ją reformuoti.

3.9. Plenariniai posėdžiai

Kiekvienais metais rengiama 12 plenarinių posėdžių arba po vieną kiekvieną mėnesį ir dar vienas papildomas plenarinis posėdis spalio mėnesį, kai vyksta pirmasis biudžeto projekto svarstymas. Plenariniai posėdžiai rengiami Strasbūre ir tęsiasi nuo pirmadienio popietės iki penktadienio vidurdienio. Į pirmą metinės Parlamento sesijos posėdį parlamentarai, vadovaujantis Bendrijos Sutarties 196 straipsniu, privalo susirinkti nekviečiami kiekvienų metų kovo mėnesio antrą antradienį.³⁷

Papildomai kasmet rengiami 4–6 miniplenariniai posėdžiai. Juos gali sukviesti Parlamento narių dauguma, Taryba, Komisija. Tokie posėdžiai tęsiasi dvi su puse dienos ir rengiami Briuselyje.

Plenarinių posėdžių darbotvarkę parengia Parlamento pirmininkas kartu su Pirmininkų konferencija konsultuodamasis su Komitetu pirmininkų konferencija ir Parlamento sekretoriatu. Plenarinių posėdžių darbotvarkė turi būti patvirtinama plenariniame posėdyje.

Egzistuoja griežtos plenarinių posėdžių taisyklės, numatančios, kam galima ir kiek laiko galima kalbėti. Plenariniai posėdžiai turi tris standartinius elementus. Visų pirma čia svarstomi komitetuose parengti pranešimai. Šie pranešimai lemia arba Parlamento nuomonę išreiškiančią rezoliuciją, arba Parlamento nuomonę išreiškiančią iniciatyvą.

Antra, plenariniuose posėdžiuose paliekama laiko debatams itin svarbiais politiniais klausimais. Tokie debatai irgi dažniausiai baigiami Parlamento rezoliucijos aptariamuoju klausimu paskelbimu.

Trečia, plenarinių posėdžių metu skiriama pusantros valandos Komisijos atstovų atsakymams į parlamentarų klausimus ir pusantros valandos Tarybos atstovų atsakymams į Parlamento narių paklausimus. Kas iš Komisijos arba Tarybos narių atsakinės į klausimus, priklauso nuo politikos srities, nes klausimai numatomi iš anksto.

Plenariniuose posėdžiuose aptariami bendri Europos Parlamento pareiškimai kartu su Komisija arba su Taryba įvairiais svarbiais politiniais klausimais. Be to, Parlamento pirmininkas du kartus per metus parengia pranešimus Vadovų tarybos susitikimams.

Kaip ir visi nacionaliniai parlamentai, Europos Parlamentas turi tris fundamentalias galias:

- teisės aktų leidybos;
- biudžeto tvirtinimo;
- priežiūros.

³⁷ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

Europos Parlamentas savo darbą organizuoja savarankiškai. Tuo tikslu vadovaujantis Bendrijos sutarties 199 straipsniu tvirtinamos vidaus veiklos taisyklės. Šiuo metu veikiančios taisyklės buvo patvirtintos 2003 metų vasario mėnesį, o 2003 m. kovo 5 d. jos buvo publikuotos Oficialiame leidinyje.³⁸

3.10. Teisės aktų priėmimas

Pagal Bendrijos sutarties 249 straipsnį Europos Parlamentas bendrai veikdamas su Taryba ir Komisija priima reglamentus, direktyvas, nutarimus, rekomendacijas, nuomones.³⁹

Priimti reglamentai įpareigoja, kad jie visapusiškai ir tiesiogiai būtų įgyvendinami visose Bendrijai priklausančiose valstybėse narėse.

Direktyvos privalomos visapusiškai vykdyti visose valstybėse narėse. Kiekviena valstybė narė galutiniam rezultatui pasiekti gali pasirinkti savo formas ir metodus.

Nutarimai yra įpareigojantys, jie privalo būti visapusiškai ir tiesiogiai įgyvendinami visų tų, kuriems jie adresuoti. Rekomendacijos ir nuomonės nėra įpareigojančios.

Europos Parlamentas turi daug galių veikti ir inicijuoti teisės aktų priėmimo procesą. Visų pirma Parlamento komitetų nariai gali dalyvauti politinėse diskusijose kartu su Komisijos nariais inicijuojant naujas teisės aktų idėjas. Komisija gali pasiūlyti pirminę idėją parlamentiniam komitetui arba komitetas gali pasiūlyti savo sumanymą svarstyti Komisijos atitinkamam komitetui. Visa tai vyksta dar nesant teisės akto projekto.

Antra, Europos Parlamentas gali pasiūlyti savo idėjas jau parengtam teisės akto projektui. Tai galima daryti rengiant Parlamento nuomonę, tik šiuo atveju Komisija yra tarsi Parlamento spaudžiama ir dėl to neretai kyla pasipriešinimas. 1993 metais Europos Parlamentas parengė 120 pranešimų dėl savo pasiūlymų teisės aktų projektų klausimu, o 1997 metais jų tebuvo parengta tik 36.⁴⁰

Bendrijos sutarties 192 straipsnis numato, kad Europos Parlamentas gali paprašyti Komisijos pateikti teisės akto projektą, kuris reikalin-

³⁸ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Europos Parlamentas. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003 03 15.

gas įgyvendinant Sutartį, jeigu už tai balsuoja absoliuti parlamentaru dauguma. Šis ES sutarties straipsnis sustiprina Parlamento teisės aktų iniciatyvos galias.

Trečia, pagal 1982 metų birželio 30 dienos jungtinę Europos Parlamento, Komisijos ir Tarybos deklaraciją dėl priemonių, skirtų biudžeto formavimo procedūroms gerinti, parlamentarams atsirado daugiau galimybių daryti įtaką sudarant metų biudžetą. Buvo sutarta, kad Europos Parlamentui pasiūlius naują biudžeto paragrafą Komisija kartu su Taryba sieks tam biudžeto išlaidų paragrafui sukurti atitinkamą teisinį pagrindą.

Ketvirta, Europos Parlamentas gali netiesiogiai daryti įtaką sudarant Komisijos metinę darbų programą. Tai vyksta tokia tvarka: Komisija spalio mėnesį pasiūlo kitiems metams teisės aktų rengimo programą, kurią turi svarstyti atitinkami Parlamento komitetai. Gruodžio mėnesį dėl Komisijos darbų programos vyksta balsavimas Parlamente ir paskelbiama atitinkama rezoliucija.

Penkta, Europos Parlamento pritarimas būtinas itin svarbiems ir „jautriems“ ES teisės aktams. Iki Vieningo Europos akto įgyvendinimo 1987 metais visam teisės aktų leidybos procese Europos Parlamento vaidmuo buvo tik konsultacinio pobūdžio. Vieningu Europos aktu buvo įvestos dvi naujos procedūros bendradarbiavimo ir sutarimo procedūros, o Mastroichto sutartimi – bendro sprendimo procedūra, ir tai labai sustiprino Parlamento galias ES teisės aktų leidybos procese. Amsterdamo sutartimi buvo labiau praplėsta pagal bendro sprendimo procedūrą priimamų sprendimų galimybė.

Konsultavimo procedūra (angl. *Consultation procedure*). Pagal šią procedūrą klausiama Europos Parlamento nuomonės dėl Komisijos pasiūlyto Tarybai teisės akto projekto. Numatytais atvejais arba savo iniciatyva nuomonės dėl teisės akto projekto pareiškia Ekonomikos ir socialinis bei Regionų komitetai. Taip Europos Parlamentas kartu su abiem minėtais Komitetais arba be jų konsultuoja Tarybą. Savo ruožtu Taryba priima sprendimą dėl teisės akto patvirtinimo balsuodama vienbalsiai arba kvalifikuota balsų dauguma.

Iki 1987 metų visi ES teisės aktai buvo priimami remiantis konsultavimo procedūra. Suvestinis Europos Aktas itin išplėtė Europos Parlamento galias įteisinęs vadinamąją bendradarbiavimo procedūrą.

Konsultavimo procedūra vis dar taikoma priimant sprendimus daugelyje veiklos sričių. Pagal konsultavimo procedūrą dažniausiai priima-

mi sprendimai dėl šių Bendrijos sutarties straipsnių:⁴¹

- žemės ūkis (37 (2) str.);
- prieglobsčio, imigracijos ir vizų reikalai (62, 63, 65, 66 str.);
- konkurencija privačiame sektoriuje (83 str.);
- valstybės paramos reglamentavimas (89 str.);
- netiesioginių mokesčių derinimas (93 str.);
- nacionalinių priemonių, darančių įtaką Bendrajai rinkai, derinimas (94 str.);
- kai kurie Ekonominės ir pinigų sąjungos aspektai (104 (14), 107 (6), 111 (1), 112, 117 (1,7), 121 str.);
- bendrosios komercinės politikos plėtra (133 (5) str.);
- specifinės pramonės politikos priemonės (157 str.);
- fiskaliniai aplinkos politikos aspektai (175 (2) str.);
- sprendimai dėl Bendrijos nuosavų išteklių (269 str.);
- antidiskriminacinės priemonės (13 str.);
- piliečių teisių taikymas ir plėtra (22 str.).

Bendradarbiavimo procedūra (angl. *Cooperation procedure*) buvo įvesta Vieningu Europos aktu ir išplėsta Maastrichto sutartimi į daugelį sričių, kuriose reikalingas Tarybos daugumos pritarimas. Nuo konsultavimo procedūros ji skiriasi tuo, kad Europos Parlamentas gali teisės akto projektą svarstyti antrą kartą. Per pirmą svarstymą Parlamentas pareiškia savo nuomonę, o Taryba pagal Komisijos pasiūlymą ir Parlamento nuomonę parengia bendrąją poziciją, su kuria vėl supažindinamas Parlamentas. Taip Parlamentui suteikiama teisė antrą kartą pareikšti savo nuomonę dėl patobulinto teisės akto projekto. Taryba, priimdama sprendimą dėl teisės akto patvirtinimo, gali ir neatsižvelgti į antro svarstymo metu pareikštą Parlamento nuomonę, jeigu ji teisės aktą priima ne kvalifikuota balsų dauguma, o vienbalsiai.

Europos Parlamentas antro svarstymo metu vėl gali pasiūlyti pataisą arba visai atmesti teisės akto projektą absoliučia balsų dauguma. Nors toks Parlamento pozicijos išreiškimas neturi veto teisės, jis daro didelį politinį spaudimą Komisijai ir Tarybai ir taip skatina institucijų derybas.

Pagal Bendrijos sutarties 252 straipsnį teisės aktai priimami toliau nurodyta tvarka, kuri vadinama bendradarbiavimo procedūra.

a) Taryba kvalifikuota balsų dauguma pagal Komisijos pasiūlytą projektą ir gavusi Europos Parlamento nuomonę patvirtina bendrąją poziciją.

⁴¹ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

b) Su Tarybos parengta bendraja pozicija supažindinamas Europos Parlamentas. Taryba ir Komisija informuoja Parlamentą apie priežastis, nulėmusias bendrosios pozicijos suformavimą. Jeigu per tris mėnesius Europos Parlamentas patvirtina bendrąją poziciją arba per šį laikotarpį nepareiškia savo nuomonės, Taryba patvirtina teisės aktą pagal bendrąją poziciją.

c) Europos Parlamentas per tris mėnesius gali absoliučia balsų dauguma pagal (b) paragrafą pasiūlyti pataisas Tarybos bendrajai pozicijai arba atmesti Tarybos bendrąją poziciją. Jeigu Parlamentas atmeta Tarybos bendrąją poziciją, ji gali būti patvirtinta Taryboje antram svarstymui tik vieningu balsavimu.

d) Komisija per vieną mėnesį privalo išnagrinėtiems Tarybos pasiūlymą dėl bendrosios pozicijos atsižvelgdama į Parlamento pataisas ir teikti Tarybai pasiūlymus dėl tų Parlamento pataisų, kurios Komisijai yra nepriimtinos. Taryba gali priimti sprendimą dėl pataisų vieningu balsavimu.

e) Taryba gali pritarti Komisijos peržiūrėtiems pasiūlymams kvalifikuota balsų dauguma. Tarybos narių pritarimas būtinas priimant Tarybos pataisas dėl Komisijos pasiūlymų.

f) Visais atvejais, kurie paminėti (c), (d) ir (e) paragrafuose, Taryba privalo priimti sprendimus per tris mėnesius. Jeigu per šį laikotarpį Taryboje sprendimai nepriimami, Komisijos pasiūlymai negali būti priimti.

g) Laikotarpiai, minimi (b) ir (f) paragrafuose, gali būti pratęsti vienu mėnesiu pagal bendrą Tarybos ir Parlamento susitarimą.

Pagal bendradarbiavimo procedūrą numatyta priimti teisės aktus, kurie iš esmės atspindi šiuose Bendrijos sutarties straipsniuose minima veiklą:⁴²

- daugiašalės priežiūros taisyklės (99 (5) str.);
- naudojimosi privilegijomis įvertinimas ir uždraudimas (102 (2) str.);
- Bendrijos išpareigojimų garantijų įvertinimas (103 (2) str.);
- priemonės euro monetų denominavimo derinimo ir techninio specifikavimo sumetimais (106 (2) str.).

Tarybos ir Komisijos reglamentai bei direktyvos, adresuotos valstybėms narėms, privalo būti publikuojamos Oficialiame žurnale ir įsigalioja nuo tos datos, kuri nurodyta dokumente. Jeigu data nenurodoma, teisės aktas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo žurnale. Kitose

⁴² Consolidated Version of the Treaty Establishing European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

direktyvose ir nutarimuose privalo būti nurodymai, kam jie skiriami ir jų įsigaliojimo datos.

1993 m. pagal Europos Sąjungos (Mastrichto) sutartį buvo įvesta bendro sprendimo procedūra (angl. *Codecision procedure*), kai teisės aktai priimami jau ne tik Tarybos vardu, bet kartu dviejų institucijų – Europos Parlamento ir Tarybos vardu. Bendro sprendimo procedūros naujovė yra galimybės suteikimas Europos Parlamentui trečią kartą svarstyti teisės akto projektą. Jeigu Taryba neatsižvelgia į po antrojo svarstymo Parlamente pareikštą nuomonę dėl bendrosios pozicijos, Parlamentas balsų dauguma gali pareikšti veto Tarybos sprendimui. Siekiant išvengti panašių institucijų konfliktų ypač atidžiai rengiama antro svarstymo Parlamente nuomonė.

Bendrijos sutarties 251 straipsniu numatyta tokia ES teisės aktų priėmimo tvarka pagal bendro sprendimo procedūrą:⁴³

1. Komisija pateikia teisės akto projektą Europos Parlamentui ir Tarybai. Taryba, gavusi Europos Parlamento nuomonę dėl projekto, gali priimti sprendimą kvalifikuota balsų dauguma:

– jeigu pritaria visoms Europos Parlamento nuomonėje siūlomoms teisės akto pataisoms ir jį pataiso;

– jeigu Europos Parlamentas nesiūlo teisės akto projektui jokių pataisų;

– gali patvirtinti bendrą poziciją ir supažindinti su ja Europos Parlamentą. Komisija privalo supažindinti Europos Parlamentą su savo pozicija.

Jeigu per tris tokio bendradarbiavimo mėnesius Europos Parlamentas:

a) patvirtina bendrąją poziciją arba nepriima jokių veiksmų, teisės aktas gali būti priimtas pagal bendrąją poziciją;

b) atmeta bendrąją poziciją absoliučia Parlamento narių dauguma ir teisės aktas negali būti priimtas;

c) Parlamentas absoliučia balsų dauguma pasiūlo savo bendrosios pozicijos pataisas ir jas pasiūnčia Tarybai ir Komisijai, kurios privalo pateikti savo nuomonę dėl šių pataisų.

2. Jeigu per tris mėnesius Taryba kvalifikuota balsų dauguma pritaria Europos Parlamento pataisoms, pataisytas teisės aktas priimamas kaip bendroji pozicija, tačiau Taryba privalo dėl pataisų balsuoti vieninai, esant Komisijos neigiamai nuomonei. Jeigu Taryba nepritaria vi-

⁴³ Consolidated Version of the Treaty Establishing European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

soms Parlamento pataisoms, Tarybos pirmininkas pritariant Europos Parlamento pirmininkui privalo per šešias savaites sukviesti Taikinimo komiteto posėdį.

3. Taikinimo komitetas, kurio sudėtyje privalo būti lygiomis dalimis Tarybos nariai arba jų atstovai ir Europos Parlamento nariai, pasiekia susitarimą dėl bendro teksto kvalifikuota Tarybos narių dauguma ir Parlamento narių dauguma. Komisijos atstovai dalyvauja Taikinimo komiteto posėdyje ir padeda pasiekti bendrą susitarimą.

4. Jeigu per šešias savaites Taikinimo komitetas pritaria bendram tekstui, Europos Parlamentas absoliučia balsų dauguma ir Taryba kvalifikuota balsų dauguma per šešias savaites patvirtina bendrą susitarimo tekstą. Jeigu nors viena iš šių institucijų per šį laikotarpį nepatvirtina susitarimo teksto, teisės aktas negali būti priimtas.

5. Jeigu Taikinimo komitetui nepavyksta susitarti dėl bendro teksto, teisės aktas negali būti priimtas.

6. Trijų mėnesių ir šešių savičių laikotarpiai gali būti pratęsti vienu mėnesiu arba dviem savaitėmis, jeigu to pageidauja Parlamentas arba Taryba.

Reglamentai, direktyvos ir nutarimai, priimami pagal Sutarties 251 straipsnį, privalo būti pasirašomi Europos Parlamento ir Tarybos pirmininkų ir publikuojami Oficialiame žurnale. Šie teisės aktai įsigalioja nuo juose pažymėtos datos, o jei data nenurodoma, dvidešimtą dieną po publikavimo Oficialiame žurnale.

Po Amsterdamo sutarties pagal bendro sprendimo procedūrą priimami sprendimai iš esmės dėl šių Bendrijos sutarties straipsnių:⁴⁴

- pilietybės ir piliečių galimybės laisvai judėti ir gyventi valstybėse narėse (18 str.);
- laisvo darbininkų judėjimo (40 str.);
- oro ir jūrų transporto (71 (1) str.);
- vidaus rinkos derinimo (80 (2) str.);
- muitinių bendradarbiavimo (135 str.);
- socialinės politikos – sveikata ir saugumas, konsultacijos, lygybė ir kt. (137 (1,2) str.);
- švietimo iniciatyvinės priemonės (19 (4) str.);
- vartotojų apsauga (153 (4) str.);
- Europos regionų plėtros fondas sprendimams įgyvendinti (162 str.);

⁴⁴ Consolidated Version of the Treaty Establishing European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

- tinklinės mokslo ir technologijų plėtros programos (166 str.);
- skaidrumas, bendri principai ir priėjimas prie dokumentų (255 str.).

Pritarimo procedūra (ang. *assent procedure*) – kai Europos Parlamentas svarsto pasiūlymą vienu skaitymu ir nenumato pataisų. Ji taikoma teisiškai pagrindžiant su ES susijusius principinius konstitucinius ir politinius sprendimus. Pritarimo procedūra buvo įvesta Suvestiniu Europos aktu. Nuo 1987 metų Taryba turi teisę sudaryti tarptautinius susitarimus, asociacijos sutartis, priimti sprendimus dėl ES plėtros tik pritarus Europos Parlamentui absoliučia balsų dauguma.

Mastrichto sutartimi buvo numatyta, kad asociacijos sutartims patvirtinti pakanka Parlamento balsų daugumos.

Amsterdamo sutartimi Europos Parlamentui buvo pastebimai sumažintas šios procedūros taikymo sričių skaičius. Pritarimo procedūrą buvo nuspręsta taikyti tik priimant sprendimus dėl Struktūrinių ir Sanglaudos fondų.⁴⁵

3.11. Biudžeto tvirtinimas

Bendrijos sutartis suteikia Europos Parlamentui didelius įgaliojimus svarstant ir tvirtinant ES biudžetą. Pagal Bendrijos sutarties 272 straipsnį ES kitų metų biudžeto projektas Parlamentui privalo būti pateiktas ne vėliau kaip spalio 5 dieną. Europos Parlamentas balsų dauguma gali siūlyti biudžeto pataisas. Per 45 dienas Parlamentas biudžetą privalo patvirtinti. Jeigu per šį laikotarpį Parlamentas nepateikia jokių pataisų, laikoma, kad Bendrijos biudžetas yra galutinai patvirtintas. Jeigu per šį laikotarpį Parlamentas pasiūlo biudžeto projekto pakeitimų arba modifikacijų, visus šiuos pasiūlymus jis siunčia Tarybai.⁴⁶

Tai svarbus įgaliojimas, leidžiantis Europos Parlamentui įtvirtinti savo politinius prioritetus. Europos Parlamentas priima ateinančių metų Sąjungos biudžetą gruodžio mėnesį. Biudžetas įsigalioja tik tada, kai jį pasirašo Europos Parlamento pirmininkas Sąjungai suteikdamas kitiems metams reikalingus finansinius išteklius.

Nuo 1970 m. biudžetas finansuojamas iš nuosavų išteklių, dėl kurių po konsultacijų su Europos Parlamentu susitarė valstybės narės. Šiuo

⁴⁵ Treaty of Amsterdam Amending the Treaty of European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Related Acts//OJ C 340, 10.11.1997. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/amsterdam.html> – žiūrėta 2003 06 17.

⁴⁶ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

metu lėšos ribojamos iki 1,27 proc. bendrojo nacionalinio (BNP) Europos Sąjungos produkto, o išteklius sudaro:

- Europos Sąjungos pasienyje surinkti muitų mokesčiai;
- Importo mokesčiai, taikomi žemės ūkio produktams, įvežamiems iš valstybių nenarių;
- 1 proc. pridėtinės vertės mokesčio (PVM) nuo parduotų prekių ir realizuotų paslaugų ES teritorijoje;
- „ketvirtasis šaltinis“ apskaičiuojamas atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės turtingumą (jos BNP).

Pasirašius 1970 m. ir 1975 m. Liuksemburgo sutartis, įteisinusias Bendrijos nuosavus išteklius, Europos Parlamentas ir Taryba tapo dviem biudžeto valdymo įrankiais. Šios institucijos pasidalijo biudžeto valdymo galiomis.

Europos Parlamentas taria galutinį žodį finansiškai remiant regionus (Europos regioninės plėtros fondas), kovojant su nedarbu, ypač jaunų žmonių ir moterų (Europos socialinis fondas), įgyvendinant kultūrinės ir švietimo programas, pavyzdžiui, „Erasmus“ bei „Sokrates“, ir gali padidinti išlaidas iki suderintų su Ministrų Taryba ir Komisija ribų. Parlamentas turi didelių galių padidinti lėšas humanitarinės pagalbos ir pabėgėlių programoms. Dėl finansinės paramos žemės ūkiui Parlamentas gali teikti pasiūlymus, bet galutinį sprendimą priima Ministrų Taryba.

Pagal EP vidaus tvarkos 92 taisyklę yra numatyta, kad mažiausiai 32 parlamentarai arba bent vienas parlamentinis komitetas turi teisę siūlyti atmesti siūlomo biudžeto projektą tuo tikslu pateikdamas rašytinį paaiškinimą.⁴⁷

Jeigu Europos Parlamentas ir Ministrų Taryba nesusitaria dėl išlaidų sumos, po dviejų biudžeto projekto svarstymų Parlamentas turi teisę atmesti visą biudžetą, o biudžeto svarstymo procedūra turi būti pradėta iš naujo.

Pagal Bendrijos sutarties 272(8) straipsnį Parlamentas dviejų trečdalių balsų dauguma dėl rimtų priežasčių gali atmesti visą biudžeto projektą ir pareikalauti parengti naują biudžeto projektą.⁴⁸

1988 metais Viršūnių Tarybai pasiūlius Parlamentas, Komisija ir Taryba 1988 metų liepos mėnesį priėmė tarpinstitucinį susitarimą dėl Biu-

⁴⁷ European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

⁴⁸ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33.

džeto disciplinos gerinimo ir sudarymo procedūros. Nuo to laiko sprendimų priėmimas dėl ES biudžeto dydžio ir asignavimų yra suskirstytas į du lygius. Europos vadovų taryba aukščiausiuoju lygiu sutaria dėl planuojamos finansinės perspektyvos (dažniausiai 5 metams).

Nustatant 2000–2006 metų finansinę perspektyvą daug darbų atliko Komisija. Ji 1997 metais paruošė *Agenda 2000* dokumentą. Parlamentas irgi teikė daug pasiūlymų rengiant šį dokumentą, bet pagrindiniai sprendimai dėl šio reformų projekto buvo priimti Taryboje ir 1999 metų kovo mėnesį įvykusiame Berlyno valstybių narių vadovų susitikime.

Europos Parlamentas atlieka ir biudžeto kontrolės funkciją (EP 94 vidaus taisyklė). Tuo tikslu yra įsteigtas Biudžeto kontrolės parlamentinis komitetas, kuris nuolat stebi, ar tinkamai naudojamos bendro biudžeto lėšos. Šis komitetas kruopščiai kontroliuoja lėšų valdymą, nuolat tobulina sukčiavimo prevencijos, atskleidimo ir kovos su juo priemones, vertina gautus Bendrijos finansinės paramos rezultatus. Kasmet Parlamentas pateikia Komisijos lėšų naudojimo įvertinimą prieš tai patvirtinęs, kad Komisija įvykdė biudžetą.

Europos Parlamentas inicijavo Europos antikorupcinės įstaigos (OLAF), skirtos biudžeto reikalų kontrolei gerinti, įsteigimą.

ES Konstitucijos projekto 55 straipsnyje numatoma, kad Bendrijos metinį biudžetą privalo tvirtinti Europos Parlamentas ir Taryba pagal Komisijos pasiūlytą projektą. Konstitucijos III–310 straipsnyje numatyta, kad Komisija iki liepos 1 d. privalo surinkti iš visų ES institucijų pasiūlymus dėl kitų metų biudžeto išlaidų ir pajamų ir iki rugsėjo 1 d. pateikti biudžeto projektą Europos Parlamentui ir Tarybai. Taryba savo ruožtu parengia savo poziciją dėl biudžeto projekto ir iki spalio 1 d. pateikia Europos Parlamentui.⁴⁹

3.12. Vykdomosios valdžios kontrolė

Visų valstybių parlamentų viena iš svarbiausių ir sunkiausių funkcijų yra vykdomosios valdžios priežiūra ir kontrolė. Parlamentams nelengva tai atlikti, nes vykdomoji valdžia niekur nenori būti kontroliuojama ir tam naudoja konstitucinius, institucinius ir politinius gynybos elementus. Be to, visur parlamentarai neturi tiek specialiosios informacijos ir profesinės patirties, kiek jos turi už siaurą savo veiklos barą atskaitingas vykdomosios valdžios atstovas.

⁴⁹ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

Europos Parlamento nariai susiduria su tomis pačiomis vykdomosios valdžios kontrolės problemomis kaip nacionalinių parlamentų nariai. Negana to, europarlamentarai susiduria su specifiniais sunkumais atlikdami šią pareigą. Pirma, svarbiausias jų kontrolės objektas yra stebėti, ar Komisija efektyviai įgyvendina ES politiką laikydama ES teisės aktų. Tai ji vykdo per įvairias nacionalines agentūras. Tokios nacionalinės agentūros iš dalies paklusnios nacionaliniams Parlamentams.

Antra, Europos Parlamentui tenka kontroliuoti ne tik Komisiją, bet ir Tarybą bei Viršūnių Tarybą, nes daug kur esama šių institucijų vykdomosios valdžios funkcijų elementų. Tuo tarpu nėra sutartyse numatytų realių Europos Parlamento galių kontroliuoti Tarybą, ypač Viršūnių Tarybą.

Europos Parlamentas pirmuosius *Komisijos priežiūros ir kontrolės* veiksmus atliko 1981 m. tvirtindamas Komisijos veiklos programą. Deja, tik Mastrichto sutartimi buvo suteiktos EP realios galimybės kontroliuoti Komisijos veiklą, o Amsterdamo sutartimi šios galios buvo dar labiau sustiprintos. EP šiuo metu gali pasinaudoti šiomis Bendrijos sutarties suteiktomis galiomis.

1. Komisijos pirmininko kandidatūrą tvirtina Parlamentas ir taip gali daryti įtaką skiriant tinkamą kandidatą.

2. Parlamentas balsavimu patvirtina Komisijos pirmininką bei jo pasirinktus Komisijos narius.

3. Parlamentui suteikta teisė atstatydinti visą Komisijos kolegiją. Nors šia priemone niekada nebuvo pasinaudota, ji gali būti panaudota ateityje.

4. Parlamente turi būti svarstoma Komisijos darbų metinė ataskaita. Be to, Parlamente aptariama metinė Komisijos darbų programa.

5. Komisija kasmet turi pristatyti Tarybai ir Parlamentui ataskaitą apie ankstesnių metų biudžeto plano įgyvendinimą.

6. Nuolatiniai Parlamento komitetai gali vykdyti daugelį Komisijos priežiūros funkcijų. Biudžeto kontrolės komitetas turi daug galių vykdyti politikos stebėjimą.

7. ES sutartimi Parlamentui buvo suteikta teisė įsteigti laikinus komitetus blogam administravimui ir teisės aktų pažeidimams tirti.

8. Parlamentas gali daryti užklausimus Komisijai (rašytinius, žodinius nustatytu laiku ir diskusijų metu). Plenarinių posėdžių „klausimų valandos“ metu atskiri Parlamento nariai ir politinės frakcijos kasmet pateikia per 5000 klausimų.

Iki šiol Europos Parlamentas nėra nė karto pareiškęs nepasitikėjimo Komisija, nors tokia galimybė buvo numatyta dar Romos sutartimi (201 str.) ir net septynis kartus buvo mėginta inicijuoti tokią procedūrą. Tokiam veiksmui turėtų pritarti absoliuti Parlamento narių dauguma ir du trečdaliai dalyvavusiųjų balsavime dėl nepasitikėjimo Komisija. Pasutinė Komisijos atstatydinimo procedūra buvo inicijuota 1999 m. sausio 14 d., bet už jos atstatydinimą balsavus 232, 293 – prieš ir susilaikius 27 parlamentarams atstatydinimo procedūra liko neįgyvendinta.⁵⁰

1999 m. kovo mėn. po Parlamento paskirtų nepriklausomų ekspertų komiteto ataskaitos apie Komisijos valdymą Komisija nutarė atsistatydinti, o ne laukti, kol Parlamentas pareikš oficialų nepasitikėjimą.

Kiekvieną dieną Parlamentas vykdo priežiūrą nagrinėdamas daugybę mėnesinių ir metinių ataskaitų, kurias Komisija privalo jam pateikti (pavyzdžiui, bendrąją metinę ataskaitą ir mėnesines ataskaitas apie biudžeto vykdymą).

Europos Parlamentas turi daug mažiau galimybių kontroliuoti Tarybą, nes ši institucija sudaryta iš nacionalinių ministrų, pavaldžių savo nacionalinėms vyriausybėms ir parlamentams. Be to, Tarybos sudėtis dažnai keičiasi keičiantis nacionalinėms vyriausybėms.

Vadovų taryba dar mažiau gali būti Parlamento kontroliuojama, nes tai yra tarpvyriausybė institucija, veikianti už ES sutarties ribų. Viršūnių Taryba renkasi tik 4–6 dienas per metus, kad numatytų ateities politikų veiklos gaires ir aptartų kitus principinius politinius klausimus. Parlamento pirmininkui suteikta galimybė kreiptis į Vadovų tarybos narius ir išsakyti Parlamento nuomonę dėl politikos aktualijų.

ES Konstitucijos projekto III–234 straipsnyje numatyta, kad Europos Parlamentas turi teisę reikalauti iš Komisijos teisės aktų projektų, kurie reikalingi Konstitucijoje numatytiems siekiams įgyvendinti. Jeigu Komisija atsisako tai daryti, ji privalo Europos Parlamentui pateikti tokio atsisakymo priežastis.

Pagal Konstitucijos projekto III–235 straipsnį Europos Parlamentas turi teisę, kai to pageidauja ketvirtadalis parlamentarų, įsteigti laikiną tyrimo komitetą bet kurios ES institucijos arba įstaigos blogam administravimui tirti, jeigu dėl to nevyksta teisminis tyrimas. Toks tyrimo komitetas nutraukia savo veiklą, kai tuo klausimu parengia ataskaitą.⁵¹

⁵⁰ Europos Parlamento interneto svetainė. – http://www.europarl.eu.int/factsheets/1_3_2_en.htm – žiūrėta 2003 06 17.

⁵¹ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

Be to, Konstitucijos projekte išlieka daugelis kitų Bendrijos sutartyje buvusių nuostatų dėl vykdomosios valdžios kontrolės, pavyzdžiui, Komisijos pirmininko skyrimo ir Komisijos formavimo, Komisijos atstatydinimo, Komisijos metinių veiklos ataskaitų vertinimo ir kitų klausimų.

3.13. Parlamentas ir pagrindinės ES politikos

Bendroji užsienio ir saugumo politika. Aštuntojo dešimtmečio pradžioje prasidėjusio Europos politinio bendradarbiavimo tikslas buvo peržengti Bendrijos sutartimis nustatytas ekonomines ir socialines ribas, kad būtų galima įgyvendinti bendrą valstybių strategiją užsienio politikos srityje.

Europos Sąjungos (Mastrichto) sutartyje pripažįstama būtinybė į bendrą užsienio politiką įtraukti ir kartu vykdomo bendro saugumo kryptis. Toks bendradarbiavimas apima visas tarptautinės politikos sritis, įskaitant ir Europos Sąjungos interesus, bei reiškia savaiminį Bendrijos veiklos sričių plėtimąsi.

Europos Parlamento dėmesys bendrai užsienio ir saugumo politikai itin pasireiškia diskusijose, kurios vyksta Užsienio reikalų, žmogaus teisių, bendrosios saugumo ir gynybos politikos komitete.

Pagal 97 vidaus veiklos taisyklę yra numatyta, kad Europos Parlamentas, pasiūlius komitetui arba politinei grupei, arba mažiausiai 32 parlamentarams, gali kreiptis į Tarybą, kad būtų atidėta derybų su politiniais partneriais pradžia. Pasibaigus deryboms prieš sutarties pasirašymą jo projektas teikiamas Parlamentui įvertinti.⁵²

Europos Sąjungoje pirmininkaujanti valstybė narė tariasi su Europos Parlamentu dėl bendros užsienio ir saugumo politikos ir garantuoja, kad ši politika bus kuriama ir įgyvendinama atsižvelgiant į Parlamente suformuotą nuomonę. Pirmininkaujanti valstybė narė ir Europos Komisija nuolat informuoja Europos Parlamentą apie bendrosios užsienio ir saugumo politikų pokyčius.

Amsterdamo sutartimi buvo įteisinta Europos Sąjungos bendros užsienio ir saugumo politikos aukščiausiojo atstovo pareigybė. Pirmuoju į šį postą Europos Tarybos 1999 m. buvo paskirtas Ispanijos politikas Ch. Solana. Pagal Europos Parlamento veiklos 101 taisyklę yra numatyta,

⁵² European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

kad Europos Sąjungos aukščiausiasis atstovas pateikia savo pranešimus Parlamentui įvertinti ne rečiau nei keturis kartus per metus ir atsako į pateiktus parlamentarų klausimus. Be to, aukščiausiasis atstovas gali būti iškviestas į Parlamento arba atitinkamo komiteto posėdžius, kai parlamentarai to pageidauja.

Tarybos atstovai ir (arba) aukščiausiasis atstovas privalo dalyvauti visuose plenariniuose Parlamento posėdžiuose, kuriuose svarstomi užsienio politikos, saugumo arba gynybos politikos klausimai (103 Parlamento vidaus veiklos taisyklė).⁵³

Teisingumas ir vidaus reikalai. Europos Parlamentas nuolat informuojamas apie valstybių narių bendradarbiavimą teisingumo bei vidaus reikalų srityse. Jis gali Tarybai teikti rekomendacijas ir klausimus dėl šių politikų formavimo ir įgyvendinimo (105 Parlamento vidaus veiklos taisyklė).

Europos Parlamentas nuolat daug dėmesio skiria kovos su narkomanija, politinio prieglobsčio ir imigracijos, sukčiavimo ir tarptautinio nusikalstamumo klausimams. Tuo tikslu kasmet Parlamente rengiamos diskusijos, dalyvauja atitinkamų tarnybų pareigūnai bei ekspertai.

Europos Parlamento 106 vidaus veiklos taisyklė numato Tarybos konsultavimo procedūrą skiriant Europolo direktorių bei Europolo tarybos narius.

Europos Parlamento kompetentingas komitetas gali teikti pasiūlymų projektus Tarybai dėl bendradarbiavimo teisingumo ir vidaus reikalų srityse remiantis su Europos Sąjungos sutarties VI skyriumi ir suderinus su Parlamento Pirmininkų konferencija (107 Parlamento vidaus veiklos taisyklė).

Monetarinė politika, Ekonominė ir pinigų sąjunga. Europos centriniam bankui suteikta visiška nepriklausomybė priimant sprendimus dėl pinigų politikos keitimo. Vien tik Europos centrinis bankas turi teisę nustatyti trumpalaikes palūkanų normas arba panaudoti kitus monetarinius instrumentus euro, kaip valiutos, stabilumui palaikyti.

Europos Parlamentui tenka svarbus vaidmuo vykdant demokratinę Europos centrinio banko, kaip sudėtinės Ekonominės ir pinigų sąjungos dalies, kontrolę. Pagal Parlamento vidaus veiklos 36 taisyklę yra numatyta, kad Europos centrinio banko prezidentą, viceprezidentą bei kitus valdybos narius Europos Taryba gali tvirtinti tik tada, kai jų kandida-

^{53 52} European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

tūros apsvarstomos atitinkamuose Parlamento komitetuose ir gauna jo pritarimą. Jų kandidatūros tvirtinamos balsuojant ne vėliau kaip per du mėnesius po svarstymų atitinkamuose komitetuose. Jeigu Europos Parlamento nariai balsavimo procedūros metu nepritaria Tarybos siūlomoms Europos centrinio banko vadovų kandidatūroms, Taryba šioms pareigoms privalo parinkti ir pasiūlyti Parlamentui kitus kandidatus.⁵⁴

Be to, Centrinio banko prezidentas ir kiti valdybos nariai ne rečiau kaip keturis kartus per metus privalo atsiskaityti Parlamento Pinigų komitetui, o metų pabaigoje pateikti ataskaitą Parlamento plenariniame posėdyje.

4. EUROPOS SAJUNGOS TARYBA (VADOVŲ TARYBA)

4.1. Bendra charakteristika ir funkcijos

Bendrijų steigimo sutartyse nebuvo numatyta tokia institucija kaip Europos Sąjungos Taryba (angl. *The European Council*) arba Bendrijos valstybių narių vadovų reguliarūs pasitarimai. Nepaisant to, keletas Bendrijos valstybių narių Vadovų tarybų buvo surengta šeštajame dešimtmetyje ir septintojo dešimtmečio pradžioje. Viename iš tokių vadovų susitikimų 1974 metais Paryžiuje buvo nuspręsta rengti Bendrijos valstybių narių vadovų reguliarius pasitarimus ir taip įsteigti šią instituciją. Netrukus šią tarpvyriausybę Bendrijos instituciją imta vadinti Europos Taryba (angl. *The European Council*), neretai ji dar vadinama Europos Sąjungos vadovų taryba.

Lietuvių kalboje šią Tarybą kai kuriuose literatūros šaltiniuose imta vadinti Viršūnių taryba, kad būtų galima atskirti nuo ES Ministrų Tarybos ir Europos Tarybos, įkurtos 1949 metais, jungiančios 45 Europos valstybes ir užsiimančios humanitariniu, kultūriniu, politiniu Europos žemyno valstybių bendradarbiavimu.

Pagrindinė Europos vadovų tarybos įsteigimo priežastis buvo ta, kad Bendrija nespėjo ir nepajėgė adekvačiai reaguoti į greitai besikeičiančias politines aktualijas pačioje Bendrijoje ir už jos ribų. Komisijai su-tartimis nebuvo suteiktos galios savarankiškai priimti sprendimus rea-

⁵⁴ European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003. P. 1.

guojant į politikos pokyčius, o Ministrų Taryba buvo labai suvaržyta dėl vieningo balsavimo sprendimų priėmimo procedūros nulemtų ilgų diskusijų ir labai lėto sprendimų priėmimo proceso. Po ilgų Prancūzijos prezidento Ž. d'Esteno ir Vokietijos kanclerio H. Šmito diskusijų buvo pasiektas principinis susitarimas dėl naujos Bendrijos institucijos, t. y. Vadovų tarybos įsteigimo.

Formalus pagrindas Vadovų tarybai įsteigti tapo Paryžiaus 1974 metų Vadovų tarybos komunikatas, kuriame buvo pripažįstamas Bendrijos poreikis operatyviau spręsti vidaus ir užsienio problemas per glaudesnę valstybių narių politinį bendradarbiavimą. Tuo tikslu Bendrijos valstybių narių vyriausybės vadovai nutarė kasmet po tris kartus susitikti ir aptarti svarbiausias politikos problemas numatant jų galimų spartesnio ir racialesnio sprendimo būdų gaires.

Paryžiaus Vadovų tarybos 1974 metų komunikate nebuvo nustatytos Vadovų tarybos aiškiai apibrėžtos funkcijos ir jos vaidmuo Bendrijos politiniuose procesuose. Be to, šis komunikatas nebuvo teisiškai įpareigojantis dokumentas. Taigi Vadovų taryba nuo pat savo veiklos pradžios nepretendavo tapti dar viena Bendrijos institucija.

Pirmą kartą Vadovų taryba teisiškai buvo pripažinta 1986 metais Vieningame Europos akte nurodžius, kas gali pretenduoti tapti jos nariu, ir sumažinus pasitarimų skaičių per metus nuo trijų iki dviejų.⁵⁵

Mastrichto sutartimi Vadovų tarybai buvo suteikti įgaliojimai kurti ir nustatyti bendras ES plėtros kryptis, priimti nutarimus dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo, formuoti bendrąją užsienio ir saugumo politiką.⁵⁶

Amsterdamo sutartimi buvo dar labiau įtvirtinti Mastrichto sutartimi įteisinti Vadovų tarybos įgaliojimai, itin pabrėžiant jos vaidmenį Ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo procese bei formuojant Bendrąją Užsienio ir saugumo politiką.⁵⁷

ES sutarties 4 straipsniu Europos Sąjungos Tarybai numatyta funkcija formuoti bendrąsias ES politikos kryptis. Šiam tikslui įgyvendinti Europos Sąjungos Taryboje mažiausiai du kartus per metus privaloma

⁵⁵ Single European Act (1986) // OJ L 169, 29.06.1987. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/search/treaties_other.html – žiūrėta 2003 08 08.

⁵⁶ Consolidated Version Of The Treaty On European Union // OJ C 325, 24.12.2002, p. 5. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/EU_consol.html – žiūrėta 2003 08 08.

⁵⁷ Treaty Of Amsterdam Amending The Treaty Of European Union, The Treaties Establishing The European Communities and Related Acts // OJ C 340, 10.11.1997. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/amsterdam.html> – žiūrėta 2003 08 08.

organizuoti valstybių narių vadovų arba vyriausybių vadovų pasitarimus dalyvaujant Komisijos pirmininkui, valstybių narių užsienio reikalų ministrams ir Komisijos nariui. Tokiems pasitarimams pirmininkauja valstybės narės, pirmininkaujančios ES vadovas arba vyriausybės vadovas.

Vadovų taryba po kiekvieno tokio pasitarimo privalo pateikti Europos Parlamentui pranešimą ir metinį pranešimą raštu apie pažangos procesą Europos Sąjungoje.

ES sutarties VII skyriuje, skirtame Ekonominėi ir pinigų sąjungai, numatyta į Bendrijos veiklą įtraukti vyriausybių vadovus. Jame yra dvi nuorodos į Europos Sąjungos Tarybą. Vienoje iš jų nurodoma, kad jai turi būti pateikta Europos centrinio banko metinė ataskaita. Kitoje minima, kad Europos centrinio banko nariai turi būti skiriami bendru valstybių narių vadovų sutarimu. Be to, nurodoma, kad sprendimus dėl valstybių narių tinkamumo prisijungti prie Ekonominės ir pinigų sąjungos priima Ministrų Taryba kartu su valstybių arba vyriausybių vadovais.

Amsterdamo sutartimi Europos Sąjungos Tarybai buvo suteiktos itin didelės galios formuojant bendrąją užsienio ir saugumo politiką. Sutarties 13 straipsnio pataisoje buvo numatyta:

– Europos Sąjungos Taryba nustato bendrosios užsienio ir saugumo politikos principus ir gaires, įskaitant gynybos elementus;

– Europos Sąjungos Taryba suformuoja bendrąsias strategijas, kurias Sąjunga įgyvendina tose srityse, kuriose valstybės narės turi svarbių bendrų interesų. Bendrosios strategijos turi numatyti tikslus, trukmę ir priemones joms įgyvendinti;

– Europos Sąjungos Ministrų Taryba privalo priimti atitinkamus sprendimus, kurių reikia Europos Sąjungos Tarybos numatytiems bendrosios užsienio ir saugumo politikos priemonėms įgyvendinti;

Taigi Europos Sąjungos Taryba, iki Vieningos Europos akto priėmimo neturėjusi savo veiklai teisinio pagrindo ir egzistavusi už steigimo sutarčių ribų, palengva įgijo vis daugiau galių ir šiuo metu priima arba dalyvauja priimant svarbiausius ES institucinius ir politikų formavimo sprendimus.

ES Konstitucijos projekto I–20 straipsnyje numatyta, kad Taryba privalo suteikti impulsą Sąjungos plėtrai, nustatyti pagrindines politikų kryptis ir nedalyvauti Sąjungos teisės aktų priėmimo procese.⁵⁸

⁵⁸ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

4.2. Posėdžių (susitikimų) dalyviai

Bendrijos sutartimi numatyta, kad Europos Sąjungos Tarybą sudaro valstybių narių vadovai arba vyriausybių vadovai, Komisijos pirmininkas, valstybių narių užsienio reikalų ministrai ir vienas Komisijos narys.⁵⁹

Europos Sąjungos Tarybos susitikimuose dalyvauja oficialus valstybės arba vyriausybės vadovas arba abu vadovai. Iš valstybių vadovų Europos Sąjungos Tarybos posėdžiuose nuolat dalyvauja Prancūzijos ir Suomijos prezidentai, kurių valdžios galios daug didesnės nei kitų valstybių nominalių vadovų valdžios galios. Kitoms valstybėms atstovauja vyriausybių vadovai. Kai kada užsienio reikalų ministrus Europos Sąjungos Tarybos susitikimuose pakeičia kiti ministrai. Be to, susitikimuose dalyvauja Europos Komisijos pirmininkas ir vienas jo pavaduotojų. Europos Parlamento pirmininkas Tarybos susitikimuose dalyvauja svečio teiėmis.

Išvardytos pareigybės sudaro galimybes Europos Sąjungos Tarybos susitikimuose dalyvauti 17 aukščiausio rango ES valstybių narių, Komisijos politikams bei 3–4 ES institucijų vadovams, t. y. apie 20 asmenų. Be šių susitikimų dalyvių, dar dalyvauja šeši pareigūnai: du iš pirmininkaujantios valstybės narės, vienas iš Tarybos sekretoriato (visi 3 protokoluoja) ir trys Komisijos pareigūnai, įskaitant jos generalinį sekretorių. Be to, bet kada į pasitarimą dar gali įeiti po vieną valstybės narės patarėją.

Pastaraisiais metais itin padidėjus Ekonominės ir pinigų sąjungos svarbai į Europos Sąjungos Tarybos susitikimus vyksta ir Ekofino Tarybos ministrai, tačiau jiems nebūtina dalyvauti viso susitikimo metu. Nors valstybių narių oficialios delegacijos Europos Sąjungos Tarybos susitikimuose yra apribotos, tačiau įprasta, kad jas lydi ir neoficialūs pareigūnai bei techninis personalas. Europos Sąjungos Tarybos posėdžiuose, kitaip nei Ministrų Tarybos, nedalyvauja tokios gausios nacionalinių vyriausybių pareigūnų delegacijos.

ES Konstitucijos projekto I–20 straipsnyje nustatyta Europos Sąjungos Tarybos sudėtis. Jame nurodoma, kad Tarybai priklauso valstybių arba vyriausybių vadovai, Tarybos pirmininkas ir Europos Komisijos pirmininkas.⁶⁰ ES užsienio reikalų ministras privalo dalyvauti Tarybos veikloje.

⁵⁹ Consolidated Version Of The Treaty Establishing The European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

⁶⁰ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

4.3. Posėdžių organizavimas

Didžiausias darbo krūvis organizuojant Europos Sąjungos Tarybos posėdžius tenka ES pirmininkaujančiai valstybei. Pirmininkaujančios šalies aukštas pareigūnas bendradarbiaudamas su Tarybos generaliniu sekretoriatu ir Komisija nustato svarbiausius klausimus, dėl kurių turi vykti diskusijos. Paruošiamąjį darbą Europos Sąjungos Tarybos susitikimams atlieka Ministrų Taryba, susirenkanti bendrųjų reikalų (užsienio reikalų ministrų) sudėtimi. Bendrųjų reikalų taryba susitinka kelios dienos prieš Europos Sąjungos Tarybos susitikimą. Bendrųjų reikalų tarybos darbą rengia Nuolatinių atstovų komitetas (COREPER'as), padedamas Politinio komiteto (bendrosios užsienio ir saugumo politikos klausimais) ir Koordinacinio komiteto (bendradarbiavimas policijos ir baudžiamųjų teismų klausimais).

Šią standartinę Europos Sąjungos Tarybos posėdžio rengimo procedūrą gali papildyti įvairių valstybių narių pareigūnų susitikimai, ministrų lygio derybos. Nors formalios darbotvarkės Europos Sąjungos Tarybos susitikimuose nebūna, visada gausu įvairiausių klausimų, nes:

- dalis klausimų visada aktualūs, pavyzdžiui, ES ekonominių reikalų aptarimas, Bendros rinkos bei Ekonominės ir pinigų sąjungos reikalai, nedarbas ir darbo vietų kūrimas, ES plėtros klausimai.

- Komisija siūlo iniciatyvas, kurioms pritaria pirmininkaujanti valstybė narė ir palaiko kai kurios kitos valstybės, pavyzdžiui, 1992 metų Edinburgo Summito inicijuotas veiksmų planas nedarbui mažinti;

- pirmininkaujanti valstybė Komisijos ir kai kurių kitų valstybių remiama inicijuoja svarbius politikos arba institucinius pokyčius. Tai rodo įvykiai, nulėmę Mastrichto sutarties pasirašymą. 1989 metais Strasbūro Summite buvo inicijuota tarpvyriausybė konferencija dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos, o 1990 metais Dubline – dėl Politinės sąjungos. 1990 metų gruodį Romos Summite buvo priimti sprendimai dėl ES sutarties, kuri buvo patvirtinta 1991 metų gruodžio mėnesį Maastrichte.

- pradedant derybas dėl ES plėtros su Kipru ir penkiomis Vidurio bei Rytų Europos valstybėmis 1998 metų pavasarį reikėjo Liuksemburgo 1997 metų gruodžio mėnesio Summito pritarimo;

- viena Europos Sąjungos Taryba gali palikti nebaigtus apsvarstyti iki galo klausimus kitai Europos Sąjungos Tarybai, pavyzdžiui, 1998 metų Kardife buvo paprašyta Komisijos pateikti medžiagą apie Aplinkosaugos politikos integravimą į kitas ES vykdomas politikas;

– gali būti aptariamie tokie pranešimai kaip 1997 metų Liuksemburge Ministrų Tarybos pranešimai dėl ES plėtros ir dėl *Darbotvarkės 2000* reformų, dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos trečios stadijos įgyvendinimo bei dėl Vidaus reikalų ir teisingumo politikos įgyvendinimo, pranešimas dėl narkotikų kontrolės, Komisijos pranešimas dėl bendradarbiavimo Europoje;

– tarptautiniai įvykiai reikalauja atitinkamų sprendimų, pareiškimų, svarstymų, pavyzdžiui, aptarimas 1998 metų Kardife ES ir JAV prekybinių ryšių, Vidurio Rytų taikos procesas, Indijos ir Pakistano branduoliniai bandymai, įvykiai Afganistane ir Irake, kova su tarptautiniu terorizmu.

Kai rengiami specialūs Valstybių vadovų susitikimai, dažniausiai kartą per metus, jų darbotvarkė būna siaura ir jie tęsiasi ne daugiau kaip vieną dieną.

Europos Sąjungos Tarybos kas šešių mėnesių posėdžiai rengiami ES pirmininkaujančioje valstybėje. Pagal Vieningą Europos aktą numačius rengti du kartus per metus Vadovų tarybos susitikimus buvo manoma, kad bet koks papildomas posėdis bus rengiamas ne pirmininkaujančioje valstybėje, bet Briuselyje. Vėlesnė įvykių raida parodė, kad ir papildomi susitikimai dažniausiai rengiami pirmininkaujančioje valstybėje. Reguliarūs Europos Sąjungos Tarybos posėdžiai rengiami baigiantis valstybės narės pirmininkavimo ES laikotarpiui, t. y. birželio ir gruodžio mėnesiais. Jie trunka dvi dienas, įprastai prasideda vienos dienos ryte ir baigiasi kitos dienos popietę. Specialių susitikimų trukmė priklauso nuo svarstomų problemų, bet retai užtrunka ilgiau nei vieną dieną. 1999 metų Berlyno Summitas, svarstęs *Darbotvarkę 2000* reformų programą, užtruko ilgiau nei tris dienas.

Reguliarūs Europos Sąjungos Tarybos susitikimai dažniausiai vyksta tokia nusistovėjusia tvarka:

– susitikimo išvakarėse arba kai kada ir pirmą jo dieną po pusryčių visi dalyviai susirenka bendriems pietums. Vėliau iš anksto suderinti darbotvarkės klausimai svarstomi plenariniame posėdyje. Nuo 1987 metų susitikimo iš pradžių išklausa Europos Parlamento pirmininko kalba. Tuo pat metu Ekofino ministrai gali posėdžiauti atskiroje patalpoje.

– Pietų pertrauka suteikia neformalių diskusijų ir dvišalių susitikimų galimybę. Visų pertraukų metu vyksta dvišalės diskusijos ir konsultacijos su nacionalinės delegacijos nariais;

– Kitas plenarinis posėdis kviečiamas po pietų, tačiau kai kada vyriausybės vadovai ir užsienio reikalų ministrai rengia atskirus pasitarimus;

- Kai kada posėdžiaujama netgi visą naktį, kaip tai atsitiko 2001 metų Nicos Summite;
- Įprastai nakties metu pirmininkaujančios valstybės atstovai kartu su Tarybos sekretoriatu parengia pirmos dienos posėdžių išvadų projektus, kurie tampa kitos dienos pasitarimų pagrindu;
- Kitos dienos ryte vėl rengiamas plenarinis posėdis, o kai kada jis pratęsiamas ir po pietų. Jo metu siekiama daryti diskusijų apibendrinimus ir išvadas;
- susitikimas įprastai baigiamas po pietų arba vėlai vakare paskelbiant pirmininkaujančiųjų išvadas;
- Rengiama spaudos konferencija, kurioje į žurnalistų klausimus atsako Europos Sąjungos Tarybos ir Komisijos pirmininkai. Be to, kiekviena delegacija rengia savas spaudos konferencijas.

Europos Sąjungos Taryba sprendžia svarbiausius klausimus priimdama politinius sprendimus ir tvirtindama jau parengtus susitarimus bei dokumentus, formuodama kitų ES institucijų veiklos perspektyvą. Europos Sąjungos Taryboje visi sprendimai priimami bendru susitarimu, todėl į darbotvarkę įtraukiami tik jau suderinti klausimai. Nepavykus kokių nors klausimų rasti bendro sprendimo ES institucijoms nurodoma ieškoti visoms valstybėms narėms priimtino sprendimo.

Nuo 1995 metų Europos Sąjungos Taryba susitinka 4 kartus per metus. Iš viso iki 2000 m. pabaigos buvo suorganizuoti 75 Europos Sąjungos Tarybos susitikimai.⁶¹

Prie 2001 metais Nicos sutarties pridėtoje deklaracijoje numatoma, kad nuo 2002 metų bent kartą per pusmetį Europos Sąjungos Tarybos susitikimai vyks Briuselyje, o kai Europos Sąjungoje bus 18 ir daugiau valstybių narių, visi Europos Sąjungos Tarybos susitikimai vyks tik Briuselyje.⁶²

Nuo 1994 metų į Europos Sąjungos Tarybos susitikimus (antrą dieną) kviečiami ir valstybių kandidačių (asocijuotų valstybių) vadovai. Jiems surengiami darbiniai pietūs su Europos Sąjungos Tarybos susitikimo dalyviais.

ES Konstitucijos projekto I–20 straipsnyje nustatoma, kad Europos Sąjungos Taryba susitinka kartą per ketvirtį, ir jai vadovauja Tarybos

⁶¹ *P. de Schoutheete*. The European Council // Peterson J. and Shackleton M. (eds.) The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 23.

⁶² Treaty of Nice Amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Certain related Acts (2001/C 80/01). – <http://europa.eu.int/eurlex/en/treaties/dat/nice.html> – žiūrėta 2003 08 05.

pirmininkas. Susiklosčius atitinkamoms aplinkybėms Tarybos pirmininkas gali sukviesti papildomus posėdžius. Europos Sąjungos Tarybos posėdžiuose prireikus gali būti kviečiami dalyvauti ministrai, Europos Komisijos pirmininkas arba Komisijos narys (komisaras).⁶³

ES Konstitucijos projekto I–20 straipsnis numato, kad išskyrus atvejus, kai Konstitucija numato kitaip, visi Europos Sąjungos Tarybos posėdžio sprendimai priimami bendru sutarimu.

ES Konstitucijos projekto I–21 straipsnyje numatyta, Taryba kvalifikuota balsų dauguma dvejiems su puse metų išsirenka savo pirmininką, kurio įgaliojimai gali būti pratęsti dar vieną kadenciją. ES Tarybos pirmininkas negali turėti nacionalinio mandato.

ES Konstitucijos projekto I–25 straipsnis numato, kad ES Taryboje balso teisės neturi jos pirmininkas ir Komisijos pirmininkas.

Pagal Konstitucijos projekto I–21 straipsnį Europos Sąjungos Tarybos pirmininkas po kiekvieno posėdžio privalo pateikti ataskaitą apie Tarybos veiklą Europos Parlamentui.

ES Konstitucijos projekto III–244 straipsnyje numatyta, kad visi ES Tarybos nariai disponuoja tik vieno balso teise. ES Tarybos nario susilaukymas balsuojant netrukdo priimti sprendimo pagal bendro sutarimo procedūrą.

ES Konstitucijos projekte ES Taryba įpareigojama parengti Vidaus veiklos taisyklės bei jas patvirtinti paprasta balsų dauguma. ES Tarybai padeda ES Ministrų Tarybos generalinis sekretoriatas.

5. EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA (MINISTRŲ TARYBA)

5.1. Bendra charakteristika ir funkcijos

Pagal Europos Bendrijos sutartį ES Taryba yra Bendrijos įstatymų leidimo organas (institucija). Ją sudaro kiekvienos ES valstybės narės ministrai, vyriausybės nariai arba kiti aukšti pareigūnai, savo sprendimu įpareigojantys savo vyriausybę. Tarybos pirmtakė yra 1951 m. pagal Europos anglių ir plieno bendrijos sutartį įsteigta Ministrų Taryba.⁶⁴

⁶³ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

⁶⁴ *Hayes–Renshaw F.* The Council of Ministers // J. Peterson and Shackleton M. (eds.) *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 49.

Atsižvelgiant į Tarybos darbotvarkėje svarstomą klausimą joje atstovauja už tą klausimą ir veiklos sritį atsakingi nacionalinių vyriausybių ministrai arba ministrų rangui prilyginti pareigūnai. Jeigu svarstomi aplinkosaugos reikalai, Tarybą sudaro nacionalinių vyriausybių aplinkos ministrai arba viceministrai, žemės ūkio reikalams svarstyti Taryboje renka si žemės ūkio ministrai arba jų rango ir kompetencijos pareigūnai.

Ministrų Taryba vykdo šias pagrindines funkcijas:

- teisės aktų priėmimo kartu su Europos Parlamentu arba viena;
- valstybių narių ekonominės politikos koordinavimo;
- biudžeto tvirtinimo kartu su Europos Parlamentu;
- ES vardu sudaro sutartis su užsienio valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis;
- priima sprendimus dėl bendros užsienio ir saugumo politikos formavimo pagal Viršūnių tarybos numatytas gaires;
- Koordinuoja valstybių narių veiklą bei numato bendras priemonės vidaus reikalų ir teisingumo srityse.

Ministrų Tarybos posėdžiuose svarstomi ir priimami Komisijos parengti ES teisės aktų projektai. Ši Taryba, gavusi Europos Parlamento ir prireikus Ekonomikos ir Socialinių reikalų bei Regionų komitetų nuomones, gali savarankiškai priimti teisės aktus arba pagal bendro sprendimo procedūrą, kai šia galia dalijasi su Europos Parlamentu.⁶⁵

Pagal rotacijos principą kas šešis mėnesius nuolat keičiasi Europos Sąjungoje pirmininkaujanti valstybė, kuri pirmininkauja ir Tarybos posėdžiams.

Visi formalūs Ministrų Tarybos posėdžiai dažniausiai vyksta Briuselyje arba Liuksemburge (balandžio, birželio ir spalio mėnesiais). Tik čia yra infrastruktūra, leidžianti techniškai priimti sprendimus: vertėjų kabinos sekretoriatas, dokumentų archyvai, posėdžių salės. Kai kada neformalūs posėdžiai vyksta pirmininkaujančios valstybės teritorijoje. Pirmininkaujančios valstybės keičiasi kas šeši mėnesiai – nuo sausio iki liepos ir nuo liepos iki gruodžio pabaigos.

Pirmininkavimas Europos Sąjungoje nuo 1995 metų (paskutinio ES plėtros etapo) iki 2008 metų keičiasi pagal 9 lentelėje pateiktą grafiką.⁶⁶

⁶⁵ *Hayes–Renshaw F.* The Council of Ministers // J. Peterson and Shackleton M. (eds.) *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 49.

⁶⁶ *Ibid*, p. 51.

9 lentelė. Pirmininkavimo ES grafikas

Metai	Pirmininkaujanti valstybė	
	I pusmetis	II pusmetis
2001	Švedija	Belgija
2002	Ispanija	Danija
2003	Graikija	Italija
2004	Airija	Nyderlandai
2005	Liuksemburgas	Didžioji Britanija
2006	Austrija	Vokietija
2007	Suomija	Portugalija

Europos Taryboje pirmininkaujančiai valstybei narei keliami tokie pagrindiniai uždaviniai:

- vadovauti valstybių narių bendradarbiavimui ES institucijose (Taryboje bei kai kuriuose komitetuose);
- atstovauti Europos Tarybai ir Ministrų Tarybai ES institucijose ir struktūrose;
- atstovauti ES tarptautinėse organizacijose ir palaikant ryšius su užsienio valstybėmis.

Pagrindinės Tarybai pirmininkaujančios šalies funkcijos yra šios:

- bendradarbiaujant su Tarybos generaliniu sekretoriatu organizuoti posėdžius ir jiems pirmininkauti pradedant ministrų lygiu ir baigiant atskirų komitetų bei darbo grupių lygiu, išskyrus tuos atvejus, kai nedaugelis komitetų ir darbo grupių turi savo nuolatinį pirmininką;
- formuoti ir priimti sprendimus, nes nuo pirmininkaujančiojo labai priklauso derybų, įtikinėjimų, manevravimo, koalicijų formavimo, bendrosios pozicijos radimo su visomis valstybėmis narėmis, Komisija ir Europos Parlamentu sėkmė;
- garantuoti vykdomų politikų tęstinumą keičiantis pirmininkavimui. Tuo tikslu pirmininkaujanti valstybė organizuoja sprendimų priėmimo procesą artimai bendraudama su Tarybos generalinio sekretoriauto atstovais bei pirmininkavimą po jos perimančia valstybe;
- atstovauti Tarybai visais klausimais su kitomis ES institucijomis ir su trečiosiomis šalimis.⁶⁷

⁶⁷ Taryba. – <http://ue.eu.int/en/info/main.htm> – žiūrėta 2003 01 12.

Valstybės narės pirmininkavimas Taryboje turi pranašumą ir trūkumą. Vienas iš pranašumų yra tas, kad pirmininkaujanti valstybė atsideria ES vykstančių politinių įvykių sūkurėje ir visuomenės dėmesio centre. Pirmininkaujančios šalies ministrai, ypač Vyriausybės vadovas su užsienio reikalų ministru, nuolat susitinka su svarbiais pasaulio valstybių ir tarptautinių organizacijų politiniais veikėjais atstovaudami ES interesams. Kitas pranašumas yra turėjimas galimybių kokioje nors politikos srityje įveikti tas problemas, kurios reikalauja neatidėliotinių sprendimų. Valstybė narė pradėdama pirmininkauti visada paveldi daugiau ar mažiau spęstinių klausimų iš anksčiau pirmininkavusių valstybių.

Neigiama pirmininkavimo ypatybė yra ta, kad pirmininkaujančios valstybės administracinis aparatas apkraunamas jam nebūdingais darbais ir tai apsunkina mažesnes valstybes nares. Be to, dėl ne itin populiarių arba racionalių sprendimų neretai bloguoju minima pirmininkaujanti valstybė.

Pagrindinis Tarybos veiklą reglamentuojantis teisės aktas yra „Tarybos veiklos taisyklės“.⁶⁸

Kai 1950 metais buvo steigiama Bendrija, daugelis jos steigėjų tikėjo, kad Tarybos, kaip tarpvyriausybės institucijos, vaidmuo sprendimų priėmimo procese laipsniškai mažės, daugiau valdžios galių ji perleis Komisijai, t. y. Bendrijai atstovaujančiai institucijai. Vėlesnė įvykių eiga parodė, kad Tarybos galios nuolat buvo didinamos ir tik pastaraisiais metais vis daugiau galių suteikiama Komisijai ir Europos Parlamentui.

1958 metais pradėjus veikti Europos ekonominei bendrijai ir Euratomui buvo įsteigtos ir šių bendrijų Tarybos ir jos visos trys 1967 metais buvo sujungtos į vieną bendrą Tarybą pagal Europos Bendrijų sujungimo sutartį.⁶⁹

Pagal Tarybos veiklos taisyklių 1 straipsnį ji privalo susirinkti tada, kai kviečia Tarybos pirmininkas arba vieno iš Tarybos narių prašymu, arba Europos Komisijos prašymu. Tame pačiame taisyklių straipsnyje nurodyta, kad septynis mėnesius prieš perimant pirmininkavimą Taryboje, konsultuojantis su tuo metu Tarybai pirmininkaujančiu atitinkamos valstybės atstovu preliminariai numatoma būsima posėdžių darbotvarkė, kad būtų galima laiku užbaigti paruošiamųjų teisės aktų rengimo procesą ir priimti sprendimus.

⁶⁸ Rules of Procedure of the Council // OJ L 230, 28.8.2002. P. 7.

⁶⁹ Treaty Establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities (Merger Treaty)//OJ 152, 13.07.1967. P. 0002.

Remiantis sutarčių priedais yra suformuotas Tarybos veiklos taisyklių 1 straipsnis, nusakantis, kad Tarybos būstinė yra Briuselis, o balandžio, birželio ir spalio mėnesiais Taryba posėdžiauja Liuksemburge.

ES Konstitucijos projekto 22 straipsnis numato, kad ES Ministrų Taryba kartu su Europos Parlamentu priima ES teisės aktus, tvirtina Bendrijos biudžetą, atlieka politikos įgyvendinimo ir koordinavimo funkcijas.⁷⁰

5.2. Sudėtis ir posėdžiai

Tarybos veiklos taisyklių 2 straipsnyje numatyta, kad jos sudėtis keičiasi atsižvelgiant į svarstomų klausimų tematiką. Ankstesniais metais Taryba posėdžiaudavo daugiau nei dvidešimties sudėčių. 1999 m. Helsinkyje buvo nutarta, kad Taryba posėdžiaus tik šešiolikos sudėčių. 2002 m. Sevilijos valstybių vadovų susitikime buvo nutarta sumažinti Tarybos sudėčių kiekį iki 9. Dar 2002 metų pirmame pusmetyje Taryba posėdžiaavo šešiolikos sudėčių, bet Sevilijoje (Ispanijoje) susirinkę ES valstybių vadovai sutarė sumažinti Tarybos sudėčių skaičių iki devynių. Danija pirmoji organizavo savo pirmininkavimo laikotarpį pagal Sevilijos susitarimus ir per 2002 metų antrąjį pusmetį surengė 31 formalų ir 9 neformalius Ministrų Tarybos posėdžius:⁷¹

- Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių – 9;
- Ekonomikos ir finansų – 7;
- Žemės ūkio ir žuvininkystės – 7;
- Teisingumo ir vidaus reikalų – 4;
- Darbo, socialinių reikalų, sveikatos ir vartotojų apsaugos – 3;
- Konkurencijos, vidaus rinkos, pramonės, tyrimų – 4;
- Transporto, telekomunikacijų ir energetikos – 3;
- Aplinkos – 3;
- Švietimo, jaunimo reikalų, kultūros – 1.

Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių taryba taip pat svarsto Europos saugumo ir gynybos politikų bei bendradarbiavimo klausimus.

Be to, Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių taryba rengia atskirus susitikimus tam, kad koordinuotų visą paruošiamąjį Vadovų tarybos susitikimų darbą, įskaitant politikų bei institucinių ir administracinių klausimų

⁷⁰ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

⁷¹ ES Taryba. – <http://ue.eu.int/en/info/main.htm> – žiūrėta 2003 01 12.

mų derinimą. Ši Taryba koordinuoja bendrąją užsienio ir saugumo politiką, užsienio prekybą, humanitarinės pagalbos teikimo klausimus.

Veiklos taisyklių 2 straipsnyje numatyta, kad Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių taryba ne vėliau kaip keturios savaitės iki Vadovų tarybos posėdžio pagal Tarybos pirmininko pasiūlymą parengia darbotvarkės projektą bei jos anotaciją, o Tarybos posėdžio išvakarėse patvirtina jo darbotvarkę.

Tarybos hierarchinės sistemos viršūnėje yra ministrai, sudarantys Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių bei Ekonomikos ir finansų (Ekofinas) tarybas.

Ekofino taryboje svarstomi ir visi su Bendrijos biudžeto formavimu susiję teisės aktų projektai.

Teisingumo ir vidaus reikalų taryboje taip pat svarstomi su civiline sauga susiję sprendimų projektai.

Darbo, socialinių reikalų, sveikatos ir vartotojų reikalų taryba taip pat priima sprendimus ir dėl su turizmu susijusių klausimų.

Konkurencijos, vidaus rinkos, pramonės, tyrimų tarybai priskirta sprendimų priėmimo teisė dėl audiovizualinių reikalų.

Žemės ūkio ir žuvininkystės taryba priima sprendimus ir dėl miškininkystės, kaimo plėtros aktualijų.

Pagal Bendrijos sutarties 203 straipsnį kiekviena valstybė narė gali pati nustatyti, kaip atstovaus savo interesams Taryboje, nes kelių veiklos sričių ministrai arba jų įgalioti pareigūnai gali atstovauti valstybės narės interesams tos pačios sudėties Taryboje.⁷²

Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių Taryboje kiekviena nacionalinė vyriausybė privalo būti atstovaujama užsienio reikalų ministro arba valstybės sekretoriaus.

Ne rečiau nei kartą per mėnesį į Tarybos posėdžius renkasi nacionalinių vyriausybių užsienio reikalų ministrai (Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių taryba), ekonomikos ir finansų ministrai (Ekonomikos ir finansų taryba – Ekofinas), žemės ūkio ministrai (Žemės ūkio taryba). Aplinkos, transporto, žvejybos, vidaus rinkos ministrai į Tarybos posėdžius susirenka 4–5 kartus per metus, o mokslo, socialinių reikalų, pramonės ir energetikos ministrai posėdžiauja Taryboje tik 2–3 kartus. Tarybos posėdžiams kas 6 mėnesiai pirmininkauja vis kita valstybė (žr. skyr. Pirmininkavimas Tarybai).

⁷² Consolidated Version Of The Treaty Establishing The European Community // OJ C 325, 24.12.2002, P.33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

Taryboje svarstomų klausimų kasmet daugėja. 10 lentelėje pateikiami duomenys apie Bendrųjų reikalų taryboje svarstomus klausimus.⁷³

10 lentelė. Bendrųjų reikalų taryboje svarstyta klausimų

Metai	Iš viso apsvartyta klausimų	Užsienio politikos klausimų proc.	Vidaus politikos klausimų proc.
1990	116	75	25
1991	69	82	18
1992	102	65	35
1993	141	71	29
1994	205	74	26
1995	291	86	14
1996	319	82	18
1997	279	77	23
1998	321	76	24
1999	403	72	28
2000	217 (per I pusmetį)	78	22

Tarybos posėdžiai yra uždari visuomenės nariams, išskyrus kai kurios atvejus, kai pagal Tarybos taisyklių 8 straipsnį posėdžiuose leidžiama dalyvauti ir visuomenės atstovams svarstant klausimus pagal bendro sprendimo procedūras remiantis Bendrijos sutarties 251 straipsniu.⁷⁴

Į Tarybos posėdžius kartu su ministrais atvyksta ir svarstomų klausimų ekspertai bei viceministrai. Bendrųjų reikalų tarybos posėdžiuose užsienio reikalų ministrus visada lydi ir prekybos ministrai, kai svarstomi su užsienio prekyba susiję klausimai. Dažniausiai be atitinkamos srities ministro į Tarybos posėdžius kartu su juo atvyksta 5–6 tos valstybės narės ekspertai, kiti komandos nariai. ES Taryba apmoka ministro ir penkių delegacijos narių kelionės išlaidas. Kai svarstomi itin konfidencialūs klausimai, gali būti apribotas nacionalinės delegacijos narių skaičius Tarybos posėdyje. Pirmininko pasiūlymu delegacija gali būti apribota „Ministras plus du“ arba „Ministras plus vienas“, arba itin konfidencialiais atve-

⁷³ Hayes–Renshaw F. The Council of Ministers // John Peterson and Michael Shackleton (eds.) The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 56.

⁷⁴ Rules of Procedure of the Council // OJ L 230, 28.8.2002. P. 7.

jais „Ministras ir Komisija“ deriniais. Įprastai posėdis prasideda 10 valandą ryto ir baigiasi tos pačios dienos 6–7 valandą vakaro. Užsienio reikalų, žemės ūkio ir finansų ministrai neretai posėdžiauja dvi dienas.⁷⁵

Be formalių Tarybos posėdžių, neretai vyksta neformalūs ministrų susitikimai savaitgaliais, kuriuose nepriimami jokie sprendimai. Dažniausiai tokie neformalūs Tarybos narių susitikimai vyksta pirmininkaujančioje valstybėje.

Ministrų Tarybos posėdžių metiniame tvarkaraštyje reguliariai vyksta biudžeto svarstymo, žemės ūkio produkcijos kainų nustatymo ir besibaigiančio šešių mėnesių valstybės narės pirmininkavimo ciklo posėdžiai. Ministrų Tarybai visais klausimais padeda jos paruošiamieji komitetai. Vieni iš jų įsteigti Europos Bendrijų sutarčių pagrindu, kiti tarpvyriausybiniiais arba Ministrų Tarybos sprendimais.

Pagal Tarybos veiklos taisyklių 3 straipsnio 6 punktą preliminari posėdžio darbotvarkė suskirstoma į dvi dalis: A ir B. Į posėdžio darbotvarkės dalį A patenka tie sprendimų projektai, kurie jau nuodugniai apsvarstyti bei preliminariai suderinti komitetuose, COREPER'e ir kuriuos priimti numatoma be Tarybos narių arba Komisijos atstovų diskusijų posėdžio metu. Tačiau tai nereiškia, kad Tarybos nariai arba Komisijos atstovai neturi galimybės pasisakyti posėdžio metu dėl darbotvarkės A dalyje numatytų sprendimų projektų.⁷⁶

Tarybos veiklos taisyklių 3 straipsnio 7 punktą numato, kad prieš prasidedant kiekvienam posėdžiui jo dalyviai tvirtina posėdžio darbotvarkę ir turi galimybę siūlyti papildomus klausimus. Papildomi klausimai įtraukiami į posėdžio darbotvarkę tik tuo atveju, jeigu tam vieninai pritaria visi Tarybos nariai, o siūlomi nutarimų projektai yra apsvarstyti atitinkamuose komitetuose bei parengti pagal Sutartyse numatytas procedūras.

Tarybos veiklos 7 taisyklė numato, kad Taryba veikia teisės aktų priėmimo procese pagal ES sutarties 207 (3) straipsnį priimdama valstybės nares įpareigojančius teisės aktus: reglamentus, direktyvas arba nutarimus pagal Sutartyse numatytus įpareigojimus. Tarybos diskusijose priimtos rekomendacijos, rezoliucijos, išvados, nuomonės neturi valstybės nares įpareigojančių teisės aktų galios.⁷⁷

⁷⁵ *Hayes–Renshaw F.* The Council of Ministers// John Peterson and Michael Shackleton (eds.) *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 50.

⁷⁶ Rules of Procedure of the Council // OJ L 230, 28.8.2002. P. 7.

⁷⁷ Ibid.

Kitaip nei Europos Sąjungos interesams atstovaujanti Komisija ir visuotiniuose rinkimuose išrinktas Europos Parlamentas, Taryba yra ES valstybių narių vyriausybių atstovė. Taryba kasmet susirenka vidutiniškai į 100 posėdžių.⁷⁸

2001 metais įvyko 89 Ministrų Tarybos posėdžiai. Dauguma posėdžių rengiami Briuselyje, išskyrus balandžio, birželio ir spalio mėnesius, kai posėdžiaujama Liuksemburge.

ES Konstitucijos projekto I–22 nurodoma, kad Ministrų Tarybą sudaro kiekvienos valstybės narės ministrai arba ministrų lygio atstovai, atsakingi už atskiras veiklos sritis. Tik tokio lygio atstovas Ministrų Taryboje turi balsavimo teisę atstovauti jį delegavusiai valstybei narei.⁷⁹

ES Konstitucijos projekto III–245 straipsnis numato, kad Ministrų Tarybos posėdį gali sukviesti jos pirmininkas, vienas iš Tarybos narių arba Komisija.

ES Konstitucijos projekto I–23 straipsnyje nustatoma, kad Bendrųjų reikalų ir Teisės tarybos privalo garantuoti Ministrų Tarybos darbo nuoseklumą. Atlikdama Bendrųjų reikalų tarybos funkcijas ji kartu su Europos Komisija suplanuoja ir garantuoja sklandžią Europos Sąjungos Tarybos (vadovų) darbų seką.

Bendrųjų reikalų taryba atlieka ir teisės aktų leidybos funkcijas, ji kartu su Europos Parlamentu vadovaudamiesi Konstitucijos suteiktais įgaliojimais priima teisės aktus. Vykdam šią funkciją kiekvienos valstybės narės delegacija gali būti papildomai atstovaujama vieno arba dviejų ministrų lygio ekspertų, gerai išmanančių Taryboje svarstomus darbotvarkės klausimus.

ES Konstitucijos projekto I–23 straipsnyje nurodoma, kad Užsienio reikalų taryba pagal Europos Sąjungos Tarybos (vadovų) numatytas gaires formuoja Sąjungos užsienio politikas. Užsienio reikalų tarybai vadovauja Europos Sąjungos užsienio reikalų ministras.⁸⁰ Kitų sudėčių taryboms pirmininkauja ES pirmininkaujančios valstybės atstovas. ES Konstitucijos projekto I–23 straipsniu ES Taryba įpareigojama patvirtinti pirmininkaujančių valstybių rotaciją, o vienos valstybės pirmininkavimas turėtų trukti ne mažiau kaip metus.

⁷⁸ *Hayes–Renshaw F.* The Council of Ministers // John Peterson and Michael Shackleton (eds.) *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 51.

⁷⁹ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

⁸⁰ *Ibid.*

5.3. Generalinis sekretoriatas

Tarybos generaliniame sekretoriате dirba maždaug 2500 valdininkų, per 300 iš jų yra A funkcinės grupės pareigūnai (nuo 2004 m. AD arba administratorių funkcinė grupė). Sekretoriato būstinė yra tame pačiame pastate Briuselyje, kuriame vyksta Tarybos posėdžiai, netoli nuo pagrindinių Komisijos ir Europos Parlamento būstinių.⁸¹

Generaliniam sekretoriatui vadovauja generalinis sekretorius ir generalinio sekretoriaus pavaduotojas, kurie šioms pareigoms gali būti paskirti tik visiems Tarybos nariams vieningai pritarus. Generalinis sekretorius tuo pačiu metu eina ir ES aukštojo atstovo (angl. *High Representative*) pareigas, t. y. yra atsakingas už ES Bendrąją užsienio ir saugumo politiką.⁸²

Generalinio sekretoriato pagrindinė funkcija yra aptarnauti Tarybos ir jos komitetų posėdžius, išplatinti posėdžių darbotvarkes, protokoluoti diskusijas, įforminti bei platinti sprendimų dokumentus, išlaikyti politikų tęstinumo ir koordinavimo funkciją nuolat keičiantis valstybių narių pirmininkavimui. Dėl to Generalinis sekretoriatas dirba artimai bendradarbiaudamas su pirmininkaujančios Tarybai valstybės narės nuolatine atstovybe. Tarybos generaliniam sekretoriatui daugiau darbų tenka atlikti mažų valstybių narių pirmininkavimo laikotarpiais, kurios neturi didelių nacionalinių sekretariatų.

Be to, generalinis sekretorius ir jo pavaduotojas pagal Tarybos veiklos taisyklių 23 straipsnį privalo parengti Tarybos išlaidų sąmatą.

Nuo 1970 m. darbuotojų Sekretoriате padaugėjo daugiau nei šešis kartus. Darbuotojų skaičiaus didėjimą lėmė darbų apimties Sekretoriате didėjimas ir padidėjęs Taryboje priimamų sprendimų skaičius.⁸³

11 lentelė. Tarybos sekretoriato personalas

Metai	Iš viso personalo	A funkcinė grupė
1970	603	94
1975	1,475	161
1980	1,593	183
1985	1,790	188
1990	2,183	217
1995	2,446	273
2000	2,465	316

⁸¹ *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 160.

⁸² *Ibid.*

⁸³ *Hayes–Renshaw F.* The Council of Ministers // John Peterson and Michael Shackleton (eds.) The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 53.

5.4. Tarybos komitetai ir darbo grupės

Tarybai priklauso keletas hierarchiškai organizuotų komitetų ir darbo grupių, nuo kurių veiklos daug priklauso Ministrų Tarybos ir Vadovų tarybos veikla, Tarybos posėdžių ir susitikimų darbotvarkės bei priimami sprendimai.

Iš visų komitetų bene svarbiausi ir žinomiausi yra COREPER'as I ir COREPER'as II, kuriuose posėdžiauja valstybių narių nuolatinių atstovų ambasadoriai ir ambasadorių pavaduotojai, siekdami suderinti visus valstybių narių klausimus dar prieš valstybių vadovų susitikimus ir Ministrų Tarybos posėdžius. Ne mažiau svarbi šių komitetų funkcija yra Tarybos posėdžių darbotvarkės parengimas.

Svarbias funkcijas Tarybos veikloje atlieka Ekonomikos ir finansų, Darbo, Politikos ir saugumo, Socialinės apsaugos, 133(3) sutarties straipsnio, 36 sutarties straipsnio komitetai. Visi šie išvardyti komitetai įsteigti vadovaujantis atitinkamą Bendrijos sutarties straipsnių nuostatomis.

Be šių komitetų, ne mažiau svarbias funkcijas atlieka Specialusis žemės ūko komitetas, kuris buvo įsteigtas 1960 m. tarpvyriausybinio Žemės ūkio tarybos nutarimu siekiant parengti klausimus šios Tarybos posėdžiams.

Be to, Tarybos nutarimais yra įsteigti komitetai: Karinis, Krizių valdymo, Ekonominės politikos, Finansų tarnybos, Saugumo.

5.4.1. Nuolatinių atstovų komitetas – COREPER'as (prancūziško pavadinimo *Comite des representants permanents* santrumpa, angl. *Committee of Permanent Representatives – COREPER*). Šis komitetas buvo įsteigtas remiantis EB sutarties 207 straipsniu. Kiekviena valstybė narė Briuselyje turi savo nuolatinę atstovybę, kuri yra tarsi tos valstybės ambasada Europos Sąjungoje.⁸⁴

Nuolatinėi valstybės narės atstovybei vadovauja nuolatinis atstovas, kuriuo skiriamas aukšto rango tos valstybės diplomatas, o jam padeda apie 30–40 valstybės pareigūnų ir juos aptarnaujantis techninis personalas. Apie pusę nuolatinės atstovybės pareigūnų yra pakviesti iš diplomatinės tarnybos, kiti iš atitinkamų šakinių ministerijų – žemės ūkio, aplinkos, finansų ir kitų.

Nors ši institucija nebuvo numatyta Paryžiaus sutartimi, Europos anglių ir plieno bendrijos valstybių narių ministrai 1953 metais nutarė įsteigti koordinuojantį komitetą. Šio komiteto nariai susitikdavo posė-

⁸⁴ Lewis J. National Interests: Coreper // John Peterson and Michael Shackleton (eds.) The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 277.

džiuose kartą per mėnesį Liuksemburge ir suderindavo Taryboje numatomų priimti sprendimų projektus.

Europos ekonominės bendrijos ir EURATOMO sutartimis buvo numatyta įkurti tokius komitetus abiejose bendrijose. Pagal Sujungimo sutarties 4 straipsnį šie visų trijų Europos bendrijų komitetai buvo sujungti į vieną.⁸⁵

Yra du COREPER'ai. Kiekvienas iš jų posėdžiauja kartą per savaitę. COREPER'as 2 yra svarbesnis, nes jį sudaro nuolatiniai atstovai ir jiems padedantis personalas. Šis COREPER'as dirba daugiausia užsienio reikalų ministrams ir per juos Tarybai, Ekofinui. Jis taip pat svarsto kitus itin jautrius klausimus, veikia kaip valstybių narių tarpininkas ir informacijos iš jų surinkėjas. COREPER'as 2 padeda Taryboms sprendžiant šiuos klausimus:⁸⁶

- Bendrųjų reikalų ir išorinių santykių tarybos;
- Teisingumo ir vidaus reikalų;
- Plėtros;
- Biudžeto;
- Daugiamečio biudžeto derybų (Agenda 2000);
- Struktūrinių ir Sanglaudos fondų;
- Institucinių ir horizontalių klausimų;
- Asociacijos sutarčių;
- Naujų narių priėmimo;
- Tarpvyriausybinių konferencijų atstovų.

COREPER'as 1 sudaro nuolatinių atstovų pavaduotojai bei jiems pavaldus personalas. Šis komitetas padeda taryboms sprendžiant klausimus, susijusius su:⁸⁷

- Bendra rinka (Vidaus rinkos, Vartotojų reikalų, Turizmo tarybos);
- Derybos dėl sprendimų priėmimo „Bendro sprendimo“ būdu;
- Aplinkos;
- Darbo ir socialinių reikalų;
- Transporto ir telekomunikacijų;
- Pramonės ir energetikos;
- Žuvininkystės;
- Mokslo;

⁸⁵ Europos Sąjungos sutartis // Europos Sąjungos steigimo dokumentų rinktinė. – Vilnius: Eugrimas, 1998.

⁸⁶ *Lewis J.* National Interests: Coreper // John Peterson and Michael Shackleton (eds.) *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 284.

⁸⁷ *Ibid.* P. 284.

- Kultūros;
- Švietimo ir jaunimo reikalų;
- Sveikatos apsaugos;
- Žemės ūkio, kai svarstomi veterinarijos ir fitosanitarijos klausimai.

COREPER'ai atsakingi už pasiruošimą Ministrų Tarybos susitikimams ir rengia sprendimus visų jos sudėčių posėdžiams, išskyrus Žemės ūkio tarybą. Teigiama, kad apie 90 proc. visų klausimų pavyksta suderinti COREPER'uose bei žemesnėse sprendimų paruošimo grandyse ir Ministrų Tarybai belieka tik formaliai priimti sprendimus. Abu COREPER'ai posėdžiauja kartą arba du per savaitę. Pagal Tarybos veiklos 19 straipsnio 4 punktą COREPER'ų posėdžiams, kaip ir kitiems Tarybos komitetams arba darbo grupėms, pirmininkauja tuo metu ES pirmininkaujančios valstybės atstovas, jeigu prieš pradėdant posėdį nenustatoma kitaip.

COREPER'o darbų apimtys didėja vykstant Bendrijos plėtros procesui. Apie tai liudija 12 lentelėje pateikiama šio komiteto tarnautojų skaičiaus dinamika.⁸⁸

12 lentelė. Nuolatinių atstovybių personalo skaičius 1965–2000 m.

Vastybė narė	2000	1995	1993	1991	1986	1969	1965
Vokietija	79	62	55	47	41	28	21
Prancūzija	70	50	45	41	29	19	18
Austrija	68	65	-	-	-	-	-
Suomija	60	37	-	-	-	-	-
Ispanija	58	54	51	50	31	-	-
Graikija	55	66	73	62	48	-	-
Jungtinė Karalystė	55	50	45	39	45	-	-
Portugalija	55	48	47	44	36	-	-
Švedija	50	52	-	-	-	-	-
Italija	49	42	44	44	40	29	22
Nyderlandai	47	45	34	30	24	21	19
Belgija	46	36	34	31	26	18	18
Danija	46	38	38	35	31	-	-
Airija	37	37	24	26	24	-	-
Liuksemburgas	13	14	7	13	6	8	4

⁸⁸ Lewis J. National Interests: Coreper // John Peterson and Michael Shackleton (eds.) The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 284.

2001 metais buvo surengti 76 COREPER'o I bei 64 COREPER'o II posėdžiai, kuriuose nuodugnai buvo išnagrinėti visi Ministrų Tarybai teikiami klausimai, išskyrus žemės ūkio ir kaimo plėtros klausimus.⁸⁹

ES Konstitucijos projekto III–247 straipsnyje numatyta, kad Nuo-latinių atstovų komitetas atsakingas už Ministrų Tarybos posėdžių rengimą ir vykdo visas užduotis, kurias numato Taryba.

Su **COREPER'ais** artimai susiję komitetai:

A. Antici grupės pavadinimas kilęs nuo italo pavardės, kuris pradėjo vadovauti šiai grupei. Antici grupė koordinuoja COREPER'as II bei su jo veikla susijusių Viršūnių tarybos ir Ministrų Tarybos darbą. Šią grupę sudaro ES valstybių narių nuolatinių atstovybių atstovų padėjėjai, Europos Komisijos atstovas, generalinio sekretoriaus kabineto narys ir Tarybos juridinės tarnybos atstovas. Tai yra institucija, neturinti formalaus statuso, tik padedanti rengti susitikimų tvarkaraščius bei jų darbo tvarkes.⁹⁰

B. Mertens grupė sudaryta analogiškai Antici grupei. Skirtumas tik toks, kad ši grupė, kitaip nei Antici grupė, koordinuoja COREPER'as I ir visų tarybų darbą, kurioms padeda COREPER'as I.⁹¹

5.4.2. Ekonomikos ir finansų komitetas (angl. *Economic and Financial Committee–EFC*) buvo įsteigtas pagal EB sutarties 114 straipsnį ir Tarybos sprendimu⁹² 98/743/EC, kuris buvo pataisytas Tarybos sprendimu⁹³ 99/8/EC (3). Komitetas savo veiklą pradėjo 1999 m. sausio 1 d. Šis komitetas sprendžia klausimus, susijusius su Bendrijos sutarties 109 straipsnyje numatytomis nuostatomis: konsultuoja su valiutų klausimais susijusius sprendimus; atlieka tarpininko vaidmenį tarp Tarybos ir Europos centrinio banko; įtraukia į sprendimų rengimo procesą vyresnius valstybių narių ministerijų specialistus, nacionalinių bankų, Komisijos ir Europos centrinio banko atstovus.

⁸⁹ *Kalonaitis R.* (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 36.

⁹⁰ *Ibid.*, p. 38.

⁹¹ *Ibid.*, p. 38.

⁹² Council Decision of 21 December 1998 on the detailed provisions concerning the composition of the Economic and Financial Committee (98/743/EC // OJ L 358, 31.12.1998. p. 109.

⁹³ Council Decision of 31 December 1998 adopting the Statute of the Economic and Financial Committee (1999/8/EC) // OJ L 5, 9.1.1999. P. 71.

Pagrindinė šio Komiteto funkcija – stebėti ir vertinti valstybių narių ekonominę ir finansinę padėtį bei apie tai informuoti Tarybą ir Europos Komisiją. Ekonomikos ir finansų komitetas taip pat dalyvauja rengiant teisės aktų projektus bei kitokią medžiagą Ekonomikos ir finansų tarybos susitikimams. Šis Komitetas gali steigti pakomitečius ir darbo grupes specifiniams klausimams spręsti. Visa veikla reglamentuojama Ekonomikos ir finansų komiteto statuto. Europos Komisija padeda atliekant šio Komiteto sekretoriato funkcijas bei padengia jo narių kelionės ir kitas komandiruočių išlaidas.

Pagal Tarybos nutarimo 1 straipsnį kiekviena valstybė narė, Europos Komisija ir Europos centrinis bankas skiria į šį Komitetą po 2 savo atstovus. Į Komitetą paskirtiems nariams gali būti skiriami alternatyvūs atstovai, pakeičiantys paskirtuosius Komiteto narius, kai šie negali dalyvauti Komiteto veikloje. Kiekvienas Komiteto narys turi balsavimo teisę, o alternatyvūs Komiteto nariai gali įgyti šią teisę tik tada, kai posėdyje nedalyvauja tikrasis narys.

Pagal Ekonomikos ir finansų komiteto statuto 5 straipsnį jo nariai iš savo tarpo dviems metams paprasta balsų dauguma išsirenka Komiteto pirmininką, kuris gali būti perrinktas šioms pareigoms kitai dviejų metų kadencijai. Pirmininkas privalo balsavimo teisę perleisti savo alternatyviam nariui. Komiteto pirmininkas gali pavesti kai kurių klausimų sprendimą alternatyviems Komiteto nariams.

Komiteto pirmininkas privalo sukviesti posėdį, kai to pageidauja jis pats arba kai to prašo Taryba, Komisija arba du komiteto nariai.

5.4.3. Socialinės apsaugos komitetas (angl. *Social Protection Committee*) buvo įsteigtas pagal EB sutarties 202 straipsnį ir Tarybos nutarimą⁹⁴ 2000/436/EC. Tarybos nutarimo 1 straipsnyje nurodoma, kad patariamasis Socialinės apsaugos komitetas steigiamas siekiant stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą socialinės politikos srityje vadovaujantis Bendrijos sutarties nuostatomis bei Bendrijos institucijų galiomis.

Socialinės apsaugos komitetas teikia nuomones bei pasiūlymus Tarybai ir Komisijai pagal kompetenciją, skatina valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimą formuojant ir įgyvendinant socialinės apsaugos politiką.

Tarybos nutarimo 2 straipsnyje nurodoma, kad kiekviena valstybė narė ir Europos Komisija į šio Komiteto sudėtį deleguoja po du atsto-

⁹⁴ Council Decision of 29 June 2000 setting up a Social Protection Committee 2000/436/EC // OJ L 172, 12.7.2000. P. 26.

vus. Kiekvienas Komiteto narys turi teisę turėti po du pavaduotojus. Prireikus Komitetas gali pasikviesti ekspertus. Sekretoriato funkcijas atlieka Europos Komisija. Komitetas privalo parengti ir patvirtinti Vidaus veiklos taisykles.

Komiteto nariai iš savo tarpo dvejiems metams išsirenka pirmininką, kurio kadencija negali būti pratęsta kitai kadencijai. Išrenkami keturi pirmininko pavaduotojai, vienas iš jų turi būti Taryboje pirmininkaujančios valstybės atstovas ir vienas tos valstybės atstovas, kuri perims pirmininkavimą Taryboje.

5.4.4. Tarpvyriausybiu sprendimu įsteigtas Specialusis žemės ūkio komitetas (angl. *Special Committee on Agriculture – SCA*)⁹⁵ buvo įsteigtas siekiant palengvinti sprendimų rengimo ir priėmimo procesą Žemės ūkio taryboje. Jis yra COREPER'o žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimo bei įgyvendinimo analogas. Valstybių narių nacionalinės vyriausybės į šį Komitetą skiria Žemės ūkio ministerijų aukšto rango pareigūnus. Europos Komisija į šį Komitetą deleguoja vieną iš Žemės ūkio generalinio direktorato generalinio direktoriaus pavaduotojų.

Specialusis žemės ūkio komitetas atlieka Žemės ūkio tarybai teikiamų svarstyti teisės aktų projektų ir kitokių dokumentų analizę ir teikia dėl jų savo nuomones. Šiame Komitete pavyksta suderinti apie 90 proc. Žemės ūkio tarybai teikiamų svarstyti klausimų ir Tarybai belieka tik šių klausimų sprendimo formalumai.

Užsienio reikalų ministrams padeda Politinis bei Politikos ir saugumo komitetai, Teisingumo ir vidaus reikalų ministrams rengti Tarybų posėdžius padeda vadinamasis 36 sutarties straipsnio komitetas.

Visiems prie Tarybos veikiančioms komitetams, kurie buvo sukurti vadovaujantis atitinkamomis Bendrijos sutarčių nuostatomis ir Tarybos nutarimais, aprašyti reikėtų išplėsti šį tekstą. Dėl to trumpai aprašėme tik keletą iš Tarybai padedančių Komitetų. Kitų komitetų formavimo principai ir struktūros panašios į anksčiau aprašytus Tarybos komitetus.

Detalesnis Tarybos bei Komisijos nutarimais įsteigtų komitetų sąrašas pateikiamas 2 priede.

5.4.5. Darbo grupės. Greta formaliai įsteigtų komitetų, kurių veikla numatyta sutartimis arba kitais ES teisės aktais, sukuriama ir kiti struktūriniai dariniai neatidėliotiniams reikalams spręsti. Dažnai tokie laiki-

⁹⁵ *Nugent N. The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 156.*

ni komitetai vadinami darbo grupėmis. Darbo grupės steigia ir jų darbą koordinuoja COREPER'as. Į jas deleguojami ES valstybių narių kompetentingi valstybės tarnautojai ir bent vienas Europos Komisijos atstovas. Kai svarstomi ypač sudėtingi ir siauros specifikos klausimai, į darbo grupes kviečiami mokslininkai. Nėra nustatytų taisyklių, kurios reglamentuotų darbo grupių sudėtį. Dažniausiai valstybei narei vienoje darbo grupėje atstovauja vienas arba du specialistai iš valstybės tarnybos arba rečiau iš nevalstybinio sektoriaus, bet gali būti pakviesta po keturis penkis atstovus, jeigu to reikalauja nagrinėjamų klausimų specifika (pvz., regionų, savivaldos, finansų, aplinkosaugos klausimai).

Darbo grupės nagrinėja tuos klausimus, kurie vėliau svarstomi COREPER'e ir Ministrų Taryboje. Tokių darbo grupių itin pagausėjo pastaraisiais metais, jos dažnai vadinamos „aukščiausio lygio“ darbo grupėmis. Jos posėdžiauja prireikus, bet dažniausiai posėdžiai rengiami kas trys savaitės, kad Tarybos sekretoriatas turėtų laiko parengti ir išsiuntinėti nacionalinėms vyriausybėms posėdžių darbotvarkes ir protokolus.

2000 ir 2001 metais COREPER'o arba Tarybos pirmininko iniciatyva sukurtų darbo grupių skaičius pagal atskiras veiklos sritis pateiktas 12A lentelėje.⁹⁶

Darbo grupių posėdžiams dažniausiai pirmininkauja ES pirmininkaujančios valstybės narės atstovai. Baigus darbą, t. y. išanalizavus Komisijos pasiūlymą, COREPER'ui arba Specialiam žemės ūkio komitetui nusiunčiama ataskaita.⁹⁷

R. Kalonaitis⁹⁸ nurodo, kad per dieną vidutiniškai įvyksta iki 20 įvairių darbo grupių posėdžių. Per 2001 metus iš viso įvyko 4 216 Tarybos komitetų ir darbo grupių posėdžių.

⁹⁶ Swedish political scientist describes complicated EU committee system // Governance, Comitology. – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/cgint.exe/703082-455?204&OIDN=1505441&-tt=TR> – žiūrėta 2003 07 28.

⁹⁷ Report from the Expert Group of the Swedish Ministry of Finance “Precooking in the European Union the World of Expert Groups”, 2003. P. 57–173. – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/cgint.exe/703082-5?204&OIDN=1505441&-tt=TR> – žiūrėta 2003 7 28.

⁹⁸ Kalonaitis R. (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 39.

12A lentelė. Darbo grupių skaičius pagal veiklos sritis 2000 ir 2001 m.

Veiklos sritis	Area	2000	2001
Bendri reikalai (horizontalūs)	General Affairs (Horizontal Issues)	16	14
Bendri reikalai (užsienio)	General Affairs (External Relations)	41	40
Plėtra	Development	3	3
Biudžetas	Budget	3	3
ECOFIN	ECOFIN	8	9
Teisingumas ir vidaus reikalai	Justice and Home Affairs	26	26
Žemės ūkis	Agriculture	37	37
Žuvininkystė	Fisheries	3	3
Pramonė	Industry	4	4
Vidaus rinka	Internal Market	13	13
Telekomunikacijos	Telecommunications	2	2
Informacinė visuomenė	Information Society	1	1
Energetika	Energy	2	2
Mokslas	Research	3	3
Darbo ir socialinė politika	Employment and Social Policy	2	2
Transportas	Transport	4	4
Aplinka	Environment	5	2
Sveikata ir vartotojų reikalai	Health and Consumer Affairs	2	2
Švietimas, kultūra, jaunimo reikalai	Education, Culture and Youth	4	4
Iš viso	Total	179	174

5.5. Sprendimų priėmimas

ES Ministrų Taryboje valstybės narės turi skirtingą balsų skaičių. Jis priklauso nuo gyventojų skaičiaus valstybėje.

Atsižvelgiant į svarstomą klausimą Ministrų Tarybai pagal sutartis yra suteikta teisė priimti sprendimus trimis būdais: bendru sutarimu, kvalifikuota balsų dauguma ir paprasta balsų dauguma. Šiuo metu didžioji dalis sprendimų priimama bendru sutarimu, o ne balsuojant. Tikėtina, kad netolimoje ateityje padaugėjus ES valstybių narių bei didėjant kvalifikuota dauguma priimamų sprendimų skaičiui balsavimai Ministrų Taryboje taps dažnesni.

Europos Komisijai pateikus teisės akto projektą pirmiausia jis įteikiamas svarstyti atitinkamai darbo grupei arba kelioms darbo grupėms. Jeigu tokios kompetencijos darbo grupės nėra, sukuriama nauja grupė.

Projekto svarstymo ir priėmimo sėkmingumą lemia keletas veiksnių. Vienas iš svarbiausių veiksnių pastaraisiais metais tampa reikiamos balsų daugumos sprendimui priimti rengiamas surinkimas. Tiems sprendimams, kuriems priimti užtenka kvalifikuotos balsų daugumos, reikia nedaug laiko. Kai sprendimai turi būti priimami vienbalsiai, nuomones reikia ilgai derinti, ir tai neretai užtrunka mėnesius ir metus.

Tarybos generalinis sekretoriatas nuolat stengiasi, kad dokumentas darbo grupėje nebūtų svarstomas daugiau nei tris kartus. Pirmame svarstyme aptariama bendra pasiūlyto projekto idėja. Antrame svarstyme Komisijos pasiūlytas projektas nagrinėjamas pagal atskirus jo punktus ir galiausiai pareiškiamas pritarimas arba nepritarimas.

Toliau dokumento projektas perduodamas COREPERU'ui arba Specialiam žemės ūkio komitetui, jeigu svarstomi žemės ūkio klausimai. Jeigu dėl COREPERU'ui perduoto projekto nebuvo iki galo susitarta darbo grupėje, problemą galima spręsti trimis būdais:

- pačiam COREPERU'ui mėginti susitarti, nes jis disponuoja didesne politine įtaka;
- gražinti dokumentą atgal darbo grupei nurodant galimus būdus bendram sutarimui pasiekti;
- patvirtina darbo grupės pareikštą poziciją ir perduoda ministrams svarstyti.⁹⁹

Ministrų posėdžiams COREPER'o pateikiami teisės aktų projektai suskirstomi į A ir B grupes. A – tai tokie projektai, dėl kurių buvo susitarta ankstesnių svarstymų metu ir ministrams belieka tik formaliai juos patvirtinti. Visiems B grupės projektų sprendimo būdams rasti daug ir intensyviai diskutuojama su nacionalinių vyriausybių atstovais žemesniuose Tarybos lygiuose ir tik tada jie pateikiami ministrams tvirtinti.¹⁰⁰

Buvo ištirta ir nustatyta, kad dėl 70 proc. visų Taryboje priimamų sprendimų pavyksta susitarti komitetų ir darbo grupių lygiu, apie 15–20 proc. – COREPER'ų lygiu ir ministrams susirinkus į Tarybos posėdžius belieka už šiuos sprendimus tik formaliai balsuoti. Tikėtai dėl 5 proc. Taryboje priimamų sprendimų kyla ministrų lygio diskusijos Tarybos posėdžiuose.^{100a}

⁹⁹ *Hayes–Renshaw F.* The Council of Ministers// John Peterson and Michael Shackleton (eds.) *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 55.

¹⁰⁰ *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 165.

^{100a} *Hayes–Renshaw F. and Wallace H.* Executive Power in the European Union: The Functions and Limits of the Council of Ministers// *Journal of European Public Policy.* 1995. Nr. 2(4). P. 559–582.

Balsavimo procedūrą Taryboje pradeda pirmininkas pagal Tarybos nario arba Komisijos pareikštą iniciatyvą, jei tokiai iniciatyvai pritaria dauguma Tarybos narių.¹⁰¹

Kai Taryba priima sprendimą balsuoti, jos pirmininkas, padedamas Generalinio sekretoriato, patikrina, ar posėdyje dalyvauja balsavimo kvorumui reikalingas Tarybos narių skaičius.

Pagal Tarybos veiklos 12 taisyklę yra numatyta ir rašytinė sprendimų priėmimo procedūra. Ji naudojama tada, kai Taryba ir COREPER'as vieningai nutaria pritariti sprendimo priėmimui ir tuo tikslu naudojami rašytiniai balsai.

Taryboje priimtų sprendimų arba kartu su Europos Parlamentu priimtų sprendimų dokumentų tekstai pagal Tarybos veiklos taisyklių 15 straipsnį patvirtinami Tarybos pirmininko ir generalinio sekretoriaus arba jo pavaduotojo parašais. Generalinis sekretorius ir jo pavaduotojas gali įgalioti atlikti šias pareigas Generalinio sekretoriato generalinį direktorių. Šių pareigūnų pasirašyti dokumentai publikuojami Oficialiajame žurnale (angl. *Official Journal of the European Communities*).¹⁰²

Vieningo pritarimo reikia norint priimti sprendimus dėl naujų politikų įgyvendinimo arba jau egzistuojančių politikų modifikavimo bei tolesnių jų raidos pokyčių. Vieningu Europos aktu, Maastrichto ir Amsterdamo sutartimis buvo pastebimai sumažintas klausimų, kurių sprendimams priimti reikia vienbalsio Tarybos narių pritarimo, skaičius. Vieningo balsavimo reikalaujama sprendžiant klausimus, susijusius su bendrosios užsienio ir saugumo politikos tikslų nustatymu. Tai apibrėžta Bendrijos sutartimi bei jų įgyvendinimu pagal specialius teisinius instrumentus (bendroji pozicija, bendri veiksmai), kurie turi būti vieningai patvirtinti Taryboje. Komisija šiuo atveju neturi teisės aktų rengimo iniciatyvos teisės ir gali būti tik įtraukta į sprendimų vykdymą, nes ši teisė priklauso tik ES valstybėms narėms. Europos Parlamentas šiuo atveju irgi tegali turėti tik konsultacinę funkciją. Kai kurie sprendimai, susiję su bendrosios užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimu, gali būti priimami ir kvalifikuota balsų dauguma.

Sprendimai dėl ES trečiojo ramsčio, t. y. bendradarbiavimo teisingumo ir vidaus reikalų klausimais, priimami kaip ir dėl antrojo ramsčio, tik šiuo atveju nėra jokių formalių išipareigojimų, priskiriamų Europos

¹⁰¹ Rules of Procedure of the Council // OJ L 230, 28.8.2002. P. 7.

¹⁰² Ibid.

Tarybai. Pagrindinius sprendimus čia vieningai priima Vidaus reikalų Ministrų Taryba. Europos Parlamento ir Komisijos vaidmuo sprendžiant šiuos klausimus yra panašūs kaip ir dėl antrojo ramsčio klausimų.

Vieningo Tarybos pritarimo reikia ir tais atvejais, kai Tarybai reikia daryti pataisas Komisijos pasiūlytiems projektams prieštaraujant pačiai Komisijai. Susilaikymas balsuojant netrukdo priimti sprendimus vienbalsiai. Amsterdamo sutarties 23 straipsnyje numatyta, kad „konstruktivus susilaikymas“ balsuojant negali būti kliūtis priimant sprendimus dėl bendrosios užsienio ir saugumo politikos ramsčio.¹⁰³ Šiuo atveju valstybės narės susilaikymas balsuojant suprantamas kaip jos neįsipareigojimas priimtam sprendimui, tačiau valstybė privalo susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kurie konfliktuotų su ES veiksmais. Jeigu susilaiko daugiau nei trečdalis balsuotojų, sprendimas negali būti vienbalsiai priimtas.

ES Konstitucijos projekto III–246 straipsnyje nustatyta, kad susilaikymas balsuojant netrukdo priimti vieningo Tarybos narių pritarimo reikalaujančių sprendimų.

Kvalifikuotos balsų daugumos reikia priimant daugumą sprendimų dėl ES pirmojo ramsčio, dėl kai kurių bendrosios užsienio ir saugumo politikos (antrojo ramsčio) sprendimų ir keleto sprendimų rūšių dėl bendradarbiavimo teisingumo ir vidaus reikalų srityse (trečias ramstis). Nuolat didėja kvalifikuota balsų dauguma priimamų sprendimų, nes šiuo būdu tai atlikti daug lengviau nei pagal vieningo balsavimo procedūrą.

¹⁰³ Treaty of Amsterdam amending the Treaty of European Union, the Treaties Establishing European Communities and Related Acts // OJ C 340, 10.11.1997. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/amsterdam.html> –žiūrėta 2003 08 06.

13 lentelė. Balsų pasiskirstymas Taryboje priimant sprendimus kvalifikuota balsų dauguma¹⁰⁴

Valstybė	Gyventojų	ES–15 proc.	ES–27 proc.	ES–15 balsai	Proc. visų balsų	ES–27 balsai	Proc. visų balsų
Vokietija	82,038	22,86	17,05	10	11,5	29	8,4
J. Karalystė	59,247	15,79	12,31	10	11,5	29	8,4
Prancūzija	58,966	15,71	12,25	10	11,5	29	8,4
Italija	57,612	15,35	11,97	10	11,5	29	8,4
Ispanija	39,394	10,50	8,19	8	9,2	27	7,8
Lenkija	38,667		8,04			27	7,8
Rumunija	22,489		4,67			14	4,0
Nyderlandai	15,760	4,20	3,28	5	5,7	13	3,8
Graikija	10,533	2,81	2,19	5	5,7	12	3,5
Čekija	10,290		2,14			12	3,5
Belgija	10,213	2,72	2,12	5	5,7	12	3,5
Vengrija	10,092		2,10			12	3,5
Portugalija	9,980	2,66	2,07	5	5,7	12	3,5
Švedija	8,854	2,36	1,84	4	4,6	10	2,9
Bulgarija	8,230		1,71			10	2,9
Austrija	8,082	2,15	1,68	4	4,6	10	2,9
Slovakija	5,393		1,12			7	2,0
Danija	5,313	1,42	1,10	3	3,5	7	2,0
Suomija	5,160	1,37	1,07	3	3,5	7	2,0
Airija	3,744	1,00	0,78	3	3,5	7	2,0
Lietuva	3,701		0,77			7	2,0
Latvija	2,439		0,51			4	1,2
Slovėnija	1,978		0,30			4	1,2
Estija	1,446		0,30			4	1,2
Kipras	0,752		0,16			4	1,2
Liuksemburgas	0,429	0,11	0,09	2	2,3	4	1,2
Malta	0,379		0,08			3	0,8
Iš viso ES-15	375,325	100		87	100		
Iš viso ES-27	481,181		100			345	100

Iš viso Taryboje yra 87 balsai, o kvalifikuotai balsų daugumai reikia 62 balsų (71,3 procento visų balsų). 26 balsai sudaro blokuojančią mažumą. Tiek balsų reikia surinkti norint blokuoti sprendimų priėmimą pa-

¹⁰⁴ Hayes–Renshaw F. The Council of Ministers // Peterson J. and Shackleton M. (eds.) The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 57.

gal kvalifikuotos daugumos procedūrą. Tai reiškia, kad penkios didžiosios valstybės negali primesti sprendimų priėmimo mažosioms valstybėms, o dvi didžiosios valstybės susitarusios negali suformuoti blokuojančios mažumos. Susilaikymas balsuojant pagal kvalifikuotos balsų daugumos procedūrą reiškia tą patį kaip ir balsavimą prieš.¹⁰⁵

Pagal Nicos sutartį 27 narių Europos Sąjungoje bus 345 balsai. Norint priimti kvalifikuotos balsų daugumos reikalaujantį sprendimą bus keliami 3 reikalavimai:¹⁰⁶

- sprendimui priimti reikės mažiausiai 255 pritariančių balsų,
- sprendimui turės pritarti daugiau nei pusė visų valstybių narių (2/3 valstybių, jei sprendimas priimamas ne Komisijos siūlymu),
- sprendimui pritariančios valstybės turės atstovauti mažiausiai 62 proc. ES gyventojų.

Pagal Nicos sutarties Deklaraciją Nr. 20 nuo 2005 m. sausio 1 d. Lietuva turės Ministrų Taryboje 7 balsus. Lietuvos balsų skaičius sudarys 2,03 proc. ES visų balsų, o gyventojai – 0,77 proc. ES gyventojų.

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutartį (Atėnų) keičiama EB sutarties 205 straipsnio ir Euratomo sutarties 118 straipsnio 2 dalis numatant, kad Bulgarijos ir Rumunijos atstovai nedalyvaus priimant sprendimus kvalifikuota balsų dauguma. Šiuo atveju Tarybos aktai bus laikomi priimtais, jeigu ne mažiau kaip 232 daugumos narių balsai bus „už“, kai ši Sutartis reikalauja, kad aktas būtų priimtas Komisijos pasiūlymu. Kitais atvejais Tarybos aktams priimti reikia, kad ne mažiau kaip du trečdaliai narių atiduotų bent 232 balsus „už“.¹⁰⁷

Kai Tarybai reikia spręsti kvalifikuota balsų dauguma, Tarybos narys gali reikalauti patvirtinimo, kad kvalifikuotą daugumą sudarančios valstybės narės atstovauja bent 62 proc. bendro Europos Sąjungos gyventojų skaičiaus. Jeigu paaiškėja, kad tos sąlygos nesilaikoma, atitinkamas sprendimas nepriimamas.

¹⁰⁵ *Hayes–Renshaw F.* Fiona Hayes–Renshaw. The Council of Ministers // Peterson J. and Shackleton M. (eds.) *The Institutions of the European Union*. – Oxford University Press, 2002. P. 57.

¹⁰⁶ Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Certain Related Acts (2001/C 80/01). – <http://europa.eu.int/eurlex/en/treaties/dat/nice.html> – žiūrėta 2003 08 03.

¹⁰⁷ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of_žiūrėta 2003 07 18.

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) pirmos dalies 12 straipsnį nuo 2004 m. lapkričio 1 d. tais atvejais, kai Taryba sprendimus privalo priimti kvalifikuota balsų dauguma, jos narių balsai paskirstomi pagal 14 lentelėje pateikiamus skaičius.

14 lentelė. Tarybos narių balsų skaičius balsuojant kvalifikuota balsų dauguma¹⁰⁸

Valstybė narė	Balsų skaičius	Valstybė narė	Balsų skaičius
Vokietija	29	Švedija	10
Jungtinė Karalystė	29	Airija	7
Prancūzija	29	Danija	7
Italija	29	Lietuva	7
Ispanija	27	Slovakija	7
Lenkija	27	Suomija	7
Nyderlandai	13	Estija	4
Belgija	12	Kipras	4
Čekija	12	Latvija	4
Graikija	12	Liuksemburgas	4
Portugalija	12	Slovėnija	4
Vengrija	12	Malta	3
Austrija	10	Iš viso	321

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) 12(3) straipsnį yra numatyta, kad jei į ES įstotų mažiau nei dešimt naujų valstybių narių, kvalifikuotos balsų daugumos minimalus balsų skaičius būtų nustatomas Tarybos sprendimu taikant griežtą tiesinę aritmetinę interpoliaciją, suapvalinant iki artimiausio balso, tarp 71 proc. Tarybai, turinčiai 300 balsų, ir 72,27 proc. Europos Sąjungai, kurią sudaro 25 valstybės.

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) pirmos dalies 26 straipsnį iki 2004 m. spalio 31 d. tais atvejais, kai Taryba sprendimus privalės priimti kvalifikuota balsų dauguma, jos narių balsai paskirstomi pagal 15 lentelėje pateikiamus skaičius.¹⁰⁹

¹⁰⁸ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of_žiūrėta 2003 07 18.

¹⁰⁹ Ibid.

15 lentelė. Balsų pasiskirstymas Taryboje priimant sprendimus kvalifikuota balsų dauguma (iki 2004 m. spalio 31 d.)

Valstybė narė	Balsų skaičius	Valstybė narė	Balsų skaičius
Vokietija	10	Švedija	4
Jungtinė Karalystė	10	Airija	3
Prancūzija	10	Danija	3
Italija	10	Estija	3
Ispanija	8	Latvija	3
Lenkija	8	Lietuva	3
Belgija	5	Slovakija	3
Čekija	5	Slovėnija	3
Graikija	5	Suomija	3
Nyderlandai	5	Kipras	2
Portugalija	5	Liuksemburgas	2
Vengrija	5	Malta	2
Austrija	4	Iš viso	124

ES Konstitucijos projekto 24 straipsnyje numatyta, kad Taryboje priimant sprendimus kvalifikuota balsų dauguma ją privalo sudaryti dauguma valstybių narių, atstovaujančių mažiausiai trims penktadaliams ES gyventojų. Tais atvejais, kai ES Konstitucija nenumato ES Taryboje arba ES Ministrų Taryboje sprendimų priėmimo pagal Komisijos arba ES užsienio reikalų ministro parengtus teisės akto projektus, kvalifikuotą balsų daugumą privalo sudaryti ne mažiau nei du trečdaliai valstybių, atstovaujančių ne mažiau kaip trims penktadaliams ES gyventojų. Šios nuostatos privalo įsigalioti nuo 2009 m. lapkričio 1 dienos.¹¹⁰

Paprasta balsų dauguma priimami sprendimai dėl procedūrinių klausimų. Šiuo atveju kiekviena valstybė narė turi tik po vieną balsą, o sprendimui priimti reikia aštuonių Tarybos narių balsų.

Pagal Bendrijos sutarties 206 straipsnį ir Tarybos taisyklių 11 straipsnį, Tarybos narys savo balsą gali perduoti kitam Tarybos nariui, tačiau kitas Tarybos narys tokiu būdu negali perimti daugiau kaip vieno balso.¹¹¹

¹¹⁰ Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

¹¹¹ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002, p. 33. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU_consol.html – žiūrėta 2003 07 12.

ES Konstitucijos projekto III–247 straipsnyje numatyta, kad paprasta balsų dauguma priimami sprendimai procedūriniais klausimais ir tvirtinant Tarybos vidaus veiklos taisykles. Paprasta balsų dauguma po konsultacijų su Komisija Taryboje tvirtinamos komitetų veiklos taisyklės, kurias numato Konstitucija.¹¹²

6. EUROPOS KOMISIJA

6.1. Bendra charakteristika ir funkcijos

Tvirtinama, kad tokių valdžios institucijų, kokia yra Europos Komisija, arba bent panašių į ją daugiau nėra jokiaje kitoje tarptautinėje organizacijoje ar kokioje nors atskiroje pasaulio valstybėje.¹¹³ Ji yra tarsi kelių valstybės institucijų hibridas ir atlieka šias pagrindines funkcijas:

– dalyvauja teisės aktų leidyboje per priskirtą jų rengimo iniciatyvos teisę;

– įgyvendina priimtus sprendimus;

– prižiūri, kad būtų laikomasi Bendrijų steigimo sutarčių;

– savarankiškai priima administracinius sprendimus dėl vidaus rinkos.

Komisija dažnai apibūdinama kaip ES valstybės tarnyba, nors iš tiesų ji turi daugiau valdžios galių nei bet kurios šalies atskira valstybės tarnyba. Jai pagal sutartis ir suformuotas politikas suteikta politikų formavimo ir sprendimų priėmimo iniciatyvos teisių daugiau nei bet kurios valstybės narės analogiškai valstybės tarnybai.

Europos Komisijos darbą reglamentuoja vidaus tvarkos taisyklės, kurios nuolat tobulinamos atsižvelgiant į mokslo ir technologijų pažangą bei naujas viešojo administravimo tendencijas. Šiuo metu veikia Komisijos veiklos taisyklės, kurios buvo patvirtintos 2000 m. gruodžio mėn. 8 dieną.¹¹⁴ Pagal šių taisyklių 2 straipsnį kiekvienais metams parengiama ir patvirtinama Komisijos darbų programa, kurioje atsispindi prioritetinės numatytų atlikti darbų kryptys.

¹¹² Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003 08 10.

¹¹³ Peterson J. The College of Commissioners // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 71.

¹¹⁴ Rules of Procedure of the Commission (C 2000/3614) // Official Journal of the European Communities L 308, 8.12.2000.

Iki 1967 metų visos trys Europos bendrijos turėjo savas vykdomosios valdžios institucijas. Tai buvo:

- Europos anglių ir plieno bendrijos Aukščiausioji valdyba;
- Europos atominės energijos bendrijos (Euratomo) Komisija;
- Europos ekonominės bendrijos komisija.

1965 metų Sujungimo sutartimi nutarta visoms trimis bendrijoms įsteigti bendrą Komisiją. Ši sutartis įsigaliojo nuo 1967 metų liepos sujungus abi Komisijas ir Aukščiausiąją valdybą į vieną Komisiją.¹¹⁵

Europos Sąjungos (Mastrichto) sutartimi ši vieninga Komisija buvo pavadinta Europos Komisija.

EEB Komisija, kaip ir Aukščiausioji valdyba, buvo sudaryta iš 9 narių, o Euratomo Komisija – iš 5 narių. Komisijų nariai buvo skiriami bendru tarpvyriausybiniu susitarimu, ne daugiau po 2 narius iš valstybės EEB Komisijoje ir po 1 narį iš kiekvienos valstybės Euratomo Komisijoje (išskyrus Liuksemburgą).

J. Petersonas nurodo, kad per devynis EEB egzistavimo metus (iki Sujungimo sutarties įsigaliojimo) komisarais pabuvo tik keturiolika piliečių iš penkių bendrijas sudarančių valstybių. Septyni iš jų anksčiau buvo dirbę nacionalinių vyriausybių ministrais arba viceministrais, o kiti buvo akademinį sluoksnį atstovai arba viešojo administravimo specialistai.¹¹⁶

Dabartinėje Komisijoje yra 20 narių: po du iš penkių didžiausių ES valstybių (Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos, Italijos ir Ispanijos) ir po vieną iš kitų dešimt valstybių–narių. Komisija posėdžiauja kartą per savaitę. Prireikus Komisija rengia papildomus posėdžius (vidaus veiklos taisyklių 5 str.). Kiekvieno posėdžio darbotvarkę tvirtina Komisijos pirmininkas, o jos klausimai turi atitikti Komisijos metinę darbų programą. Komisijos posėdžiai nėra vieši (Komisijos vidaus veiklos taisyklių 9 str.).¹¹⁷

Komisijos nariai atlikdami savo pareigas privalo vadovautis tik ES interesais ir negali proteguoti tų valstybių interesų, kurioms jie atstovauja. Patvirtinti Komisijos narių pareigoms jie nebeatstovauja savo valstybėms ir tampa joms neatskaitingi.

¹¹⁵ Treaty Establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities (Merger Treaty) // OJ 152, 13.07.1967. P. 2.

¹¹⁶ Peterson J. The College of Commissioners // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 73.

¹¹⁷ Rules of Procedure of the Commission (C 2000/3614) // Official Journal of the European Communities L 308, 8.12.2000

1999–2004 metų Europos Komisijos, dar vadinamos R. Prodi komisija, sudėtis, dabartinės ir ankstesnės Komisijos narių pareigos pateikiamos 16 lentelėje.¹¹⁸

16 lentelė. R. Prodi komisarų kolegija

Vardas, pavardė	Valstybė	Einamos pareigos	Ankstesnės pareigos
Romano Prodi	Italija	Pirmininkas (be portfelio)	Italijos Ministras Pirmininkas
Neil Kinnock	J. Karalystė	Vicepirmininkas (administracinė reforma)	JK leiboristų partijos pirmininkas
Loyola de Palacio	Ispanija	Vicepirmininkas (ryšiai su EP, transportas, energetika)	Ispanijos žemės ūkio ministrė
Franz Fischler	Austrija	Žemės ūkis ir žuvininkystė	Austrijos žemės ūkio ministras
Erkki Liikanen	Suomija	Įmonės, informac. visuomenė	Suomijos finansų ministras
Mario Monti	Italija	Konkurencija	Ekonomikos profesorius
Michel Barnier	Prancūzija	Regionų politika, institucijos	Europos ministras Prancūzijoje
Frits Bolkestein	Olandija	Vidaus rinka	Olandijos liberalų pirmininkas
Philippe Busquin	Belgija	Mokslas	Belgijos švietimo ministras
David Byrne	Airija	Vartotojų teisės	Airijos generalinis prokuroras
A.Diamantopoulou	Graikija	Darbo ir socialiniai reikalai	Graikijos pramonės ministerija
Pascal Lamy	Prancūzija	Užsienio prekyba	Ž. Deloro patarėjas (privatus)
Poul Nielson	Danija	Plėtra, humanitarinė parama	Danijos plėtros ministras
Chris Patten	J. Karalystė	Užsienio ryšiai	Hong Kongo gubernatorius
Viviane Reding	Liuksemburgas	Švietimas ir kultūra	Parlamento narė
Michael Schreyer	Vokietija	Budžetas	Berlyno Vyriausybės finansų ministrė
Pedro Solbes	Ispanija	Monetarinė politika	Ispanijos finansų ministras
Günter Verheugen	Vokietija	ES plėtra	Europos ministras Vokietijoje
Antonio Vitorino	Portugalija	Teisingumas, vidaus reikalai	Portugalijos vicepremjeras
Margot Wallstrom	Švedija	Aplinka	Švedijos soc. reikalų ministrė

¹¹⁸ Peterson J. The College of Commissioners // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 80.

Komisijos nariams (komisarams) padeda didelis Komisijos tarnautojų aparatas. Jų skaičius pagal skirtingus informacijos šaltinius pateikiamas gana skirtingas. Štai pagal Ateities Komisijos projekto DECODE ataskaitą (angl. DECODE – *designing the Commission of tomorrow*), kuris buvo pradėtas 1998 metais siekiant reorganizuoti Komisijos tarnybas, iš jų perduodant administracines funkcijas specializuotoms agentūroms, nurodoma, kad Komisijoje iš viso dirba 31 013 tarnautojų.¹¹⁹

Kitokie duomenys apie Komisijos tarnautojus pateikiami tvirtinant 2001 metų Europos Sąjungos biudžetą. Pagal Oficialiame žurnale pateikiamus duomenis nurodoma, kad Komisijoje buvo tik 21 479 tarnautojai.¹²⁰

17 lentelė. Pagal 2004 metų ES biudžeto patvirtinimą Europos Parlamente, Taryboje, Komisijoje ir kitose ES institucijose dirbo 32 966 žmonės^{120a}

Institucija	Nuolatiniai darbuotojai	Laikini darbuotojai	Iš viso
Europos Parlamentas	4 170	790	4 960
Taryba	2 866	53	2 919
Komisija:	20 598	637	21 225
- direktoratai ir kai kurios tarnybos	16 260	459	16 719
- mokslas ir technologijos	3 556	50	3 606
- spaudos (publikacijų) tarnyba	519	-	519
- Europos antikorupcinė įstaiga	173	127	300
- Europos personalo atrankos įstaiga	90	1	91
Individualių išmokų administravimas	307	-	307
Infrastruktūros ir logistikos įstaiga Briuselyje	595	-	595
Infrastruktūros ir logistikos įstaiga Liuksemburge	226	-	226
Europos profesinio mokymo centras	35	48	83
Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas	88	-	88
Teisingumo teismas	862	278	1 140
Audito rūmai	509	96	605
Europos ekonomikos ir socialinis komitetas	501	24	525
Regionų komitetas	230	22	252
Europos ombudsmenas	13	18	31
Iš viso	31 000	1 966	32 966

¹¹⁹ Nugent N. The Commission's Services // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 149.

¹²⁰ Official Journal of the European Communities, 26 Feb. 2001, L 56/137.

^{120a} EUR-Lex. Draft general budget 2004. – <http://europa.eu.int/eur-lex/budget/www/index-en.htm> – žiūrėta 2003 12 01.

Iš 17 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad didžiąją Komisijos darbuotojų dalį sudaro nuolatiniai administracijos aparato darbuotojai.

N. Nugentas nurodo, kad 2002 m. visoje ES biurokratijoje dirbo 29 997 valdininkai, 21 750 iš jų dirbo Komisijoje.^{120b}

Jie atlieka didelį darbą ES teisės aktų rengimo procese. Štai per 2001 metus Komisija pateikė Tarybai ir Europos Parlamentui 456 pasiūlymus, rekomendacijas arba teisės aktų projektus, 182 iš jų buvo reglamentai, 43 – direktyvos ir 231 nutarimas. Be to, tais pačiais metais Komisija parengė keturias Baltąsias knygas, šešias Žaliąsias knygas, 297 komunikatus bei pranešimus.^{120c}

6.2. Pirmininkas

Komisijos pirmininką bendru sutarimu skiria ES valstybių narių vyriausybės. Kiekviena ES valstybė gali vetuoti pretendento į Komisijos pirmininkus kandidatūrą, tad dėl šios pareigybės neretai vyksta ilgos derybos.¹²¹

Europos Bendrijos sutartimi Komisijos pirmininkui suteikti dideli įgaliojimai:¹²²

- gali vetuoti valstybių narių vyriausybių siūlomas komisarų kandidatūras;
- sutartimi numatyta, kad Komisija privalo dirbti politiškai vadovaujama pirmininko;
- Komisijos pirmininkas padalija komisarų portfelius;
- jam priskirta atsakomybė už svarbiausių Komisijos tarnybų darbą, įskaitant Generalinį sekretoriatą, Spaudos ir komunikacijų tarnybą;
- pirmininkas patvirtina Komisijos posėdžių darbotvarkę ir pirminkauja jiems;
- pirmininkas dalyvauja kasmėnesiniuose posėdžiuose su nuolatiniais valstybių narių atstovais, periodiniuose posėdžiuose su Europos Parlamento ir Tarybos pirmininkais, nereguliariai susitinka su valstybių narių vyriausybių vadovais.

^{120b} *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 118.

^{120c} *Ibid.*, p. 127.

¹²¹ *Vitkus G.* (sud.). Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 171.

¹²² Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU_consol.html – žiūrėta 2003 07 12.

Nicos sutartimi buvo peržiūrėtas Bendrijų sutarties 217 straipsnis „Komisijos organizavimas ir pirmininko galių didinimas“, kuriuo buvo numatyta suteikti pirmininkui galimybę persikirstyti komisarų pareigas, prireikus pasiūlyti jiems atsistatydinti, siekti efektyvesnio komisarų darbo ir didesnės kolektyvinės atsakomybės.¹²³

Nuo Romos sutarties pasirašymo iki dabar Europos Komisijos pirmininkų pareigas ėjo septynių Bendrijų sudarančių valstybių narių piliečiai:¹²⁴

Walter Hallstein (Vokietija) – 1958–1967;
 Jean Rey (Belgija) – 1967–1970;
 Franco Maria Malfatti (Italija) – 1970–1972;
 Sicco Mansholt (Nyderlandai) – 1972–1973;
 Francois Xavier-Ortoli (Prancūzija) – 1973–1977;
 Roy Jenkins (J. Karalystė) – 1977–1981;
 Gaston Thorn (Liuksemburgas) – 1981–1985;
 Jacques Delors (Prancūzija) – 1985–1995;
 Jacques Santer (Liuksemburgas) – 1995–1999;
 Romano Prodi (Italija) – nuo 1999.

6.3. Komisijos sudarymas

Europos Bendrijų Komisiją (teisiškai teisingas pavadinimas, o nuo 1993 metų sutrumpintas pavadinimas – Europos Komisija) sudaro 20 Komisijos narių kolegija ir didelis jai pavaldus valdininkų aparatas.

Europos bendrijos sutartyje numatyta trijų etapų Komisijos narių skyrimo procedūra.¹²⁵

Pirmame etape kiekvienos valstybės narės vyriausybė bendru susitarimu su nominuotu Komisijos pirmininku siūlo kandidatus į komisarus. Sutartimi nustatyta, kad Komisijai gali būti pasiūlyta bent po vieną valstybės narės kandidatą, bet ne daugiau dviejų kandidatų. Penkios didžiosios valstybės – Italija, Ispanija, Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Vokietija

¹²³ Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Certain Related Acts (2001/C 80/01). – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/nice.html> – žiūrėta 2003 08 03.

¹²⁴ Peterson J. The College of Commissioners // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 75.

¹²⁵ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

ja – pasiūlo po du kandidatus, o visos kitos – po vieną. Valstybės narės negali ginčyti arba keisti kitų valstybių kandidatų.

Antrame etape kandidatai į komisarus, įskaitant ir kandidatą į Komisijos pirmininką, pateikiami patvirtinti Europos Parlamentui kaip viena visuma. Dabartinė Romano Prodi vadovaujama Komisijos kolegija Europos Parlamente buvo patvirtinta 1999 metų gegužės mėnesį 414 balsų dauguma prieš balsavus 142 parlamentarams ir susilaikius 35.¹²⁶

Trečias etapas. Patvirtinus Parlamente Komisijos narius ir pirmininką juos privalo patvirtinti Taryba kvalifikuota balsų dauguma. Jeigu kadencijos metu dėl kokių nors priežasčių Komisijoje atsiranda laisva komisaro vieta, ji užpildoma vieningu valstybių narių vyriausybių susitarimu. Bendrijos sutarties 216 straipsnyje numatyta, kad Teisingumo Teismas gali atstatyti Komisijos narį dėl nesugebėjimo atlikti savo pareigų arba padarius rimtus nusizengimus, kai dėl to į Teisingumo Teismą kreipiasi Taryba arba Komisija.¹²⁷

Mastrichto sutartimi buvo suvienodinti Komisijos ir Parlamento kadencijų terminai. Komisijos narių kolegijos sudėtis turi būti suformuota praėjus 6 mėnesiams po eilinių Europos Parlamento rinkimų, kurie rengiami fiksuotu laiku, t. y. birželio mėnesį tų metų, kurių paskutinis skaičius 4 arba 9. Komisijos sudėtis tvirtinama penkių metų kadencijai ir ji pradeda eiti pareigas sausio mėnesį (nuo 2004 m. – lapkričio 1 d). Komisijos ir Parlamento kadencijoms sulyginti nuo 1993 metų sausio iki 1995 metų sausio dviems metams buvo sudaryta pereinamoji Komisijos kolegija.¹²⁸

Pagal Europos bendrijos sutartį numatyta, kad Komisija gali būti atstatydinta. Europos Parlamento vidaus veiklos 34 taisyklė nustato, kad nepasitikėjimą Komisija gali pareikšti vienas dešimtadalis parlamentarų, o priversti ją atsistatydinti galima tik tuo atveju, kai du trečdaliai EP narių balsuodami tam pritaria.

Neilas Nugentas konstatuoja, kad visose Komisijose iki šiol vyravo vidutinio ir vyresniojo amžiaus vyrai su juridiniu arba ekonominiu uni-

¹²⁶ *Nugent N. The Government and Politics of the European Union.* – New York: PALGRAVE, 2003. P. 114.

¹²⁷ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

¹²⁸ *Nugent N. The Government and Politics of the European Union.* – New York: PALGRAVE, 2003. P. 112.

versitetiniu išsilavinimu. Dauguma jų buvo iki tol kurį laiką dirbę valstybių narių ministerijose arba parlamentuose. Tarp jų buvo privataus verslo vadybininkų, privačių teisininkų.¹²⁹

Nurodoma, kad per pirmą bendrijų gyvavimo dešimtmetį komisarų pareigos buvo patikėtos tik keturiolikai piliečių iš bendrijas sudarančių valstybių.¹³⁰

Dabartinė R. Prodi vadovaujama Komisijos kolegija tęsia ankstesnių Komisijų kolegijų sudarymo tradicijas. Šią Komisiją sudaro asmenys, kuriuos apibūdina šie duomenys:

- amžiaus vidurkis – 52 metai;
- yra penkios moterys (iki 1989 metų nebuvo nė vienos moters Komisijos narės);
- priklauso dažniausiai toms politinėms partijoms, kurios valstybėse narėse dalyvauja sudarant vyriausybes;
- trys ketvirtadaliai Komisijos narių (15) turi darbo patirties valstybių narių vyriausybėse;
- R. Prodi Komisijoje liko keturi nariai, dirbę ankstesnėje Komisijoje.¹³¹

Komisija atsakinga už priimtus sprendimus ir visus kitus veiksmus. Komisijos nariams palikta individuali politinė atsakomybė, kurios ribos labai griežtai ribojamos. Visi Komisijos sprendimai yra kolegialaus darbo ir kolektyvinės atsakomybės rezultatas.

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) V dalies 45(1) straipsnį yra numatyta, jog kiekviena į Europos Sąjungą įstojusi valstybė turi teisę, kad vienas iš jos piliečių būtų Europos Komisijos narys. Antroji šio straipsnio dalis numato, kad nauja Komisija, kurią sudaro po vieną kiekvienos valstybės paskirtą pilietį, pradeda savo darbą 2004 m. lapkričio 1 d.; šios naujos Komisijos narių kadencija baigiasi 2009 m. spalio 31 dieną.¹³²

¹²⁹ *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 111.

¹³⁰ *Ibid*, p. 120.

¹³¹ *Nugent N.* The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 88.

¹³² The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of_ziūrėta 2003 07 18.

6.4. Posėdžiai

Komisijos vidaus veiklos taisyklių 5 straipsnis numato, kad visi Komisijos nariai privalo dalyvauti posėdžiuose. Komisijos pirmininkas dėl pateisinamos priežasties gali leisti Komisijos nariui nedalyvauti posėdyje. Daugumoje posėdžių dalyvauja apie 90 proc. Komisijos narių. Dažniausiai iš posėdžių dėl suprantamų priežasčių išleidžiami tie Komisijos nariai, kurie atsakingi už užsienio politikos reikalus.

Svarbus Europos Komisijos veiklos bei sprendimų priėmimo bruožas yra kolegialumas. Jis pasireiškia tuo, kad:

- Komisijos nariai skiriami ne individualiai, o kaip kolegiali valdžios institucija;

- visi Europos Komisijos sprendimai priimami kolegialiai.

Priešingai Ministrų Tarybos posėdžiams, kuriuose dalyvauja ir ministrų patarėjai ir susirenka dažnai daugiau kaip 100 žmonių, Komisijos posėdžiai yra labiau apriboti. Juose, be Komisijos narių, nuolat būna Komisijos generalinis sekretorius ir jo pavaduotojas, Juridinės tarnybos generalinis direktorius, Spaudos ir komunikacijų tarnybos vadovas, Dokumentų registro tarnybos vadovas iš Generalinio sekretoriato. Kai kuriais atvejais posėdžiai organizuojami dalyvaujant tik Komisijos nariams ir generaliniam sekretoriui.¹³³

Posėdžių darbotvarkę ir dokumentus rengia generalinis sekretorius ir jo tarnybos darbuotojai. Į posėdžių darbotvarkes patenka įvairių klausimų:¹³⁴

- pasiūlymai dėl ateities politikos kryptių, kuriems reikia Komisijos pritarimo. Tokie pasiūlymai gali būti parengti pačioje Komisijoje arba, Komisijai paprašius, kitose institucijose, dažniausiai Ministrų Taryboje arba Viršūnių taryboje. Jie gali būti pateikiami kaip Žaliosios arba Baltosios knygos (Green, White paper), strateginės programos, veiksmų programos, komunikatai, pranešimai. Šiems politiniams pasiūlymams įgyvendinti būtina parengti atitinkamas priemones, įskaitant ir teisės aktus. Komisijai pritarus šie dokumentai teikiami Ministrų Tarybai, o Baltosios knygos – Viršūnių tarybai;

- Komisijos pritarimo reikia Europos Tarybos arba Europos Tarybos ir Europos Parlamento teisės aktams;

¹³³ Nugent N. The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 123.

¹³⁴ Nugent N. The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 122.

– ES biudžeto projektas, parengtas Biudžeto generaliniame direktorate, pradedamas svarstyti sausio mėnesį kitiems metams dalyvaujant kitiems komisarams;

– Panašiai kaip biudžeto projektas, pradedamos svarstyti metinės žemės ūkio produkcijos institucinės kainos, pasiūlytos Žemės ūkio ir žuvininkystės generaliniame direktorate (daugumai produkcijos rūšių ūkiniai metai prasideda balandžio–gegužės mėnesiais, nuo tada ir kainos įsigalioja);

– Patvirtinama Komisijos metinė veiklos programa. Ši procedūra prasideda spalio mėnesį ir dėl programos diskutuojama kartu su Taryba ir Europos Parlamentu.

6.5. Komisijos narių (komisarų) kabinetai

Akademinėje literatūroje mažai nagrinėta, bet labai svarbų darbą Komisijoje atlieka Komisijos narių kabinetų darbuotojai. Jie nepriklauso Komisijos tarnyboms ir yra tiesiogiai pavaldūs bei atsakingi juos į darbą priėmusiam Komisijos nariui.

Nors formaliai į darbą Komisijos narių kabinetų personalą skiria Komisijos pirmininkas, juos pasirenka patys Komisijos nariai. Komisijos narių kabinetų personalas tiesiogiai vykdo savo kabineto vadovo pavedimus. Komisijos nariui baigus kadenciją jo kabineto darbuotojai automatiškai atleidžiami iš darbo.

Ankstesnėse nei R. Prodi komisijose Komisijos nario kabinetui priklausė 6–7 A funkcinės grupės pareigūnai ir maždaug tiek pat pagalbinio personalo. Išimtį sudarė Komisijos pirmininko kabineto personalas, kurio buvo dvigubai daugiau nei eilinių Komisijos narių kabineto darbuotojų. Ankstesnėse nei R. Prodi komisijose iš ES biudžeto lėšų buvo išlaikoma apie 300 Komisijos narių kabinetų darbuotojų.¹³⁵

R. Prodi manydamas, jog kabinetų tarnybos įgyja per didelę įtaką Komisijos sistemoje, inicijavo šių darbuotojų skaičiaus mažinimą. Pagal naujas kabinetų tarnybų sudarymo taisykles, kurias patvirtino darbą pradedanti dabartinė Komisija, yra numatyta, kad Komisijos pirmininko kabinete dirbs tik 9 A funkcinės grupės valdininkai. Be jų, Komisijos pirmininko kabinete numatyta ir 15 pagalbinio personalo narių, iš kurių ne daugiau kaip trys gali būti B funkcinės grupės valdininkai.

¹³⁵ Peterson J. The College of Commissioners // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 75.

Visiems kitiems Komisijos nariams numatyta po 6 A funkcinės grupės kabineto darbuotojus ir po 10 pagalbinio personalo, iš kurių ne mažiau kaip 2 turi būti B funkcinės grupės valdininkai.¹³⁶

Iki R. Prodzio komisijos dauguma kabineto narių buvo tos pačios valstybės narės atstovai, kaip ir kabineto sudėtį formuojantis Komisijos narys. Buvo reikalaujama, kad tik vienas funkcinės grupės valdininkas būtų kitos valstybės narės pilietis.

R. Prodi komisijos parengtose ir patvirtintose kabinetų darbuotojų komplektavimo taisyklėse numatyta, kad kiekvieno kabineto darbuotojai būtų renkami mažiausiai iš 3 valstybių narių, o kabineto vadovo pavaduotojas būtų kitos valstybės narės atstovas, nei yra pats Komisijos narys.

Apibūdinant Komisijos narių kabineto personalo funkcijas dažnai vartojami pasakymai: „komisaro akys ir ausys“, „komisaro interesų gynėjas ir propaguotojas“. Tikslią Komisijos nario įstaigos darbuotojų funkcijų charakteristiką galima rasti Komisijos narių elgesio kodekse, kurį patvirtino R. Prodi komisija. Jame numatytos tokios Komisijos narių kabineto darbuotojų funkcijos:¹³⁷

- įgyvendinti kolektyvinės atsakomybės principą informuojant Komisijos narį apie veiklos aktualijas, kurios nėra susijusios su specifine jo veiklos sritimi;
- padėti Komisijos nariui sudaryti jo kuruojamos politikos prioritetinių veiksmų planą;
- prireikus atstovauti Komisijos nariui Komisijos generaliniuose direktoratuose nedarant įtakos vidinei departamentų veiklai;
- atlikti su Komisijos nario veikla susijusias reprezentacines, administracines ir politinių ryšių funkcijas;
- parengti ir išspausdinti Komisijos kolegijoje numatomų svarstyti temų santraukas savo komisarui.

Komisijos vidaus veiklos taisyklių 10 straipsnis numato, kad kabineto vadovas Komisijos pirmininkui pakvietus atstovauja savo Komisijos nariui visuose posėdžiuose, kai pastarasis negali juose dalyvauti.

¹³⁶ *Peterson J.* The College of Commissioners // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 75.

¹³⁷ *Ibid.*

Komisijos narės Annos Diamantopoulou (Graikija) kabinetas

Veiklos sritis: darbo ir socialiniai reikalai

Kabineto vadovas: bendras koordinavimas, Generalinis sekretoriatas, personalas, administracinė reforma, darbo sauga ir protokolas.

Kabineto vadovo pavaduotojas: Įdarbinimo strategija, Europos socialinio fondo politika, plėtra ir koordinavimas, pritaikymas prie pramonės pokyčių, darbo organizavimas ir informacinė visuomenė, socialinė ir demografinė analizė, konkurencija, įmonės ir informacinė visuomenė, prekyba.

Kabineto nariai: nacionalinis įdarbinimo stebėjimas, Europos socialinio fondo bendrųjų iniciatyvos, biudžetas, sutartys ir subsidijos, auditas ir kontrolė, stebėjimas ir įvertinimas, žemės ūkis, žuvininkystė, regioninė politika.

Lygios moterų ir vyrų galimybės, šeima ir vaikai, socialinė apsauga, socialinė integracija ir pilietinė visuomenė, neįgaliųjų integracija, socialinė ekonomika, lygių galimybių komisijos grupė, aplinkosauga, švietimas, kultūra.

Ryšiai su socialiniais partneriais ir socialinio dialogo organizacija, darbo teisė, pramoniniai ryšiai, fundamentalios socialinės teisės ir antidiskriminacija, sveikata, darbo sauga ir higiena, sveikata ir vartotojų teisių apsauga, vidaus rinka, konkurencija, valstybės parama, tarptautinės darbo organizacijos.

Ryšiai su Europos Parlamentu, plėtra, užsienio ryšiai, plėtra ir humanitarinė parama, tarpvyriausybinių konferencijos, teisingumas ir vidaus reikalai, energetika, informacija ir spauda.

Komisijos nario Mario Monti (Italija) kabinetas

Veiklos sritis: konkurencija

Kabineto vadovas: vadovavimas kabinetui, personalas, reformos, instituciniai klausimai, tarpvyriausybinių konferencijos, perspektyva.

Kabineto vadovo pavaduotojas: konkurencija, valstybės parama, telekomunikacijų liberalizavimas, įmonių informacinė visuomenė, Ekonomikos ir socialinis komitetas, Teisingumo Teismas.

Kabineto nariai: tarptautiniai konkurencijos aspektai, Taryba, Audito rūmai, užsienio ryšiai, prekyba, muitai, plėtra, humanitarinė pagalba, antikorupcinė veikla, finansų kontrolė, tarpininkavimas, saugumo biuras.

Konkurencija, ekonominė analizė, liberalizavimas (išskyrus telekomunikacijas), Europos Parlamentas, Regionų komitetas, mokesčiai, mokslas, ekonomika ir finansai, biudžetas, statistika, transportas, energetika, Euratomas.

Konkurencija, verslo kompanijų susijungimai, akcinės bendrovės ir vyravimas rinkoje.

Konkurencija, valstybės monopolis, informacija, Spaudos ir komunikacijų tarnyba, vidaus rinka, teisingumas ir vidaus reikalai, švietimas, kultūra, įdarbinimas ir socialiniai reikalai, vartotojų teisių ir sveikatos apsauga, aplinkosauga.¹³⁸

6.6. Komisijos struktūra

Visos Komisijos tarnybos organizuotos į generalinius direktoratus panašiai, kaip nacionalinės valstybių tarnybos yra organizuotos į ministerijas. Pagal anksčiau buvusių bei nuo 2001 m. sausio 1 d. įsigaliojusių Komisijos vidaus veiklos taisyklių 19 straipsnį generaliniai direktoratai ir jiems tolygūs struktūriniai padaliniai suskirstyti į direktoratus, o pastarieji – į skyrius (angl. *units*). Pagal šių taisyklių 20 straipsnį Komisijoje prireikus gali būti įsteigiami nauji struktūriniai padaliniai.¹³⁹

Iki R. Prodi Komisijos visi generaliniai direktoratai turėjo ne tik pavadinimus (pagal kuruojamą sritį), bet ir numerius, pavyzdžiui, Konkurencijos generalinis direktoratas buvo GD IV, o Žemės ūkio ir žuvininkystės generalinis direktoratas – GD VI.

Be generalinių direktoratų, Komisijoje yra ir specialiųjų tarnybų. Specialiosios tarnybos ir generalinis direktoratas skiriasi tuo, kad specialiosioms tarnyboms (Generaliniams sekretoriui, Juridinei tarnybai ir kt.) numatytos funkcijos, skirtos Komisijos bendrai politikai įgyvendinti, o generaliniams direktoriams – atskiroms siauroms politikoms realizuoti. Kai kurie generaliniai direktoratai, pavyzdžiui, Biudžeto, Personalo ir Administracijos, skirti visoms politikoms įgyvendinti.

18 lentelėje pateikiamas, 2003 metų gegužės 1 dienos duomenimis, Europos Komisijoje buvusių generalinių direktoratų ir specialiųjų tarnybų sąrašas.¹⁴⁰

¹³⁸ *Nugent N.* The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 124.

¹³⁹ Rules of Procedure of the Commission (C 2000/3614) // Official Journal of the European Communities L 308, 8.12.2000.

¹⁴⁰ European Commission. – http://europa.eu.int/comm/index_en.htm – žiūrėta 2003 05 03.

18 lentelė. EK generaliniai direktoratai ir specialiosios tarnybos

Generaliniai direktoratai	Kitos tarnybos
Aplinkos	Europos antikorupcinė įstaiga
Budžeto	Europos paramos kooperavimo įstaiga
Darbo ir socialinių reikalų	Eurostatas
Ekonomikos ir finansų	Humanitarinės pagalbos įstaiga
Energetikos ir transporto	Jungtinė vertimų ir konferencijų tarnyba
Finansų kontrolės	Jungtinis tyrimų centras
Informacinės visuomenės	Juridinė tarnyba
Įmonių	Spaudos ir komunikacijų tarnyba
Konkurencijos	Publikacijų įstaiga
Kultūros ir švietimo	Generalinis sekretoriatas
Mokslo	Vertimų tarnyba
Mokesčių ir muitų sąjungos	
Plėtros	
Prekybos	
Personalo ir administracijos	
Regionų politikos	
Sveikatos apsaugos ir vartotojų teisių	
Teisingumo ir vidaus reikalų	
Išorinių santykių	
Plėtros	
Vidaus rinkos	
Žemės ūkio	
Žuvininkystės	

Generalinių direktoratų numeravimo buvo atsisakyta 1999 metų rug-
sėjo mėnesį siekiant, kad visuomenė geriau suprastų generalinių direk-
toratų atliekamas funkcijas. R. Prodi prieš pakeisdamas šią sistemą pa-
reiškė, kad neverta eikvoti laiko generalinių direktoratų numeriams iš-
minti. Buvo sutrumpinti ir labai ilgi bei painūs kai kurių direktoratų
pavadinimai.

1958 metais įkūrus EEB jos Komisijoje buvo 9 generaliniai direkto-
ratai. Dabartinėje R. Prodi vadovaujamoje Komisijoje yra 23 generali-
niai direktoratai. Plečiantis Komisijos vykdomoms funkcijoms ir politi-
koms, vykstant eurointegracijos procesui daugėjo ir generalinių direk-

toratų. 1999 metais buvo įsteigtas Teisingumo ir vidaus reikalų generalinis direktoratas vietoj anksčiau buvusio Generalinio sekretoriato atitinkamo departamento. Šio generalinio direktorato įsteigimą lėmė vidaus politikos ir teisingumo reikalų svarba, padidėjusi išgaliojus Mastrichto ir Amsterdamo sutartims.

Analogiškai reorganizuojant kai kuriuos departamentus ir tarnybas buvo įsteigti Sveikatos ir vartotojų teisių apsaugos, Švietimo ir kultūros, Plėtros generaliniai direktoratai. Atsižvelgiant į darbo apimtį ir specializaciją generaliniai direktoratai gali skirtis savo dydžiu. Daugelyje iš jų dirba nuo 150 iki 500 nuolat dirbti priimtų tarnautojų. Didžiausi iš generalinių direktoratų yra Personalo ir administracijos, kuriame dirba maždaug 2000 nuolat dirbti priimtų tarnautojų, ir Žemės ūkio bei žuvininkystės sričių. Jame yra 850 valdininkų.¹⁴¹

Generaliniuose direktoratuose, be visos darbo dienos užimtumo tarnautojų, įdarbinta nemažai ir dalinio užimtumo tarnautojų. Dalinio užimtumo tarnautojai sudaro maždaug ketvirtadalį viso generalinių direktoratų personalo.

Generaliniams direktoratomis vadovauja generaliniai direktoriai, t. y. aukščiausio rango administracijos valdininkai. Visi generaliniai direktoriai turi po 3–4 pavaduotojus, 2 padėjėjus, vieną vyriausiąjį patarėją, kuris informuoja generalinio direktoriaus pavaduotojus. Dar yra po 6 vyresnius valdininkus, kurie informuoja vyriausią generalinio direktoriaus patarėją.

Generaliniams direktoratomis pagal savo kuruojamos veiklos sritis pavesta:

- rengti politinius dokumentus;
- inicijuoti teisės aktų projektus;
- rengti veiksmų ir darbo programas;
- įgyvendinti ES teisės aktus;
- prižiūrėti, kaip nacionalinės agentūros įgyvendina ES teisės aktus;
- vertinti ES politikas ir įstatymų leidybą;
- rinkti informaciją ir rengti pranešimus.

Kai kurie generaliniai direktoratai, pavyzdžiui, Konkurencijos, Žemės ūkio ir žuvininkystės, Prekybos, apima politikos sritis, kurias valstybės narės dideliu mastu delegavo ES institucijoms. Kiti generaliniai di-

¹⁴¹ *Nugent N.* The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 134.

rektoratai, pavyzdžiui, Darbo ir socialinių reikalų, Užsienio ryšių, Energetikos ir transporto, daro kur kas mažesnę įtaką valstybių narių vykdomoms analogiškomis politikoms.

Generaliniai direktoratai padalyti į direktoratus, kuriems vadovauja direktoriai, priskiriami žemesnio rango valdininkams. Dauguma generalinių direktoratų padalyti į 3–6 direktoratus, tačiau jų gali būti ir daugiau. Žemės ūkio ir žuvininkystės generaliniame direktorate yra net 11 direktoratų.

Direktoratai padalyti į smulkesnius vienetus – skyrius. Vidutiniškai vienas direktoratas turi 3–6 skyrius, kuriems vadovauja dar viena arba dviems pakopomis žemesnio rango valdininkai (žr. Valdininkų funkcinės grupės ir rangai).

Kiekviename skyriuje dirba nuo 6 iki 11 administracinio arba pagalbinio personalo tarnautojų. Vienas iš jų skiriamas skyriaus vedėjo pavaduotoju. Dažniausiai viename skyriuje dirba 3–4 valstybių narių atstovai.

Generaliniai direktoratai – gerai organizuota piramidinė hierarchinė struktūra, kurios žemiausios organizacinės struktūros rengia pranešimus aukštesnei struktūrai. Siekiant išvengti, kad generaliniai direktoratai nepatektų vienos valstybės valdininkų įtakon, siekiama, ypač vyresnių valdininkų lygiu, kad pranešimai (ataskaitos) būtų teikiamos iš kitos valstybės atvykusiam valdininkui, t. y. pavaldinys ir vadovas negalėtų būti tos pačios valstybės narės atstovai.

Nors Komisijos nariai nėra formaliai generalinių direktoratų vadovai, jie atsako už visą generalinio direktorato kuruojamos veiklos sritį. Kai kurie Komisijos nariai atsako už du generalinius direktoratus. Daugumos Komisijos narių santykiai su generaliniais direktoriais yra abipusiškai naudingi ir geranoriški. Kai kurių Komisijos narių santykiai su generaliniais direktoriais yra įtempti, ir kai kada dėl to generaliniai direktoriai priversti atsistatydinti, kaip tai įvyko 1995 metais XXI generalinio direktorato vadovui P. Vilmot. Jis nesutarė su vidaus rinkos komisaru Mario Monti. Kitas pavyzdys: 2000 metais A. Larsonas – darbo ir socialinių reikalų generalinio direktorato vadovas – negalėjo suderinti savo darbo santykių su komisare iš Graikijos A. Diamontoupolou.¹⁴²

¹⁴² Nugent N. The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 143.

6.7. Generalinis sekretoriatas

Generalinio sekretoriato užduotis yra siekti, kad visos Komisijos tarnybos dirbtų sklandžiai ir efektyviai, kad visi valdininkai laiku gautų tikslią ir kokybišką informaciją, reikiamus dokumentus. Generalinio sekretoriato darbą galima apibūdinti penkiomis jo atliekamomis funkcijomis:

- tarnauja kaip atminties bankas;
- yra pagrindinis Komisijos veiksmų koordinavimo sergėtojas;
- vykdo procedūrų stebėjimą;
- siekia organizacinio efektyvumo;
- atsako už ryšių su kitomis ES institucijomis vadybą.

Atminties banko funkcija atliekama per Komisijos padalinių ir kitų ES institucijų veiklos stebėjimą ir išsaugojimą. Informacija renkama, saugoma ir yra prieinama Komisijos bendradarbiams bei kitų ES institucijų darbuotojams.

Veiksmų koordinavimu siekiama, kad visa Komisijos veikla būtų sutelkta bendriems tikslams įgyvendinti.

Generalinis sekretoriatas ugdo bendrąją tarptautinio bendradarbiavimo kultūrą, dalyvauja visais institucijos lygiais priimant sprendimus, skatina tinkamą visų priemonių naudojimą įgyvendinant bendrus tikslus, diegia pažangią patirtį rengiant ataskaitas, pranešimus ir kitus dokumentus.

Generalinis sekretoriatas teikia išsamią informaciją kassavaitiniams generalinių direktorių ir departamentų vadovų pasitarimams apie numatomus Komisijoje svarstyti klausimus, svarsto galimybes ir dalį posėdžių bei darbinių susitikimų pakeičia keitimusi rašytine informacija ir konsultacijomis, palengvina Komisijos darbą plečiant keitimąsi informacija ir konsultacijomis tuo tikslu naudodamas naujausias informacines technologijas.

Pagal vidaus veiklos taisyklių 17 straipsnį Generalinis sekretoriatas planuoja ir koordinuoja visų Komisijos padalinių veiklą. Remiantis visų Komisijos padalinių informacija sudaroma metinė Komisijos darbo programa, kuri kasmet publikuojama spalio mėnesį. Šios programos pagrindu ir suderinus su Europos Parlamentu bei Taryba skelbiama (sausio mėnesį) kitų metų tarpinstitucinė ES teisės aktų priėmimo programa.

Procedūrų stebėjimas atliekamas prižiūrint, kad būtų laikomasi nustatytų Komisijos darbo procedūrų. Nepaisant to, ar būtų priimamas Komisijos sprendimas dėl Baltosios knygos paskelbimo, ar teikiant teisės akto pasiūlymą, ar atliekant neįvykį jau egzistuojančio teisės akto

pataisą, visuomet laikomasi Komisijos veiklos taisyklių. Taip siekiama:

- kad nė vienas sprendimas nebūtų priimamas jo neapsvarsčius su suinteresuotomis grupėmis, visuomeninėmis organizacijomis;
- kad apie priimamus sprendimus būtų paskelbta visa procedūriškai numatyta informacija;
- sprendimai prieš juos pateikiant komisarų Kolegijai turi būti apsvarstyti visose numatytose žemesnėse institucijose;
- sprendimai negali būti priimami žemesniu lygiu nei numatyta procedūrose;
- sprendimai privalo atitikti priimtas programas;
- priimami sprendimai atitinka Komisijos kompetenciją.

Organizacinis efektyvumas skatinamas nuolat ieškant galimybių pagerinti Komisijos padalinių darbo efektyvumą.

Ryšių su kitomis ES institucijomis vadyba atliekama generaliniam sekretoriatui informuojant kitas ES institucijas apie Komisijoje priimamus sprendimus. Generalinio sekretoriato atstovai:

- Tarybos posėdžiuose dalyvauja Komisijos pirmininkas, generalinis sekretorius ir vienas kitas komisarai;
- Ministrų Tarybos posėdžiuose dalyvauja atitinkami komisarai, generalinio sekretoriato ir generalinio direktorato atstovai;
- Nuolatinių atstovų komiteto (COREPER'o) posėdžiuose dalyvauja vyresnieji generalinio sekretoriato pareigūnai ir atitinkamų generalinių direktoratų atstovai;
- Europos Parlamento plenariniuose posėdžiuose Strasbūre dalyvauja už ryšius su Parlamentu atsakingi generalinio sekretoriato atstovai;
- Tarybos darbiniuose susitikimuose ir Europos parlamento komitetų posėdžiuose dalyvauja atsakingi Generalinio sekretoriato pareigūnai.

Kai generalinio sekretoriato atstovai neturi galimybių dalyvauti kokiuose nors posėdžiuose arba susitikimuose, visa informacija apie tai, kas vyko, gaunama iš atitinkamų generalinių direktoratų pareigūnų, atstovavusių Komisijai.

Generaliniame sekretoriате dirba per 300 AD funkcinės grupės valdininkų ir pagalbiniis personalas. Jo struktūra panaši į kitų generalinių direktoratų struktūrą.

Vyriausias generalinio sekretoriato pareigūnas yra generalinis sekretorius. Šis postas prilygsta generalinių direktorių lygiui, bet iš tiesų yra išskirtinis, nes koordinuoja visų kitų generalinių direktoratų veiklą. Generalinis sekretorius vykdo šias funkcijas:

- pirmininkauja kassavaitiniams pirmadieniniams komisarų kabinetų vadovų posėdžiams;
- pirmininkauja kassavaitiniams ketvirtadieniniams generalinių direktorių posėdžiams;
- atsako už Komisijos tarnybų organizavimo priežiūrą;
- tiesiogiai atsiskaito Komisijos pirmininkui.

Generalinis sekretorius yra atsakingas už ryšius su kitomis ES institucijomis. Jis vienintelis iš Komisijos valdininkų gali dalyvauti Viršūnių tarybos posėdžiuose ir atlieka svarbų vaidmenį Ministrų Tarybos posėdžiuose. Pagal Komisijos veiklos taisyklių 23 straipsnį Generalinį sekretorių, jam negalint eiti pareigų, gali pavaduoti tik generalinio sekretoriaus pavaduotojas arba Komisijos paskirtas kitas Sekretoriato narys.¹⁴³

Nuo 1958 metų tik keturiems žmonėms buvo patikėtos Komisijos generalinio sekretoriaus pareigos:¹⁴⁴

- prancūzui E. Noeli 1958–1987;
- britui D. Viljamson 1987–1997;
- italų kilmės olandui C. Trojan 1997–2000;
- airiui D. O’Sullivanui nuo 2000 metų.

6.8. Kitos tarnybos

Tiek Generaliniam sekretoriatui, tiek kitoms specialioms Komisijos tarnyboms priskirta horizontali atsakomybė ir funkcijos. Šios tarnybos prižiūri tai, kas bendra kelioms arba visoms politikos sritims (keleliams arba visiems generaliniams direktoratams).

R. Prodi komisijos specialiosios tarnybos:¹⁴⁵

- Užsienio ryšių bendroji tarnyba;
- Europos antikorupcinė tarnyba;
- Humanitarinės pagalbos teikimo tarnyba;
- Jungtinė vertimų ir konferencijų tarnyba;
- Jungtinis tyrimų centras;
- Juridinė tarnyba;
- Spaudos ir komunikacijų tarnyba;
- Publikacijų tarnyba;
- Generalinis sekretoriatas;

¹⁴³ Nugent N. The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 155.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Ibid. P. 156.

- Statistikos tarnyba (Eurostat);
- Vertimų tarnyba.

Juridinė tarnyba atsakinga už tai, kad Komisijos pasiūlyti ES teisės aktai atitiktų jiems keliamus reikalavimus. Visus Komisijos pasiūlymus Juridinė tarnyba privalo išnagrinėti. Teisės aktų projektai, prieš juos svarstant Komisijoje, turi būti Juridinės tarnybos įvertinti, kad atitiktų ES ir Komisijos kompetenciją, neprieštarautų jau egzistuojantiems ES teisės aktams, kad teisinės sąvokos būtų suprantamos visomis oficialiomis ES kalbomis.

Jeigu Juridinė tarnyba turi pastabų kokiam nors teisės akto arba kitokio dokumento teiginiui, jis arba privalo būti grąžinamas pataisyti, arba privalo būti pridedamas išsamus aiškinamasis raštas. Taigi Juridinė tarnyba naudojami labai didelėmis galiomis ir labai svarbu, kad šios galios netaptų kliūtimis teisės aktų leidybos procese.

Kita labai svarbi Juridinės tarnybos funkcija yra atstovauti Komisijai visose Teisingumo Teismo bylose.

Komisijos Juridinėje tarnyboje dirba maždaug 200 aukštos kvalifikacijos teisininkų iš visų ES valstybių narių.

Jungtinė žodinių vertimų ir konferencijų tarnyba atsakinga už Komisijos posėdžių vertimus. Teoriškai Komisijai reikia 110 kalbų vertėjų kombinacijų, nors ES tėra tik 11 oficialių kalbų. Praktikoje dažniausiai apsieinama su anglų ir prancūzų kalbomis, nes daugelis tarptautinių reikalų sprendžiama skirtingų valstybių atstovams bendraujant būtent šiomis kalbomis. Įprasta, kad pavyzdžiui, Portugalai neverčia tiesiogiai iš švedų kalbos, bet verčia tą patį tekstą iš anglų kalbos į portugalų kalbą.

Iš visų ES valstybėse narėse vartojamų kalbų populiariausia yra anglų kalba, kuria, be savo gimtosios kalbos, gali naudotis net 41 proc. europiečių, nors savo gimtąją kalbą anglų kalbą laiko tik 17 proc. ES gyventojų. Vokiečių kalbą, kaip savo gimtąją kalbą, nurodo 24 proc., prancūzų – 17 proc., italų – 16 proc. ES gyventojų.¹⁴⁶

Vertimų (raštu) tarnyba prižiūri, kad Komisija publikuotų tik labai kokybiškus dokumentų vertimo iš dokumento pateiktos kalbos į 10 kitų ES oficialių kalbų tekstus. Tarnyba privalo garantuoti, kad visose kalbose vienodai būtų suprasta sąvokų prasmė. Vertimų svarbą įrodo tas faktas, kad Teisingumo Teismas 1994 metais atmetė 18 milijonų Didžiosios Britanijos svarų ieškinį už plastikinių dirbinių kartelinio susitarimo or-

¹⁴⁶ *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 3.

ganizavimą dėl teisės aktų vertimo į anglų, prancūzų ir vokiečių kalbas neatitikimo.

Vertimų (raštu) tarnyboje dirba 1400 vertėjų ir maždaug 500 aptarnaujančio personalo darbuotojų.

Jungtinis mokslinių tyrimų centras atsakingas už ES mokslinių tyrimų ir technologinę plėtrą. Tuo tikslu daug tyrimų atliekama sutartiniu pagrindu pritraukiant laikinai dirbti mokslininkus iš ES valstybių narių ir iš kitų valstybių.

Nors didžioji dalis ES mokslo administravimo galių sukaupta Briuselyje, ne mažiau svarbius darbus atlieka specializuoti ES institutai, esantys: Isproje (Italija), Karlsrūhėje (Vokietija), Gēle (Belgija), Petene (Olandija), Sevilijoje (Ispanija).

Moksliniai tyrimai sutelkti į pagal ES tinklines programas numatytus tyrimus bei tuos mokslinius darbus, kurie reikalingi Komisijos veiklai gerinti. Jungtinių mokslinių tyrimų centre dirba per 2000 darbuotojų, 1500 iš jų yra mokslinio personalo darbuotojai. Du trečdaliai visų darbuotojų įdarbinti pagal fiksuoto termino mokslines sutartis.

Svarbų darbą atlieka Humanitarinės pagalbos tarnyba ir Užsienio ryšių bendroji tarnybos, kurios kasmet įvertina tūkstančius paraiškų dėl ES paramos programų.

Europos antikorupcinė tarnyba vadovauja ir koordinuoja Komisijos pastangoms iki minimumo sumažinti sukčiavimų atvejus išmokant tiesiogines išmokas pagal Bendrosios žemės ūkio politikos programas, teisingai ir racionaliai naudojant struktūrinių fondų lėšas.

Gali būti sukurtos laikinos Komisijos tarnybos kilusioms problemoms spręsti, pavyzdžiui, Ž. Santero komisija įkūrė specialią tarnybą Rytų ir Vidurio Europai, kuri dabar išsiplėtė iki generalinio direktorato.

6.9. Valdininkų skaičius

Komisijoje dirba mažiau žmonių nei daugelio ES mažų valstybių narių vyriausybių aparatuose. Daugelio ES miestų municipalitetuose arba atskirose ministerijose dirba daugiau valdininkų nei Europos Komisijoje.

Iš pirmo žvilgsnio tokia situacija atrodo kiek neįprasta, nes nelengva suvokti, kaip tokia maža Komisija gali vadovauti įvairių politikų įgyvendinimo procesui visoje didele ES valstybių narių teritorijoje, kurioje gyvena per 370 milijonų gyventojų.

Visų pirma nacionalinės vyriausybės atsakingos už tas politikas, kurioms įgyvendinti reikia daugiau vietos bendruomenių iniciatyvų ir valdininkų darbo, pavyzdžiui, švietimo, sveikatos apsaugos, socialinių reikalų, vartotojų teisių apsaugos.

Antra, tose politikos srityse, kuriose daugiau galių suteikta ES institucijoms, pavyzdžiui, prekybos, žemės ūkio, aplinkosaugos, ES institucijos formuoja tik politikos kryptis, o nacionalinėms institucijoms suteikiama daug nacionalinių vyriausybių, regionų ir vietos valdžios valdininkų darbo reikalaujančių politikos įgyvendinimo elementų.

Trečia, už ES biudžeto lėšų naudojimą atsakingi valdininkai, ypač Europos Taryba, nuolat kontroliuoja, kad ES institucijų plėtros išlaidos sparčiai nedidėtų. Tvirtinant 2000 metų ES biudžeto išlaidas buvo numatyta, kad Komisijoje dirbs 21 703 valdininkai.

DECODE (Komisijos ateities numatymas) darbo grupės atliktų tyrimo duomenimis, 1997–1999 metais Komisijoje dirbo 31 013 valdininkų. Pastarieji duomenys patikimesni, nes priskaičiuojami ir visi laikinai įdarbinti Komisijos aparato darbuotojai.

N. Nugentas nurodo, kad 2002 m. visose ES institucijose dirbo 29 997 valdininkai, 21 750 iš jų buvo ES Komisijos valdininkai.¹⁴⁷

Komisijoje dirba daugiau nei du trečdaliai visų ES institucijų nuolatinių darbuotojų. Tai tokie darbuotojai, kurie į darbą priimami konkursų būdu arba juos skiria valstybių narių Vyriausybės.

Nenuolatiniai darbuotojai turi kai kurių pranašumų nuolatinių darbuotojų atžvilgiu. Visų pirma juos galima lengviau ir greičiau priimti į darbą.

Antra, juos galima operatyviai pasirinkti pagal reikiamas kvalifikacijas ir darbo patirtį. Jie ypač reikalingi įgyvendinant naujas politikas. Nenuolatiniai darbuotojai gali būti įdarbinami 2–3 metams Komisijoje antraeilėms pareigoms. Jie kviečiami iš nacionalinių valstybinių tarnybų arba agentūrų. Dalis nenuolatinių darbuotojų įdarbinami laikiniais konsultantais, ekspertais, patarėjais, tam tikrai konkrečiai užduočiai atlikti dirbant savo namuose ir naudojantis informacinėmis technologijomis.

¹⁴⁷ *Nugent N. The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 118.*

6.10. Valdininkų grupės ir rangai

Komisijos tarnautojams taikoma ta pati rangų suteikimo sistema kaip ir kitų ES institucijų personalui. Iki 2004 m. egzistavo penkios tarnautojų funkcinės grupės:

- A – politikas formuojantys bei jas administruojantys valdininkai;
- LA – vertėjai žodžiu ir raštu;
- B – valdininkai, atliekantys rutininį administracinį darbą ir mažai dalyvaujantys priimant politinius sprendimus;
- C – sekretoriai ir kitas patarnaujantis personalas;
- D – valytojai, rūbininkai, pašto darbuotojai.

A funkcinės grupės valdininkai suskirstyti į aštuonis rangus, pradedant nuo aukščiausio A1 ir baigiant žemiausiu – A8.

1999 metais Komisijoje dirbo 52 A1 rango valdininkai, o iš viso A funkcinės grupės valdininkų buvo 7068. Tai sudarė maždaug 34 proc. viso Komisijos personalo.¹⁴⁸

LA funkcinės grupės valdininkai (vertėjai) privalo, be savo gimtosios kalbos, labai gerai mokėti dar vieną ES kalbą. Šios grupės valdininkai skirstomi į 6 rangus: nuo LA3 iki LA8. Komisijoje 1999 metais dirbo 1903 LA funkcinės grupės valdininkai. Tai sudarė 9 proc. visų Komisijos darbuotojų.

B funkcinės grupės valdininkai skirstomi į penkis rangus: nuo B1 iki B5. Šie valdininkai dirba vadybininkais, vyresniais sekretoriais, archyvarais. Komisijoje 1999 metais dirbo 4473 B funkcinės grupės valdininkai, ir tai sudarė 22 proc. viso Komisijos personalo.

C funkcinės grupės valdininkai suskirstyti į penkis rangus: nuo C1 iki C5. Komisijoje 1999 metais dirbo 6491 šios funkcinės grupės valdininkas, ir tai sudarė 31 proc. visų darbuotojų.¹⁴⁹

A funkcinės grupės valdininkų pareigybės yra geriausiai apmokamos ir prestižiškiausios. Nelengva tapti šio lygio valdininku. A funkcinės grupės valdininko vietą galima užimti keturiais būdais.

Daugiausia A grupės valdininkų į Komisiją patenka per atvirus konkursus, iš pradžių tapdami A8 ir A7 rangų valdininkais. Pretendentai į šių rangų valdininkų pareigas privalo turėti universitetinį išsilavinimą, be savo gimtosios kalbos, gerai mokėti dar vieną ES kalbą ir turėti ne mažiau 2 metų darbo stažą pretenduojant į A7 rangą. Kandidatų atran-

¹⁴⁸ Nugent N. The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 168.

¹⁴⁹ Ibid.

ka vykdoma konkursų būdu, atliekant rašytinius ir žodinius testus. Į kiekvieną postą skelbiamas vidaus konkursas, kuriame surašomi kvalifikaciniai reikalavimai. Visi pretendentai dalyvauja konkurse.

1998 metais į 150–200 pareigybių pretendavo 30 000 kandidatų, arba po 150 kandidatų į vieną vietą. Itin didelė konkurencija būna tais metais, kai priimamos naujos valstybės narės ir kai būna didesni ES biudžeto išlaidų apribojimai.¹⁵⁰

Konkursus laimėję pretendentai įdarbinami ne iškart. Jie įrašomi į vadinamąjį „rezervo sąrašą“. Iš šio sąrašo į atitinkamus postus žmonės parenkami pagal jų pomėgius ir specializaciją. Pavyzdžiui, atsiradus laisvai vietai Aplinkos generaliniame direktorate rezervo sąrašė ieškoma žmonių, turinčių aplinkosaugos srities išsilavinimą arba darbo patirtį. Patekimas į „rezervo sąrašą“ automatiškai negarantuoja pareigybės Komisijoje. Iš šio sąrašo pirmiausiai pasirenkami tie žmonės, kurie yra aktyvūs ir gerai žinomi Komisijos padalinių vadovams.

Kitas patekimo į Komisiją būdas naudojamas dažniausiai įdarbinant vidurinio valdininkijos lygio atstovus. Šiuo atveju specialių konkursų būdu įdarbinami laikinai arba antraeilėms pareigoms tie, kurie dirba nacionalinėse Vyriausybėse ir turi gerą darbo patirtį tose srityse, kurių kompetentingų specialistų Komisija stokoja.

6.11. Paaukštinimas tarnyboje ir atlyginimas

Paaukštinimo komisijos tarnyboje procesą stebi ir vykdo speciali tarnyba, į kurios sudėtį įeina Personalo ir administracijos generalinio direktorato bei kitų generalinių direktoratų, kuriuose vykdomas tarnybinis paaukštinimas, nariai. Šios Tarybos nariai kalbasi su pretendентаis į paaukštinimus naudodamiesi visa apie juos prieinama informacija.

Žemesnio ir vidurinio lygio valdininkams itin svarbi informacija yra: patirtis, tarnybos laikas ir nuopelnai. Žemesnio lygio valdininkai gali tikėtis paaukštinimo tik po 3 tarnybos metų, o vyresniems tarnyboje reikia išbūti ilgiau.

Aukštesnio lygio valdininkams virš A4 rango svarbu ir nacionalinė priklausomybė bei partiniai ryšiai. A1–A3 rango valdininkams turi įtakos valstybės dydis ir numatytos kvotos.

Labai patrauklūs ir daugelio pretendentų geidžiami yra Užsienio

¹⁵⁰ *Nugent N.* The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 168.

ryšių ir Prekybos generaliniai direktoratai, todėl tikėtis juose paaukštinimo sunkiau nei kituose direktoratuose.

Atsiradus laisvai vietai kokiame nors departamente pretendentui į šią vietą irgi pridera rodyti iniciatyvą, bendrauti su to departamento arba skyriaus vadovaujančiais darbuotojais.

ES institucijose yra patvirtinta visų tarnautojų funkcinų grupių, rangų ir pakopų sistema su baziniais atlyginimais. Ji suderinta su profsąjungomis.

ES institucijų valdininkų rangai, pakopos bei pagrindiniai atlyginimai eurų/mėnesį pagal šiuo metu galiojančias Personalo taisyklių 66 straipsnį nurodyti 20 lentelėje.¹⁵¹

19 lentelė. ES valdininkų funkcinės grupės ir jų atlyginimai

Rangai	Pakopos							
	1	2	3	4	5	6	7	8
2002 m. liepos 1 d.								
A1	12179,52	12826,51	13473,50	14120,49	14767,48	15414,47		
A2	10808,33	11425,71	12043,09	12660,47	13277,85	13895,23		
A3	8951,25	9491,28	10031,31	10571,34	11111,37	11651,40	12191,43	12731,46
A4	7520,00	7941,50	8363,00	8784,50	9206,00	9627,50	10049,00	10470,46
A5	6199,87	6567,17	6934,47	7301,77	7669,07	8036,37	8403,67	8770,97
A6	5357,85	5650,18	5942,51	6234,84	6527,17	6829,50	7111,83	7404,16
A7	4612,02	4841,51	5071,00	5300,49	5529,98	5759,47		
A8	4078,92	4243,42						
B1	5357,85	5650,18	5942,51	6234,84	6527,17	6819,50	7111,83	7404,16
B2	4642,16	4859,80	5077,44	5295,08	5512,72	5730,36	5948,00	6165,64
B3	3893,81	4074,78	4255,75	4436,72	4617,69	4798,66	4979,63	5160,60
B4	3367,80	3524,74	3681,68	3838,62	3995,56	4152,50	4309,44	4466,38
B5	3010,37	3137,37	3264,37	3391,37				
C1	3435,01	3573,53	3712,05	3850,57	3989,09	4127,61	4266,13	4404,65
C2	2987,74	3114,68	3241,62	3368,56	3495,50	3622,44	3749,38	3876,32
C3	2787,00	2895,75	3004,50	3113,25	3222,00	3330,75	3439,50	3548,25
C4	2518,27	2620,28	2722,29	2824,30	2926,31	3028,32	3130,33	3232,34
C5	2322,00	2417,15	2512,30	2607,45				
D1	2624,21	2738,95	2853,69	2968,43	3083,17	3197,91	3312,65	3427,39
D2	2392,77	2494,68	2596,59	2698,50	2800,41	2902,32	3004,23	3106,14
D3	2227,04	2322,36	2417,68	2513,00	2608,32	2703,64	2798,96	2894,28
D4	2099,79	2185,90	2272,01	2358,12				

Lentelėje pateiktos raidės ir skaičiai atitinka toliau nurodomas funkcinės grupes ir rangus.

¹⁵¹ The Staff Regulations of officials and the conditions of employment of other servants of the European Union // OJ L 56, 4.3.1968. P. 1.

A funkcinė grupė:

- A1 – Generalinis direktorius;
- A2 – Direktorius;
- A3 – Padalinio vadovas;
- A4–A5 – Vyriausiasis administratorius;
- A6–A7 – Administratorius;
- A8 – Administratoriaus padėjėjas.

B funkcinė grupė:

- B1 – Vyriausiasis administracijos asistentas;
- B2–B3 – Vyresnysis administracijos asistentas, vyresnysis techninis asistentas, vyresnysis asistentas–sekretorius;
- B4–B5 – Administracijos asistentas, techninis asistentas, asistentas–sekretorius.

C funkcinė grupė:

- C1 – Sekretoriato vadovas, vyriausiasis sekretorius, vyriausiasis raštvedys;
- C2–C3 – Sekretorius/stenografas, raštvedys;
- C4–C5 – Stenografas, raštvedžio padėjėjas.

D funkcinė grupė:

- D1 – Padalinio vadovas;
- D2–D3 – Kvalifikuotas darbininkas;
- D4 – Nekvalifikuotas darbininkas.

Kalbų tarnyba:

- LA3 – Vertimo arba žodinio vertimo padalinio vadovas;
- LA4–LA5 – Vertimų grupės vadovas, kontrolierius, vyriausiasis vertėjas, vyriausiasis vertėjas žodžiu;
- LA6–LA7 – Vertėjas, vertėjas žodžiu;
- LA8 – Vertėjo padėjėjas, vertėjo žodžiu padėjėjas.

6.12. Personalas

Iki Komisijos reformos (Kinoko) buvo laikomasi neoficialios nacionalinių kvotų sistemos aukštesnio lygio Komisijos valdininkų atžvilgiu.

20 lentelė. Komisijos A funkcinės grupės valdininkų nacionalinė sudėtis¹⁵²

Valstybė	A funkcinės grupės procentais	A1 rango iš viso
Prancūzija	15	8
Vokietija	12	8
Italija	12	5
J. Karalystė	11	8
Belgija	11	3
Ispanija	10	5
Olandija	5	3
Graikija	5	2
Portugalija	4	1
Švedija	3	2
Airija	3	1
Austrija	3	2
Danija	3	1
Suomija	2	1
Liuksemburgas	1	2
Iš viso	100	52

Komisijos daugianacionalinė sudėtis turi nemažai pranašumų:

– valstybių narių atstovų dalyvavimas Komisijos darbe skatina didesnę jų piliečių pasitikėjimą šia institucija. Komisija netampa kažkuo labai tolimu, mįslingu ir svetimu;

– palengvina valstybių narių piliečių, agentūrų, organizacijų bendravimo paieškas Komisijoje;

– Komisija turi patikimų žinių iš „pirmų lūpų“ apie situaciją valstybėse narėse ir jų regionuose.

A funkcinės grupės Komisijos personalas, panašiai kaip valstybių narių vyriausybės, formuojamas iš gerai išsimokslinusių, vidutinio amžiaus vyrų. Daugelis šios grupės valdininkų turi teisinį universitetinį išsilavinimą arba yra baigę kitų socialinių mokslų studijas. Vyresnieji valdininkai vidutiniškai gali tarpusavyje susikalbėti keturiomis kalbomis, įskai-

¹⁵² Nugent N. *The European Commission*. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 174.

tant ir gimtąją kalbą. ES yra 11 oficialių kalbų: danų, olandų, anglų, suomių, prancūzų, vokiečių, graikų, italų, portugalų, ispanų, švedų. Tai reiškia, kad galimos 110 kalbų kombinacijos, pavyzdžiui, vertimas iš švedų į ispanų, vokiečių ir t. t. ir atvirkščiai.

Siekiant išvengti labai brangiai kainuojančių vertimų iš kiekvienos ES kalbos į kiekvieną kalbą ir dėl to labai sulėtinti Komisijos darbą naudojamos trims darbinėmis kalbomis: anglų, prancūzų ir vokiečių. Kaip koridorių kalba ES institucijose vis dažniau skamba prancūzų kalba.

Kuria iš šių kalbų bus kalbama, susitaria pasitarimų arba posėdžių dalyviai, nes absoliuti dauguma Komisijos personalo moka šias kalbas arba vieną iš trijų.

Pirmaisiais Komisijos darbo metais dažniau buvo vartojama prancūzų kalba, o po 1973 metų (priėmus J. Karalystę, Daniją, Airiją) dažniau pradėta vartoti anglų kalba. 1995 metų ES plėtra (įstojus Austrijai, Suomijai, Švedijai) dar labiau sustiprino anglų kalbos, kaip ES darbo kalbos, pozicijas.¹⁵³

Vokietija ir Austrija – dvi vokiškai kalbančios valstybės – turi maždaug 88 milijonus gyventojų, o prancūziškai kalbančios valstybės (Prancūzija, Liuksemburgas ir pusė Belgijos) turi tik 62 milijonus gyventojų.

6.13. Komisijos patariamieji komitetai

Patariamąsias funkcijas Komisijoje rengiant teisės aktų projektus atlieka dvejų rūšių komitetai: ekspertų ir konsultavimo.

Ekspertų komitetai (angl. *Expert committees*) sudaromi iš valstybių narių deleguotų valdžios pareigūnų bei specialistų, gerai išmanančių tam tikras veiklos sritis. Dauguma šių komitetų reguliariai rengia posėdžius, turi daugiau arba mažiau fiksuotą narystę. Yra ir *ad hoc* komitetų, kurie sukuriami kokiam nors vienam Komisijos parengtam teisės akto projektui apsvarstyti. Tokie komitetai susirenka į vieną arba du posėdžius ir paleidžiami.

Kai kurie ekspertų komitetai atsakingi už labai plačią veiklos sritį, pavyzdžiui, Patariamasis komitetas dėl veiklos apribojimo ir vyraujančios padėties arba Patariamasis komitetas dėl Bendrijos veiksmų senyvo amžiaus žmonių atžvilgiu.

Kiti ekspertų komitetai yra labiau specializuoti, pavyzdžiui, Patariamasis komitetas dėl kainų nustatymo skaidrumo arba Patariamasis ko-

¹⁵³ Nugent N. *The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 180.*

mitetas dėl jūros transporto, arba ekspertų komitetas dėl tarptautinio kelių transporto tarifų.¹⁵⁴

Ekspertų komitetai sudaromi iš tų asmenų, kurie įdarbinti savo vyriausybėse ir ten gauna atlyginimą už darbą.

Konsultavimo komitetai (angl. *Consultative committees*) sudaromi iš interesų grupių atstovų. Šių komitetų narius pagal Europos Sąjungos lygio organizacijų arba grupių rekomendacijas skiria Komisija. Tokioms organizacijoms bei grupėms priklauso:

- Europos pramonės darbdavių konfederacijų sąjunga (UNICE);
- Europos profsąjungų konfederacija (ETUC);
- Europos Sąjungos žemdirbių organizacijų komitetas (COPA);
- Europos elektronikos gamintojų asociacija (ENACEM);
- Europos biotechnologų koordinacinė grupė (EBCG);

– Transporto organizacijų sąjungos komitetas (ITF-ICFTU) ir kai kurios kitos specializuotos organizacijos bei sąveikos grupės, aktyviai veikiančios visoje ES teritorijoje arba bent daugelyje valstybių narių teritorijose.

Konsultavimo komitetų nariai įdarbinti profesinėse asociacijose, sąjungose ir ten gauna atlyginimą. Vien tik žemės ūkio politikos sektoriuje veikia per dvidešimt konsultavimo komitetų. Didžiausi komitetai, pavyzdžiui, grūdų, pieno, cukraus, turi iki 50 narių, tuo tarpu mažesni komitetai – veterinarijos arba kanapių, teturi tik 30 narių.

Yra ir mišrių komitetų, kuriuose gali būti abiejų anksčiau aprašytų komitetų mišri narystė. Daugeliui patariamųjų komitetų vadovauja Komisijoje dirbantys pareigūnai. Tokiems komitetams Komisija teikia komitetams sekretoriato bei kitas paslaugas. Keletas patariamųjų komitetų yra daugiau pavaldūs Tarybai ir juos aptarnauja Taryba.¹⁵⁵

6.14. Komitologija

Bet kurioje demokratinėje valstybėje parlamente priimtų teisės aktų įgyvendinimas pavedamas vyriausybei, o parlamentas tikrina, kaip vyriausybei sekasi tai daryti. Europos Bendrijoje Tarybos priimtų teisės aktų įgyvendinimas buvo pavestas Komisijai, kuri tuo tikslu pradėjo steigti komitetus, vėliau pradėtus vadinti bendru komitologijos komitetų vardu.

¹⁵⁴ *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 130.

¹⁵⁵ *Ibid*, p. 131.

Komitologijos komiteto sudėtyje dažniausiai būna po du kiekvienos valstybės narės viešojo sektoriaus atstovus ir po vieną arba du Komisijos atstovus. Komitetuose balsuojama dėl Komisijos pasiūlymų, ir kiekviena valstybė turi tiek balsų, kiek jų turima Taryboje. Komisijos atstovui dažniausiai pavedamos komiteto pirmininko pareigos, tačiau pirmininkas neturi balsavimo teisės. Komisija teikia komitetams Sekretoriaus paslaugas. Visi komitologijos komitetai gali būti suskirstyti į keturias grupes: patariamieji, valdymo, reguliavimo, apsaugos priemonių (angl. *Safeguard*).

Pirmas komitologijos komitetas buvo įsteigtas 1961 m. siekiant palengvinti Komisijos veiklą įgyvendinant prekybos žemės ūkio produktais priimtus teisės aktus.¹⁵⁶

2000 metais buvo 244 pavadinimų komitetai. Jie skiriasi savo valdžios galiomis, funkcijomis, dydžiu ir sudėtimi.

Europos Parlamentas pareiškė susirūpinimą dėl komitologijos komitetų gausos. 1999 m. tarp Europos Parlamento ir Tarybos buvo pasiektas sutarimas dėl komitologijos komitetų veiklos skaidrumo.¹⁵⁷ Tuo tikslu:

– Komisija privalo patvirtinti standartines komitologijos komiteto vidaus veiklos taisykles, kurios taptų pagrindu kiekvienam komitetui rengiant ir tvirtinant savas taisykles;

– Komisija Oficialiame žurnale privalo skelbti komitologijos komitetų sąrašą ir pagrindinius komitetų įsteigimo motyvus;

– Komisija privalo publikuoti komitologijos komitetų metinės veiklos ataskaitą;

– Visi Europos Parlamentui išsiųsti dokumentai turi būti visuomenei prieinami, registruojami bei skelbiamos trumpos anotacijos.

Dauguma komitologijos komitetų rengia reguliarius posėdžius, turi griežtai fiksuotą narystę. Yra ir tokių komitetų, kurie formuojami kokiai nors vienai problemai išspręsti ir susitinka tik 1–2 kartus per metus.

Komitetų veiklą bei priimamų sprendimų pobūdį nustato 1987 m. liepos 13 d. ir 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimai Nr.373/EEC¹⁵⁸

¹⁵⁶ Report from the Expert Group of the Swedish Ministry of Finance “Precooking in the European Union the World of Expert Groups”. 2003. P. 57–173. – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/cgint.exe/703082-455?204&OIDN=1505441&-tt=TR> – žiūrėta 2003 07 28.

¹⁵⁷ Council Decision 1999/468/EC // OJ L 184, 17.7.1999.

¹⁵⁸ Council Decision 87/373/EEC // OJ L 197, 18.7.1987. P. 33.

ir Nr.468/EC¹⁵⁹. Komitetų vidinis darbas organizuojamas pagal Ministrų Tarybos patvirtintas komitetų vidaus veiklos taisykles.

Komitetų nariai dažnai tampa įvairių darbo grupių Komisijoje nariais rengiant pasiūlymų projektus Tarybai.

Komitetai priima sprendimus vadovaudamiesi viena iš šių procedūrų:

– Patariamoji – komitetas pareiškia savo nuomonę dėl Komisijos rengiamo priimto sprendimo, tačiau ši nuomonė nėra privaloma Komisijai. Jeigu Komisija ignoruoja komiteto nuomonę, ji būtinai su šia komiteto nuomone privalo supažindinti Tarybą ir Parlamentą, kai dokumentų projektai siunčiami šioms institucijoms.

– Valdymo – komitetas pareiškia nepritarimą Komisijos sprendimui ir Ministrų Taryba per tris mėnesius gali pakeisti tokį Komisijos sprendimą kvalifikuota balsų dauguma.

– Reguliavimo – Komisijos sprendimas įsigalioja tik po to, kai gautas komiteto pritarimas. Jeigu komitetas nepritaria, Europos Parlamentas informuoja Ministrų Tarybą ir per tris mėnesius Taryba gali at mesti pasiūlymą kvalifikuota balsų dauguma. Tada Komisija siūlo kitokį sprendimo variantą.

– Apsaugos priemonių – per nustatytą laiką valstybė narė pareiškia nuomonę apie sprendimą Tarybai, kuri per nustatytą laiką gali priimti kitokį sprendimą kvalifikuota balsų dauguma arba po kitokio Komisijos sprendimo patvirtinti, pataisyti arba atmesti sprendimą.

21 lentelė. Komitologijos komitetai ir jų posėdžiai¹⁶⁰

Komisijos tarnybos	I	II	III	IV	Mišrūs	Iš viso	Posėdžių	Dienų
Transeuropinis tinklas	-	-	2	-	-	2	8	7
Įmonės	8	4	17	-	3	32	54	64
Darbas	1	2	4	-	1	8	14	17
Žemės ūkis	-	23	3	-	4	30	367	258,5
Energetika	1	1	2	-	-	4	10	10,5
Transportas	4	-	15	1	3	23	27	29
Aplinka	2	4	34	-	1	41	52	65,5
Mokslas	-	6	-	-	-	6	32	32

¹⁵⁹ Council Decision 1999/468/EC // OJ L 184, 17.7.1999. P.23.

¹⁶⁰ Report from the Expert Group of the Swedish Ministry of Finance “Precooking in the European Union the World of Expert Groups”, 2003. P. 57–173. –<http://www.euractiv.com/cgi-bin/cgint.exe/703082-455?204&OIDN=1505441&-tt=TR> – žiūrėta 2003 07 28.

Informacinė visuomenė	1	1	5	-	3	10	30	30,5
Žuvininkystė	-	2	-	-	1	3	10	9
Vidaus rinka	1	3	5	-	1	10	24	30
Regionai	-	1	-	-	1	2	16	24
Muitai, mokesčiai	1	2	4	-	2	9	110	147,5
Švietimas, kultūra	-	-	-	-	6	6	23	32
Sveikata, vartotojai	4	-	7	-	11	22	122	178,5
Teisingumas, vidaus reikalai	-	-	1	-	1	2	7	5,5
Ekonomika, finansai	1	2	1	-	3	7	44	35,5
Prekyba	1	3	-	4	3	11	28	15,5
Vystymas	-	2	2	-	1	5	19	26,5
Plėtra	-	1	-	1	-	2	7	7,5
Humanitarinė pagalba	-	-	-	-	1	1	7	7
Statistika	-	4	-	-	2	6	15	22
Budžetas	1	-	-	-	-	1	5	5
OLAF-antikorupcinės priemonės	-	-	1	-	-	1	1	2
Iš viso	26	55	109	6	48	244	1032	1061

I – Patariamasis komitetas, II – Valdymo komitetas, III – Reguliavimo komitetas, IV – Apsaugos priemonių procedūros komitetas.

Kaip matome iš 21 lentelėje pateiktų duomenų, beveik pusė visų komitetų atlieka reguliavimo funkcijas, kiek mažiau yra valdymo ir mišrių komitetų. Komitetai posėdžiauja vidutiniškai keturis kartus per metus, o posėdžiai trunka vieną dieną.

Kiekvienas komitetas turi savo darbo planą metams arba kitam laikotarpiui – tai priklauso nuo posėdžių dažnumo. Kiekvienas komitetas patvirtina savo darbo reglamentą. Jeigu valstybė narė nedalyvauja posėdyje, ji gali savo balsą perduoti kitai valstybei. Apie tai reikia pranešti iš anksto. Viena valstybė negali turėti daugiau kaip du mandatus. Europos Komisija apmoka vieno komisijos posėdyje dalyvaujančio valstybės atstovo kelionės išlaidas, bet neretai į posėdžius kviečiami ir ekspertai. Tokiu atveju atitinkamas generalinis direktoratas privalo kreiptis į generalinį sekretoriata skirti papildomų lėšų.

6.15. Ekspertų grupės ir pogrupės

Europos Komisija kviečia iš valstybių narių laikinai dirbti nacionalinius ekspertus, kurie padeda rengti Komisijos apžvalginius dokumentus, konsultuoja Komisijos tarnautojus teisės aktų pakeitimų arba nau-

jų teisės aktų rengimo klausimais. Laikinas valstybių narių arba ES narystės siekiančių valstybių valdininkų skyrimas dirbti ekspertu stiprina ES institucijų ryšius su nacionalinėmis vyriausybėmis ir padeda geriau suprasti ES vykdomas politikas.

Ekspertų delegavimą reguliuoja 1998 m. sausio 7 d. priimtos ir 1999 m. vasario 3 d. papildytos „Taisyklės, taikomos nacionaliniams ekspertams, delegaluotiems į Komisiją“. Ekspertą siunčianti organizacija moka jam atlyginimą ir padengia kitas išlaidas. Europos Komisija moka dienpinigius pragyventi Briuselyje po 104,03 euro. Itin kvalifikuotiems ekspertams dienpinigiai gali būti padidinti 30 proc.¹⁶¹

Minimalus delegavimo laikas – 3 mėnesiai, maksimalus – 3 metai su teise dar 1 metams pratęsti sutartį. Delegaluoti ekspertai privalo turėti ne mažesnę nei trejų metų administracinio darbo patirtį, turi būti buvę patarėjais savo vyriausybėse. Be to, jie privalo gerai mokėti vieną iš oficialių ES kalbų ir patenkinamai dar vieną oficialią ES kalbą.

Delegaluotų ekspertų įdarbinimo klausimus tvarko Personalo ir administracijos generalinis direktoratas bendraudamas su valstybių narių nuolatinėmis atstovybėmis, lobistinėmis organizacijomis.

Personalo reformos projekte numatoma, kad Komisijai padės ne tik valstybių narių ir valstybių kandidačių vyriausybių paskirti valdininkai, bet ir pagal griežtas taisykles paskirti verslo bei ne pelno siekiančių organizacijų atstovai.

Dabar galiojančią tvarką numatoma keisti taip:

- nuo 3 iki 4 metų pailginamas priskyrimo laikotarpis;
- priskirti specialistai privalo laikytis patvirtinto Komisijos darbuotojų etikos kodekso;
- tarpusavio keitimasis Komisijos ir nacionaliniais ekspertais bendriems darbams atlikti.

Nacionaliniai ekspertai gali atlikti tik tokius darbus, kurie numatyti jų pareigų aprašyme. Atlikdami savo pareigas jie, kaip ir kiti Komisijos valdininkai, privalo atstovauti Komisijos interesams.

Įvairūs autoriai ir tyrinėtojų grupės nurodo skirtingą Komisijoje dirbančių ekspertų grupių skaičių. Štai G. Schaeferis nurodo, kad jų esama tarp 800 ir 900.¹⁶²

¹⁶¹ *Kalonaitis R.* (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 39.

¹⁶² *Schaefer G. F.* Linking Member State and European Administration–The Role of Committees and Comitology // M. Adens and A. Turk (eds). Delegated Legislation and the Role of Committees in the EU. – The Hage: Kluwer Law International, 2000.

Švedijos finansų ministerijos ekspertų grupės parengtame pranešime teigiama, kad nėra lengva susiorientuoti ES komitetų ir ekspertų grupių gausybėje, tačiau pagrindinis skirtumas yra tas, kad įvairių komitetų nariais skiriami valstybių narių pareigūnai, tuo tarpu ekspertų grupių ir pogrupių nariai nebūtinai turi atstovauti savo nacionalinės valdžios institucijoms.¹⁶³ Ekspertų pateiktais duomenimis (žr. 22 lent.), visokių komitetų, nuolatinųjų ir laikinų ekspertų grupių nuolat daugėja. 22 lentelėje pateikiami 1996–1999 m. duomenys apie komitetus bei jų juos panašias struktūras ir ekspertų grupes.

22 lentelė. Komitetai ir ekspertų grupės 1996–1999 m.

Metai	Komitetai ir panašios struktūros	Nuolatinės ekspertų grupės	Laikinos ekspertų grupės	Iš viso ekspertų grupių
1996	343	386	240	626
1997	365	373	325	698
1998	385	392	376	768
1999	366	415	381	796

Be greta nuolatinųjų ir laikinų ekspertų grupių, gali būti steigiami ekspertų grupių pogrupiai, kompetentingi spręsti siauros specializacijos klausimus labai apibrėžtoje veiklos srityje. Komisijos generalinio sekretoriato pateikiamais duomenimis, 2001 m. iš viso buvo priskaičiuota 1 352 nuolatinės ekspertų grupės, *ad hoc* ekspertų grupės ir ekspertų pogrupiai.¹⁶⁴ Komisijos generalinio Sekretoriato duomenys apie įvairias ekspertų grupes bei jų pogrupes pateikti 23 lentelėje.

¹⁶³ Report from the Expert Group of the Swedish Ministry of Finance “Precooking in the European Union the World of Expert Groups”, 2003. P. 57–173. – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/cgint.exe/703082-455?204&OIDN=1505441&-tt=TR> – žiūrėta 2003 07 28.

¹⁶⁴ Ibid.

23 lentelė. Nuolatinių ir laikinų ekspertų grupių ir pogrupių skaičius 2001 m.

Veiklos sritis: generaliniai direktoratai, departamentai	Nuolatinių grupių			Laikinių grupių			Iš viso grupių		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Generalinis sekretoriatas	3	-	3	3	9	12	6	9	15
Juridinė tarnyba	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Vertimai, konferencijos	-	-	-	3	5	8	3	5	8
Eurostatas	41	40	81	-	-	-	41	40	81
Saugumas	-	-	-	2	-	2	2	-	2
Užsienio ryšiai I	-	-	-	29	7	36	29	7	36
Užsienio bendroji tarnyba	-	-	-	2	-	2	2	-	2
Užsienio ryšiai II	-	-	-	7	2	9	7	2	9
Ekofinas	5	-	5	4	8	12	9	8	17
Įmonės	44	42	86	44	20	64	88	62	150
Konkurencija	2	-	2	3	-	3	5	-	5
Darbas	40	64	104	12	4	16	52	68	120
Žemės ūkis	32	15	47	10	-	10	42	15	57
Transportas	26	22	48	7	-	7	33	22	55
Vystymas	9	1	10	12	-	12	21	1	22
Personalas ir administracija	1	6	7	-	-	-	1	6	7
Švietimas ir kultūra	37	51	88	27	10	37	63	61	124
Aplinka	40	36	76	44	5	49	84	41	125
Mokslas	1	4	5	120	40	160	121	44	165
Jungtinis tyrimų centras	2	-	2	-	-	-	2	-	2
Informacinė visuomenė	5	-	5	61	35	96	66	35	101
Prekyba	1	-	1	2	-	2	3	-	3
Žuvininkystė	6	9	15	1	2	3	7	11	18
Vidaus rinka	14	-	14	23	2	25	37	2	39
Regionai	7	4	11	23	6	29	30	10	40
Energetika	8	4	12	6	-	6	14	4	18
Muitai ir mokesčiai	14	11	25	6	-	6	20	11	31
Sveikata ir vartotojai	24	32	56	17	5	22	41	37	78
Plėtra	-	-	-	3	-	3	3	-	3
Teisingumas, vidaus reikalai	6	-	6	10	-	10	16	-	16
Korupcija – OLAF	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Humanitarinė pagalba	1	-	1	-	-	-	1	-	1
Iš viso	369	341	710	482	160	642	851	501	1352

I – nuolatinių ekspertų grupių, II – nuolatinių ekspertų pogrupių, III – iš viso nuolatinių ekspertų grupių ir jų pogrupių, IV – laikinų ekspertų grupių (*ad hoc*), V – laikinų ekspertų pogrupių, VI – iš viso laikinų ekspertų grupių ir jų pogrupių, VII – iš viso nuolatinių ir laikinų ekspertų grupių, VIII – iš viso nuolatinių ir laikinų ekspertų pogrupių, IX – iš viso visokių ekspertų grupių ir pogrupių.

Švedijos finansų ministerijos ekspertų grupės pranešime nurodoma, kad nuolatinėse ekspertų grupėse gali būti iki 80 narių. Ekspertų grupių pogrupiuose tebūna tik apie 15 narių.¹⁶⁵ Galima išvelgti trijų

¹⁶⁵ Ibid, p. 70.

lygių ekspertų grupių struktūrą. Šios struktūros viršūnėje yra vadovaujanti ekspertų grupė, žemiau jos veikia viena arba kelios ekspertų grupės, kurioms padeda kelios pogrupės. Dauguma ekspertų grupių posėdžių protokoluojami, bet publikuojamas tik galutinis sprendimas. Maždaug pusė visų ekspertų grupių savo veiklos rezultatus publikuoja interneto svetainėse.¹⁶⁶

Komisija, inicijuodama Europos klimato kaitos programą, siekė suderinti visų valstybių narių vykdomas aplinkos politikas norėdama įgyvendinti Kioto protokolo reikalavimus dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos į atmosferą. Tuo tikslu buvo įsteigtos septynios ekspertų grupės, kurių tikslas buvo padėti Europos klimato kaitos programos vadovujančiam komitetui (angl. *Steering Committee*). Dauguma iš šiam komitetui pavaldžių ekspertų grupių įsteigė sau pavaldžias ekspertų pogrupes, o kai kurios grupės turėjo net iki penkių ekspertų pogrupių. Kai kurios pogrupės padėjo iš karto dviems ekspertų grupėms. Grupių ir pogrupių nariai buvo kviečiami iš valstybių narių, Komisijos departamentų, pramonės sektorių, nevyriausybinių organizacijų. Ne visos valstybės narės buvo atstovaujamos visose grupėse arba pogrupėse. Didžiosios valstybės buvo atstovaujamos 80 proc. visų grupių ir pogrupių, mažosios valstybės turėjo savo atstovus tik 20 proc. visų ekspertinių struktūrų. Iš viso rengiant Europos Klimato kaitos programą dalyvavo per 200 ekspertų. Kai kurie iš jų vienu metu buvo ekspertų grupių ir pogrupių nariai.¹⁶⁷

M. Cini nurodo, kad Komisija per ekspertų grupių narius gali sužinoti atskirose valstybėse narėse egzistuojantį požiūrį į priimamus naujus teisės aktus arba daromas pataisas jau galiojančiuose teisės aktuose.¹⁶⁸ Ekspertų grupių pirmininkais dažniausiai skiriami Komisijos atstovai, bet jais gali būti ir valstybių narių arba profesinių organizacijų deleguoti atstovai.

R. Kalonaitis nurodo, kad Lietuvai tapus ES nare vidutiniškai vieneriems metams galėtų būti deleguota po 30 nacionalinių ekspertų.¹⁶⁹

¹⁶⁶ Ibid, p. 77.

¹⁶⁷ European Commission, Directorate-General Environment D (2001) 610253, Brussels 14-09-2001.

¹⁶⁸ Cini M. The European Commission. Leadership, organization and culture in the EU administration // Manchester University Press. – Manchester, 1996. P. 148-149.

¹⁶⁹ Kalonaitis R. (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 39.

6.16. Teisės aktų rengimo procedūros

Nors Komisijoje rengimo teisės aktai skiriasi savo turiniu ir svarba ir kyla iš skirtingų politikų, jie visada rengiami pagal nustatytą teisės aktų rengimo procedūrą:¹⁷⁰

- pirminis teisės akto projektas atsiranda vadovaujančiame generaliniame direktorate padaryto pranešimo pagrindu, tada prasideda projektavimo procesas;

- projektavimo procese dalyvaujančių skyrių vedėjai nuolat informuoja direktorius apie atliekamą darbą, prireikus koreguoja projektą;

- vadovaujančiųjų generalinių direktoratų vadovai ir/arba jų pavaduotojai seka darbų eigą, bet nesigilina į detales;

- vadovaujančiojo generalinio direktorato politikos grupė, dažnai dar vadinama vadybos taryba, stebi teisės aktų projektavimo procesą;

- atsiradus vienas kitam prieštaraujančių pasiūlymų, jie gali būti svarstomi generalinių direktorių ir/arba jų pavaduotojų tų generalinių direktoratų, kurie suinteresuoti šiuo projektu, savaitiniuose pasitarimuose;

- visus pasiūlymus dėl projekto patikrina Juridinės tarnybos specialistai ir įvertina jų bei jau galiojančių teisės aktų teisinį atitikimą;

- prieš tvirtinant teisės aktas komisarų kolegijoje privalo būti patvirtintas už veiklos sritį atsakingo komisaro;

- komisarui patvirtinus Generalinio sekretoriato Registro tarnyba patikrina, ar įvykdytos visos numatytos teisės akto rengimo procedūros;

- komisarų kolegija teisės akto projektą gali patvirtinti visos kolegijos savaitiniame pasitarime, pavesti tai atlikti vienam atsakingam komisarui arba rašytine procedūra.

Svarbesnių, ne rutininių teisės aktų projektus tvirtina visuotinis komisarų kolegijos susirinkimas. Daug teisės aktų, ypač tokių, kurie aktualūs tik vienam komisarui ir vienam generaliniam direktoratui, tvirtinimo procedūra pavedama už teisės akto rengimą atsakingam komisarui.

Komisarų kolegijoje patvirtintas teisės akto projektas teikiamas Tarybai ir Parlamentui. Kai kuriais atvejais teisės aktus privalo įvertinti Regionų, Ekonomikos ir Socialinis komitetai. Šios dvi institucijos atlieka tik patariamąją funkciją, o Taryba ir Parlamentas atlieka sprendimo funkciją.

Komisijos kolegija tvirtina tik Komisijos teisės aktus, kurie neteikiami nei Europos Parlamentui, nei Tarybai.

¹⁷⁰ Nugent N. The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVEN, 2003. P. 122.

Institucijų sprendimų priėmimo galios yra skirtingos, bet Komisijai visada tenka didelė atsakomybė.

6.17. Sprendimų priėmimas

Komisijoje sprendimai dažniausiai priimami bendru susitarimu (konsensu). Jeigu tokio susitarimo nepavyksta pasiekti, klausimas gražinamas jį rengusiai tarnybai papildomai svarstyti ir tobulinti. Jeigu ir tada nepavyksta pasiekti susitarimo, sprendimas priimamas balsų dauguma. Tokių atvejų per metus pasitaiko tik 3–4. Jeigu balsavimo procedūros reikalauja bent vienas Komisijos narys, sprendimas gali būti priimtas tik balsuojant.

Priimdama pasiūlymus Komisija laikosi subsidiarumo principo (tai sprendimų priėmimo principas, teigiantis, kad sprendimai turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriuo jie efektyviausi) tik tais atvejais, kai aki-vaizdu, jog ši teisės aktą galės efektyviau įgyvendinti Europos Sąjunga, o ne valstybės narės.

Kai kuriose politikos srityse (pvz., konkurencija, žemės ūkis, prekyba) Komisija turi teisę priimti sprendimus nepateikusi siūlymų Tarybai. Komisija veda prekybos ir bendradarbiavimo derybas su užsienio valstybėmis bei asocijuotomis ES valstybėmis.

Svarbus Europos Komisijos darbo baras yra ES antrinės teisės aktų projektų rengimas ir jų teikimas kitoms ES institucijoms svarstyti bei tvirtinti.

Antrinės ES teisės aktai išleidžiami trimis pagrindinėmis formomis:

- direktyvos numato, ko siekiama, nacionalinėms vyriausybėms paliekama galimybė pasirinkti metodus ir formas, kaip jas įtraukti į nacionalinę teisę;
- reglamentai privalomi ir tiesiogiai galioja visose valstybėse narėse;
- nutarimai (angl. *decisions*) irgi privalomi ir tiesiogiai galioja, bet, kitaip nei reglamentai, yra skirti ne visoms valstybėms narėms, o tik kai kurioms iš jų arba atskiroms kompanijoms.

Nėra griežtos takoskyros tarp šių trijų teisės aktų formų, bet bendra yra tai, kad direktyvos ir nutarimai dažniau būna detalūs nurodymai, kaip ir ką reikia atlikti, o direktyvos yra labiau apibendrinantys nurodymai paliekant galimybę valstybėms narėms pasirinkti jų įgyvendinimo būdus ir priemones. Direktyvos yra labiau politinio pobūdžio teisės aktai, o reglamentai ir nutarimai labiau atitinka administracinio–įgyvendinamojo pobūdžio teisės aktus.

Per 1999 metus ES buvo išleisti 986 reglamentai, 655 nutarimai, 99 direktyvos. Ankstesniais metais per metus vidutiniškai būdavo išleidžiama daugiau teisės aktų. Teisės aktų leidyba sumažėjo iš esmės dėl dviejų priežasčių. Pirmą, buvo beveik užbaigta Bendrosios rinkos formavimo teisės aktų leidybos programa. Antra, po Mastrichto sutarties labiau laikomasi subsidarumo principo siekiant į įstatymų leidybos procesą įtraukti nacionalines vyriausybes.¹⁷¹

ES teisės aktai rengiami vadovaujantis keturiomis jų rengimo procedūromis. Remiantis jomis Komisijai suteikta išskirtinė teisė rengti teisės aktus bei juos siūlyti, išskyrus Teisingumo ir vidaus reikalus, kurie buvo pagal Amsterdamo sutartį perduoti iš trečio ES ramsčio į pirmą ramstį paliekant penkių metų pereinamąjį laikotarpį bei teisę siūlyti teisės aktus valstybėms narėms.

Europos Parlamentas ir Europos Taryba turi teisę prašyti Komisiją pateikti pasiūlymus, bet negali reikalauti to daryti. Ž. Santero komisijoje apie 10 proc. teisės aktų idėjų buvo subrandinta pačioje Komisijoje.

Dauguma ES teisės aktų yra tobulinimas, pritaikymas ir atnaujinimas jau egzistuojančių teisės aktų ir politinių įsipareigojimų.

6.18. Komisijos reformos

1995–1999 metais buvo parengti trys Europos Komisijos reformų projektai:¹⁷²

– aiškaus ir efektyvaus vadovavimo (SME–2000 sound and efficient management), kuris buvo pradėtas 1995 metais siekiant įgyvendinti labai aišką Komisijos finansinę veiklą;

– administracijos ir personalo politikos modernizavimo (MAP–2000 modernisation of administration and personnel policy), kuris buvo pradėtas 1997 metais ir buvo orientuotas supaprastinti bei decentralizuoti administracines ir personalo procedūras;

– Ateities komisijos projektas (DECODE designing the Commission of tomorrow) buvo pradėtas 1998 metais siekiant reorganizuoti Komisijos tarnybas perduodant jų administracines funkcijas specializuotoms agentūroms.

1999 metų pradžioje SEM 2000 ir MAP 2000 reformų projektai buvo pradėti įgyvendinti, o Ateities komisijos reformos projektas buvo apsvarstytas institucijose ir įvertintas.

¹⁷¹ *Nugent N.* The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 235.

¹⁷² *Ibid.* p. 176.

Dėl šių reformų inicijavimo Ž. Santero komisija sulaukė daug nepagrįstų priekaištų, tačiau labai svarbus Komisijos vidinių reformų procesas buvo pradėtas. Ž. Santero komisija daug nuveikė kurdama bendrą ekonomikos ir valiutų sąjungą, pradėdama derybas dėl didžiausio ES išsiplėtimo į Rytus, nustatydama „Darbotvarkė 2000“ reformos biudžetą ir politinių reformų paketą. Tačiau ne dėl šių epochinės reikšmės darbų prisimenama Ž. Santero komisija, o dėl to, kad 1999 metų kovą buvo priversta atsistatydinti “in corpore” dėl mokslo komisarės E. Cresson neskaidrių veiksmų globojant savo draugus. Komisiją Europos Parlamentas atstatydino likus vos 9 mėnesiams iki kadencijos pabaigos. To buvo galima išvengti, jeigu E. Cresson ir Ž. Santeras būtų patys atsistatydinę.

Praėjus dešimt dienų po Ž. Santero komisijos atsistatydinimo Berlyne susirinko seniai planuotas Viršūnių Tarybos posėdis „Darbotvarkė 2000“ programai bei jos finansavimui svarstyti, kuriame Komisijos pirmininko pareigos buvo pasiūlytos R. Prodi vengiant sudaryti pereinamąją Komisiją.

Tuoju metu paskyrimo R. Prodi inicijavo Komisarų elgesio kodekso rengimą, kuriame buvo siekiama labiau reglamentuoti komisarų ir Komisijos tarnybų santykius bei įtvirtinti naujas Komisijos darbo taisykles. Vienam iš keturių likusių ankstesnės Komisijos komisarų Neilui Kinokui buvo suteiktos Administracijos reformų komisarų pareigos ir liepta iki 2000 metų pradžios parengti Komisijos reformų projektą.

R. Prodi komisija visą dėmesį sutelkė į personalo reformą, nes dvi nepriklausomos ekspertų grupės gana kritiškai įvertino Komisijos personalo galimybes deramai formuoti politikas bei jas administruoti. Naujai paskirtas reformų komisaras N. Kinokas 1999 metų rugsėjo mėnesį savo kalboje nurodė penkis principus, kuriais vadovaujantis bus formuojamas Komisijos personalas:¹⁷³

- patirtis ir tarnybiniai nuopelnai;
- tautybė nebus pagrindinis kriterijus užimant aukštus postus;
- aukščiausi pareigūnai (direktoriai, ir generaliniai direktoriai) privalės būti reguliariai keičiami;
- Komisijoje į vadovų postus bus siūloma įdarbinti daugiau moterų.

N. Kinoko reformų programa buvo parengta 2000 metų kovo mėnesį ir viešai paskelbta kaip Komisijos „Baltoji knyga“.¹⁷⁴ Yra parengtas šios reformos įgyvendinimo tvarkaraštis, pagal kurį ji sėkmingai įgyvendinama.

¹⁷³ Nugent N. The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001. P. 178.

¹⁷⁴ Ibid, p. 179.

Komisijos personalo reformos tvarkaraštis:

2000 kovas	Komisijos „Baltosios knygos“ pristatymas (http://europa.eu.int/comm/off/white/reform/part2_en.pdf);
2000 liepa	Komisijos darbo dokumentų pristatymas;
2000 spalį– 2001 spalį	Tarpinstitucinės konsultacijos, socialinis dialogas;
2001 vasaris	Vidinis komisijos projekto pristatymas;
2001 spalį	Politinis projekto patvirtinimas Komisijoje;
2001 pabaiga– 2002 pradžia	Patvirtinimas tų priemonių, kurioms nereikia, kad Personalo taisyklių pataisos būtų įgyvendintos;
2001 gruodis	Komisija perduoda Personalo taisyklių projekto pataisas tarpinstituciniam Personalo taisyklių komitetui;
2002 pradžia	Komisijos diskusija su tarpinstituciniu Personalo taisyklių komitetu;
2002 pavasaris	Komisija perduoda Personalo taisyklių pataisų projektą Tarybai ir Parlamentui (nuomonė);
2003 birželis–liepa	Taryba patvirtina Personalo taisyklių pataisas.
2004 sausis	Įsigalioja naujos Personalo taisyklės visoms ES institucijoms.

Tarpinstituciniu lygiu buvo susitarta įsteigti visoms ES institucijoms bendrą personalo komplektavimo įstaigą (angl. *European Recruitment Office*), kuri savo veiklą turėjo pradėti nuo 2003 metų sausio 1 dienos.

2002 m. liepos 25 d. Europos Parlamento, Tarybos, Komisijos, Teisingumo Teismo, Audito rūmų, Ekonomikos ir socialinio komiteto, Regionų komiteto, Europos ombudsmeno nutarimu 2002/620/EC buvo įsteigta Europos bendrijų Personalo atrankos įstaiga.¹⁷⁵

¹⁷⁵ Decision of the European Parliament, the Council, the Commission, the Court of Justice, the Court of Auditors, the Economic and Social Committee, the Committee of Regions and the European Ombudsman of 25 July 2002 establishing a European Communities Personnel Selection Office (2002/629/EC) // OJ L 197, 26.7.2002. P. 53.

Dėl Personalo atrankos įstaigos organizacinių reikalų tą pačią dieną nutarimą 2002/621/EC priėmė Europos Parlamento, Tarybos, Komisijos generaliniai sekretoriai, Teisingumo Teismo registraras, Audito rūmų, Ekonomikos ir socialinio komiteto, Regionų komiteto generaliniai sekretoriai ir Europos ombudsmeno atstovas.¹⁷⁶ Plačiau apie Europos bendrijų Personalo atrankos įstaigą žr. skyrelį „Europos Parlamentas“.

Taip siekiama išvengti brangiai kainuojančio ES institucijų personalo komplektavimo dubliavimo ir įdiegti pačius moderniausius valdinių atrankos metodus. Visos ES institucijos susitarė, kad ateities personalo sudarymo politikos pagrindiniai kriterijai bus tokie:

- geriausios personalo sudarymo patirties taikymas;
- atrankos konkursai skelbiami pagal institucijų bendrai suderintą schemą;
- atrankos procedūrų standartizavimas ir profesionalizmas;
- visiems kandidatams vienodų galimybių garantijos, ypač atsižvelgiant į geografinius kriterijus;
- visiems kandidatams vienodas visų procedūrų skaidrumas;
- atrankos procedūrų paspartinimas;
- kompiuterizuotas kandidatų testavimas pirminėje atrankos stadijoje.

1998 metų sausį Komisija paskelbė ketinanti panaikinti 45 metų amžiaus cenzą apribojimus žmonėms, kurie siekia tarnybos joje. Tai buvo padaryta vadovaujantis ES pagrindinių teisių chartija, draudžiančia žmonių diskriminavimą pagal amžių. Nuo 2002 metų balandžio 10 dienos visiems pretendentams visuose Komisijos skelbiamuose konkursuose buvo panaikintas amžiaus cenzas.

Per pastaruosius du dešimtmečius Europoje ir visame pasaulyje sparčiau tempu įvyko dideli politiniai, socialiniai, ekonominiai, technologiniai, kultūriniai pokyčiai. Informacinių technologijų taikymas sudaro prielaidas šiems procesams jau artimiausioje ateityje dar labiau spartėti. Dėl to visiems, kas dirba viešojo administravimo ir privataus verslo srityse kilo būtinybė nuolat mokytis. Atsižvelgdama į tai Komisija savo reformos pasiūlymų pakete numato personalo tęstinį mokymąsi (angl. *lifelong learning*):

¹⁷⁶ Decision of the Secretaries-General of the European Parliament, the Council, the Commission, the Registrar of the Court of Justice, the Secretaries-General of the Court of Auditors, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, and the Representative of the European Ombudsman of 25 July 2002 on the organization and operation of the European Communities Personnel Selection Office (2002/621/EC) // OJ L 197, 26.7.2002, p. 56.

– padidindamos šiems tikslams ES biudžeto išlaidos nuo 5,6 milijono eurų 2000 metais iki 20 milijonų eurų 2005 metais, arba 3,6 karto per 5 metus;

– padidindama kiekvienam darbuotojui mokymuisi skirtą laiką nuo 2,5 dienos per 2000 metus iki 10 dienų 2005 metais.¹⁷⁷

Numatoma, kad mokysis visų kategorijų lygių Komisijos personalas, tačiau ypač daug dėmesio bus kreipiama naujiems darbuotojams parengti dirbti daugianacionalinėje ES institucijų aplinkoje. Tuo tikslu visi darbuotojai turės mokymosi pasus, kuriuose bus žymimi mokymosi kursai ir jų trukmė, bei mokymosi žemėlapius, kuriuose kiekvienas darbuotojas planuos ateities mokymosi poreikį.

6.19. Naujoji karjeros struktūra ir darbo užmokestis

Keturių funkcinių lygių (A, B, C, D) ES institucijų valdininkų sistema buvo įgyvendinta 1962 metais atsižvelgiant į to meto valstybėse narėse egzistavusias pažangiausias valstybės tarnybos sistemas. Pagal nustatytą tvarką kiekvienas Komisijos valdininkas kas dveji metai turėjo galimybę pakilti vienu karjeros laipteliu ir už tai gauti didesnę tarnybinį atlyginimą.

Nuo šios sistemos įdiegimo praėjo 40 metų ir per tą laiką Europoje ir pasaulyje įvyko didelių viešojo administravimo sistemos struktūrinių ir funkcinių pokyčių:

– kompiuterizavus pagrindines administracines procedūras neberekia įprastais ryšių kanalais siuntinėti daugybės spausdintos korespondencijos;

– sparčiai ir dažnai kinta valdininkų darbo turinys, nuolatinis mokymasis tampa būtina jų gyvenimo norma;

– informacinių technologijų taikymas mažina valdininkijos skirstymo į funkcines grupes (administratoriai, klerkai–patarnautojai, sekretoriai) aktualumą;

– didėja ES institucijų valdininkų atsakomybė valstybėms narėms vis daugiau savo valdžios galių deleguojant ES institucijoms;

– darbas ES institucijose tampa mažiau prestižinis nei prieš 20–30 metų, ir tai gali lemti kokybinius valdininkijos pokyčius;

¹⁷⁷ White Paper on European Governance. – http://www.europa.eu.int/comm/governance/white-paper/index_en.htm – žiūrėta 2002 12 10.

– pagal šiuo metu egzistuojančią tvarką visų 4 funkcinų grupių ES valdininkai gali pasiekti aukščiausią galimą rangą savo funkcinėje grupėje (A4, B1, C1, D1) tik sulaukę maždaug 50 metų, o tai lemia tolesnės jų horizontalios karjeros problemiškumą.

Visa tai lemia neatidėliotinas ir neišvengiamas ES valdininkijos struktūrinės ir funkcinės reformas. Pagal reformos projektą yra numatyta vietoje dabar esančių 4 funkcinų valdininkijos grupių palikti tik 2 ir abi suskirstyti į 16 rangų:

1. Padėjėjus, kurie atitiks dabar egzistuojančių C ir B funkcinų grupių valdininkus.
2. Administratorius, kurie atitiks dabartinės A funkcinės grupės valdininkus.¹⁷⁸

Iki reformos C ir B funkcinėms grupėms priklausiusiems valdininkams padėjėjų funkcinės grupės rangai bus nustatomi atsižvelgiant į jų mokymosi proceso, egzaminų ir atestacijos rezultatus. Naujai priimami į padėjėjų funkcinę grupę valdininkai savo karjerą pradės nuo 1–4 rango ir turės galimybę pakilti tarnyboje iki 11 rango. Į administratorių funkcinę grupę nauji žmonės bus priimami 5–8 rango pareigybėms.

Padėjėjų funkcinės grupės valdininkai galės lengviau pakilti karjeros laiptais į administratorių funkcinę grupę, nei pagal dabar galiojančią tvarką galima pereiti iš vienos valdininkijos funkcinės grupės į kitą. Karjeros sėkmė priklausys nuo valdininko atliekamų funkcijų įvertinimo, mokymosi ir kvalifikacijos egzaminų išlaikymo rezultatų.

Kiekvienas karjeros laiptelis, pradedant 1 rangų ir baigiant 16, lems vienodai tolygų tarnybinio atlyginimo didėjimą. Visi rangai bus suteikiami per 5 etapus (buvo 8 etapai). Vidutiniškai kas 4 metai numatomas valdininkų paaukštinimas per vieną rangą. Nuo to jų tarnybinis atlyginimas padidės 13 procentų. Taip kasmet vidutiniškai 25 procentai ES valdininkų bus paaukštinami vienu rangų 13 proc. padidinant jų atlyginimus.

¹⁷⁸ White Paper on European Governance. – http://www.europa.eu.int/comm/governance/white-paper/index_en.htm – žiūrėta 2002 12 10.

24 lentelė. Senos ir naujos valdininkų karjeros struktūros palyginimas¹⁷⁹

Nauji padėjėjų funkcinės grupės rangai	Nauji administratorių funkcinės grupės rangai	Dabartiniai visų 4 funkcinė grupių rangai	Naujos sistemos rangų suteikimo etapai	Laukiamas metinis karjeros pakilimo proc.
1			5	33
2		C5D3	5	33
3		C4D2	5	33
4		C3D1	5	33
5	5	B5C2	5	25 ir 33
6	6	C1B4	5	25 ir 33
7	7	B4A8	5	25 ir 33
8	8	A7B2	5	25 ir 33
				20 ir 25
9	9		5	20 ir 25
10	10	A6	5	25
		B1		25
11	11	A5	5	
	12	A4	5	
	13		5	
	14	A3	3	
	15	A2		
	16	A1		

Šiek tiek skiriasi metinis padėjėjų ir administratorių paaugštinimas tarnyboje: skaičiai kairiojoje stulpelio pusėje – padėjėjai, dešiniojoje – administratoriai.

Numatoma, kad ši karjeros struktūra bus pradėta įgyvendinti 2004 metais. Tais pačiais metais numatoma įdiegti naują ES valdininkų darbo apmokėjimo sistemą pagal rangus ir atskirus etapus tarp rangų.

¹⁷⁹ White Paper on European Governance. – http://www.europa.eu.int/comm/governance/white-paper/index_en.htm – žiūrėta 2002 12 10.

25 lentelė. Siūlomas pagrindinis valdininkų metinis atlyginimas (eurais)¹⁸⁰

Rangai	Etapai				
	1	2	3	4	5
16	13917,93	14502,78	15112,21		
15	12301,13	12818,04	13356,67	13728,27	13917,93
14	10872,14	11329,00	11805,50	12133,50	12301,13
13	9609,16	10012,95	10433,70	10723,99	10872,14
12	8492,89	8849,77	9221,65	9478,21	9609,16
11	7506,29	7821,72	8150,40	8377,16	8492,89
10	6634,31	6913,09	7203,59	7404,01	7506,29
9	5863,62	6110,02	6366,77	6543,90	6634,31
8	5182,46	5400,24	5627,16	5783,72	5863,62
7	4580,43	4772,91	4973,47	5111,84	5182,46
6	4048,34	4218,45	4395,72	4518,01	4580,43
5	3578,05	3728,41	3885,08	3993,17	4048,34
4	3162,40	3295,29	3433,76	3529,29	3578,05
3	2795,03	2912,48	3034,87	3119,31	3162,40
2	2470,34	2574,15	2682,32	2756,95	2795,03
1	2183,37	2275,12	2370,72	2436,68	2470,34

6.19.1 Darbas pagal sutartis. 2000 metų gruodžio mėnesį Komisija pasiūlė sukurti agentūrų tinklą, kuris padėtų įgyvendinti Bendrijos skirtingų politikų programas. Numatyta, kad agentūroms vadovaus direktoriai, kuriais bus skiriami Komisijos pareigūnai, ir jos bus formuojamos iš komandiruočių Komisijos pareigūnų bei pagal sutartis dirbančio agentūrų personalo. Naujajame Personalo reglamente yra numatytos pagal sutartis samdomo Komisijos personalo teisės ir pareigos:¹⁸¹

– karjeros struktūra numatoma panaši kaip ir nuolatiniam darbuvi samdomiems Komisijos pareigūnams, apimanti 18 rangų ir po 7 kiekvieno rango etapus;

– didelė darbo pagal sutartis įvairovė lemia personalo suskirstymą į keturias funkcines grupes;

¹⁸⁰ White Paper on European Governance. – http://www.europa.eu.int/comm/governance/white-paper/index_en.htm – žiūrėta 2002 12 10.

¹⁸¹ Proposal for a Council Regulation amending the Staff Regulations of officials and the Conditions of Employment of other servants of the European Communities presented by the Commission. – http://europa.eu.int/comm/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 26.

– darbo sutartis galės būti sudaryta maksimaliam 5 metų laikotarpiui ir pratęsta dar vienam 5 metų laikotarpiui, o po 10 metų transformuota į *open-ended contract*;

– spaudoje ir internete bus skelbiamos sutarčių sudarymo sąlygos naujiems darbuotojams priimti;

– pagal sutartis dirbantiems Komisijos darbuotojams numatytos tos pačios mokymosi ir kvalifikacijos kėlimo sąlygos kaip ir kitam Komisijos personalui;

26 lentelė. Pagal sutartis samdomo Komisijos personalo atlyginimai (eurais)

Funkcinė grupė	Rangai	Etapai						
		1	2	3	4	5	6	7
IV	18	4797,85	4897,62	4999,47	5103,44	5209,57	5317,91	5428,50
IV	17	4240,46	4328,65	4418,67	4510,55	4604,36	4700,11	4797,85
IV	16	3747,83	3825,77	3905,33	3986,55	4069,45	4154,08	4240,46
IV	15	3312,43	3381,32	3451,63	3523,41	3596,68	3671,48	3747,83
IV	14	2927,61	2988,49	3050,64	3114,08	3178,84	3244,95	3312,43
IV	13	2587,50	2641,31	2696,24	2752,31	2809,54	2867,97	2927,61
III	12	3312,38	3381,26	3451,35	3523,35	3596,61	3671,40	3747,75
III	11	2927,59	2988,47	3050,61	3114,05	3178,80	3244,91	3312,38
III	10	2587,50	2641,31	2696,23	2752,30	2809,53	2867,95	2927,59
III	9	2286,92	2334,47	2383,02	2432,57	2483,15	2534,79	2587,50
III	8	2021,25	2063,28	2106,19	2149,98	2194,69	2240,33	2286,92
II	7	2286,85	2334,42	2382,97	2432,54	2483,13	2534,78	2587,50
II	6	2021,14	2063,18	2106,09	2149,90	2194,61	2240,26	2286,85
II	5	1786,75	1823,46	1861,38	1900,10	1939,62	1979,96	2021,14
II	4	1578,75	1611,59	1645,11	1679,32	1714,25	1749,91	1786,30
I	3	1944,90	1985,26	2026,46	2068,52	2111,45	2155,27	2200,00
I	2	1719,37	1755,06	1791,48	1828,66	1866,61	1905,35	1944,90
I	1	1520,00	1551,55	1583,75	1616,62	1650,17	1684,41	1719,37

6.19.2. Pagalbinis ir laikinasis personalas. Pagalbinis personalas samdomas tada, kai reikia pakeisti dėl įvairių priežasčių savo pareigų negalinčius eiti nuolatinio personalo darbuotojus arba reikia atlikti daug vienu metu susikaupusių darbų. Samdomi pagalbinio personalo darbuotojai turi atitikti Personalo reglamente numatytus kvalifikacinius reikalavimus.

Pagalbinio personalo darbo efektyvumą iki šiol mažino darbo sutarties su jais termino iki 1 metų ribojimas. Pagal Reformos projektą numatoma, kad su visų rangų pagalbinio personalu bus galima sudaryti darbo sutartis iki 3 metų. Taip pat numatoma, kad nebus sudaromos darbo sutartys su D funkcinės grupės tarnautojais.¹⁸²

27 lentelė. Pagalbinio personalo pagrindinis tarnybinis atlyginimas

Funkcinė grupė	Rangas	Atlyginimo didėjimas per 7 etapus	Atlyginimas (eurų)
AXIV (A Funkc. gr.)	18	13,1	7774,00
“	17	13,1	6874,00
“	16	13,1	6078,00
“	15	13,1	5374,00
“	14	13,1	4749,00
	13	13,1	4198,00
	12	13,1	3710,00
“	11	13,1	3279,00
“	10		2898,00
AXIII (B Funkc. gr.)	9	13,1	3710,00
“	8	13,1	3279,00
“	7	13,1	2898,00
“	6	13,1	2561,00
“	5		2264,00
AXII (C Funkc. gr.)	4	13,1	2561,00
“	3	13,1	2264,00
“	2	13,1	2001,00
“	1		1768,00

¹⁸² White Paper on European Governance. – http://www.europa.eu.int/comm/governance/white-paper/index_en.htm – žiūrėta 2002 12 10.

Komisijos paskelbtoje Personalo reformos Baltojoje knygoje numatoma dabar laikinai įdarbinamą personalą vėliau paversti nuolat dirbančiu personalu. Kol kas Personalo taisyklės leidžia priimti žmones laikinai dirbti.

Komisija ateityje numato, kad laikinai samdomas personalas galės užimti nuolatines pareigybes tik šiais atvejais:

- kai trūksta darbuotojų, o rezervo sąraše nėra kandidatų;
- susiklosčius nestandartinėms situacijoms ir prireikus vykdyti neatidėliotinas laikinas užduotis;
- komisarų kabinetų personalui formuoti;
- specifinėms mokslinio sektoriaus užduotims vykdyti.

Numatoma, kad ir tolesnėje ateityje 10–35 procentus darbo atliks personalas, samdomas ne ilgiau kaip 3 metams. Generalinių direktoratų vadovybės turės galimybę pačios spręsti, kiek jiems prireiks tokių darbuotojų (pvz., kilus panašiai į BSE krizei).

7. EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pradžia laikytini 1952 metai, kai pagal Europos anglių ir plieno bendrijos sutartį buvo įsteigtas Europos anglių ir plieno bendrijos Teisingumo Teismas.¹⁸³

1957 metais Romos sutartimi įsteigus Europos ekonominę bendriją ir Euratomą buvo išplėsta Teisingumo Teismo jurisdikcija į visas tris bendrijas. Nuo tada jis pradėtas vadinti tiesiog Europos Teisingumo Teismu.

1986 m. Vieningu Europos aktu buvo įsteigtas Pirmos instancijos teismas, kuris tapo Teisingumo Teismo sudedamąja dalimi.

Svarbiausia Europos Sąjungos Teisingumo teismo funkcija yra Bendrijų teisės aiškinimas ir jos praktinis taikymas. Į Teisingumo Teismą gali kreiptis ES institucijos, valstybės narės, nacionaliniai valstybių teismai, o kai kuriais atvejais ir fiziniai bei juridiniai asmenys. Tai gali būti tiesioginiai ieškiniai, kai pareiškėjas pareiškia ieškinį vienu iš Sutartimis numatytų pagrindų, arba netiesioginiai ieškiniai, kai valstybės narės na-

¹⁸³ Bradley K. S. C. The European Court of Justice // John Peterson and Michael Shackleton (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 120.

cionaliniam teismui reikalingas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas Bendrijos teisės klausimu, kuris kilo nagrinėjant nacionaliniame teisme bylą. Teisingumo Teismas rengia nuomones dėl tarptautinių sutarčių, kurių dalyvė yra ES.

Kiekvienos nacionalinės valstybės teismo institucijos sudaro vieną Bendrijos teismo sudedamąją dalį, nes jose galima remtis Bendrijos teisės normomis. Bendrijos teisinės normos gali suteikti kiekvienam individui teises, kurias nacionaliniai teismai privalo gerbti ir palaikyti.

Kitą sudedamąją Bendrijos teismo dalį sudaro Teisingumo Teismas bei jo padėjęjas Pirmos instancijos teismas.

Europos Teisingumo Teismas nėra vienintelė arba pirmoji tarptautinė teismo institucija. Kai kada ji painiojama su Tarptautiniu teisingumo teismu arba Europos Žmogaus Teisių Teismu.

Hagoje (Nyderlandai) įsikūręs Tarptautinis teisingumo teismas nagrinėja bylas, kurias jam perduoda valstybės, patvirtinusios šio teismo statutą, ir Jungtinėms Tautoms pavaldžios organizacijos.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, kurio būstinė yra Strasbūre, išimtinai atsakingas už 1950 m. patvirtintą Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvenciją (Europos konvenciją). Į ją gali kreiptis pavieniai asmenys arba prie Europos konvencijos prisijungusios valstybės.

Teisingumo Teisme nuo jo įkūrimo buvo išnagrinėta apie 9 000 bylų. Šeštajame dešimtmetyje per metus buvo nagrinėjama vidutiniškai apie 50 bylų, o pastaraisiais metais kasmet reikia nagrinėti apie 400–500 bylų.¹⁸⁴ Dėl didelio nagrinėjamų bylų skaičiaus ir vis didėjančios darbo apimtys buvo nutarta prie Teisingumo Teismo įsteigti Pirmos instancijos teismą. Suvestinio Europos akto nuostatos (1987 m.) tapo teisiniu pagrindu Pirmos instancijos teismui įsteigti ir jis 1989 m. pradėjo savo veiklą.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas kasdienėje veikloje vadovaujasi 1991 m. birželio 19 d. patvirtintomis vidaus veiklos taisyklėmis, kurios buvo 8 kartus taisytos, priešpaskutinė redakcija daryta 2003 m. rugsėjo 17 d.¹⁸⁵

¹⁸⁴ European Court of Justice. – <http://curia.eu.int/en> – žiūrėta 2003 07 10.

¹⁸⁵ Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Communities // OJ L 176, 4.7.1991, p. 7 and OJ L 383, 29.12.1992 (corrigenda), with amendments dated 21 February 1995 OJ L 44, 28.2.1995, p.61; 11 March 1997 OJ L 103, 19.4.1997, p.1; 16 May 2000 OJ L 122, 24.5.2000, p.43; 28 November 2000 OJ L 122, 19.12.2000, p.1; 3 April 2001 OJ L 119, 27.4.2001; 17 September 2002 OJ L 272, 10.10.2002. P. 24.

Struktūra ir valdymas. Bendrijos sutarties 221 straipsnis numato, kad Teisingumo Teisme kiekvienai Bendrijos valstybei atstovauja po vieną teisėją.¹⁸⁶ Jie parenkami iš atitinkamą kvalifikaciją turinčių teisėjų. Jų kvalifikacija privalo atitikti nacionalinių aukščiausiųjų teismų teisėjų kvalifikacinius reikalavimus. Taigi Teisingumo Teismas turi lyg ir savo atstovą kiekvienoje valstybėje narėje, gerai išmanantį savo nacionalinės teisės ypatumus.

Teisingumo Teismo ir Pirmos instancijos teismo teisėjai skiriami bendru valstybių narių vyriausybės susitarimu šešių metų kadencijai su galimybe būti perrinktiems kitai šešių metų kadencijai. Naujai paskirti teisėjai ir generaliniai advokatai pagal Vidaus veiklos taisyklių 3 straipsnį privalo susirinkę į pirmą posėdį prisiekti sąžiningai ir nešališkai vykdyti pareigas ir išlaikyti teisme vykstančių svarstymų paslaptį.

Siekiant sklandaus darbo ir tradicijų tęstinumo Teismas atnaujinamas laipsniškai kas treji metai pakeičiant aštuonis teisėjus ir dar po trijų metų septynis teisėjus. Taigi per šešerius metus galima pakeisti visus 15 teisėjų.

2003 m. Stojimo į ES sutarties (Atėnų) penktos dalies 46(1) straipsniu numatoma Teisingumo Teismą ir Pirmos instancijos teismą papildyti po 10 teisėjų iš naujųjų valstybių narių. Penkių iš pagal 46 straipsnio 1 dalį paskirtų Teisingumo Teismo teisėjų kadencija baigiasi 2006 m. spalio 6 d. Tie teisėjai išrenkami burtų keliu. Kitų teisėjų kadencija baigiasi 2009 m. spalio 6 d.

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) 3 skyriaus 13 straipsnį yra numatyta kas treji metai keisti dalį teisėjų, pakaitomis trylika ir dvylika.¹⁸⁷

Teisingumo Teismui padeda aštuoni generaliniai advokatai, kurių kvalifikacijos reikalavimai ir skyrimo procedūra yra tokie patys kaip teisėjų. Kiekviena iš penkių didžiųjų valstybių (Vokietija, J. Karalystė, Prancūzija, Italija, Ispanija) skiria po vieną generalinį advokatą, o likusios valstybės skiria kitus generalinius advokatus rotacijos principu. Generaliniai advokatai irgi keičiami dalimis panašiai kaip teisėjai, kas treji metai – po keturis.

¹⁸⁶ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. p. 3. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

¹⁸⁷ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of-žiūrėta 2003 07 18.

Teisingumo Teismo teisėjai nėra įpareigoti atsižvelgti į generalinio advokato byloje pareikštą nuomonę, bet daugeliu atvejų atsižvelgiama į generalinio advokato paaiškinimus.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėjais ir generaliniais advokatais gali būti skiriami tik tie asmenys, dėl kurių nepriklausomumo nekyla jokių abejonių.

Teisingumo Teismo teisėjai iš savo tarpo trejiems metams slaptu balsavimu išrenka Teismo pirmininką, kuris gali būti papildomai perrinktas kitai trijų metų kadencijai. Vidaus veiklos taisyklių 7 straipsnyje numatyta, kad dviems teisėjams surinkus vienodą skaičių balsų pirminku tampa vyresnis amžiumi teisėjas.

Administracinius reikalus pirmininkui padeda tvarkyti Teisingumo Teismo sekretorius, kuris renkamas atviro konkurso keliu. Teismo pirmininkas vykdo itin svarbias funkcijas, platesnes nei bylų paskirstymas teisėjams ir kitos administracinės funkcijos.

Generaliniai advokatai skiriami pagal tą pačią procedūrą kaip ir teisėjai. Ne visos valstybės narės gali siųsti savo atstovus šioms pareigoms, tad stengiamasi, kad nors didžiosios valstybės pasiūlytų savo generalinius advokatus. Generalinių advokatų funkcija yra pateikti Teismui argumentuotus bylų paaiškinimus, kurie padėtų priimti teisėjams teisingus sprendimus. Tokie advokatų paaiškinimai visada pateikiami viešame Teismo posėdyje iki sprendimo priėmimo. Teismas dažniausiai atsižvelgia į generalinių advokatų paaiškinimus.

Pagal Teisingumo Teismo vidaus veiklos taisyklių 12 straipsnį Teismas šešių metų kadencijai tvirtina registrarą (angl. *Registrar*), kuris ne tik atlieka tas pačias pareigas kaip ir Nacionalinio teismo registraras, bet kartu eina ir šios ES institucijos generalinio sekretoriaus pareigas. Teismo pirmininkas informuoja teisėjus apie registrarą kandidatūrą likus dviem savaitėms iki jo paskyrimo. Registraras pagal vidaus veiklos taisyklių 17 straipsnį atsakingas už visų dokumentų priėmimą, paskirstymą ir saugojimą viso bylos nagrinėjimo proceso metu. Jis privalo padėti Teismui, teisėjų kolegijoms, pirmininkui ir atskiriems teisėjams atliekant jiems pavestas užduotis. Registraras saugo Teismo antspaudus ir yra atsakingas už Teismo publikacijas.¹⁸⁸

¹⁸⁸ Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Communities // OJ L 176, 4.7.1991. P. 7 and OJ L 383, 29.12.1992 (corrigenda), with amendments dated 21 February 1995 OJ L 44, 28.2.1995, p.61; 11 March 1997 OJ L 103, 19.4.1997, p.1; 16 May 2000 OJ L 122, 24.5.2000, p.43; 28 November 2000 OJ L 122, 19.12.2000, p.1; 3 April 2001 OJ L 119, 27.4.2001; 17 September 2002 OJ L 272, 10.10.2002. P.24.

Teisingumo Teismas, kaip nepriklausoma ir autonominė institucija, turi ne tik savo registrą, bet ir administracinę infrastruktūrą, kuriai priklauso visų ES oficialių kalbų vertėjai bei kitas aptarnaujantis personalas. Pagal vidaus veiklos taisyklių 20 straipsnį visi Teismo tarnautojai privalo duoti priesaiką.

Kiekvienam teisėjui ir generaliniam advokatui padeda po du sekretorius. Iš viso Teisingumo Teisme dirba maždaug 1000 aptarnaujančio personalo darbuotojų, kurių dauguma atlieka administracinį darbą – registruoja ir paskirsto gaunamus dokumentus, dirba vertėjais.¹⁸⁹

Teisingumo Teismas priima sprendimus plenariniuose posėdžiuose. Sprendimui priimti plenariniame posėdyje pakanka septynių teisėjų dalyvavimo. Plenariniuose posėdžiuose priimami svarbūs ir sudėtingi sprendimai bylose, dėl kurių į Teismą dažniausiai kreipiasi ES institucijos arba valstybės narės. Plenarinių posėdžių laiką nustato Teisingumo Teismo pirmininkas (vidaus veiklos taisyklių 25(1) str.).

Pagal Sutarties 221 straipsnį ir Vidaus veiklos taisyklių 9 straipsnį Teismas privalo sudaryti teisėjų kolegijas (angl. *Chamber*), kurių sudėtis skelbiama Oficialiame žurnale. Pagal Vidaus veiklos taisyklių 10 straipsnį Teismas privalo paskirti vienų metų laikotarpiui kolegijos pirmininką ir pirmą generalinį advokatą.

3–5 teisėjų kolegijų posėdžiuose nagrinėjamos mažiau sudėtingos bylos nei plenariniuose posėdžiuose, ir dėl jų priimami sprendimai. Kolegijų posėdžių datas nustato jos pirmininkas (vidaus veiklos taisyklių 25(2) straipsnis).

Nagrinėjamosiose bylose negali dalyvauti teisėjas arba generalinis advokatas, jeigu jis anksčiau yra dalyvavęs šioje byloje kaip vienos iš šalių atstovas arba patarėjas. Analogiškas draudimas taikomas ir tada, kai teisėjas arba generalinis advokatas dalyvavo priimant sprendimą kitame teisme arba tyrimo komisijoje.

Teisingumo Teisme byla prasideda tada, kai sekretoriui įteikiamas rašytinis pareiškimas su nurodyta pareiškėjo pavarde (pavadinimu), adresu, atsakovo pavadinimu, ginčo dalyko esme bei pareiškėjo paaiškinimais. Prie pareiškimo pridedami rašytiniai įrodymai, kurie yra specifiniai kiekvienam ieškiniui (sprendimai, kuriuos siekiama panaikinti).

¹⁸⁹ Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Communities // OJ L 176, 4.7.1991. P. 7 and OJ L 383, 29.12.1992 (corrigenda), with amendments dated 21 February 1995 OJ L 44, 28.2.1995, p.61; 11 March 1997 OJ L 103, 19.4.1997, p.1; 16 May 2000 OJ L 122, 24.5.2000, p.43; 28 November 2000 OJ L 122, 19.12.2000, p.1; 3 April 2001 OJ L 119, 27.4.2001; 17 September 2002 OJ L 272, 10.10.2002. P. 24.

Per mėnesį nuo pareiškimo įteikimo dienos atsakovas privalo pateikti bylai reikalingus duomenis, įskaitant ir paaiškinimą dėl byloje iškeltų faktų bei teisinių aplinkybių, kuriomis jis grindžia savo gynybą. Vėliau pagal vidaus veiklos taisyklių 9 straipsnį pirmininkas privalo paskirti vieną iš Kolegijos narių atsakingą už tyrimą ir kartu paskirti vieną iš Kolegijos narių kaip teisėją–pranešėją. Teismo pirmininkas paskiria šiai bylai ir vieną generalinį advokatą bei nustato datą, kada teisėjas–pranešėjas parengs Teismui preliminarų pranešimą. Teisėjo–pranešėjo parengtame pranešime turi būti nurodoma, ar prieš žodinę teismo proceso dalį turi būti atliktas parengtinis tyrimas arba kitokia parengiamoji priemonė. Jeigu bylai nereikia parengtinio tyrimo arba kitokių parengiamųjų priemonių, Teismo pirmininkas paskiria žodinio teismo nagrinėjimo datą.

Kai svarstant bylą dalyvauja lyginis teisėjų skaičius, jauniausias amžiumi teisėjas privalo susilaikyti nuo dalyvavimo svarstymo procese. Kai jauniausiam amžiumi posėdžio dalyviui pavestos teisėjo–pranešėjo pareigos, nuo dalyvavimo procese privalo susilaikyti kitas po jo jauniausias teisėjas (Vidaus veiklos taisyklių 26 str.).

Plenariniai ir kolegijų posėdžiai gali būti rengiami ir ne Teismo būstinėje Liuksemburge. Plenariniai ir kolegijų posėdžių svarstymai būna uždari (Vidaus veiklos taisyklių 27(1) str.).

Kiekvienas teisėjas turi teisę reikalauti, kad bet kuris klausimas būtų formuluojamas jo pasirinkta kalba ir šia kalba tvarkomi rašytiniai dokumentai prieš pateikiant balsavimui plenariniame arba kolegijos posėdyje (Vidaus veiklos taisyklių 27(4) str.). Nagrinėjant bylą gali būti naudojamos anglų, prancūzų, vokiečių, italų, ispanų, švedų, olandų, graikų, danų, suomių, airių, portugalų kalbos (Vidaus veiklos taisyklių 29(1) str.). Oficialią bylos kalbą pasirenka pareiškėjas, išskyrus atvejus, kai pareiškėjas yra valstybė narė ir procesas vyksta tos valstybės oficialia kalba.

Teisingumo Teismo bylose preliminarus tyrimas atliekamas retai. Šis tyrimas būtinas tik tada, kai kyla daug techninio pobūdžio klausimų. Tokiais atvejais pasitelkiami ekspertai, apklausiami liudytojai, surenkami žodiniai parodymai ir papildomi rašytiniai pareiškimai bei paaiškinimai. Baigus preliminarų tyrimą Teismo pirmininkas paskiria nagrinėjimo teisme datą.

Žodinė procedūra prasideda teisėjo–pranešėjo parengto pranešimo perskaitymu. Po pranešimo Teismas išklauso abi šalis, visus liudytojus ir ekspertus bei generalinio advokato nuomonę. Išklausę žodinę procedūrą teisėjai išeina iš teismo salės tam, kad slaptai priimtų sprendimą.

Sprendimą Teismas priima kolegialiai ir jis rodo visų procese dalyvavusių teisėjų valią. Šiuo atveju negali būti atskirosios nuomonės kaip bendrojoje teisėje. Nė vienas teisėjas negali būti apkaltintas šališkumu kurios nors šalies atžvilgiu dėl nacionalinės priklausomybės arba kitokiais sumetimais. Teisingumo Teismo nuosprendis įsigalioja nuo jo priėmimo momento.

Teismo vidaus veiklos taisyklių 63 straipsnyje numatyta, kad kiekviename jo sprendime privalo būti nurodoma:¹⁹⁰

- pareiškimas, kad tai yra Teisingumo Teismo sprendimas;
- sprendimo priėmimo data;
- priimant sprendimą dalyvavusių pirmininko ir teisėjų pavardės ir vardai;
- generalinio advokato pavardė ir vardas;
- registraro vardas ir pavardė;
- procese dalyvavusių šalių charakteristika;
- šalims atstovavę ir procese dalyvavę teisininkai, patarėjai, kiti asmenys;
- ieškinio pateikimo šalims pareiškimas;
- pareiškimas dėl generalinio advokato išklauso;
- faktų susumavimas;
- nutarimo pagrindas;
- operatyvinė sprendimo dalis, įskaitant sprendimą dėl teismo išlaidų.

Teismo posėdžio sprendimo originalas su jame dalyvavusių pirminko, teisėjų ir registraro parašais užantspauduojamas ir saugomas registre, o šio dokumento patvirtintos kopijos įteikiamos procese dalyvavusioms šalims.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai spausdinami Europos Bendrijos Oficialiame žurnale.

Teismo išlaidas turi apmokėti bylą pralaimėjusi šalis. Kai teismo procese pralaimi daugiau nei viena šalis, išlaidos joms padalijamos proporcingai. Būna atvejų, kai viena šalis laimi vienu klausimu ir pralaimi kitu klausimu. Tokiais atvejais kiekviena šalis padengia savo teismo išlaidas.

¹⁹⁰ Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Communities // OJ L 176, 4.7.1991, p. 7 and OJ L 383, 29.12.1992 (corrigenda), with amendments dated 21 February 1995 OJ L 44, 28.2.1995, p.61; 11 March 1997 OJ L 103, 19.4.1997, p.1; 16 May 2000 OJ L 122, 24.5.2000, p.43; 28 November 2000 OJ L 122, 19.12.2000, p.1; 3 April 2001 OJ L 119, 27.4.2001; 17 September 2002 OJ L 272, 10.10.2002 P. 24.

7.1. Pirmos instancijos teismas

Pirmos instancijos teismas buvo įsteigtas 1989 m. siekiant sumažinti Teisingumo Teismo darbo krūvį, ypač nagrinėjant tas paprastesnes bylas, kuriose reikia aiškintis ginčus dėl konkurencijos rinkoje arba personalo klausimus. Šio teismo pagrindinis darbas yra išklausti pretenzijas dėl teisės nuostatų anuliavimo ir individų reikalavimus dėl nuostolių atlyginimo, kuris buvo nulemtas Bendrijos teisės ir nacionalinės teisės neatitikimo.

Kieran St Clair Bradley nurodo, kad šiuo metu kiekvienai valstybei narei Pirmos instancijos teisme atstovauja po vieną teisėją, bet tikėtina, kad teisėjų turės būti daugiau dėl didėjančių darbo apimčių.¹⁹¹

2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) 3 skyriaus 13(2) straipsnyje yra numatyta, kad Pirmos instancijos teisme bus 25 teisėjai (67). Tos pačios sutarties 46(2) straipsnyje numatyta, kad penkių iš naujai paskirtų Pirmosios instancijos teismo teisėjų kadencija baigiasi 2004 m. rugpjūčio 31 dieną. Tie teisėjai išrenkami burtais. Kitų teisėjų kadencija baigiasi 2007 m. rugpjūčio 31 dieną.¹⁹²

Pirmos instancijos teismo teisėjai iš savo tarpo išsirenka pirmininką pagal tas pačias procedūras kaip ir Teisingumo Teismo teisėjai. Nuo 1995 m. Pirmos instancijos teismas veikia pasidalijęs į penkias kolegijas po tris arba penkis teisėjus. Sudėtingos bylos svarstomos plenariniame teismo posėdyje. Kai kada paprastas rutines bylas sprendžia ir vienas teisėjas.¹⁹³

Iki šiol Pirmos instancijos teismas neturėjo generalinių advokatų. Jų funkcijas, prireikus, atlikdavo vienas iš teisėjų. Šis teisėjas negali dalyvauti priimant sprendimą. Nicos sutartyje numatyta, kad Pirmos instancijos teismas turi generalinius advokatus.

Pirmos instancijos teismui veiklos pradžioje buvo patikėtos nagrinėti tik trijų sričių bylos: Bendrijos ir jų tarnautojų ginčai, Komisijai

¹⁹¹ Bradley K. S. C. The European Court of Justice // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 120.

¹⁹² The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of_ziūrėta– 7/18/2003.

¹⁹³ Bradley K. S. C. The European Court of Justice // John Peterson and Michael Shackleton (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 122.

pateikti ieškiniai pagal Europos anglies ir plieno bendrijos sutartį, kai kurie konkurencijos taisyklių pažeidimai.

Nuo 1993 metų pagal Ministrų Tarybos (bendrujų reikalų) sprendimą Pirmos instancijos teismui buvo perduotos nagrinėti visos fizinių ir juridinių asmenų bylos, išskyrus antidempingo atvejus. Nuo 1994 metų vasario šiam teismui buvo perduotos nagrinėti ir antidempingo bylos.¹⁹⁴

Pirmos instancijos teismas nenagrinėja tų opių bylų, kuriose dalyvauja valstybių narių nacionalinės vyriausybės. Pastaraisiais metais Pirmos instancijos teisme daugiausia nagrinėjamos bylos, susijusios su valdininkų ginčais (pagal 236 sutarties straipsnį) ir juridinių bei fizinių asmenų pretenzijos Komisijai dėl subsidijų išmokėjimo, prekybos interesų pažeidimo ir kompanijų susijungimo (230 str.).

Pirmos instancijos teismas skiria savo registratorių, tačiau administracines funkcijas vykdo Teisingumo Teismo administracinės struktūros.¹⁹⁵

Pagal vidaus veiklos taisyklių 111 straipsnį gali būti reiškiamos apeliacijos dėl Pirmos instancijos teismo sprendimų. Jos gali būti teikiamos Pirmos instancijos teismo arba Teisingumo Teismo registratūroms. Gavusi tokią apeliaciją Pirmos instancijos teismo registratūra ją su visa bylos medžiaga nedelsdama perduoda Teisingumo Teismui.

Pagal Nicos sutartimi papildytą EB sutarties 225a straipsnį vieninai balsuodama Taryba dėl Komisijos pasiūlymo po konsultacijų su Europos Parlamentu ir Europos Teisingumo Teismu arba prašant Europos Teisingumo Teismui po konsultacijų su Europos Parlamentu ir Komisija gali sudaryti teisėjų kolegiją (angl. *Judicial panel*), kuri pirmos instancijos lygiu išklaustų ir priimtų sprendimus dėl veiksmų ir procedūrų tam tikroje srityje. Šių kolegijų sprendimai galės būti apskundžiami Pirmos instancijos teismui. Šių kolegijų nariais gali būti skiriami tik nepriklausomi ir atitinkamą kvalifikaciją turintys teisėjai. Taryba juos skiria vieningu balsavimu (R. Kolonaitis).

Nuo 1989 m. iki 1997 m. Pirmos instancijos teismas išnagrinėjo per 1300 įvairių bylų ir priėmė atitinkamus sprendimus.¹⁹⁶

Visi Pirmos instancijos teismo sprendimai gali būti apskūsti Europos Teisingumo Teismui.

¹⁹⁴ European Court of Justice. – <http://curia.eu.int/en> – žiūrėta 2003 07 10.

¹⁹⁵ Kalonaitis R. (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 72–73.

¹⁹⁶ The Court of First Instance // <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/tpi.htm> – žiūrėta 2003 04 22.

8. EUROPOS AUDITO RŪMAI

Bendra charakteristika ir funkcijos. Audito rūmai buvo įsteigti 1975 metų liepos 22 dieną padarius Europos ekonominės bendrijos, Euratomo bei Europos anglies ir plieno bendrijos sutarčių pataisas, sujungus į vieną instituciją iki tol buvusias Europos ekonominės bendrijos ir Euratomo Audito valdybą bei Europos anglies ir plieno bendrijos Audito tarnybą. Sutarčių pataisos įsigaliojo nuo 1977 metų spalio mėnesio ir naujoji jungtinė visų trijų bendrijų Audito institucija pradėjo savo veiklą kaip EB Audito rūmai.¹⁹⁷

ES (Mastrichto) sutartimi Audito rūmams buvo suteiktas vienos iš penkių pagrindinių ES institucijų statusas. Audito rūmų būstinė yra Liuksemburge.

Europos bendrijos sutarties 248 straipsnyje nurodoma, kad Audito rūmai tikrina visas biudžeto gautas pajamas ir visas turėtas išlaidas.¹⁹⁸ Tai reiškia, jog ši institucija privalo kontroliuoti ir visų trijų Bendrijų, Europos vystymo fondo, Bendrijų įsteigtų antrinių organizacijų skolinimosi bei paskolų išdavimo procedūras. Audito rūmai turi savo veiklos taisykles, kuriomis vadovaujamosi kasdienėje veikloje. Vidaus veiklos taisykles parengia Audito rūmai, o jas tvirtinti privalo Taryba.¹⁹⁹

Apie Audito rūmų darbo apimtį galima spręsti pagal tai, kad per vienus ES biudžetinius metus atliekama maždaug 400 000 biudžetinių transakcijų.²⁰⁰

Audito rūmai neturi jokių teisės aktų leidybos funkcijų, jie išimtinai tik kontroliuoja, kad teisingai būtų naudojamos ES biudžeto lėšos ir būtų vedama tiksli lėšų naudojimo apskaita. Didėjant Bendrijos biudžeto apimtims buvo suteikiama vis daugiau galių ir Audito rūmams. Šios institucijos galios buvo didinamos Europos Sąjungos (Mastrichto), Amsterdamo ir Nicos sutartimis.

Mastrichto sutartimi Audito Rūmams buvo pavesta atsakomybė rengti *Patikinimo* pranešimus (angl. *Statement of Assurance*) Tarybai ir

¹⁹⁷ European Court of Auditors. – <http://www.eca.eu.int/> – žiūrėta 2003 07 14.

¹⁹⁸ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

¹⁹⁹ Rules of Procedure of the Court of Auditors of the European Communities // OJ L 210, 6.8.2002. P. 1.

²⁰⁰ *Laffan B.* Financial Control: the Court of Auditors and OLAF // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 233.

Europos Parlamentui dėl sąskaitų patikimumo bei jas atitinkančių transakcijų reguliarumo ir teisėtumo.

Amsterdamo sutartimi Audito rūmai buvo įpareigoti skelbti Patikimumo pranešimus Oficialiame žurnale.²⁰¹

Nicos sutartyje buvo numatyta išplėsti Patikimumo pranešimų rengimą apie kiekvieną ES svarbesnio finansinio aktyvumo sritį, pakeisti Rūmų vidinę struktūrą.

Duomenys apie 1993–1998 metais Audito rūmų parengtų pranešimų, nuomonių, apžvalgų skaičių pateikiami 28 lentelėje²⁰² (Brigid Laffan Court of Auditors).

28 lentelė. Audito rūmų parengti dokumentai

Dokumento pavadinimas	Skaičius
Metinės ataskaitos, patikrinimų pranešimai	6
Specialios metinės ataskaitos	76
Specialūs pranešimai	46
Nuomonės, apžvalgos	38
Iš viso	166

B. Laffan nurodo, kad metinis Audito rūmų pranešimas įprastai būna maždaug 450 puslapių apimties dokumentas, kuriame aprašomos skirtingos biudžeto išlaidų programos, Komisijos ir kitų ES institucijų parengti atsakymai į Rūmų užklausimus.

Per 1998 metus buvo paruošti šie specialūs Rūmų pranešimai dėl už ES ribų padarytų biudžeto išlaidų²⁰³ (B. Laffan):

- 1/98 apie bendradarbiavimą su Viduržemio jūros regiono valstybėmis ne ES narėmis;
- 5/98 dėl atstatymo darbų buvusios Jugoslavijos teritorijoje;
- 7/98 apie Pietinės Afrikos vystymo programas;
- 11/98 apie PHARE ir TACIS programas;
- 24/98 dėl Europos vystymo fondo;

²⁰¹ Laffan B. Financial Control: the Court of Auditors and OLAF // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 241.

²⁰² Ibid, p. 243.

²⁰³ Ibid, p. 244.

– 25/98 apie branduolinės saugos priemones Vidurio ir Rytų Europoje bei Nepriklausomų valstybių sandraugoje.

Apie ES pagal vidaus programas padarytas biudžeto išlaidas per 1998 metus buvo parengti šie specialūs pranešimai:

– 2/98 Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo ataskaitų skaidrumo;

– 4/98 dėl ES veiksmų siekiant mažesnės vandens taršos;

– 12/98 dėl kaimo plėtros;

– 14/98 Europos regionų plėtros fondo parama;

– 15/98 struktūrinių fondų intervencija;

– 16/98 struktūrinės operacijos;

– 17/98 energetikos programos;

– 18/98 žuvininkystės sektorius;

– 19/98 galvijų spongiforminės encefaliopatijos priemonės;

– 21/98 Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo ataskaitų skaidrumas;

– 22/98 lygių galimybių programos;

– 23/98 Komisijos administruojamos informacijos ir komunikacijos priemonės.

Apie ES biudžeto pajamas ir išlaidas dėl muitų sąjungos per 1998 metus buvo parengti šie specialūs pranešimai:

– 4/98 dėl maito mokesčių sumažinimo Naujosios Zelandijos pienui ir Šveicarijos sūriui;

– 6/98 dėl pridėtinės vertės mokesčio ir bendro vidaus produkto įvertinimo;

– 9/98 ES finansinių interesų apsauga pagal pridėtinės vertės mokesčių prekiaujant Bendrijos rinkoje;

– 13/98 maito kontrolės rizikos analizė;

– 20/98 žemės ūkio produkcijos, gaunančios eksporto subsidijas, auditas.

Apie ES institucijas per 1998 metus buvo parengti šie specialūs pranešimai:

– 8/98 apie UCLAF;

– 10/98 Europos Parlamento nariams skiriamos išmokos.

Audito rūmai nėra vienintelė institucija, kuri tikrina ES biudžeto lėšų naudojimo tikslumą, efektyvumą ir skaidrumą. Šias funkcijas taip pat atlieka kiekvienos ES institucijos finansų kontrolieriai, antikorupcinė tarnyba (OLAF), nacionalinės valdžios tarnybos, administruojančios ES biudžeto lėšas ir nacionalinės audito institucijos. Todėl Au-

dito rūmai dirba glaudžiai bendradarbiaudami su nacionalinėmis audito institucijomis.

Europos bendrijos sutarties 248 straipsnyje nurodoma: „Audito rūmai ir nacionalinės valstybių narių audito institucijos privalo bendradarbiauti tarpusavio pasitikėjimo dvasia, išsaugodamos jų savarankiškumą“.²⁰⁴

Struktūra ir valdymas. Europos Bendrijos sutarties 247 straipsnyje numatyta, kad Audito rūmai turi tiek narių, kiek yra ES valstybių. Kiekviena valstybė narė deleguoja į šią instituciją savo auditorių, kuriuos vieningu balsavimu po konsultacijų su Europos Parlamentu tvirtina Ministrų Taryba. Europos Parlamentas, prieš pareikšdamas savo nuomonę dėl kandidatų į Audito rūmų narius, išklauso jų programas Biudžeto kontrolės komitete.²⁰⁵ Būta precedentų, kai Europos Parlamentas nepritarė siūlomoms auditorių kandidatūroms ir valstybėms teko siūlyti kitus kandidatus į Audito rūmų narius.

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) penktos dalies 47 straipsnį valstybėms kandidatėms įstojus į ES Audito rūmai bus plečiami: dešimt naujų narių bus paskirti šešerių metų kadencijai.²⁰⁶

Valstybės narės kandidatais į Audito rūmų narius siūlo kvalifikuotus išorinio audito specialistus, kurie turi praktinio darbo šioje veiklos srityje patirties. Audito rūmų nariai skiriami šešių metų kadencijai su galimybe būti perrinktam kitai kadencijai. Pagal Audito rūmų vidaus tvarkos taisyklių 3 straipsnį naujai paskirti nariai privalo duoti iškilmingą priesaiką.²⁰⁷ Kiekvienas Rūmų narys turi du kabineto narius (tiesiogiai jiems priskirtus tarnautojus).

Vidaus tvarkos taisyklių 4 straipsnyje numatyta, kad Audito rūmų nariai, atlikdami savo tiesiogines pareigas, privalo būti visiškai nepriklausomi nuo juos delegavusių valstybių vyriausybių. Be to, būdami Audito rūmų nariais jie negali užimti jokių kitų pareigų, nepaisant to, ar jos yra apmokamos, ar visuomeninės.

²⁰⁴ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002, P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

²⁰⁵ Ibid.

²⁰⁶ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. – [²⁰⁷ Rules of Procedure of the Court of Auditors of the European Communities // OJ L 210, 6.8.2002. P. 1.](http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of-žiūrėta 2003 07 18.</p></div><div data-bbox=)

Vadovaujantis ES sutarties 247(3) straipsniu ir Vidaus tvarkos taisyklių 9 straipsniu Audito rūmų nariai ne vėliau kaip per 15 dienų slapto balsavimu trijų metų kadencijai iš savo tarpo išsirenka pirmininką, kuris organizuoja ir koordinuoja institucijos veiklą bei atstovauja jai kitose ES institucijose bei užsienyje. Pirmininkas pagal vidaus tvarkos taisyklių 9(1) straipsnį gali būti perrinktas kitai kadencijai.

29 lentelėje pateikiami duomenys apie Europos audito rūmų pirmininkais išrinktus asmenis ir jų nacionalinę priklausomybę.²⁰⁸

29 lentelė. Audito rūmų pirmininkai

Vardas, pavardė	Valstybė	Kadencijos laikas
Norman Price	Jungtinė Karalystė	1997
Micael Murphy	Airija	1997–1981
Piere Lelong	Prancūzija	1981–1984
Marcel Mart	Liuksemburgas	1984–1990
Aldo Angio	Italija	1990–1992
Andre Middelhoek	Nyderlandai	1992–1995
Bernhard Friedmann	Vokietija	1996–1998
Jan O. Karlsson	Švedija	1999–

Kiti Rūmų nariai pasiskirsto į vertikalias ir horizontalias darbo grupes pagal atliekamų darbų specifiką. Audito rūmų pirmininkas pasiūlo kiekvienam Rūmų nariui prisidėti prie vienos arba kitos darbo grupės (vidaus tvarkos taisyklių 12 str.). Kiekviena grupė parengia Audito rūmų plenarinei sesijai savo ataskaitas, kurios tvirtinamos balsų dauguma.

Europos audito rūmų narių funkcijų pasiskirstymas, 2000 m. kovo mėn. duomenimis, pateikiamas 30 lentelėje.²⁰⁹

²⁰⁸ *Laffan B.* Financial Control: the Court of Auditors and OLAF// Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 239.

²⁰⁹ *Ibid*, p. 237.

30 lentelė. Europos audito rūmų narių funkcijų pasiskirstymas

Pareigos	Pavestos funkcijos
Pirmininkas	Veiklos koordinavimas, teisės tarnyba, išorės ir viešieji ryšiai
I grupė (3 nariai)	Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas
II grupė (4 nariai)	Struktūriniai fondai, darbo ir socialiniai reikalai, vidaus politika, kaimo plėtra
III grupė (3 nariai)	Trečiosios valstybės, Vidurio ir Rytų Europos valstybės, Europos vystymo fondas
IV grupė (3 nariai)	Institucijų administracinės išlaidos, išorės tarnybos, agentūros, nuosavi ištekliai, bankininkystė
ADAR ¹ grupė (6 nariai)	Metinės ataskaitos, prieštaraujančios procedūros, darbo programa, mokymasis, leidiniai, ryšiai su OLAF
SOA ² grupė (6 nariai)	Patikinimo pranešimai Generalinis sekretoriatas

1 (angl. ADAR – Audit Development and Reports) – audito plėtros ir ataskaitų

2 (angl. SOA – Statement of Assurance) – patikinimo pranešimas

Audito rūmų sprendimai gali būti priimami pagal rašytinę procedūrą (Taisyklių 22 (5) str.) arba balsuojant susirinkimų metu. Vidaus tvarkos taisyklės numato, kokiems Rūmų sprendimams priimti reikia daugumos Rūmų narių arba daugumos posėdyje dalyvaujančių Rūmų narių balsų. Audito rūmų posėdžiai yra uždari, juose negali dalyvauti visuomenės nariai. Rūmų posėdžiai vyksta vidutiniškai kartą per dvi savaites.²¹⁰

Kiekvienam auditui atlikti skiriamas atsakingas Rūmų narys (pranešėjas), kuris su visa atlikto audito medžiaga supažindina posėdžio dalyvius.

²¹⁰ Laffan B. Financial Control: the Court of Auditors and OLAF // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 245.

Kiekvienų metų pabaigoje numatomos orientacinės posėdžių datos kitiems metams. Gali būti sukviečiami neplaniniai posėdžiai, jeigu to pageidauja pirmininkas, arba mažiausiai du Audito rūmų nariai (Taisyklių 18 str.). Posėdžio darbotvarkę rengia Rūmų pirmininkas ir ją kartu su kitais posėdžio dokumentais ne vėliau, kaip likus penkioms dienoms iki posėdžio, išdalija Rūmų nariams. Posėdžio darbotvarkė gali būti pakeista pateikiant svarstyti papildomus klausimus, jeigu tam vieningai pritaria Rūmų nariai (Taisyklių 19 str.). Posėdyje privalo dalyvauti ne mažiau kaip dešimt Rūmų narių (Kvorumas, 21 Taisyklių str.).²¹¹

Audito rūmų nariams administracinę paramą teikia maždaug 500 personalo valdininkų, iš kurių maždaug 330 tiesiogiai dalyvauja audito procedūrose, 80 dirba vertėjais ir 90 atlieka raštvedybos, komunikacijų, personalo vadybos funkcijas.

Audito rūmai tikrina ES biudžeto pajamų ir išlaidų naudojimo tikslumą, apskaitos dokumentų tvarkymą. Tikrinama, ar pajamos buvo gautos ir pinigai išleisti nepažeidžiant galiojančių teisės aktų. Audito rūmai tikrina ir valstybių narių lėšų naudojimą besivystančių šalių plėtros programoms finansuoti.

Svarbiausias Audito rūmų uždavinys yra ES biudžeto pajamų ir išlaidų auditas bei už biudžeto įgyvendinimą atsakingų ES institucijų kontrolė.

Europos Komisija, būdama atsakinga už biudžeto įgyvendinimą, atlieka kiekvienų finansinių metų biudžeto išlaidų kontrolę (vidinį auditą). Šią funkciją Komisijoje atlieka Finansų kontrolės generalinis direktoratas. Komisijos parengtas vidaus audito dokumentas nei vėliau kitų finansinių metų birželio 1 dieną turi būti pateiktas Audito rūmams, Tarybai ir Europos Parlamentui.

Audito rūmai, remdamiesi šio dokumento medžiaga, atlieka patikrinimą (išorinį auditą) ir analizuoja pateiktą medžiagą ir papildomai gautus finansinės apskaitos dokumentus, paimitus iš ES institucijų bei valstybių narių audito institucijų, nacionalinių agentūrų, kurios disponuoja ES biudžeto lėšomis. Iš visų ES institucijų ir valstybių narių nacionalinių agentūrų surenkami ne tik finansiniai dokumentai, bet ir siekiama sužinoti visų biudžeto lėšas naudojančių institucijų nuomonę dėl lėšų naudojimo tikslingumo, skaidrumo ir įstatymų atitikimo. Audito rūmai gali atlikti bet kurios institucijos auditą savo iniciatyva arba to

²¹¹ Rules of Procedure of the Court of Auditors of the European Communities // OJ L 210, 6.8.2002. P. 1.

paprašius kuriai nors ES institucijai arba nacionalinei vyriausybei. Tyrimo pagrindu parengiama Audito rūmų ataskaita ir pateikiama kitoms ES institucijoms ne vėliau nei iki lapkričio 1 dienos. Ši ataskaita skelbiama Oficialiame žurnale.

Ne mažiau svarbi Audito rūmų funkcija yra ES teisės aktų, reglamentuojančių biudžeto lėšų naudojimą bei finansiškai atsakingų pareigūnų veiklą, vertinimas.

2000 metų birželio 16 dieną Audito rūmai priėmė elgesio kodeksą, kurio turi laikytis visi auditoriai ir administracinio personalo darbuotojai.²¹²

9. EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

Bendra charakteristika ir funkcijos. Derantis dėl Romos sutarčių buvo sutarta įsteigti konsultacinę instituciją, kuri atstovautų Bendrijos ekonominių ir socialinių visuomenės grupių interesams. Tuo tikslu 1957 m. buvo įsteigtas Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas. Jis buvo suformuotas iš skirtingų ekonominių bei socialinių interesų grupių atstovų ir tapo svarbia bendrijų konsultacine institucija.²¹³

Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pareikšta nuomonė dėl Bendrijoje priimamų teisės aktų projektų arba kitokių sprendimų nėra privaloma juos priimant, tačiau į šią nuomonę atsižvelgia ES institucijos ir nacionalinės valstybių narių vyriausybės. Komiteto nuomonės teikiamos Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui.

Romos sutartimi Ekonomikos ir socialinis komitetas buvo įpareigotas konsultuoti tik Komisiją ir Tarybą. Daugumoje politikos sričių konsultacijos buvo neprivalomos ir tik nedaugeliu klausimų prieš priimant Taryboje sprendimą buvo būtina ir Komiteto konsultacija.

Amsterdamo sutartimi Ekonomikos ir socialinis komitetas buvo įpareigotas konsultuoti ir Europos Parlamentą.

Priėmus Vieningą Europos aktą itin padaugėjo politikų sričių, kuriose Komiteto konsultacijos tapo privalomos, o 1997 m. jos buvo pri-

²¹² European Court of Auditors. – <http://www.eca.eu.int/> – žiūrėta 2003.7.14.

²¹³ Charlie Jeffery. Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 327.

valomos priimant sprendimus Europos Sąjungoje dėl: žemės ūkio, laisvo darbo jėgos judėjimo, vidaus rinkos, ekonominės ir socialinės sanglaudos, socialinės politikos, regioninės politikos, aplinkosaugos, mokslo ir technologijų plėtros, įdarbinimo politikos, lygių galimybių, visuomenės sveikatingumo politikos. Kitais klausimais Komitetas turi galimybę konsultuoti ES sprendimų priėmimo procese dalyvaujančias institucijas, bet šios konsultacijos nėra privalomos.

Pagal Europos bendrijos sutarties 259 straipsnį Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto narius siūlo nacionalinės vyriausybės, o tvirtina Ministrų Taryba keturių metų kadencijai. Pasibaigus vienai kadencijai narystė gali būti pratęsta kitai kadencijai.²¹⁴

Ekonominių ir socialinių reikalų komitetas atlieka šias pagrindines funkcijas:

- rengia informacinius pranešimus apie einamosios politikos aktualijas derinant ekonominius ir socialinius interesus;
- platina parengtus pranešimus nacionalinėms delegacijoms;
- siekia skatinti skirtingų sekcijų tarpusavio supratimą organizuodamas konferencijas, pasitarimus arba atstovaudamas Komitetui kongresuose ir simpoziumuose;
- siekia suderinti interesus įvairiai bendraudamas su kitomis ES institucijomis, reguliariai dalyvauja Komisijos renginiuose; Komisijos pareigūnai dalyvauja plenariniuose ir sekcijų posėdžiuose, į plenarinius posėdžius atvyksta nacionalinių vyriausybių ministrai;

Ekonominių ir socialinių reikalų komiteto nuomonės gali būti pateikiamos vienu iš trijų atvejų:

- *privalomas* nuomonės pareiškimas numatytas pagal Sutartis dėl bendrosios žemės ūkio politikos, laisvo darbo jėgos judėjimo, vidaus rinkos reikalų, ekonominės ir socialinės sanglaudos, socialinės politikos ir Europos Socialinio fondo, regioninės politikos ir Regionų vystymo fondo, aplinkosaugos politikos, mokslo ir technologijų plėtros;

- *neprivalomai* (savanoriškai) Komitetas gali pareikšti nuomonę visais atvejais, kai dėl to kreipiasi Taryba arba Komisija. Iki įsigalint Vieningam Europos aktui taip buvo pateikiama maždaug 80 proc. Komiteto nuomonių. Mastrichto ir Amsterdamo sutartimis išplėtus politikos sritis, dėl kurių privalomas Komiteto nuomonės pareiškimas, neprivalomai pareikštų nuomonių santykis sumažėjo iki 60 proc.;

²¹⁴ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

**savo iniciatyva* Komitetas gali pareikšti nuomonę visais klausimais.²¹⁵

Visi Komiteto nariai siūlomi ir skiriami asmeniškai, neatsižvelgiant į jų atstovavimą tam tikroms organizacijoms. Dauguma iš jų yra organizacijų nariai ir gali atstovauti savo organizacijoms visose ES institucijose kaip Komiteto nariai.

Struktūra ir valdymas. Įsteigtame Ekonomikos ir socialinių reikalų komitete buvo tik 102 nariai.²¹⁶ Vykstant Bendrijos plėtrai ir į jas įsitraukiant vis naujoms valstybėms daugėjo Komiteto narių. Vadovaujantis Europos bendrijos sutarties 263 straipsniu šiuo metu valstybėms narėms yra nustatytos atstovų delegavimo į Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą kvotos. Jos pateikiamos 31 lentelėje.²¹⁷

31 lentelė. Valstybių atstovavimas Ekonomikos ir socialinių reikalų komitete

Valstybė narė	Nariai	Valstybė narė	Nariai
Vokietija	24	Austrija	12
J. Karalystė	24	Portugalija	12
Prancūzija	24	Švedija	12
Italija	24	Danija	9
Ispanija	21	Airija	9
Belgija	12	Suomija	9
Graikija	12	Liuksemburgas	6
Olandija	12	Iš viso	222

2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) penktos dalies 49 straipsnyje numatyta, jog įstojus naujiems nariams Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas bus išplėstas paskiriant 95 narius, atstovaujančius naujųjų valstybių narių įvairiems organizuotos pilietinės visuomenės ekonominiams ir socialiniams sluoksniams. Taip paskirtų narių kadencija baigiasi kartu su įstojimo metu pareigas einančių narių kadencija.²¹⁸

²¹⁵ Charlie Jeffery. Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions // John Peterson and Michael Shackleton (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 337.

²¹⁶ Ibid, p. 232.

²¹⁷ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002, p. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

²¹⁸ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. –

Atėnų stojimo sutartimi numatytas Ekonomikos ir socialinių reikalų komitete valstybių deleguotų atstovų skaičius pateikiamas 32 lentelėje.

32 lentelė. Valstybėms atstovaujančių Komiteto narių skaičius

Valstybė narė	Atstovų	Valstybė narė	Atstovų
Vokietija	24	Vengrija	12
Jungtinė Karalystė	24	Airija	9
Prancūzija	24	Danija	9
Italija	24	Lietuva	9
Ispanija	21	Slovakija	9
Lenkija	21	Suomija	9
Austrija	12	Estija	7
Belgija	12	Latvija	7
Čekija	12	Slovėnija	7
Graikija	12	Kipras	6
Nyderlandai	12	Liuksemburgas	6
Portugalija	12	Malta	5
Švedija	12	Iš viso	317

Numatoma, kad šio Komiteto narių skaičius ateityje, nepaisant plėtos etapų, negalės viršyti 350.

Kaip rašoma Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto veiklos taisyklių 2 ir 27 straipsniuose, jis sudaromas iš trijų vienodo dydžio atstovų grupių:²¹⁹

I grupė – darbdaviai, kurių mažesnė pusė atstovauja pramonininkams, o didžiąją dalį sudaro viešųjų įmonių, komercinių organizacijų, bankų, draudimo bendrovių ir kiti atstovai;

II grupė – darbininkai, atstovaujantys nacionalinėms profesinių sąjungų organizacijoms, susivienijusioms į Europos profsąjungų konfederaciją;

III grupė – įvairiems interesams atstovaujantieji vienija žemės ūkio, smulkaus ir vidutinio verslo atstovus. Be to, šiai grupei priklauso vartotojų grupių, aplinkosaugos organizacijų ir kiti atstovai.

Nė vienas Komiteto narys negali priklausyti daugiau nei vienai grupei (Vidaus taisyklių 29 (12) str.). Kiekviena iš šių grupių pirmame posė-

²¹⁹ Economic and Social Committee. Rules of Procedure // OJ L 268, 4.10.2002. P. 1.

dyje privalo išsirinkti pirmininką ir jo pavaduotoją. Grupės siūlo po tris savo atstovus į Biudžeto grupę (Vidaus taisyklių 10 (1) str.) bei deleguoja savo atstovus į komisijas ir įvairias darbo grupes.

I grupės Komiteto nariai reguliariai keičiasi turima informacija ir nuolat palaiko gerus ryšius su Europos pramonininkų darbdavių konfederacija, Europos viešųjų įmonių centru, Europos pramonės ir prekybos rūmų asociacija, Europos ir tarptautinės prekybos atstovybe bei kitomis darbdaviams atstovaujančiomis visuomeninėmis organizacijomis.

II grupės Komiteto nariai siekia ginti darbininkų interesus mažinant nedarbą, gerinant buitines ir darbo sąlygas, ginant fundamentaliausias žmogaus teises, vertinant globalizacijos proceso padarinius darbo rinkai. Šios grupės nariai palaiko nuolatinčius ryšius su kitų valstybių ir tarptautinėmis darbininkų organizacijomis.

III grupės Komiteto nariai atstovauja sparčiausiai pastaraisiais dešimtmečiais gausėjanti visuomenės daliai darbo rinkoje. Unikali šios grupės narių ypatybė yra ta, kad ji atstovauja labai didelei visuomenės narių įvairovei: ūkininkams, amatininkams, vartotojų organizacijoms, neįgaliesiems, mokslininkams ir menininkams, aplinkosaugos ir moterų teisių organizacijoms, smulkaus ir vidutinio verslo atstovams, kooperatyvams.

Ekonomikos ir socialinis komitetas savo darbe vadovaujasi atitinkamomis Bendrijos sutarčių nuostatomis bei jų pagrindu sudarytomis Komiteto vidaus veiklos taisyklėmis (Rules of Procedure of Economic and Social Committee). Šiuo metu galiojančios Vidaus veiklos taisyklės buvo patvirtintos 2002 m. liepos mėn. 17 d. plenariniame Komiteto posėdyje.

Vidutiniškai per metus paskelbiama maždaug 170 patariamųjų dokumentų, kurie publikuojami ES Oficialiame žurnale.²²⁰

Ministrų Taryba skiria Komiteto narius ketverių metų kadencijai. Į pirmą posėdį Komiteto nariai privalo susirinkti ne vėliau kaip per mėnesį nuo jo sudėties patvirtinimo Taryboje (Vidaus taisyklių 1 str.). Pirmam Komiteto posėdžiui pirmininkauja vyriausias amžiumi jo narys tol, kol išrenkamas Komiteto pirmininkas. Tada renkami du pirmininko pavaduotojai, specializuotų sekcijų pirmininkai ir kiti biuro nariai.²²¹

Ekonomikos ir socialinio komiteto vadybinę struktūrą sudaro: visuotinis narių susirinkimas (asamblėja), biuras, pirmininkas, pirmininko

²²⁰ Economic and Social Committee. Rules of Procedure // OJ L 268, 4.10.2002. P. 337.

²²¹ Ibid, p. 1.

pavadootojai, sekcijos. Kas dveji metai renkamas Ekonominių ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas, du jo pavadootojai ir biuras. Pirmininku kas dveji metai renkamas vis kitos iš trijų ekonominių–socialinių grupių atstovas. Pirmininko pavadootojais renkami kitų dviejų grupių atstovai. Pirmininkas ir vicepirmininkai negali būti perrenkami kitai dviejų metų kadencijai iškart, pasibaigus jų kadencijos laikui.

Biure yra 24 nariai, atstovaujantys visoms ES valstybėms narėms. Į biuro sudėtį kiekviena iš trijų grupių siunčia po keturis narius.

Pagal Komiteto veiklos taisyklių 3 straipsnį numatyta tokia biuro sudėtis:

- pirmininkas ir du jo pavadootojai;
- 12 narių, išrinktų visuotiniame Komiteto narių susirinkime;
- sekcijų pirmininkai;
- grupių pirmininkai.²²²

Pirmininkas vadovauja Komitetui ir jam atstovauja kitose ES institucijose, palaiko ryšius su valstybių narių atitinkamomis institucijomis ir atstovauja ES interesams užsienio valstybėse bei tarptautinėse organizacijose. Pirmininko pavadootojai padeda pirmininkui vykdyti jam pavestas funkcijas. Biuro nariai numato Komiteto veiklos gaires, koordinuoja Komiteto narių ir grupių veiklą, padeda pirmininkui ir pavadootojams. Atskiroms problemoms spręsti gali būti sudaromos laikinos (*ad hoc*) darbo grupės.

Kiekviena Komiteto grupė savo veiklą organizuoja panašiai kaip Europos Parlamento politinės grupės. Jie reguliariai posėdžiauja – vidutiniškai kasmet kiekviena grupė surengia po 90 posėdžių. Grupių posėdžiuose svarstomi visi klausimai, kurie vėliau aptariami viso Komiteto plenariniuose posėdžiuose. Visų trijų grupių atstovai prireikus atskirai susitinka su sekcijų atstovais.

Sekcijos sudaromos iš visų trijų grupių atstovų pagal biuro pasiūlymą konkrečioms problemoms spręsti. Biuras pasiūlo kiekvienos sekcijos narių skaičių. Kiekvienas Komiteto narys, išskyrus pirmininką, privalo būti vienos iš sekcijų narys. Nė vienas Komiteto narys negali būti daugiau nei dviejų sekcijų narys, išskyrus tuos atvejus, kai reikia deramai atstovauti (mažoms) valstybėms narėms (Veiklos taisyklių 15 str.).²²³ Iš viso yra septynios darbo sekcijos:

- Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos;
- Ekonominės ir pinigų sąjungos bei ekonominės ir socialinės sąveikos;

²²² Economic and Social Committee. Rules of Procedure // OJ L 268, 4.10.2002. P. 1.

²²³ Ibid.

- Darbo vietų kūrimo, socialinių reikalų ir pilietybės;
- Užsienio ryšių;
- Bendros rinkos, gamybos ir vartojimo;
- Transporto, energetikos, infrastruktūros bei informacinės visuomenės;
- ES plėtros.

Kiekviena sekcija išrenka devynių narių biurą, įskaitant sekcijos pirmininką, ir du jo pavaduotojus. Sekcijos pirmininkas, jo pavaduotojai ir biuro nariai gali būti perrenkami kitai dviejų metų kadencijai (Veiklos taisyklių 16 str.). Greta sekcijų gali būti steigiami pakomitečiai kuriai nors konkrečiai problemai spręsti, kuriuose suburiami atitinkami specialistai iš skirtingų Komiteto grupių.

Pagal Komiteto veiklos taisyklių 24 straipsnyje numatyta galimybė steigti *konsultacines komisijas*, kurių darbe, be Komiteto narių, gali dalyvauti ir visuomenės atstovai. Tokių komisijų veiklos tikslai, jų struktūra, veiklos laikotarpis bei veiklos taisyklės tvirtinamos visuotiniame Komiteto narių susirinkime.

Kiekviena sekcija ir pakomitetis skiria savo atstovą, kuris parengia *nuomonės projektą*. Atstovui padėti gali būti sudaryta studijų grupė arba gali būti kviečiami Ekonominio ir socialinio komiteto sekretoriato specialistai.

Plenarinius posėdžius (asamblėjas) organizuoja pirmininkas konsultuodamasis su biuro nariais. Jų darbotvarkę numato biuras pagal Komiteto pirmininko teikiamą pasiūlymą ir suderina su grupių pirmininkais. Plenarinio posėdžio darbotvarkė ne vėliau kaip prieš penkiolika dienų privalo būti išsiųsta Komiteto nariams, Europos Parlamentui, Europos Komisijai ES Tarybai.²²⁴

Plenariniame posėdyje privalo dalyvauti (dėl kvorumo) ne mažiau nei pusė visų Komiteto narių (Veiklos taisyklių 47 (1) str.). Jeigu Komiteto narys be pateisinamos priežasties praleidžia tris posėdžius, gali būti svarstomas jo narystės Taryboje klausimas. Gali būti pasiūlyta pašalinti jį iš Komiteto. Nesant galimybių dalyvauti posėdžiuose, apie tai informuojamas Komiteto arba sekcijos pirmininkas ir negalinčiojo dalyvauti posėdyje balsavimo teisė gali būti perduota kitam atitinkamos sekcijos nariui (Veiklos taisyklių 61 (1) str.). Nė vienas Komiteto narys negali balsuoti plenariniame arba sekcijos posėdyje daugiau kaip už save ir dar vieną narį.

²²⁴ Economic and Social Committee. Rules of Procedure // OJ L 268, 4.10.2002. P. 1.

Balsavimas gali būti atviras arba slaptas. Slaptas balsavimas vyksta tada, kai to pageidauja dauguma posėdžio narių (Veiklos taisyklių 56 (5) str.).

Plenariniai posėdžiai vyksta Briuselyje ir tęsiasi dvi dienas. Plenariniai ir sekcijų posėdžiai atviri visuomenei. Tokių plenarinių posėdžių kasmet surengiama po 8–10. Plenarinių posėdžių darbotvarkėse svarstomi sekcijų parengti pranešimai. Kiekvienos sekcijos pranešėjas supažindina su parengtu nuomonės projektu, vėliau vyksta diskusijos ir balsavimas.

Kiekvieno plenarinio posėdžio patvirtintos nuomonės ir jų santraukos siunčiamos Europos Parlamentui, Europos Komisijai, ES Tarybai.

Kasmet vidutiniškai surengiama maždaug 10 plenarinių posėdžių, 70–80 sekcijos posėdžių, 30 pakomitečių ir studijų grupių pasitarimų. Be to, dar kasmet surengiama apie 300–400 mišrių visų trijų grupių posėdžių.

Ekonominių ir socialinių reikalų komitetas per metus parengia 150–200 konsultacinių dokumentų, kurių daugumą sudaro nuomonės dėl Komisijos pasiūlytų teisės aktų projektų ir komunikatų. *Savo iniciatyva* Komitetas parengia apie 20–30 nuomonių ir 3–4 informacinius pranešimus. 1997 metais Komitetas parengė 63 privalomas nuomones, 89 neprivalomas ir 27 nuomones savo iniciatyva.²²⁵

Ekonominių ir socialinių reikalų komiteto įtaka ES sprendimų priėmimo procese yra limituota ir tik konsultacinio pobūdžio dėl to, kad Komisija ir Taryba nėra sutartimis įpareigotos įgyvendinti Komiteto nuomonėje pareikštų pasiūlymų. Be to, Komisiją ir Tarybą konsultuoja ir kitos institucijos, pavyzdžiui, įvairūs ekspertų ir patarėjų komitetai prie ES Komisijos ir Tarybos.

Kai kurie autoriai Ekonominių ir socialinių reikalų komitetą prilygina Europos Parlamento funkciniam priedėliui dėl to, kad abi šios institucijos atlieka panašias konsultacines funkcijas, nors disponuoja nevienodomis galiomis daryti įtaką sprendimų priėmimo procesui. Žinant, kaip sustiprėjo šių institucijų įtaka sprendimų priėmimo procesui nuo jų sukūrimo iki pastarųjų metų, galima tikėtis ir tolesnio šių institucijų įtakos didėjimo.

²²⁵ *Jeffery Ch.* Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). *The Institutions of the European Union*. – Oxford University Press, 2002. P. 337.

10. REGIONŲ KOMITETAS

Bendra charakteristika ir funkcijos. Regionų komitetas yra jauniausia ES institucija. Jis buvo įsteigtas daugiau kaip prieš trisdešimt metų, vėliau nei Ekonomikos ir socialinis komitetas, nors abiem komitetams teko panašios galios konsultacinės funkcijos sprendimų priėmimo procese, abiejų Komitetų sudarymo principai ir struktūros yra panašūs.

Regionų komitetui, regionalizmui, regioninei politikai, tolygaus regionų plėtros problemoms ES pastaraisiais metais skiriama vis daugiau dėmesio, nes:

- egzistuoja dideli atskirų valstybių ir regionų gyventojų gerovės ir pajamų lygio skirtumai. Turtingiausių ES regionų, pavyzdžiui, Hamburgo Vokietijoje ir Groningeno Olandijoje, gyventojų pajamos devinto dešimtmečio pabaigoje buvo tris kartus didesnės už neturtingiausių Graikijos ir Portugalijos regionų gyventojų pajamas. Panašiai skyrėsi ir investicijų, skirtų šių regionų verslo plėtrai, apimtys;

- 1975 metais įsteigus Europos regionų plėtros fondą buvo suteikta galimybė regionų ir vietos iniciatyvos grupėms daryti įtaką Bendrijos lygiu fondo lėšų naudojimo klausimu. Komisija pradėjo skatinti regionų ir vietos valdžią aktyviau dalyvauti naudojant struktūrinių fondų lėšas.

- Tose valstybėse narėse, kuriose labiau išplėtos vietos savivaldos ir regionų valdžios savarankiškumo tradicijos, atskiri regionai pradėjo steigti savo atstovybes Briuselyje, kaip tai padarė atskiros Vokietijos žemės;

- Susikūrė atskiros transnacionalinės regioninės organizacijos, kurios telkia kelių valstybių regionų atstovus bendriems tikslams siekti. Iš jų paminėtinos: Europos pasienio regionų asociacija, Regionų tradicinių verslų asociacija, Europos regionų asamblėja ir kitos.

Komisija, atsižvelgdama į išvardytas aktualijas, 1988 m. įsteigė savo sudėtyje Konsultacinę regionų ir vietos valdžios tarybą.²²⁶ Vokietijos ir Belgijos Vyriausybės 1991 metų tarpvyriausybiniėje konferencijoje iškėlė iniciatyvą įsteigti tais tikslais didesnes galias turinčią instituciją. Kitoms valstybėms pritarus šiai idėjai 1993 metais Maastrichto sutartimi buvo įsteigta savarankiška ES institucija – Regionų komitetas kaip viena iš dviejų ES patariamųjų institucijų siekiant užtikrinti didesnę regionų ir vietos valdžios struktūrų atstovavimą europinės integracijos procesuose.²²⁷ Pirmas

²²⁶ *Jeffery Ch. Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 345.*

²²⁷ *Ibid, p. 346.*

Regionų komiteto posėdis įvyko 1994 metų kovo mėnesį.

Komitetas savo veikloje vadovaujasi trimis pagrindiniais principais:

– Subsidiarumo; tai reiškia siekimą priimti sprendimus tuo lygmeniu, kuriuo jie veiksmingiausi. Šiuo principu dažniausiai naudojamas priimant sprendimus regionų ir vietos valdžios, kuri geriausiai žino problemų sprendimo būdus ir priemones, lygiu;

– Arčiausiai piliečių; tai reiškia, kad visų lygių valdžios veiksmas turi būti piliečiams gerai žinomi, suprantami ir aiškūs;

– Partnerystė arba visų keturių Europos valdžių dalyvavimas sprendimų priėmimo procese: vietos savivaldos, regionų valdžios, nacionalinių vyriausybių ir ES institucijų.

Komiteto vidaus tvarką ir veiklą nustato Vidaus veiklos taisyklės, patvirtintos 1999 m. lapkričio 18 d. Regiono komiteto sprendimu, remiantis Sutarties 264 (2) straipsniu. Pirmoji šio Komiteto Vidaus veiklos taisyklė nustato, kad jo vadovaujančios struktūros yra: plenarinis posėdis, pirmininkas, biuras, komisijos.²²⁸

Bendrijos sutarties 263 straipsnyje ir Vidaus veiklos 2 taisyklėje yra numatyta, kad Komiteto nariu arba jo pakaitiniu (alternatyviu) nariu turi teisę būti tik valstybių narių regioninės arba vietos valdžios institucijose dirbantys pareigūnai, kurie Komiteto veikloje privalo atstovauti ir ginti ne valstybių narių, o tik Bendrijos interesus.

Penktoji Vidaus veiklos taisyklė numato, kad Komiteto nariui negalint dalyvauti plenariniuose arba komisijų posėdžiuose, jam privalo atstovauti nacionalinės delegacijos paskirtas pakaitinis komiteto narys. Pakaitiniai Komiteto nariai, atvykę į posėdžius, naudojami tomis pačiomis privilegijomis ir imunitetu, gauna tą patį atlyginimą kaip ir tikrieji jo nariai (Vidaus veiklos taisyklių 2 skyriaus 4 ir 5 taisyklės).

Struktūra ir valdymas. Regionų komitetą sudaro 222 regionų ir vietos valdžios institucijų atstovai, kuriuos valstybių narių siūlymu ketveriems metams vienbalsiai renka Ministrų Taryba. Po keturių metų jie gali būti siūdomi ir renkami kitai ketverių metų kadencijai.

Šiuo metu ES valstybėms narėms atstovaujančių Regionų komiteto narių skaičius nustatytas Europos Bendrijos sutarties 263 straipsnyje ir pateikiamas 33 lentelėje.²²⁹

²²⁸ Committee of the Regions. Rules of Procedure // OJ L 18, 22.1.2000. P. 22.

²²⁹ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

33 lentelė. Regionų komiteto narių ir valstybių narių skaičiaus santykis

Valstybė narė	Nariai	Valstybė narė	Nariai
Vokietija	24	Austrija	12
J. Karalystė	24	Portugalija	12
Prancūzija	24	Švedija	12
Italija	24	Danija	9
Ispanija	21	Airija	9
Belgija	12	Suomija	9
Graikija	12	Liuksemburgas	6
Nyderlandai	12	Iš viso	222

Tos ES valstybės narės, kuriose labiau išplėtota regionų savivalda, pavyzdžiui, Belgija, Ispanija, Italija, Prancūzija, Olandija, Vokietija, siunčia kiek daugiau regioninės valdžios atstovų. Labiau centralizuotos valstybės į Regionų komitetą daugiau siunčia atstovų iš vietinių tarybų.

2003 m. stojimo į ES sutarties (Atėnų) penktos dalies 49 straipsnyje numatoma, jog įstojus naujiems nariams Regionų komitetas bus išplėstas paskiriant 95 narius, atstovaujančius naujųjų valstybių narių regionams ir vietos valdžios institucijoms, kurie turi regioninės arba vietos valdžios mandatą arba yra politiškai atsakingi išrinktam susirinkimui. Taip paskirtų narių kadencija baigiasi kartu su įstojimo metu pareigas einančių narių kadencija.

Atėnų stojimo sutartimi numatytas Regionų komitete valstybių siųstų atstovų skaičius pateikiamas 34 lentelėje.²³⁰

Komiteto Vidaus veiklos 8 taisyklė numato, kad kiekviena nacionalinė narių ir pakaitinių narių delegacija privalo patvirtinti savo vidaus veiklos taisykles ir išsirinkti nacionalinės delegacijos pirmininką bei apie tai informuoti Komiteto pirmininką.²³¹

Vidaus veiklos 9 taisyklėje numatyta galimybė formuoti Komiteto narių grupes politinių partijų pagrindu. Tuo tikslu kiekviena politinė grupė privalo patvirtinti savo veiklos taisykles. Politinei grupei suformuoti nustatytas minimalus 20 narių skaičius, jeigu ją sudaro tik dviejų valstybių narių atstovai; 18 – trijų; 16 – ne mažiau keturioms valstybėms

²³⁰ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia. Signed in Athens on 16 April, 2003.

²³¹ Committee of the Regions. Rules of Procedure // OJ L 18, 22.1.2000. P. 22.

atstovaujantys tikrieji arba pakaitiniai nariai. Ne mažiau pusę politinės grupės privalo sudaryti tikrieji Komiteto nariai.²³²

34 lentelė. Atskiroms valstybėms atstovaujančių Regionų komiteto narių skaičius

Valstybė narė	Atstovų	Valstybė narė	Atstovų
Vokietija	24	Vengrija	12
Jungtinė Karalystė	24	Airija	9
Prancūzija	24	Danija	9
Italija	24	Lietuva	9
Ispanija	21	Slovakija	9
Lenkija	21	Suomija	9
Austrija	12	Estija	7
Belgija	12	Latvija	7
Čekija	12	Slovėnija	7
Graikija	12	Kipras	6
Nyderlandai	12	Liuksemburgas	6
Portugalija	12	Malta	5
Švedija	12	Iš viso	317

Organizacinė Regionų komiteto struktūra panaši į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto struktūrą. Komitetui vadovauja 40 narių biuras, kurį sudaro pirmininkas, pirmasis jo pavaduotojas ir 15 pavaduotojų (po 1 iš valstybės narės).

Pagal Vidaus veiklos 11 taisyklę ne vėliau kaip per mėnesį nuo Regionų komiteto sudėties patvirtinimo Taryboje privalo įvykti visuotinis jo narių susirinkimas (plenarinis posėdis), kuriame pirmininkaujant vyriausiam amžiumi Komiteto nariui turi būti išrinktas pirmininkas, pirmasis vicepirmininkas ir kiti biuro nariai. Pirmininkas, pirmasis jo pavaduotojas, 14 pirmininko pavaduotojų ir 20 kitų biuro narių išrenkami, jeigu už juos balsuoja ne mažiau kaip 50 proc. Komiteto narių. Pirmininko ir pirmojo jo pavaduotojo rinkimai organizuojami atskirai nuo kitų biuro narių rinkimų.²³³

Plenariniuose posėdžiuose svarstomi ir priimami sprendimai šiais pagrindiniais klausimais:

²³² Committee of the Regions. Rules of Procedure // OJ L 18, 22.1.2000. P. 22.

²³³ Ibid.

- patvirtinamos nuomonės, pranešimai, rezoliucijos;
- patvirtinamas Komiteto pajamų ir išlaidų sąmatos projektas;
- išrenkamas pirmininkas, pirmasis jo pavaduotojas ir kiti biuro nariai;
- sudaromos komisijos;
- patvirtinamos ir pakeičiamos Vidaus veiklos taisyklės (angl. *Rules of Procedure*).

Regionų komiteto pirmininkas pagal Vidaus veiklos 14 taisyklę ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius ir ne vėliau kaip per 14 dienų nuo dešimt ir daugiau Komiteto narių raštu pareikšto pageidavimo privalo sukviesti plenarinį posėdį.

Eilinių plenarinių posėdžių tvarkaraštį biuras numato kitiems metams kiekvienų einamųjų metų trečią ketvirtį. Plenarinis posėdis gali tęstis vieną arba keletą dienų. Posėdžio darbotvarkę su visais joje svarstomų klausimų dokumentais pirmininkas privalo išsiųsti visiems komiteto nariams ir pakaitiniams nariams ne vėliau, kaip likus keturioms savaitėms iki posėdžio. Plenariniai posėdžiai yra atviri, jeigu kitaip nenumatoma Komiteto nariai. Juose gali pasisakyti Tarybos, Komisijos, Europos Parlamento nariai.

Regionų komiteto biuras susideda iš:

- pirmininko;
- pirmojo pirmininko pavaduotojo;
- kitų 14 pirmininko pavaduotojų;
- kitų narių;
- politinių grupių pirmininkų.

Kiekviena valstybė narė privalo būti atstovaujama vieno pirmininko pavaduotojo. Kitos biuro narių vietos, išskyrus pirmininko ir politinių grupių pirmininkų, privalo būti taip padalytos nacionalinėms delegacijoms:

- Vokietijai, Jungtinei Karalystei, Prancūzijai, Italijai, Ispanijai po 3;
- Visoms kitoms valstybėms narėms po 2 (28 Vidaus veiklos taisyklė).²³⁴

Biuro nariai renkami dvejiems metams, o rinkimai gali vykti tik dalyvaujant posėdyje ne mažiau kaip dviems trečdaliams jo narių (30 Vidaus veiklos taisyklė). Biuras, pradėdamas savo veiklą, nustato veiksmų programą ir ją įgyvendina, pateikia metines darbų ataskaitas ir galutinę ataskaitą kadencijos pabaigoje.

Regionų komiteto nariai yra pasiskirstę į specializuotas komisijas, kurių funkcijos nurodytos 35 lentelėje.²³⁵

²³⁴ Committee of the Regions. Rules of Procedure // OJ L 18, 22.1.2000. P. 22.

²³⁵ *Jeffery Ch.* Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 334.

35 lentelė. Specializuotos regionų komiteto komisijos

Regionų komiteto komisija	Veiklos sritys
I komisija	Regioninė politika, struktūriniai fondai, ekonominė ir socialinė sanglauda, tarpregioninis ir tarpvalstybinis (angl. cross-border) bendradarbiavimas
II komisija	Žemės ūkis, žuvininkystė ir kaimo plėtra
III komisija	Transeuropiniai tinklai, transportas, informacinė visuomenė
IV komisija	Planavimas, miestų plėtra, energetika, aplinka
V komisija	Socialinė politika, sveikatos apsauga, vartotojų teisės, mokslas, turizmas
VI komisija	Darbo vietų kūrimas, ekonomikos politika, bendroji rinka, pramonė, smulkios ir vidutinės įmonės
VII komisija	Švietimas, kvalifikacijos kėlimas, kultūra, jaunimo reikalai, sportas, piliečių teisės
Institucinių reikalų komisija	Institucijų reikalai
Administracinių ir finansinių reikalų komitetas	Administraciniai ir finansiniai reikalai

• 2000 m. buvo įsteigta Regionų komiteto ir valstybių kandidačių jungtinė bendradarbiavimo grupė.

Pirmame savo posėdyje Komisija išsirenka savo pirmininką, pirmąjį pirmininko pavaduotoją ir ne daugiau dviejų pirmininko pavaduotojų. Šie išrinkti asmenys sudaro Komisijos biurą.

Komisijos posėdžių rengimo datas, vietas ir darbotvarkę nustato pirmininkas kartu su pirmuoju pirmininko pavaduotoju. Pagal rašytinį ne mažiau ketvirtadalio Komisijos narių pageidavimą pirmininkas privalo sukviesti neeilinį posėdį.

Nuo 1998 m. Regionų komitete yra keturios politinės grupės, kurios savo veiklą organizuoja panašiai kaip Europos Parlamente:

- Europos liaudies partijos (ELP);
- Europos socialistų partijos (ESP);
- Europos liberalų, demokratų ir reformų partija (ELDRP);
- Europos aljansas (EA).²³⁶

²³⁶ Committee of Regions. – <http://www.cor.eu.int/en/index.html> – žiūrėta 2003 06 14.

Regionų komitetas per metus parengia maždaug šešis plenarinius posėdžius, kuriuose komisijos pateikia pranešimus dėl savo nuomonių ir pasiūlymų Tarybai ir Komisijai. Komiteto ir komisijų posėdžiai dažnai rengiami ne Briuselyje, o valstybėse narėse. Komiteto nariai geriau sužino padėtį regionuose ir turi daugiau galimybių bendrauti su kitais vietos ir regionų valdžios atstovais bei eiliniaisiais piliečiais. Regionų komitetą techniškai aptarnauja nuosavas Generalinis sekretoriatas.

Komisija ir Taryba klausdama Regionų komiteto nuomonės, taip pat ir Ekonominio bei socialinio komiteto nuomonės, gali nustatyti laiko limitą nuomonei parengti. Mažiausias laiko limitas gali būti vienas mėnuo. Jeigu per nustatytą laiką Komitetui nespėja parengti nuomonės, Taryba ir Komisija gali tęsti teisės aktų projektų priėmimo procedūrą.

Regionų komiteto kompetencijos sritys dėl *privalomos* nuomonės pareiškimo didžiaja dalimi sutampa su Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto kompetencija. Regionų komiteto, panašiai kaip ir Ekonomikos bei socialinių reikalų komiteto, įtakos sferą mažina buvimas Briuselyje daugelio valstybių regionams atstovaujančių savarankiškų struktūrų, įskaitant tuos atvejus, kai nacionalinių vyriausybių delegacijose Tarybos posėdžiuose pakviečiamos dalyvauti regioninės (federacinės) valdžios atstovai.

Kasmet vidutiniškai surengiami maždaug šeši plenariniai Regionų komiteto posėdžiai ir priimama vidutiniškai apie 70 nuomonių, pusė iš jų yra privalomos, o kita pusė rengiamos Komiteto iniciatyva.²³⁷

Nuo Regionų komiteto įsteigimo 1994 m. iki Amsterdamo sutarties pasirašymo 1997 m. Regionų komitetas turėjo bendras tarnybas su Ekonomikos ir socialinių komitetu: vertimų, spausdinimo ir kai kurias kitas.²³⁸ Nuo 1997 m. šios tarnybos buvo atskirtos paliekant Ekonomikos ir socialiniam komitetui apie 500 ir Regionų komitetui apie 200 aptarnaujančio personalo. Abiejų Komitetų metinis biudžetas siekia apie 100 milijonų eurų. Palyginti: Europos Parlamentui paduota maždaug 4000 aptarnaujančio personalo, o metinis biudžetas viršija milijardą eurų.²³⁹

Regionų komiteto įtaka Europos integracijos procese didėja, nes regionų renkamos valdžios struktūrose yra nemažai žymių politikos veikėjų, kurie nenori susitaikyti su tuo, kad Regionų komitetui liktų tik nežymių funkcijų vykdymas.

²³⁷ *Jeffery Ch.* Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). *The Institutions of the European Union.* – Oxford University Press, 2002. P. 337.

²³⁸ *Ibid*, p. 333.

²³⁹ *Ibid*, p. 335.

11. EUROPOS CENTRINIS BANKAS

Bendros pinigų politikos istorija. 1957 metais pasirašant Romos sutartis buvo daug diskutuojama ir dėl vienodos pinigų politikos, bendros valiutos, bendros bankininkystės visose Bendrijos valstybėse narėse.

Pirmas reikšmingas Europos bendrijų vadovų susitikimas dėl ekonominės ir valiutų sąjungos įvyko 1969 metais Hagoje. Šio susitikimo metu inicijuotas Vernerio planas (P. Verneris – Liuksemburgo Vyriausybės vadovas) buvo parengtas 1971 metais, kuriame per 10 metų buvo planuojama sukurti Bendrijos valstybių narių valiutų sąjungą. Šį planą sutrukdė įgyvendinti netrukus kilusi naftos krizė, infliacija ir ekonominis nestabilumas.²⁴⁰

1989 metais Madride Europos Taryba pritarė tuometinio Europos Komisijos pirmininko Žako Deloro pranešimui (planui) sukurti ekonominę ir valiutų sąjungą. Šį planą parengė valstybių narių centrinių bankų valdytojai ir ekspertai.

Ž. Deloro plane buvo numatyti trys ekonominės ir valiutų sąjungos kūrimo etapai, nurodytos konkrečios jų įgyvendinimo datos.

Pirmame etape, nuo 1990 metų:

- visos valstybės narės dalyvauja panaikinant kapitalo judėjimo apribojimus;

- koordinuoja ekonomines ir pinigų politikas;

- mažiau derina valiutų keitimo kursus.

Antrame etape, nuo 1994 metų:

- įkuriamas Europos pinigų institutas, kurio pagrindu bus steigiamas Europos centrinis bankas;

- valstybių narių nacionalinių įgaliojimų laipsniškas perdavimas Bendrijos institucijoms;

- fiksuotą valiutos kursų keitimo normų mažinimas.

Trečiame etape, nuo 1999 metų:

- nustatomas tvirtas ir nekintamas valiutų keitimo kursas;

- Bendrijoje įvedama viena valiuta, kuri pakeičia nacionalines valiutas;

1992 metais pasirašytoje Maastrichto (Europos Sąjungos) sutartyje valstybės narės įsipareigojo įgyvendinti bendrą pinigų ir valiutų politiką. Vienbalsiai buvo pritarta perėjimui prie bendros valiutos, Didžiajai Brita-

²⁴⁰ Jeffery Ch. Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 169.

nijai pasilikus sau teisę prisijungti prie bendros valiutos tada, kai tai bus tikslinga, o Danijai – teisę tuo klausimu surengti referendumą.

Sutartyje buvo numatyta sukurti Europos centrinių bankų sistemą ir Europos centrinių bankų, kurių veiklą buvo numatyta reglamentuoti prie Sutarties pridėdamu priedu – Europos centrinių bankų sistemos bei Europos centrinio banko statutu.²⁴¹

Mastrichto sutartyje buvo nustatyti griežti konvergencijos (susilieji- mo) kriterijai valstybėms narėms, norinčioms tapti Ekonominės ir valiutų sąjungos narėmis:

– ilgalaikis kainų pastovumas, kai metinis vartojimo prekių kainų padidėjimas negali viršyti 1,5 proc. infliacijos vidurkio trijose stabiliau- siose ES valstybėse;

– metinis biudžeto deficitas negali viršyti 3 proc. bendro vidaus pro- dukto;

– visa valstybės skola negali viršyti 60 proc. bendro vidaus produkto;

– ilgalaikės palūkanų normos per vienerius metus iki vertinimo ne- gali būti didesnės už trijų ES valstybių, turinčių mažiausią infliacijos lygį, ilgalaikių palūkanų normas.

1994 metais Frankfurte prie Maino buvo įkurtas Europos pinigų institutas, antrajame Ekonominės ir pinigų sąjungos etape koordinavęs valstybių narių centrinių bankų politiką. Šiai institucijai buvo pavesta parengti valiutų sąjungos kūrimo planą, institucinius pertvarkymus ban- kininkystėje, vykdyti konvergencijos reikalavimų kontrolę.²⁴²

1995 metais Madride Europos Taryba būsimuosius pinigus pavadi- no eurai ir patvirtino jų įvedimo planą.

1998 m. gegužės mėnesio 2–3 dienomis Briuselyje specialiai sureng- tame susitikime Europos Taryba patvirtino valstybių narių, atitinkančių stabilumo kriterijus ir tinkamų bei norinčių pereiti į trečiąją Ekonomi- nės ir pinigų sąjungos etapą, sąrašą: Airija, Austrija, Belgija, Ispanija, Italija, Liuksemburgas, Olandija, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Vo- kietija. Trečiajame Ekonominės ir pinigų sąjungos etape atsisakė daly- vauti Danija, Didžioji Britanija, Švedija, o Graikija neatitiko visų kon- vergencijos reikalavimų. Visoms šioms valstybėms palikta galimybė pri- sijungti prie Sąjungos ir įsivesti eurą.²⁴³

²⁴¹ Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the Euro- pean Central Bank // OJ C 191, 29.7. 1992. P. 78.

²⁴² *McNamara K. R.* Managing the Euro: the European Central Bank // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 176.

²⁴³ *Nugent N.* The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003. P. 307.

1998 metų liepos 1 dieną, pereinant į trečiąją ekonominės ir pinigų sąjungos etapą buvo įkurtas Europos centrinis bankas, kuris perėmė iki tol vykdytas Europos pinigų instituto funkcijas.

Nuo 1999 metų sausio 1 dienos euras buvo įvestas į apyvartą tik bankinių atsiskaitymų (sąskaitų) pavidalu, o nuo 2002 metų sausio 1 dienos į apyvartą išleisti eurų banknotai ir monetos. Iki 2002 metų liepos 1 dienos euro zonos valstybių narių nacionalinės valiutos turėjo būti pakeistos eurai ir nustoti savo galios.

Graikija, paskelbusi išvadas apie savo atitiktį konvergencijos kriterijams, nuo 2001 metų sausio 1 dienos Ministrų Tarybos sprendimu tapo dvylikta euro zonos nare.

Bendros valiutos įvedimas lėmė nemažus pokyčius ES bankininkystės sistemoje. Tuo tikslu buvo sukurta Europos centrinių bankų sistema.

Europos centrinių bankų sistema. Pagal Europos Sąjungos sutarties 107 straipsnį bei Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 1(2) straipsnį šiai sistemai priklauso Europos centrinis bankas su būstine Frankfurte prie Maino ir 15 ES valstybių narių centriniai bankai.²⁴⁴

Euro zonai nepriklausančioms ES valstybėms narėms (Danijai, Didžiąjai Britanijai, Švedijai) suteiktas ypatingas statusas. Joms leista laikyti savo monetarinės politikos, bet neleidžiama dalyvauti priimant ir įgyvendinant Europos centrinių bankų sistemos sprendimus dėl bendros euro zonos politikos.

Euro zonai priklausančių 12 ES valstybių narių centriniai bankai kartu su Europos centrinio banku sudaro vadinamąją „Eurosistemą“.

Svarbiausias Eurosistemos uždavinys yra išleisti į apyvartą stabilius pinigus, garantuoti kainų stabilumą. Ji atlieka šias funkcijas:

- valdo valstybių narių užsienio valiutos rezervus;
- formuoja ir įgyvendina euro erdvės pinigų politiką;
- įgyvendina patikimą mokėjimų sistemą;
- vykdo užsienio valiutų keitimo operacijas;
- tarptautiniuose atsiskaitymuose vykdo mokėjimo priemones.

Pagal Europos bendrijos sutarties 107 straipsnį Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 8 straipsnyje yra numatyta, kad Europos centrinių bankų sistemai privalo vadovauti Euro-

²⁴⁴ Consolidated Version of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

pos centrinio banko vadybinės struktūros (Valdančioji taryba ir Vykdomoji valdyba).²⁴⁵

Europos centrinis bankas, siekdamas atlikti šias funkcijas, priima reglamentus, sprendimus, teikia rekomendacijas ir nuomones. Europos centrinis bankas turi teisę skirti baudas įmonėms, kurios nevykdo jo nustatytų normų. Jis veikia ir yra visiškai nepriklausomas nuo valstybių narių vyriausybių ir kitų ES institucijų. Europos centrinio banko kapitalą formuoja nacionaliniai centriniai bankai proporcingai valstybių narių gyventojų skaičiui ir ekonomikos išsivystymo lygiui.

2000 balandį Europos centriniam banke dirbo maždaug 770 tarnautojų. Jie buvo suskirstyti į generalinius direktoratus, direktoratus, skyrius.²⁴⁶

Europos centrinio banko sprendimų priėmimo institucijos: Valdančioji taryba, Vykdomoji valdyba. Dar yra ir trečia Europos centrinio banko sprendimų priėmimo institucija – tai Generalinė taryba, kurios funkcionavimas numatytas iki to laiko, kol bus valstybių narių, nepriisijungusių prie euro zonos.²⁴⁷

Valdančiąją tarybą sudaro 12 euro zonos valstybių narių centrinių bankų valdytojai ir Vykdomosios valdybos nariai. Tai yra svarbiausia Centrinio banko valdymo institucija, kuri savo veikloje privalo vadovautis Valdančiosios tarybos vidaus veiklos taisyklėmis.²⁴⁸

Nacionalinių centrinių bankų valdytojai renkami 5 metų kadencijai su galimybe perrinkti. Tarybos posėdžiuose gali dalyvauti Ekofino pirmininkas ir Komisijos nariai, tačiau jie neturi balsavimo teisės. Visi posėdžiai yra teisėti, jeigu juose dalyvauja daugiau nei trys ketvirtadaliai Tarybos narių, o sprendimai priimami, kai už juos balsuoja dauguma dalyvaujančiųjų posėdyje. Balsuojant Taryboje dėl valiutos rezervų, kapitalo ir banko pelno paskirstymo kiekvienos valstybės narės balsų yra tiek, koks yra jos įnašas į banko įstatinį kapitalą. Valdančiajai tarybai vadovauja Europos centrinio banko pirmininkas.

Pagal vidaus veiklos taisyklių 2 straipsnį Valdančiosios tarybos pirmininko pasiūlymu vienas iš tarybos narių skiriamas Europos centrinio banko sekretoriumi, kuris tvarko posėdžių dokumentus. Posėdžių dar-

²⁴⁵ Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank // OJ C 191, 29.7. 1992. P. 78.

²⁴⁶ European Central Bank. – <http://www.ecb.int/home/home01.html> – žiūrėta 2003 05 15.

²⁴⁷ *McNamara K. R.* Managing the Euro: the European Central Bank// John Peterson and Michael Shackleton (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 176.

²⁴⁸ Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank // OJ C 191, 29.7. 1992. P. 78.

botvarkę parengia ECB pirmininkas ir ne vėliau kaip likus dviems dienoms iki posėdžio su atitinkamais dokumentais išsiunčia Tarybos nariams. Posėdžio darbotvarkę tvirtina susirinkusi Valdančioji taryba.

Vidaus veiklos taisyklių 4 straipsnyje yra numatyta galimybė Valdančiajai tarybai priimti sprendimus telekonferencijų būdu, kai to paprašo ECB pirmininkas. Tokios telekonferencijos gali būti organizuojamos, netgi kai tam prieštarauja du Tarybos nariai.

Visi Tarybos nariai turi lygią balso teisę. Pagrindinės Valdančiosios tarybos funkcijos yra:

- nustatyti pagrindines pinigų politikos kryptis ir priimti sprendimus siekiant pasitikėjimo Eurosistema;
- formuoti euro erdvės pinigų politiką, įskaitant būtinų sprendimų dėl palūkanų dydžių ir Eurosistemos pinigų rezervų priėmimą;
- numatyti kitas pinigų politikos įgyvendinimo priemones.

Pagal Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 11(1) straipsnį yra numatyta suformuoti Vykdomąją valdybą. Ją sudaro Europos centrinio banko pirmininkas, jo pavaduotojas ir 4 nariai, kuriuos skiria bendru sutarimu 12 ES euro zonos valstybių narių vyriausybės vadovai, rekomenduojant ES Tarybai, po konsultacijų su Europos Parlamentu ir Vykdančiąja taryba. Valdybos nariai skiriami vienai aštuonių metų kadencijai (Statuto 11(2) str.). Vykdomajai valdybai vadovauja Europos centrinio banko pirmininkas.²⁴⁹

Vykdomoji valdyba atlieka šias pagrindines užduotis:

- įgyvendina pinigų politiką pagal Europos centrinio banko Vykdančiosios tarybos sprendimus ir informuoja ją apie atliktas priemones;
- atlieka visas funkcijas, kurias jai perduoda Europos centrinio banko Vykdančioji taryba.

Euro zonos valstybėse veikia per 8 000 įvairių kredito institucijų (komerciniai bankai, taupomieji bankai ir kt.).

Europos centrinis bankas publikuoja kas savaitinę Eurosistemos finansinę apžvalgą, kiekvieną ketvirtį išleidžia Europos centrinių bankų sistemos rodiklių apžvalgą, kasmet pateikia savo veiklos ataskaitas Europos Parlamentui, Ministrų Tarybai, Komisijai ir Europos Tarybai.

Europos centrinis bankas gali pareikšti savo nuomonę dėl visų ES ir nacionalinės teisės aktų arba jų projektų, susijusių su pinigų politikos formavimu bei įgyvendinimu.

²⁴⁹ Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank // OJ C 191, 29.7. 1992. P. 78.

12. EUROPOS INVESTICIJŲ BANKAS

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos investicijų bankas yra autonomiška finansinė ES institucija, įkurta 1958 metų sausio 1 dieną pagal Europos ekonominės bendrijos (Romos) sutartį. Banko būstinė yra Liuksemburge, turi maždaug 950 darbuotojų.

Europos Bendrijos sutarties 266 straipsnis numato, kad Investicijų bankas yra ne pelno siekianti finansų institucija ir jo nariai yra ES valstybės narės.²⁵⁰ Šio banko uždavinys yra suteikiamomis paskolomis arba garantijomis finansuoti tuos projektus, kurie atitinka ES ekonominius interesus. Taip finansuojami ilgalaikiai investiciniai projektai visose ES valstybėse narėse ir 120 užsienio valstybių.

Europos investicijų banko veiklą reglamentuoja pagal Sutarties 266 straipsnį numatytas papildomas protokolai dėl Europos investicijų banko.²⁵¹

Pagal šio protokolo 4 straipsnį buvo nustatytas Investicijų banko 62 013 milijonų ECU kapitalas, kuris taip dalijamas valstybėms narėms:

– Vokietija	–	11 017 450 000 (17,766 proc.);
– Jungtinė Karalystė	–	11 017 450 000 (17,766 proc.);
– Italija	–	11 017 450 000 (17,766 proc.);
– Prancūzija	–	11 017 450 000 (17,766 proc.);
– Ispanija	–	4 049 856 000 (6,53 proc.);
– Belgija	–	3 053 960 000 (4,924 proc.);
– Olandija	–	3 053 960 000 (4,924 proc.);
– Švedija	–	2 026 000 000 (3,267 proc.);
– Danija	–	1 546 308 000 (2,493 proc.);
– Austrija	–	1 516 000 000 (2,444 proc.);
– Suomija	–	871 000 000 (1,404 proc.);
– Graikija	–	828 380 000 (1,335 proc.);
– Portugalija	–	533 844 000 (0,86 proc.);
– Airija	–	386 576 000 (0,623 proc.);
– Liuksemburgas	–	77 316 000 (0,124 proc.).

²⁵⁰ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 08 08.

²⁵¹ Protocol on the Statute of the European Investment Bank. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre321.html> – žiūrėta 2003 06 17.

Stojimo į ES 2003 m. sutarties projekte pridodamas 1 protokolai, kuriame numatomos Europos investicijų banko statuto pataisos.²⁵²

Šio Statuto 4(1) straipsnyje nurodoma, kad Banko kapitalą sudaro 163 727 670 000 eurų. 36 lentelėje pateikiamas jo paskirstymas pagal valstybes nares po 2004 m. numatomo ES plėtros etapo.

36 lentelė. Europos investicijų banko kapitalas pagal atskiras valstybes nares

Valstybė narė	Kapitalas eurais	Valstybė narė	Kapitalas eurais
Vokietija	26 649 532 500	Portugalija	1 291 287 000
Jungtinė Karalystė	26 649 532 500	Čekija	1 212 590 000
Italija	26 649 532 500	Vengrija	1 121 583 000
Prancūzija	26 649 532 500	Airija	935 070 000
Ispanija	15 989 719 500	Slovakija	408 489 500
Belgija	7 387 065 000	Slovėnija	379 429 000
Nyderlandai	7 387 065 000	Lietuva	250 852 000
Švedija	4 900 585 500	Liuksemburgas	187 015 500
Danija	3 740 283 000	Kipras	180 747 000
Austrija	3 666 973 500	Latvija	156 192 500
Lenkija	3 635 030 500	Estija	115 172 000
Suomija	2 106 816 000	Malta	73 849 000
Graikija	2 003 725 500	Iš viso	163 727 670 000

Naujai įstojusios valstybės Investicijų banko įstatinį kapitalą sumoka lygiomis dalimis nuo įstojimo dienos šiais terminais: pirma – iki 2004 m. rugsėjo 30 d.; antra – iki 2005 m. rugsėjo 30 d.; trečia – iki 2006 m. rugsėjo 30 d.; ketvirta – iki 2007 m. rugsėjo 30 d.; penkta – iki 2008 m. rugsėjo 30 d.; šešta – iki 2009 m. kovo 31 d.

²⁵² The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. Annex 2. Protocol No 1 on Amendments to the Statute of the European Investment Bank. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of_ziurėta 2003 07 18.

37 lentelė. Kasmetinė naujų valstybių narių įmokų suma eurais

Valstybė narė	Suma	Valstybė narė	Suma
Lenkija	181 751 525	Lietuva	12 542 600
Čekija	60 629 500	Kipras	9 037 350
Vengrija	56 079 150	Latvija	7 809 625
Slovakija	20 424 475	Estija	5 758 600
Slovėnija	18 971 450	Malta	3 692 450

Banko statute numatyta, kad bendroji jo suteiktų paskolų ir garantijų vertė vienu metu negali viršyti 25 proc. įstatinio kapitalo.

Europos investicijų banko paskolas gali gauti privatūs, municipaliniai, valstybės subjektai investiciniams projektams ir infrastruktūrai plėtoti, energetikai, pramonei, žemės ūkiui, aplinkosaugai, paslaugoms ir kitokios veiklos sritims gerinti. Teikiant finansavimą daugiausia dėmesio skiriama smulkių ir vidutinių įmonių projektams bei ekonomiškai mažiau išsivysčiusių regionų plėtrai remti. Paskolos suteikiamos už palūkanas, kurios padengia paties banko gaunamų paskolų išlaidas ir papildomas 0,15 proc. priedas.

Europos investicijų bankas paskolomis arba garantijomis gali finansuoti tik iki 50 proc. projekto vertės, o kitą dalį finansuoja investicinių projektų vykdytojai. Apie 90 proc. paskolų ir garantijų suteikiama ES valstybėse narėse vykdomiems investiciniams projektams finansuoti ir tik 10 proc. – užsienio valstybėse. Iš užsienio valstybių daugiausia paskolų ir garantijų suteikiama Vidurio ir Rytų Europos bei Viduržemio jūros valstybių projektams finansuoti. Pirmenybė teikiant Europos investicijų banko paskolas ir garantijas teikiama tiems projektams, kuriuose:

- siekiama tolesnės ekonominės plėtros ir sanglaudos. Apie du trečdaliai banko paskolų atitenka silpniausiai išsivysčiusiems ES regionams, kuriuose pirmiausia siekiama plėtoti infrastruktūrą ir komunikacijas, energetiką ir gamybos sektorių;

- siekiama modernizacijos ir konkurencingumo ES rinkoje pritaikant naujausias technologijas;

- sprendžiamos aktualios kelių valstybių narių ekonominės problemos, susijusios su transporto ir komunikacijų plėtra, aplinkosaugos problemų sprendimu.²⁵³

²⁵³ Protocol on the Statute of the European Investment Bank. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre321.html> – žiūrėta 2003 06 17.

Valdymas. Europos investicijų banko sprendimų priėmimo institucijos yra: valdytojų taryba, direktorių taryba ir vadybos komitetas.

Europos investicijų bankas susideda iš septynių direktoratų: bendro administravimo, I Bendrijos operacijų, II Bendrijos operacijų, operacijoms užsienio valstybėse, finansų ir išdo, mokslo, teisės. Be šių išvardytų direktoratų, dar yra techninių patarėjų tarnyba.

Remiantis Europos investicijų banko statuto 9 straipsniu Bankui vadovauja valdytojų taryba (angl. *Board of Governors*), kurioje yra po vieną ES kiekvienos valstybės narės atstovą (finansų arba ekonomikos ministrą).²⁵⁴ Valdytojų taryba posėdžiauja dažniausiai kartą per metus, o sprendimai priimami balsų dauguma, kuri turi atstovauti ne mažiau kaip 50 proc. banko įstatinio kapitalo. Dažniausiai Valdytojų taryba renkasi posėdžiui tą pačią dieną kaip ir ECOFIN tarybos nariai.

Valdytojų taryba penkeriems metams skiria 25 asmenų Direktorių tarybą (angl. *Board of Directors*), kurioje yra banko pirmininkas, septyni jo pavaduotojai ir ES valstybių narių atstovai: po 3 iš D. Britanijos, Italijos, Prancūzijos, Vokietijos; 2 – Ispanijos ir po 1 iš visų kitų valstybių. Vieną atstovą į direktorių tarybą skiria Europos Komisija. Direktorių taryba posėdžiauja kas 4–6 savaites. Be 25 direktorių, dar skiriama 13 pavaduotojų, 12 iš jų skiria valstybės narės ir 1 – Komisija. Po du pavaduotojus skiria Vokietija, Jungtinė Karalystė, Italija, Prancūzija; vieną – Ispanija ir Portugalija; vieną – Belgija, Olandija, Liuksemburgas; vieną – Airija, Danija, Graikija; vieną – Austrija, Suomija, Švedija.²⁵⁵

Direktorių taryba vadovauja banko veiklai vadovaudamasi ES sutarties ir banko statuto nuostatomis bei Valdytojų tarybos patvirtintais nurodymais.

Pagal 2003 m. stojimo į ES sutarties projekte pateikiamo Europos Investicijų banko statuto 11(2) straipsnį Direktorių taryboje bus 26 direktoriai ir 16 alternatyvių direktorių. Direktorius skirs Valdytojų taryba penkeriems metams po vieną iš kiekvienos valstybės narės ir iš Komisijos.²⁵⁶

Alternatyvius direktorius irgi skiria Valdytojų taryba penkerių metų kadencijai taip paskirstant valstybėms šiuos postus:

²⁵⁴ Protocol on the Statute of the European Investment Bank. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre321.html> – žiūrėta 2003 06 17.

²⁵⁵ Ibid.

²⁵⁶ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. Annex 2. Protocol No 1 on Ammendments to the Statute of the European Investment Bank. –

- po du iš Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Italijos, Prancūzijos;
- vienas bendru sutarimu iš Ispanijos ir Portugalijos;
- vienas bendru sutarimu iš Belgijos, Nyderlandų ir Liuksemburgo;
- vienas bendru sutarimu iš Danijos, Graikijos ir Airijos;
- vienas bendru sutarimu iš Austrijos, Suomijos ir Švedijos;
- trys bendru sutarimu iš Čekijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Maltos, Slovėnijos, Slovakijos ir Vengrijos.
- vienas iš Europos Komisijos.

Be to, numatoma, kad Direktorių taryba kooptuos šešis ekspertus be balso teisės, tris tikruosius ir tris alternatyvius ekspertus.

Pagal Stojimo sutarties projekto numatytas Investicijų banko statuto pataisas Direktorių tarybos sprendimai bus galiojantys, jeigu balsuojant dalyvaus mažiausiai trečdalis direktorių, kurie atstovauja ne mažiau kaip 50 proc. įstatinio kapitalo.²⁵⁷

Vadybos komitetas (angl. *Management Committee*) kontroliuoja visas einamąsias banko operacijas, rengia rekomendacijas direktorių tarybai ir yra atsakingas už direktorių tarybos priimtų sprendimų vykdymą. Vadybos komitetą sudaro Banko pirmininkas bei aštuoni jo pavaduotojai. Jie posėdžiauja kartą per savaitę. Vadybos komiteto narius skiria Valdytojų taryba Direktorių tarybos teikimu.²⁵⁸

Europos investicijų bankui priklauso ir Investicinių paslaugų komitetas (angl. *Investment Facility Committee*), kurio veiklą reglamentuoja šio Komiteto veiklos taisyklės.²⁵⁹ Šių taisyklių 1 straipsnyje numatyta, kad kiekviena valstybė narė ir Europos Komisija siunčia į Komitetą po vieną atstovą ir jo pakaitinį. Pakaitiniai gali dalyvauti visuose Komiteto posėdžiuose, bet balsavimo teisę įgyja tik tada, kai nedalyvauja pagrindinis Komiteto narys. Pagal 4 Taisyklių straipsnį Komiteto pritarimas reikalingas:

- numatant investicinių operacijų gaires bei jas aptariant;
- vertinant investicijų strategijas ir verslo planus;
- tvirtinant metines banko ataskaitas ir finansinius pranešimus;

²⁵⁷ The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in Athens on 16 April, 2003. Annex 2. Protocol No 1 on Ammendments to the Statute of the European Investment Bank. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of_žiūrėta 2003 07 18.

²⁵⁸ Protocol on the Statute of the European Investment Bank. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre321.html> – žiūrėta 2003 06 17.

²⁵⁹ Rules of Procedure of the Committee set up under the auspices of the European Investment Bank (Investment Facility Committee) // O J L 325, 8.12.2001. P. 28.

– vertinant bet koki bendrosios politikos dokumentą, įskaitant vertinimo ataskaitas.

Komiteto vidaus tvarkos taisyklių 3 straipsnyje numatyta, kad visi sprendimai priimami kvalifikuota balsų dauguma, jeigu sprendimui pritaria mažiausiai 8 valstybės narės.

Europos investicijų bankas 2000 m. buvo suteikęs paskolą (29 milijardų eurų), ir tai buvo didžiausia pasaulyje tos rūšies finansų institucija.²⁶⁰

13. EUROPOS OMBUDSMENAS

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos ombudsmenas (angl. *European Ombudsman*) buvo įsteigtas vadovaujantis Europos Sąjungos (Mastrichto) sutartimi. Europos bendrijos sutarties 195 straipsnis įpareigoja Europos Parlamentą suformuoti instituciją, kuri nagrinėtų juri-dinių ir fizinių asmenų skundus dėl Bendrijos institucijų, išskyrus Teisingumo Teismą ir Pirmos instancijos teismą, nekompetentingumo. Taigi Europos ombudsmenas yra tarsi tiesioginis Bendrijos piliečių ir Bendrijos institucijų tarpininkas, sprendžiantis tarp jų kilusias konfliktines situacijas.²⁶¹

Europos Parlamento sprendimu 1994 m. kovo mėn. buvo patvirtintas Europos ombudsmeno statutas, o pati Europos ombudsmeno pareigybė buvo įsteigta 1995 m., pavedant pareigas atlikti J. Sodermanui, kuris 1999 m. buvo paskirtas eiti tas pačias pareigas dar vienai kadencijai. Pagal Europos ombudsmeno statuto 1 straipsnio 3 dalį ombudsmenas negali nagrinėti bylų anksčiau nei teismo institucijos ir tų bylų, kurias priklauso nagrinėti teismams.²⁶²

Europos ombudsmenas įpareigotas parengti atitinkamas rekomendacijas Bendrijos institucijoms bei informuoti Europos Parlamentą, kad pastarasis galėtų panaudoti politines priemones sprendžiant blogo administravimo Europos Sąjungoje problemas.

²⁶⁰ *McNamara K. R.* Managing the Euro: the European Central Bank // Peterson J. and Shackleton M. (eds.). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 166.

²⁶¹ Consolidated Version Of The Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 33. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU-consol.html> – žiūrėta 2003 0808.

²⁶² The European Ombudsman Statute // Decision of the European Parliament on the regulations and general conditions governing the performance of the Ombudsman's duties // OJ L 113, 4.5.1994. P. 15.

Europos ombudsmeno būstinė įsikūrusi ten pat, kur ir Europos Parlamento – Strasbūre.

Valdymas. Pagal 6 Statuto straipsnį Europos ombudsmeną skiria Europos Parlamentas po kiekvienų naujų rinkimų penkerių metų kadencijai. Jo kadencija gali būti pratęsta kitam penkerių metų laikotarpiui.²⁶³

Ombudsmenas netenka savo pareigų, kai baigiasi kadencijos laikas, kai pats savo noru atsistatydina arba gali būti priverstinai atstatydas. Ombudsmeną atstatydingi turi teisę tik Europos Teisingumo Teismas, kai to paprašo Europos Parlamentas. Ombudsmenui atsistatydinus arba po priverstinio atstatydinimo per tris mėnesius turi būti paskirtas kitas asmuo eiti šias pareigas. Ombudsmenui neleidžiama užsiimti jokia kita veikla, nepaisant to, ar ji apmokama, ar visuomeninė.

Statuto 11 straipsnyje numatyta, kad Europos ombudsmenui padeda sekretoriatas, kurio administratorių skiria Europos Parlamentas.

Fiziniai ir juridiniai asmenys savo skundus Europos ombudsmenui gali pateikti ne vėliau kaip praėjus dvejiems metams nuo skunde minimo ydingo ES institucijos veiklos atvejo. Skundai nėra priimami nagrinėti tuo atveju, jeigu jų pagrindu buvo iškeltos bei vyko teismo bylos.

Europos ombudsmenui skundų nagrinėjimo procese privalo padėti, jei to reikia, visos ES institucijos.

Jeigu Europos ombudsmenas nustato ydingo administravimo atvejį, apie tai informuojama už šią veiklą atsakinga ES institucija ir jai pasiūlomos atitinkamos rekomendacijos padėčiai pagerinti. Institucija savo ruožtu per tris mėnesius privalo pateikti savo atsakymą Europos ombudsmenui apie atliekamus ir numatomus atlikti veiksmus. Tada ombudsmenas pateikia informaciją Europos Parlamentui ir nagrinėjamai ES institucijai bei atsako asmeniui, kuris pateikė skundą.

²⁶³ The European Ombudsman Statute // Decision of the European Parliament on the regulations and general conditions governing the performance of the Ombudsman's duties // OJ L 113, 4.5.1994. P. 15.

14. EUROPOLAS

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europolas yra Europos Sąjungos organizacija, siekianti užkirsti kelią organizuotam tarptautiniam nusikalstamumui. Pagrindinis Europolo uždavinys yra padėti ES valstybių narių nusikalstamumą tiriančioms ir kontroliuojančioms institucijoms kovoti su tarptautinėmis organizuoto nusikalstamumo struktūromis.

Europolą įsteigti buvo numatyta Europos Sąjungos (Mastrichto) sutartimi. Europolas pradėjo savo veiklą 1994 metų sausio mėnesį kaip Europolo narkotikų kontrolės padalinys. Vėliau buvo įsteigti kiti jo skyriai.

Europolas savo veikloje vadovaujasi Europos Sąjungos sutarties įpareigojimu dėl Europos policijos tarnybos ir Tarybos patvirtinta Europolo konvencija.²⁶⁴ Joje išvardytos ne tik šios ES institucijos funkcijos, bet numatyta struktūra bei valdymas. Visos valstybės narės ratifikavo Europolo konvenciją ir ji įsigaliojo 1998 metų spalio 1 dieną. Savo veiklą Europolas pradėjo 1999 metų rugsėjo 1 dieną.

Europolas įpareigotas padėti valstybėms narėms įgyvendinti teisę organizuotų nusikaltėlių grupių, darančių toliau išvardytus nusikaltimus, atžvilgiu:

- narkotikų kontrabandą ir platinimą;
- nelegalią imigraciją;
- automobilių vagystes ir kontrabandą;
- nelegalų žmonių gabenimą ir vaikų pornografiją;
- pinigų bei kitokių mokėjimo priemonių nelegalų padirbinėjimą;
- nelegalų branduolinių ir radioaktyvių medžiagų gabenimą;
- terorizmą.²⁶⁵

Europolas veikia ten, kur nustatoma organizuotų nusikaltėlių grupių iš dviejų arba daugiau valstybių veikla. Valstybėms narėms Europolas padeda:

- vadovaudamasis nacionaline teise keistis informacija apie organizuotą nusikalstamumą Europolo ryšių karininkų padalinio (ELO–Europol Liaison Officers) nustatyta tvarka;
- atlieka operatyvinę nusikalstamumo analizę ir ja keičiasi su valstybių narių kompetentingomis institucijomis;
- remdamasis valstybių narių informacija ir Europolo duomenimis rengia strateginę analizę, ja keičiasi su kompetentingomis valstybių narių institucijomis;

²⁶⁴ Europolo Konvencija. – <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=legalconv> – žiūrėta 2003 06 17.

²⁶⁵ Ibid.

– atlikti nusikaltimų ekspertizę ir teikia techninę paramą tiriant organizuotus nusikaltimus;

– tobulina ir derina nusikaltimų tyrimo technologijas.²⁶⁶

Europole įsteigta ir nuolat tobulinama kompiuterinė nusikalstamumo duomenų rinkimo ir analizės sistema, kuri prieinama suinteresuotoms valstybių narių vyriausybėms institucijoms. Europolo konvencija nustato griežtas prie šių duomenų priėmimo taisykles, kuriomis siekiama nepažeisti žmogaus teisių.

Kompiuterizuota duomenų sistema susideda iš trijų pagrindinių komponentų: informacinės sistemos, analizės sistemos, indeksavimo sistemos.

Valdymas. Europolo konvencijos 26(1) straipsnyje nustatyta, kad Europolas yra juridinis asmuo ir gali veikti valstybėse narėse vadovaudamasis jų nacionaline teise. To paties straipsnio trečioje dalyje numatyta, kad Europolo būstinė yra Nyderlanduose ir jis turi teisę sudaryti konfidencialias sutartis su trečiosiomis valstybėmis ir asmenimis bei veikti remdamasis Konvencijos nuostatomis, kurios buvo vienbalsiai patvirtintos Tarybos sprendimu, vadovaujantis ES sutarties VI skyriaus nuostatomis.²⁶⁷

Europolo konvencijos 27 straipsnyje išvardytos šios vadybinės ES institucijos struktūros:

- Valdančioji taryba (angl. *Management Board*);
- Direktorius;
- Finansų kontrolierius;
- Finansų komitetas.

Valdančiąją tarybą sudaro po vieną kiekvienos valstybės narės tikrąją atstovą ir po vieną ją galintį pakeisti atstovą. Kiekviena valstybė narė turi tik vieno balso teisę. Negalint dalyvauti posėdyje tikrajam atstovui, už jį balsuoja pakaitinis. Posėdžiuose kviečiamas dalyvauti ir Komisijos atstovas, bet jis neturi balsavimo teisės.²⁶⁸

Valdančiosios tarybos posėdžiuose gali būti kviečiami dalyvauti patarėjai ir ekspertai, jeigu to pageidauja Tarybos nariai arba jų pakaitiniai. Tarybos posėdžiai kviečiami ne rečiau nei du kartus per metus.

Valdančiajai tarybai pirmininkauja tos valstybės narės atstovas, kuri tuo metu pirmininkauja Europos Sąjungai. Konvencijos 28(10) straipsnyje numatyta, kad Valdančioji taryba kasmet vienbalsiai privalo patvirtinti:

²⁶⁶ Europolo Konvencija. – <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=legalconv> – žiūrėta 2003 06 17.

²⁶⁷ Ibid.

²⁶⁸ Ibid.

- metinę Europolo veiklos ataskaitą;
- Pranešimą apie Europolo numatomus veiksmus atsižvelgiant į valstybių narių poreikius bei šių ateities veiksmų nulemtus biudžeto ir personalo pakeitimus.

Abu šie dokumentai pateikiami Europos Sąjungos Tarybai, kaip tai yra numatyta Bendrijos sutarties VI dalyje.

Valdančioji taryba numato Europolo direktorių ir jo pavaduotojus bei nustato direktoriaus pareigas, patvirtina penkiems metams finansinį planą, skiria finansų kontrolierių bei nustato jo pareigas, siūlo Konvencijos pataisas bei sprendžia kitus klausimus.

Europolui vadovauja direktoratas, sudarytas iš direktoriaus ir 4 jo pavaduotojų. Direktoratas buvo paskirtas vidaus reikalų ir teisingumo Ministrų Tarybos 1999 metų balandžio mėnesio 29 dienos sprendimu. Direktorius ir jo pavaduotojai skiriami ketverių metų kadencijai su teise būti paskirtais šioms pareigoms dar vienai ketverių metų kadencijai (Konvencijos 29(1) str.).

Europolui 2002 metams buvo skirta 51,66 milijono eurų biudžetas. Visos valstybės narės šiam biudžetui skiria lėšų, kurios proporcingos kiekvienos šalies bendrajam vidaus produktui (BVP).²⁶⁹

Europolo audito komitetas, sudarytas iš trijų narių, skiriamų ES audito rūmų, tikrina biudžeto lėšų naudojimą.

Europolas, aiškindamasis nusikalstamas grupuotes, bendradarbiauja su trečiųjų šalių bei tarptautinėmis organizacijomis:

- Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centru;
- Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centru;
- Europos antikorupcijos tarnyba;
- Europos centriniu banku;
- Interpolu;
- Pasaulio muitinių sąjunga;
- Federaliniu tyrimų biuru (JAV);
- Jungtinių Tautų nusikalstamų ir narkomanijos prevencijos tarnyba

bei kitomis organizacijomis.²⁷⁰

Remiantis Amsterdamo sutarties 30 straipsniu ir Tamperės 1999 metų Europos Tarybos pasitarimo išvadomis buvo priimtos šios priemonės Europolo veiklai gerinti:

²⁶⁹ <http://www.europol.net/> – žiūrėta 2003 04 26.

²⁷⁰ Europolo Konvencija. – <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=legalconv> – žiūrėta 2003 06 17.

– parengtos 2000 metų rugsėjo 29 dienos Ministrų Tarybos rekomendacijos dėl kiekvienos valstybės narės dalyvavimo kartu su Europolu tiriant nusikaltimus bei koordinuojant kitus darbus;

– 2000 metų lapkričio 30 dienos Ministrų Tarybos sprendimu buvo padaryta Europolo konvencijos pataisa ir suteikta daugiau galių Interpolui tirti nusikaltimus, susijusius su pinigų plovimo operacijomis, nepaisant to, kur nusikaltimas padarytas. Šią pataisą privalo ratifikuoti visos ES valstybės narės. Šiuo metu vyksta ratifikavimo procesas.

Prasidėjo paruošiamieji darbai dėl Europos policijos akademijos įkūrimo, kurioje būtų rengiami aukštos kvalifikacijos specialistai.

2001 metais buvo inicijuotos 2429 bylos, 51,4 proc. iš jų buvo susijusios su narkotikų kontrabanda ir platinimu, 17,4 proc. – su nelegalia imigracija, 8,6 proc. – su vogtų automobilių gabenimu.

Visose Europolo tarnybose dirba 242 aukštos kvalifikacijos specialistai, 44 iš jų yra ryšių karininkai (*“Liaison Officer”*) iš įvairių žinybų (policijos, muitinės, imigracijos tarnybos, žandarmerijos ir kt.). Informacija teikiama ištiesią parą. Numatoma, kad 2003 metais Europole dirbs maždaug 350 darbuotojų.²⁷¹

15. ES INSTITUCIJŲ PERSONALO TAISYKLĖS IR PERSONALO ATRANKOS ĮSTAIGA

Visiems Europos Parlamento generalinio sekretoriato, kaip ir visų kitų ES institucijų, darbuotojams galioja bendros „Personalo taisyklės“ (angl. *Staff regulations*). Visas pavadinimas – „Reglamentai ir taisyklės, taikomos Europos Bendrijų pareigūnams ir kitiems tarnautojams“. Į ES institucijas darbuotojų negalima priimti kitaip, nei tai numato Personalo taisyklės, kuriose išsamiai aprašytos priėmimo į darbą ir atleidimo iš jo sąlygos, atlyginimų dydžiai, karjeros pakopos, išėjimo į pensiją ir kitos sąlygos.

Jeigu reikia priimti į darbą tokioms pareigoms, kurios nėra numatytos Personalo taisyklėse, sudaroma laikino darbo sutartis. Tai dažniausiai atsitinka tada, kai reikia priimti laikinai dirbti ekspertais specialistus iš valstybių narių, asocijuotų valstybių bei išimtiniais atvejais iš trečiųjų šalių.

²⁷¹ *Kalonaitis R.* (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 70.

Personalo taisyklės rengia tarpinstitucinis komitetas, o jas tvirtina ES Ministrų Taryba. Šiuo metu veikiančios Personalo taisyklės galioja nuo 1968 metų.²⁷²

Per tą laiką jos buvo taisytos ir papildytos naujomis nuostatomis 92 kartus. Paskutinį kartą jos buvo pataisytos 2002 m. gruodžio 20 dieną.²⁷³

Šiuo metu rengiamos naujos Personalo taisyklės, kurios turės įsigalioti ne vėliau nei 2004 metų pradžioje.

Iki šio laiko atskiros ES institucijos organizuodavo atskirus tarnautojų priėmimo į darbą konkursus.

2002 m. liepos 25 d. Europos Parlamento, Tarybos, Komisijos, Teisingumo Teismo, Audito rūmų, Ekonomikos ir socialinio komiteto, Regionų komiteto, Europos ombudsmeno bendru nutarimu 2002/620/EC buvo įsteigta visoms ES institucijoms viena Personalo atrankos įstaiga (angl. *The European Communities Personnel Selection Office – EPSO*).²⁷⁴

ES Personalo atrankos įstaigos funkcijos, organizacinė struktūra bei veiklos organizavimas buvo patvirtinti Europos Parlamento, Tarybos, Komisijos, Teisingumo Teismo, Audito rūmų, Ekonomikos ir socialinio komiteto, Regionų komiteto Europos ombudsmeno bendru 2002 m. liepos 25 d. nutarimu 2002/621/EC.²⁷⁵ Šio nutarimo 1 straipsnyje nurodytos šios Personalo atrankos įstaigos funkcijos:

- organizuoti atvirus atrankos konkursus pagal atskirų ES institucijų pageidavimus siekiant sudaryti tarnautojų rezervo sąrašą. Konkursai privalo būti organizuoti pagal Personalo taisykles;
- bendradarbiauti su ES institucijomis siekiant tinkamai įvertinti ateityje numatomą ES tarnautojų poreikį;
- tobulinti konkursų atrankos metodus taikant geriausią konkursų organizavimo patirtį bei ją derinant su geru konkursantų dalykinio žinojimo įvertinimu;

²⁷² The Staff Regulations of officials and the conditions of employment of other servants of the European Union // OJ L 56, 4.3.1968. P. 1.

²⁷³ Official Journal L 347, 20.12.2002. P. 1.

²⁷⁴ Decision of the European Parliament, the Council, the Commission, the Court of Justice, the Court of Auditors, the Economic and Social Committee, the Committee of Regions and the European Ombudsman of 25 July 2002 establishing a European Communities Personnel Selection Office (2002/620/EC) // OJ L 197, 26.7.2002. P. 53.

²⁷⁵ Decision of the European Parliament, the Council, the Commission, the Court of Justice, the Court of Auditors, the Economic and Social Committee, the Committee of Regions and the European Ombudsman of 25 July 2002 on the organization and operation of the European Communities Personnel Selection Office (2002/621/EC) // OJ L 197, 26.7.2002. P. 56.

– administruoti ir tikrinti tarpinstitucinio konkurso metu sudaryto rezervo naudojimą;

– pateikti ES institucijoms metinius pranešimus apie Personalo atrankos įstaigos veiklą.

ES personalo atrankos įstaiga įpareigota sudaryti su visomis ES institucijomis, tarnybomis, agentūromis sutartis dėl personalo atrankos konkursų, kuriose turi būti numatyti ir abipusiai finansiniai išpareigojimai, organizavimo.

Pagal pageidavimą ES Personalo atrankos įstaiga kitoms ES institucijoms, įstaigoms, agentūroms gali teikti metodinę paramą jų vidaus atrankos konkursams organizuoti.

ES Personalo atrankos įstaigos pagrindinė vadybinė institucija yra Valdančioji taryba (angl. *Management Board*), kuri sudaroma į ją siunčiant po vieną kiekvienos ES institucijos atstovą, tris atstovus stebėtojų teisėmis skiria bendru sutarimu ES institucijų Personalo komitetai.

Valdančioji taryba paprasta balsų dauguma iš savo narių tarpo dvejiems metams išsirenka pirmininką ir patvirtina Vidaus veiklos taisyklės po to, kai su jomis supažindinamos ES institucijos.

Valdančioji taryba renkasi į posėdžius pagal pirmininko nurodymą arba kai to pageidauja nors vienas šios tarybos narys. Kiekvienai ES institucijai atstovaujantis Tarybos narys turi po vieną balsą, kai sprendimui priimti reikia paprastos balsų daugumos. Tais atvejais, kai sprendimai priimami kvalifikuota balsų dauguma, balsai tarp ES institucijų paskirstomi taip: Komisijai – 18; Europos Parlamentui ir Tarybai – po 7; Teisingumo Teismui – 2; Audito rūmams, Ekonomikos ir socialiniam komitetui, Regionų komitetui – po 2; Europos ombudsmenui – 1. Kvalifikuotai daugumai reikia 24 balsų.²⁷⁶

Už ES Personalo atrankos įstaigos kasdienę veiklą atsako jos vadovas (angl. *Head of Office*), kurį skiria Komisija penkeriems metams su teise eiti šias pareigas ne daugiau kaip dar vieną kadenciją, Valdančiajai tarybai pritarus vadovo kandidatūrai paprasta balsų dauguma.

²⁷⁶ Decision of the European Parliament, the Council, the Commission, the Court of Justice, the Court of Auditors, the Economic and Social Committee, the Committee of Regions and the European Ombudsman of 25 July 2002 on the organization and operation of the European Communities Personnel Selection Office (2002/621/EC) // OJ L 197, 26.7.2002. P. 56.

16. AGENTŪROS – ANTRINĖS TEISĖS AKTAIS ĮSTEIGTOS INSTITUCIJOS

ES antrinės teisės aktais įsteigtų agentūrų pagrindinis tikslas yra vykdyti technines, mokslines ir specialiąsias valdymo užduotis įgyvendinant konkrečios agentūros steigimo dokumente nurodytas užduotis.

Pirmosios Bendrijos agentūros buvo įsteigtos septintajame dešimtmetyje (Europos profesinio mokymo plėtros centras ir Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas). Devintajame dešimtmetyje ir baigiant įgyvendinti bendros rinkos principus buvo įsteigta nemažai agentūrų ir suformuota šiuo metu veikianti ES agentūrų sistema. Dauguma agentūrų buvo įsteigta 1994 ir 1995 metais po Europos Sąjungos Tarybos (vadovų) susitikimo Briuselyje 1993 m. spalio 29 d., kuriame buvo apsispręsta septynioms agentūroms paskirti nuolatines buveines.

Kiekvienos atskirai paimtos agentūros tikslai yra skirtingi, bet iš esmės jos visos atspindi ir bendrus tikslus:

- padeda įgyvendinti Bendrijoje didesnę veiklos decentralizaciją;
- jiems priskirtoje veiklos srityje pasiekama didesnė specializacija;
- aiškiai apibrėžtose veiklos srityse sutelkia daugiau mokslinės analizės arba techninio “know-how”;
- kai kurios agentūros integruoja skirtingų interesų grupių siekius ir prisideda prie socialinio dialogo plėtros Europoje ir tarptautiniu mastu.²⁷⁷

Nors įvairios agentūros turi skirtingus tikslus, jos visos yra panašaus dydžio, turi panašią vidinę struktūrą, panašiai organizuoja veiklą. Visų agentūrų pagrindinė vadybinė struktūra yra Administracinė arba Valdančioji tarybos (angl. *Administrative/Management Board*), kurios nustato veiklos gaires, patvirtina darbų programas atsižvelgdamos į konkrečios agentūros paskirtį ir finansines galimybes.

Visoms agentūroms tiesiogiai vadovauja vykduojantieji direktoriai arba direktoriai, kuriuos skiria Administracinė arba Valdančioji taryba, arba atskirais atvejais Ministrų Taryba. Vykduojantieji direktoriai ir direktoriai įgyvendina patvirtintas agentūrų darbo programas.

Valdžios galios agentūros Tarybai ir direktoriui padalijamos Agentūros steigimo reglamente arba Agentūros Vidaus veiklos taisyklėse.

²⁷⁷ The Agencies of the European Community. – http://europa.eu.int/agencies/history_en.htm – žiūrėta 2003 07 14.

Administracinės arba Valdančiosios tarybų funkcijos nurodomos reglamente arba kitame Bendrijos antrinės teisės akte, kurio pagrindu įsteigiama agentūra. Agentūros Taryboje visada būna valstybių narių vyriausybių deleguoti atstovai ir Europos Komisijos atstovai, o kai kuriose agentūrų tarybose ir Europos Parlamento paskirti atstovai.

Europos Sąjungos įstaigų vertimų centro taryboje privalo būti atstovai institucijų, kurios naudosis šio Centro paslaugomis. Šioje Taryboje numatyta ir kitų ES agentūrų atstovų narystė.

Mažiausia agentūros taryba turi 16 narių, o didžiausia – net 48 (keturių šalių atstovai).

Visos agentūros turi po vieną arba kelis techninių arba mokslinių ekspertų komitetus, kurie teikia siaurai specializuotas konsultacijas Tarybai arba vykdančiajam direktoriui.

Daugeliu atvejų Agentūros vidaus audito kontrolės funkcijas atlieka Komisijos Finansų kontrolės aparatas, bet jeigu tai numatyta Agentūros Vidaus veiklos taisyklėse, vidaus auditoriaus funkcijas gali atlikti specialiai tam įsteigta Agentūros vidaus struktūra. Bet kokiu atveju Agentūros išorinį auditą atlieka Audito rūmai.²⁷⁸

ES kai kurių agentūrų veikloje gali dalyvauti ir atstovai valstybių, kurios nepriklauso ES. Ne valstybių narių atstovai neturi balsavimo teisės ir negali dalyvauti priimant sprendimus.

Nors absoliuti dauguma agentūrų finansuojamos iš ES biudžeto, tačiau keletas jų yra tik iš dalies finansuojamos iš ES biudžeto arba visiškai finansiškai nepriklausomos (Europos medicinos produktų vertinimo agentūra, Bendrijos augalų įvairovės įstaiga, Vidaus rinkos derinimo įstaiga, Europos Sąjungos įstaigų vertimų centras).

Europos Sąjungos agentūrų lietuviškų ir anglišku pavadinimų sąrašas pateikiamas 38 lentelėje.

²⁷⁸ The Agencies of the European Community. – http://europa.eu.int/agencies/history_en.htm – žiūrėta 2003 07 14.

38 lentelė. ES agentūrų sąrašas

Agentūra	Agency
Europos maisto saugos vadovybė	European Food Safety Authority – EFSA
Vidaus rinkos derinimo įstaiga	Office for Harmonisation in the Internal Market – OHIM
Europos medicinos produktų vertinimo agentūra	European Agency for the Evaluation of Medicinal Products – EMEA
Europos augalų įvairovės įstaiga	Community Plant Variety Office – CPVO
Europos jūrų laivininkystės saugos agentūra	European Maritime Safety Agency – EMSA
Europos aviacijos saugos agentūra	European Aviation Safety Agency – EASA
Europos aplinkos agentūra	European Environment Agency – EEA
Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction – EMCDDA
Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras	European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC
Europos profesinio mokymo plėtros centras	European Centre for the Development of Vocational Training – Cedefop
Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas	European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions – EUROFOUND
Europos saugaus ir sveiko darbo agentūra	European Agency for Safety and Health at Work – EU-OSHA
Europos vertimų centras	Translation Centre for the Bodies of the European Union – CdT
Europos rekonstrukcijos agentūra	European Agency for Reconstruction – EAR
Europos mokymo fondas	European Training Foundation – ETF

Agentūros yra autonomiškos Bendrijos struktūros, kurias pagal veiklos pobūdį galima suskirstyti į keturias grupes:

- šešios agentūros, skatinančios vidaus rinkos funkcionavimą (Vidaus rinkos derinimo įstaiga, Bendrijos augalų įvairovės įstaiga, Europos medicinos produktų vertinimo agentūra, Europos maisto saugos vadovybė, Europos laivininkystės saugos agentūra, Europos aviacijos saugumo agentūra);

- Trys stebėjimo centrai turi panašius tikslus, bet jie nukreipti į informacijos rinkimą ir platinimą (Europos aplinkos agentūra, Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras, Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras);

- Agentūros, skatinančios socialinį dialogą Europos mastu (Europos profesinio mokymo centras, Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas, Europos saugaus ir sveiko darbo agentūra);

- Agentūros, kurios vykdo atitinkamas ES programas ir veikia tam tikrose srityse (Europos mokymo fondas, Europos Sąjungos įstaigų vertimų centras, Europos rekonstrukcijos agentūra).

Kai kurių agentūrų veikloje aktyviai dalyvauja ir ES nepriklausančios valstybės. Nors jos turi savo atstovus agentūrų valdymo struktūrose, tačiau dažniausiai neturi balso teisės. Lietuva šiuo metu jau dalyvauja Europos aplinkos agentūros veikloje, o nuo įstojimo į ES privalės deleguoti savo atstovus ir į kitų agentūrų valdymo struktūras. Šiuo metu ES priskaičiuojama 15 tokių agentūrų, kurių pavadinimai pateikiami 38 lentelėje.²⁷⁹

16.1. Europos maisto saugos valdyba

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos maisto saugos valdybą (angl. *European Food Safety Authority–EFSA*) buvo numatyta įsteigti ES Nicos valstybių narių vadovų susitikime.

2001 metų gruodžio mėnesį Komisija pateikė Europos Parlamentui ir Ministrų Tarybai svarstyti reglamento dėl maisto saugos ir dėl Europos maisto saugos valdybos įsteigimo projektą. Europos Parlamentas teikė pataisas šiam projektui ir antru skaitymu jį patvirtino. Ministrų Taryba sutiko su Parlamento pataisomis ir 2002 metų sausio 28 dieną buvo priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 178/2002 dėl maisto saugos ir Europos maisto saugos valdybos įsteigimo.²⁸⁰

²⁷⁹ The Agencies of the European Community. – http://europa.eu.int/agencies/history_en.htm – žiūrėta 2003 07 14.

²⁸⁰ Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and the Council of 28

23 Maisto reglamento straipsnyje numatytos šios Europos maisto saugos valdybos funkcijos:

- teikti mokslines rekomendacijas Bendrijos institucijoms ir valstybėms narėms visais maisto saugos klausimais, numatytais Bendrijos teisės aktuose;
- diegti ir koordinuoti naujausių rizikos vertinimo faktorių metodikas vadovaujantis Tarnybai pavedamomis funkcijomis;
- teikti Europos Komisijai mokslinę ir techninę paramą svarstant ir formuojant nuomonę dėl rizikos faktorių vertinimo;
- rinkti, analizuoti, tirti ir apibendrinti mokslinius ir techninius duomenis apie maisto saugą;
- imtis veiksmų nustatant ir vertinant naujai atsirandančius rizikos faktorius pagal Tarnybos veiklos sritį;
- įkurti organizacijų tinklą, kuris veiktų pagal Tarnybai priskiriamą misiją ir būtų atsakingas už patikėtą veiklą;
- teikti Europos Komisijai reikiamą mokslinę ir techninę informaciją padedant įveikti krizines situacijas, kilusias dėl maisto arba pašarų gyvuliams;
- teikti mokslinę ir techninę informaciją Komisijai siekiant geresnio valstybių narių bendradarbiavimo su valstybėmis kandidatėmis, tarptautinėmis organizacijomis ir trečiosiomis šalimis visais maisto saugos klausimais;
- garantuoti, kad visuomenė ir interesų grupės galėtų gauti greitą, patikimą, objektyvią ir išsamią informaciją visais maisto saugos klausimais.²⁸¹

Europos maisto saugos valdybos būstinė yra Briuselyje. Metinis biudžetas – 40 milijonų eurų. Dirba maždaug 250 žmonių.²⁸²

Valdymas. Europos maisto reglamento 24 straipsnyje nurodoma, kad Maisto saugos valdyba turi šias valdymo struktūras:

- Valdančiąją tarybą (angl. *Management Board*);
- Vykdančiąjį direktorių ir jo tarnybą (angl. *Executive Director and his staff*);
- Patariamąjį forumą (angl. *Advisory Forum*);

January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety // Official Journal of the European Communities L 31, 1.2.2002. P. 1.

²⁸¹ Ibid.

²⁸² European Food Safety Authority – EFSA. – <http://www.efsa.eu.int> – žiūrėta 2003 07 11.

– Mokslinį komitetą ir mokslines grupes (angl. *Scientific Committee and Panels*);

Valdančiojoje taryboje yra 15 narių, 14 iš jų skiria Ministrų Taryba po konsultacijų su Europos Parlamentu iš didesnio nei 14 Komisijos pateiktų kandidatų sąrašo. Į Valdančiąją tarybą vieną savo atstovą deleguoja Komisija. Pagal Europos maisto įstatymo 25 straipsnį keturi Valdančiosios tarybos nariai privalo turėti atstovavimo vartotojų organizacijoms patirtį.²⁸³

Valdančiosios tarybos nariai renkami ketverių metų kadencijai su teise būti perrinktais dar vienai kadencijai. Taryba iš savo narių išrenka pirmininką dvejimems metams, kuris gali būti perrinktas kitai dvejų metų kadencijai. Siekiant išlaikyti darbų tęstinumą pusė pirmos, t. y. dabartinės, kadencijos Tarybos narių eis pareigas 6 metus, kad periodiškai vienu metu būtų pakeičiama tik pusė jos narių.

Valdančiosios tarybos posėdžiuose kviečiamas dalyvauti ir Europos maisto saugos valdybos vykduojantis direktorius bei Mokslo komiteto pirmininkas, tačiau jie neturi balsavimo teisės.

Valdančioji taryba parengia ir patvirtina Maisto saugos valdybos vidaus veiklos taisykles; tvirtina daugiametes ir metinės veiklos programas, biudžeto projektą; tvirtina atliktų darbų ir finansinės veiklos ataskaitas.

Pagal Europos maisto įstatymo 26 straipsnį vykduojantįjį direktorių skiria Valdančioji taryba jį parinkdama iš Komisijos pasiūlyto kandidatų sąrašo, kuris sudaromas pagal atviro konkurso šioms pareigoms užimti, paskelbto Oficialiame žurnale, rezultatus. Prieš svarstant Valdančiojoje taryboje direktoriaus kandidatūrą jis privalo būti pristatytas Europos Parlamento nariams ir atsakyti į juos dominančius klausimus. Vykduojantis direktorius skiriamas penkeriems metams su teise eiti šias pareigas dar vieną penkerių metų kadenciją. Valdančioji taryba balsų dauguma gali nušalinti vykduojantįjį direktorių nuo pareigų, jeigu jis nevykdo patvirtintų veiksmų programos.

Vykduojantis direktorius tiesiogiai vadovauja kasdieninei institucijos veiklai, tvarko visus personalo reikalus, atstovauja Maisto saugos valdybai.

²⁸³ Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety // Official Journal of the European Communities L 31, 1.2.2002. P. 1.

Vykdantysis direktorius veiksmų programas bei atliktų darbų ataskaitas teikia tvirtinti Valdančiajai tarybai ir po patvirtinimo teikia Europos Parlamentui, Komisijai, Ministrų Tarybai bei valstybėms narėms.

Pagal Europos maisto įstatymo 27 straipsnį Patariamąjį forumą sudaro po vieną kiekvienos valstybės narės deleguotą kompetentingą atstovą. Patariamąjo forumo nariams skiriami ir alternatyvūs nariai, kurie gali juos pakeisti. Patariamąjo forumo nariais negali būti Vykdančiosios tarybos nariai.

Patariamąjo forumo nariai keičiasi informacija apie rizikos faktorius valstybėse narėse, padeda valstybių narių kompetentingoms institucijoms palaikant ryšius ir keičiantis informacija su Maisto saugos vadovybe.

Patariamajam forumui pirmininkauja Vykdantysis direktorius, kuris privalo sukviesti Forumo posėdžius ne rečiau nei kartą per tris mėnesius. Neeilinis Forumo posėdis gali būti sukviestas tada, kai to reikalauja ne mažiau nei trečdalis jo narių.

Mokslo komitetas sudarytas iš nuolatinių mokslinių sekcijų pirmininkų ir 6 nepriklausomų ekspertų. Europos maisto įstatymas numato šias nuolatines mokslo sekcijas:

- maisto priedų, aromatinių medžiagų, maisto perdirbimo priemonių ir medžiagų, susiliečiančių su maistu;
- gyvulių pašarui gaminti naudojamų priedų;
- augalų apsaugos priemonių bei jų likučių maiste nustatymo;
- genetiškai modifikuotų augalų ir gyvūnų bei iš jų pagamintų maisto produktų;
- dietinių produktų, mitybos ir alergijos;
- biologinių rizikos veiksnių;
- užkratų maisto grandinėje;
- gyvulių sveikatingumo.²⁸⁴

Mokslo komiteto 6 nepriklausomus ekspertus skiria valdyba pagal vykdančiojo direktoriaus siūlymą trejiems metams su teise būti paskirtiems kitai 3 metų kadencijai.

Mokslo komitetas bei nuolatinės mokslinės sekcijos rengia pasiūlymus Valdančiajai tarybai bei vykdančiajam direktoriui, atlieka naujai

²⁸⁴ Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety // Official Journal of the European Communities L 31, 1.2.2002. P. 1.

rengiamų teisės aktų projektų ekspertizės, rengia projektinius pasiūlymus maisto saugos ir kokybės kontrolės klausimais.

Visą informaciją apie Europos maisto saugos valdybą, jo struktūrą, atliekamas funkcijas, darbo programas, atliktų darbų ataskaitas bei kitokias publikacijas galima rasti interneto svetainėje.²⁸⁵

16.2. Vidaus rinkos derinimo (prekių ženklų derinimo) įstaiga

Bendra charakteristika ir funkcijos. Vidaus rinkos derinimo įstaigos (*angl. Office for Harmonisation in the Internal Market – OHIM*) steigimo teisinis pagrindas yra Tarybos reglamentas Nr. 40/94 (5) ir vėliau jį papildę Tarybos reglamentas Nr. 3288/94 (6) bei Europos Komisijos reglamentas Nr. 2868/95.

Vidaus rinkos derinimo įstaigos pagrindinė funkcija yra Bendrijos prekių ženklų registravimo tvarka, numatyta šios įstaigos reglamentais. Įstaiga tvarko Bendrijos prekių ženklų registrą. Visi paslaugų ir prekių ženklai, užregistruoti pagal šios įstaigos Reglamento reikalavimus, tampa prekiniais Bendrijos ženklais. Reglamento 4 straipsnyje nurodoma, kad prekinis ženklas gali būti bet koks grafiškai galimas išreikšti ženklas: žodis, raidė, ženklas, skaičius, prekės arba įpakavimo forma, pagal kurią vieno gamintojo prekę galima išskirti iš kitų gamintojų gaminamų prekių (41).

Reglamento 5 straipsnyje išvardijami juridiniai ir fiziniai asmenys, galintys tapti Bendrijos prekių ir paslaugų ženklo savininkais:

- Bendrijai priklausančių valstybių narių nacionaliniai subjektai;
- Kitų valstybių nacionaliniai subjektai, prisijungę prie Paryžiaus konvencijos dėl industrinės nuosavybės;
- Kitų valstybių nacionaliniai subjektai, kurie nėra prisijungę prie Paryžiaus konvencijos, bet turi savo buveines Bendrijos valstybių narių arba prisijungusių prie Paryžiaus konvencijos valstybių teritorijose;
- Asmenys, kurie neturi valstybės subjekto statuso, bet pagal tarptautines konvencijas, ginančias pabėgėlių teises, priskiriami teisėtą prieglobstį turintiems asmenims (Ženevos 1951 m., Niujorko 1954 m. konvencijos).

Vidaus rinkos derinimo įstaigos būstinė yra Italijos mieste Alikantėje. Įstaiga negauna lėšų iš ES biudžeto ir išsilaiko iš nuosavų lėšų, surinktų už teikiamas paslaugas.

²⁸⁵ European Food Safety Authority – EFSA. – <http://www.efsa.eu.int> – žiūrėta 2003 07 11.

Valdymas. Vidaus rinkos derinimo (prekių ženklų derinimo) įstaigos valdymo procese dalyvauja:

- Administracinė taryba (angl. *Administrative Board*);
- pirmininkas (angl. *President*);
- Biudžeto komitetas (angl. *Budget Committee*);
- Apeliacinė taryba (angl. *Board of Appeal*).

Vidaus rinkos derinimo įstaigos reglamento 119 straipsnyje nurodoma, kad Įstaigai vadovauja pirmininkas. Pirmininkas gali turėti vieną arba kelis pavaduotojus, kurie vadovauja Įstaigai, kai pirmininkas išvyksta arba negali jai vadovauti.

Įstaigos pirmininką skiria Ministrų Taryba iš trijų kandidatų sąrašo, kurį pasiūlo Administracinė taryba. Pirmininkas skiriamas penkerių metų laikotarpiui su teise būti pakartotinai paskirtam toms pačioms pareigoms dar vienai penkerių metų kadencijai.

Pagal Įstaigos reglamento 120 straipsnį pirmininko pavaduotoją arba kelis pavaduotojus skiria Ministrų Taryba po konsultacijų su paskirtu pirmininku.

Pirmininkui pavedama atsakomybė už Įstaigos funkcionavimą, įskaitant Vidaus veiklos taisyklių parengimą, pasiūlymų teikimą Europos Komisijai dėl Reglamento pataisų, įmokų už paslaugas nustatymą ir Įstaigos biudžeto formavimą bei įgyvendinimą, kasmetinių ataskaitų pristatymą Europos Parlamentui, Komisijai, Administracinei tarybai.

Pagal Vidaus rinkos derinimo įstaigos Reglamento 122 straipsnį Administracinė taryba (angl. *Administrative Board*) sudaroma į ją siunčiant po vieną kiekvienos valstybės narės atstovą bei vieną Europos Komisijos atstovą. Kiekvienam nuolatiniam deleguotam atstovui skiriama po vieną alternatyvų atstovą. Administracinė taryba parengia ir patvirtina Įstaigos vidaus veiklos taisykles.

Administracinė taryba iš savo narių tarpo trejiems metams išsirenka pirmininką ir pirmininko pavaduotoją. Pirmininkas privalo sukviesti Administracinės tarybos posėdžius ne rečiau kaip kartą per metus arba kai to pageidauja Europos Komisija arba ne mažiau nei trečdalis Administracinės tarybos narių. Administracinės tarybos posėdžiuose teisę dalyvauti turi Įstaigos pirmininkas netgi tuo atveju, kai Taryba tam prieštarauja.

Administracinė taryba siūlo Ministrų Tarybai kandidatų sąrašą pirmininko pareigoms užimti, pataria pirmininkui visais įstaigos veiklos klausimais, teikia nuomones ir pageidavimus pirmininkui ir Europos Komisijai; tvirtina daugiametes ir metines veiklos programas, atliktų darbų ataskaitas.

Nuo 1995 m. Administracinė taryba kviečia dalyvauti jos veikloje stebėtojų teisėmis Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos ir Bėneliukso prekių ženklų tarnybos atstovus.

Pagal Vidaus rinkos derinimo įstaigos Reglamento 130 straipsnį Apeliacinė taryba yra atsakinga už skundų, kurie pateikiami dėl Įstaigos padalinių ir pareigūnų veiklos, tyrimą. Apeliacinę trijų narių tarybą skiria Ministrų Taryba pagal Administracinės tarybos pasiūlymą penkeriems metams su teise būti paskirtais kitai penkerių metų kadencijai.

Dideles galias Įstaigoje turi ir Biudžeto komitetas, kuris sudaromas kaip Administracinė taryba. Jo pagrindinė funkcija yra racionalus Įstaigos pajamų naudojimas ir visi kiti su biudžetu susiję klausimai. Biudžeto komitetas teikia pasiūlymus pirmininkui, Administracinei tarybai, Komisijai.

16.3. Europos medicinos produktų vertinimo agentūra

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos medicinos produktų vertinimo agentūros (*angl. European Agency for the Evaluation of Medicinal Products – EMEA*) įsteigimo teisinis pagrindas yra Tarybos reglamentas Nr. 2309/93²⁸⁶ su pataisymais Komisijos reglamente Nr. 649/98.²⁸⁷

Pagrindinis agentūros tikslas yra vertinti naujai sukuriamų žmonių ir veterinarinių vaistų, kurie naudojami Bendrijos valstybėse narėse, poveikį. Agentūros reglamento 49 straipsnyje nurodoma, kad Agentūra atsakinga už jos pavaldumui priskirtų valstybių narių mokslinių ir kitokių kompetentingų institucijų darbų koordinavimą vertinant vaistus bei vykdant jų rinkos priežiūrą. Europos medicinos produktų vertinimo agentūros būstinė yra Jungtinėje Karalystėje, Londone (42).

Agentūra pradėjo savo veiklą 1995 m., joje dirba, įskaitant ekspertus, maždaug 3000 darbuotojų. Pagal Agentūros reglamento 57 straipsnį jos pajamas sudaro Bendrijos įnašai ir lėšos, gaunamos už vaistų įvertinimą. Europos medicinos produktų vertinimo agentūra negauna lėšų iš ES biudžeto.

Valdymas. Reglamento 50 straipsnyje nurodyta, kad Europos medicinos produktų vertinimo agentūros sudėtyje yra šios vadybinės struktūros:

²⁸⁶ Council Regulation (EEC) No 2309/93 of 22 July 1993 laying down Community procedures for the authorisation and supervision of medical products for human and veterinary use and establishing a European Agency for the Evaluation of Medicinal Products // OJ L 214, 24.08.1993. P. 1.

²⁸⁷ Commission Regulation (EC) No 649/98 of 23 March 1998 // OJ L 88, 24.3.1998. P. 7.

- Vadovaujanti taryba (angl. *Management Board*);
- vykdantysis direktorius (angl. *Executive Director*);
- Žmonių naudojamų medicinos produktų komitetas (angl. *Committee for Proprietary Medicinal Products*);
- Veterinarinės medicinos produktų komitetas (angl. *Committee for Veterinary Medicinal Products*).

Žmonių naudojamų medicinos produktų ir veterinarinių produktų komitetai sudaromi kiekvienai valstybei narei į juos siunčiant trejiems metams po du kompetentingus atstovus. Komiteto narių kadencija gali būti pratęsta kitam trejų metų laikotarpiui.

Žmonių naudojamų vaistų ir veterinarinių vaistų komitetai pagal Reglamento 50 straipsnį siūlo steigti atskiras darbo arba ekspertų grupes. Abu Komitetai prireikus gali nagrinėti mokslines arba etines problemas, susijusias su vaikais.

Abiejų Komitetų nariai ir jų pakviesti ekspertai privalo remtis tyrimais, kuriuos atliko vaistų vertinimo nacionalinės kompetentingos institucijos pačiose valstybėse narėse.

Agentūros vykdantįjį direktorių penkeriems metams skiria Valdančioji taryba Europos Komisijos pasiūlymu. Vykdančiojo direktoriaus kadencija gali būti pratęsta kitiems penkeriems metams. Vykdantysis direktorius vadovauja kasdieninei Agentūros veiklai, rengia Agentūros metinės veiklos programos projektą bei biudžeto projektą, praėjusių metų veiklos bei finansinę ataskaitas ir pateikia Valdančiajai tarybai.

Pagal Agentūros reglamento 56 straipsnį Valdančioji taryba sudaroma į ją siunčiant po du atstovus iš kiekvienos valstybės narės, po du savo atstovus skiria Europos Parlamentas ir Komisija. Kiekvienam Tarybos nariui paskiriami alternatyvūs nariai.²⁸⁸

Valdančiosios tarybos nariai skiriami trejiems metams su teise būti paskirtais toms pačioms pareigoms kitiems trejiems metams. Valdančioji taryba trejiems metams išsirenka savo pirmininką ir patvirtina Vidaus veiklos taisykles. Taryboje sprendimai priimami dviejų trečdalių balsų dauguma.

Pagal Agentūros reglamento 54 straipsnį Valdančiosios tarybos ir komitetų nariai, ekspertai ir visi kiti Agentūros darbuotojai negali turėti jokių finansinių arba kitokių interesų jokiose farmacinėse kompanijose, nes tai galėtų pakenkti jų veiklos ir priimamų sprendimų nešališkumui.

²⁸⁸ Commission Regulation (EC) No 649/98 of 23 March 1998 // OJ L 88, 24.3.1998. P. 7.

Valdančioji taryba tvirtina daugiametes ir kasmetines Agentūros veiklos programas, biudžeto projektą; tvirtina atliktų darbų bei finansinės veiklos ataskaitas, kurios teikiamos Ministrų Tarybai, Komisijai, Europos Parlamentui, valstybėms narėms.

Valdančiosios tarybos posėdžiuose stebėtojų teisėmis dalyvauja Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos Vyriausybės deleguoti atstovai.

16.4. Bendrijos augalų įvairovės įstaiga

Bendra charakteristika ir funkcijos. Bendrijos augalų įvairovės įstaigos (angl. *Community Plant Variety Office– CPVO*) įsteigimo teisinis pagrindas yra Tarybos reglamentas Nr. 2100/94²⁸⁹ ir jį papildęs Tarybos reglamentas Nr. 2506/95.²⁹⁰

Europos Bendrija yra sukūrusi teisės aktų sistemą, kuria siekiama apsaugoti joje esančią augalų įvairovę. Šia sistema taip pat garantuojamos intelektualios nuosavybės teisės kuriant Bendrijoje augalų įvairovę.

Bendrijos augalų įvairovės įstaiga sukurta tam, kad padėtų kitoms Bendrijos institucijoms įgyvendinti ir gerinti šią teisinę sistemą. Svarbiausias augalų įvairovės įstaigos tikslas yra augalų įvairovės ES valstybėse narėse apsaugos sistemos intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimas. Įstaiga pradėjo savo veiklą 1995 metais. Jos būstinė įsikūrusi Prancūzijos mieste Anžere. Bendrijos augalų įvairovės įstaiga negauna ES biudžetinio finansavimo ir išsilaiko iš savo lėšų.²⁹¹

Valdymas. Bendrijos augalų įvairovės įstaigos Reglamento 36–45 straipsniuose nurodomos šios valdymo struktūros:

- Administracinė taryba (angl. *Administrative Council*);
- pirmininkas (angl. *President*);
- Apeliacinės tarybos (angl. *Boards of Appeal*).

Aukščiausia institucijos valdymo struktūra yra Administracinė taryba, kurią sudaro ES valstybės narės ir Europos Komisija siūsdamos po vieną atstovą. Siūstiems atstovams paskiriama po vieną alternatyvų Administracinės tarybos narį, kurie dalyvauja Tarybos posėdžiuose ir turi balso teisę, kai juose negali dalyvauti tikrieji Tarybos nariai.

²⁸⁹ Council Regulation (EC) No 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights // OJ L 227, 1.9.1994. P. 1.

²⁹⁰ Council Regulation (EC) No 2506/95 of 25 October 1995 amending Council Regulation (EC) No 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights // OJ L 258, 28.10.1995. P. 3.

²⁹¹ Community Plant Variety Office – CPVO. – http://europa.eu.int/agencies/cpvo/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

Administracinė taryba, vadovaudamasi Reglamento 36 straipsniu, nustato pagrindines Įstaigos veiklos kryptis, vertina ir pritaria Įstaigos pirmininko ataskaitoms, vykdo Įstaigos veiklos stebėjimą; numato, kiek komitetų arba darbo grupių reikia Įstaigai pavestoms funkcijoms įvykdyti, teikia nuomones Komisijai ir Įstaigai, turi teisę reikalauti iš jų informacijos, patvirtina Įstaigos vidaus veiklos taisykles, tvirtina Įstaigos biudžeto pajamas ir išlaidas.

Bendrijos augalų įvairovės pirmininką skiria Ministrų Taryba remdamasi Administracinės tarybos siūlymu ir Komisijos pritarimu. Pirmininkas tiesiogiai atsako už Įstaigos darbą, biudžeto vykdymą, atstovauja Įstaigai kitose Bendrijos institucijose, tarptautinėse organizacijose. Pirmininkui padeda vienas pirmininko pavaduotojas.

Bendrijos augalų įvairovės įstaigos Apeliacinę tarybą pagal Reglamento 46 straipsnį sudaro pirmininkas ir du jos nariai su alternatyviais nariais. Kiekvienam apeliacijos atvejui Apeliacinės tarybos pirmininkas parenka vis kitą narį, kuris kompetentingiausiai gali spręsti pateiktą apeliaciją.

Apeliacinės tarybos pirmininką skiria Ministrų Taryba iš jai pateikto kandidatų sąrašo, kurį parengia Administracinė taryba ir apsvarsto Komisija. Apeliacinės tarybos nariai turi būti visiškai nepriklausomi, nedalyvauti komitetų arba ekspertų grupių veikloje.

Apeliacinės tarybos sprendimai gali būti apskundžiami Europos Teisingumo Teismui.

16.5. Europos jūrų laivininkystės saugumo agentūra

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos jūrų laivininkystės saugumo agentūra (angl. *European Maritime Safety Agency – EMSA*) buvo įsteigta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 1406/2002.²⁹²

Europos jūrų laivininkystės saugumo agentūros reglamento 1 straipsnyje suformuluoti Agentūros tikslai:

- garantuoti jūrų laivininkystės saugumą ir apsaugoti jūras nuo Bendrijos laivų taršos produktų;
- Agentūra privalo teikti valstybėms narėms ir Komisijai naujausią techninę ir mokslinę informaciją, atlikti ekspertizes, dalyvauti Bendrijos teisės aktų leidybos procese, vykdyti laivininkystės saugumo ir laivų taršos stebėjimą.

²⁹² Regulation (EC) No 1406/2002 of the European Parliament and the Council of 27 June 2002 establishing a European Maritime Safety Agency // OJ L 208, 5.8.2002. P. 1.

Reglamento 5 straipsnyje numatoma galimybė Agentūrai, gavus valstybės narės pritarimą, steigti regioninius centrus, kurie vykdytų navigacijos ir jūrinių maršrutų stebėjimą. Agentūros biudžetą sudaro Bendrijos įnašai, Agentūros veikloje dalyvaujančių trečiųjų šalių įnašai, mokėstis už publikacijas, mokymą bei kitas paslaugas.

Reglamento 17 straipsnyje nurodytos sąlygos, kuriomis Agentūros veikloje gali dalyvauti ES nepriklausančios valstybės.²⁹³

Valdymas. Europos jūrų laivininkystės saugos agentūros reglamentu numatytos šios valdymo struktūros:

- Administracinė taryba (angl. *Administrative Board*);
- vykduojantis direktorius (angl. *Executive Director*).

Administracinę tarybą sudaro po vieną valstybės narės deleguotą atstovą ir keturi Komisijos atstovai. Be to, Komisija turi teisę į Tarybos sudėtį paskirti dar keturis jūrų laivininkystės aukštos kvalifikacijos specialistus. Kiekvienam Tarybos nariui paskiriama po vieną alternatyvų narį, kuris dalyvauja Tarybos posėdžiuose ir turi balsą, tačiau, kai to negali atlikti tikrasis Tarybos narys. Tarybos nariai skiriami penkeriems metams su teise eiti šias pareigas dar penkerius metus.

Administracinės tarybos nariai iš savo tarpo trejiems metams išsirenka pirmininką ir vicepirmininką. Šioms pareigoms tie patys asmenys gali būti paskirti kitai trejų metų kadencijai.

Administracinės tarybos posėdžiai rengiami ne mažiau nei du kartus per metus arba kai to prašo Tarybos pirmininkas, arba Komisijos prašymu, arba kai posėdžio prašo trečdalis valstybių narių.

Administracinė taryba sprendimus priima dviejų trečdalių balsų dauguma. Detaliai Tarybos veikla reglamentuojama Vidaus veiklos taisyklėse, kurias tvirtina Administracinė taryba.

Administracinė taryba kasmet iki balandžio 30 d. patvirtina atliktų darbų ataskaitą ir nusiunčia Europos Parlamentui, Tarybai, Komisijai bei valstybėms narėms; iki spalio 31 d. parengia kitų metų darbų programą ir nusiunčia Europos Parlamentui, Tarybai, Komisijai, valstybėms narėms, iki balandžio 30 d. patvirtina biudžeto projektą ir jį nusiunčia Komisijai bei trečiosioms šalims, dalyvaujančioms Agentūros veikloje, taip pat nustato Vykdančiojo direktoriaus sprendimų priėmimo taisykles ir Agentūros vidaus veiklos taisykles.

²⁹³ European Maritime Safety Agency. – http://europa.eu.int/agencies/emsa/index_en.htm
– žiūrėta 2003 07 11.

Kasdienei Agentūros veiklai vadovauja Vykdantysis direktorius, kurį skiria Administracinė taryba. Komisija turi teisę siūlyti kandidatus šioms pareigoms užimti.

16.6. Europos aviacijos saugumo agentūra

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos aviacijos saugumo agentūra (angl. *European Aviation Safety Agency – EASA*) buvo įsteigta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 1592/2002.²⁹⁴

Europos aviacijos saugumo agentūros reglamento 2 straipsnyje nurodomi šie svarbiausi jos tikslai:

- garantuoti aukštą civilinės aviacijos saugos lygį;
- garantuoti aukštą aplinkos apsaugos nuo aviacinės taršos lygį;
- siekti laisvo žmonių, paslaugų ir prekių judėjimo;
- vengti brangaus sertifikavimo proceso dubliavimo Bendrijoje ir valstybėse narėse;
- padėti valstybėms narėms įgyvendinti Čikagos konvencijos įsipareigojimus;
- siekti, kad Bendrijos civilinės aviacijos saugos taisyklės būtų pritaikomos trečiojoje šalyse ir tarptautinėse organizacijose.

Reglamento 12 straipsnyje teigiama, kad Agentūra privalo atlikti visus veiksmus ir formuoti visuomenės nuomonę minėtų tikslų įgyvendinimo tikslais. Ji įpareigojama teikti Europos Komisijai techninę, mokslinę ir administracinę paramą visoje su civiline aviacija susijusioje Komisijos veikloje.

Reglamento 14 straipsnyje nurodoma, kad Agentūra įpareigojama rengti atitinkamus teisės aktų projektus bei juos teikti Komisijai kaip savo nuomonės.

Reglamente nurodoma, kad visose valstybėse narėse bus pripažinti bendri aviacijos sertifikatai, kurie bus išduodami pagal šiame Reglamente numatytas nuostatas.

Reglamento 19 straipsnyje numatyta, kad Agentūra valstybėse narėse gali steigti savo šalutines institucijas.

Reglamento 48 straipsnyje numatyta, kad Agentūros biudžeto pajamas sudaro Bendrijos skiriamos lėšos ir pajamos, gaunamos už suteiktas paslaugas.²⁹⁵

²⁹⁴ Regulation (EC) No 1592/2002 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2002 // OJ L 240, 7.9.2002. P. 1.

²⁹⁵ European Aviation Safety Agency – EASA. – http://europa.eu.int/agencies/easa/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

Valdymas. Europos aviacijos saugumo agentūros reglamento 24–33 straipsniuose numatytos šios valdymo struktūros:

- Valdančioji taryba (angl. *Management Board*);
- vykduojantis direktorius (angl. *Executive Director*);
- Apeliacinės tarybos (angl. *Boards of Appeal*).

Valdančioji taryba suformuojama į ją skiriant po vieną valstybės narės atstovą ir vieną Komisijos atstovą. Valdančiosios tarybos nariai skiriami penkeriems metams su teise eiti tas pačias pareigas dar vieną penkerių metų kadenciją. Paskirtiesiems Tarybos nariams skiriami alternatyvūs nariai. Iš savo narių trejiems metams Taryba išsirenka pirmininką ir pirmininko pavaduotoją, kurie gali būti renkami toms pareigoms pakartotinai.

Taryba privalo susirinkti posėdžiams ne rečiau nei du kartus per metus ir kai tai kviečia daryti pirmininkas arba ne mažiau nei trečdalis Tarybos narių. Tarybos nariai į posėdžius gali pasikviesti patarėjų ir ekspertų.

Sprendimai Taryboje priimami dviejų trečdalių balsų dauguma. Išimtiniais atvejais gali būti reikalaujama vieningo pritarimo.

Taryba patvirtina daugiamečių veiklos programą ir jos pagrindu rengia metinius veiklos planus, kuriuos siunčia Europos Parlamentui, Tarybai, Komisijai, valstybėms narėms, patvirtina Agentūros vidaus veiklos taisykles ir vykdančiojo direktoriaus sprendimų priėmimo taisykles.

Valdančioji taryba pateikia atliktų darbų praėjusių metų ataskaitą Europos Parlamentui, Tarybai, Komisijai ir valstybėms narėms.

Vykdančiąjį direktorių skiria ir atleidžia Valdančioji taryba Europos Komisijos teikimu penkeriems metams. Vykdančiajam direktoriui padėti penkeriems metams skiriami vienas arba keli direktoriai. Visų direktorių kadencijos gali būti pratęstos.

Reglamento 31 straipsnyje numatyta, kad Agentūroje privalo būti viena arba kelios Apeliacinės tarybos. Jų sudėtyje numatytas pirmininkas ir du nariai. Apeliacinės tarybos pirmininką ir narius skiria Valdančioji taryba Komisijos teikimu penkeriems metams su teise eiti šias pareigas ir kitą kadenciją. Apeliacinės tarybos sprendimai gali būti apskųsti Teisingumo Teismui.

16.7. Europos aplinkos agentūra

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos aplinkos agentūra (angl. *European Environment Agency – EEA*) buvo įsteigta Tarybos reglamentu Nr. 1210/90²⁹⁶ bei jį papildžiusiu Tarybos reglamentu Nr. 933/1999.²⁹⁷

Europos bendrijų steigimo sutartyse nebuvo numatyti valstybių narių bendri veiksmai saugant aplinką.

1972 metais Paryžiuje Bendrijos valstybių vadovai nusprendė iniciuoti bendrą aplinkos apsaugos veiksmų programą.

1987 metais Vieningu Europos aktu aplinkos apsauga tapo viena iš Bendrijos vykdomų bendrų politikų, integruotų į kitas politikos sritis.

1990 metų gegužės 7 dieną Ministrų Taryba patvirtino reglamentą Nr. 1210, kuris tapo teisiniu pagrindu visai Europai bendros aplinkos stebėjimo ir kontrolės institucijos Europos aplinkos agentūrai įkurti.

Europos aplinkos agentūrai pavesta vykdyti šias funkcijas:

- duomenų apie aplinkos kokybę rinkimas, registravimas, vertinimas;
- objektyvios informacijos apie aplinkos kokybę tiekimas Bendrijos institucijoms ir valstybėms narėms, kad būtų galima laiku įgyvendinti tinkamą ir efektyvią aplinkosaugos politiką;

- aplinkosaugos priemonių stebėjimo vykdymas;

- surinktų duomenų lyginamoji analizė;

- aplinkos stebėjimo ir vertinimo technologijų plėtra ir diegimas;

- informacijos apie aplinkos kokybę skelbimas.

Pagrindinės Europos aplinkos agentūros veiklos sritys yra šios:

- oro kokybė;

- vandens kokybė;

- dirvožemio būklė, flora ir fauna;

- gamtos išteklių naudojimas;

- atliekų tvarkymas;

- triukšmo kontrolė;

- cheminių medžiagų naudojimo kontrolė;

- jūrinės aplinkos ir pakrantės zonos aplinkos stebėjimas ir vertinimas.

²⁹⁶ Council Regulation (EEC) No. 1210/90 on the establishment of the European Environment Agency and the European environment information and observation network / OJ L 120, 11.5.1990. P. 1.

²⁹⁷ Council Regulation (EC) No 933/1999 of April 1999 amending Council Regulation (EEC) No 1210/90 on the establishment of the European Environment Agency and the European environment information and observation network // OJ L 117, 5.5.1999. P. 1.

1997 metais buvo įsteigtas Europos aplinkos stebėjimo ir informacijos tinklas (EIONET – European Environment and Observation Network) ir taip sukurtas platus aplinkos stebėjimo stočių tinklas visose valstybėse. Šiuo metu EIONET vienija per 300 aplinkosaugos institucijų, agentūrų, privačių ir valstybinių mokslo ir ekspertizės centrų Europos žemyno valstybėse.

Europos aplinkos agentūros nariai yra 29 valstybės ir tai yra pirmoji ES institucija, atvėrusi duris 13 valstybių kandidačių iš Vidurio ir Rytų Europos bei Viduržemio jūros regiono.

Europos aplinkos agentūra šiuo metu vienija:

- 15 ES valstybių narių;
- Islandiją, Lichtenšteiną, Norvegiją;
- nuo 2000 spalio 9 dienos pagal Briuselyje pasirašytą sutartį Agentūros nariais tapo Bulgarija, Čekija, Estija, Kipras, Latvija, Lietuva, Malta, Slovakija, Slovėnija, Rumunija, Vengrija.

Vedamos derybos dėl narystės su Lenkija, Turkija, Šveicarija.²⁹⁸

Europos aplinkos agentūra savo veiklą organizuoja rengdama ir įgyvendindama trumpalaikes metines ir ilgalaikes penkerių metų veiklos programas. Šiuo metu įgyvendinama 1999–2003 metų programa. Po trejus metus Taryboje vykusių diskusijų dėl Aplinkos agentūros būstinės vietos parinkimo ją 1993 metų spalio 29 dieną vyriausybės vadovai nutarė įkurti Danijos sostinėje Kopenhagoje. Pirmaisiais veiklos metais Europos aplinkos agentūros centrinėje būstinėje dirbo 6 pareigūnai, o 1999 metais jų buvo 70 ir institucijos metų biudžetas siekė 18,1 milijoną eurų.

Valdymas. Europos aplinkos agentūros Reglamento 8–14 straipsniuose numatytos tokios valdymo struktūros:

- Valdančioji taryba (angl. *Management Board*);
- vykdantysis direktorius (angl. *Executive Director*);
- Mokslo komitetas (angl. *Scientific Committee*).

Europos aplinkos agentūros aukščiausia sprendimų priėmimo institucija yra Valdančioji taryba, kurios sudėtyje pagal Agentūros reglamento 8 straipsnį privalo būti po vieną kiekvienos valstybės atstovą, du valdybos narius skiria Komisija. Europos Parlamentas į Valdančiąją tarybą skiria du atstovus, kurie gerai žinomi aplinkosaugos mokslinei vi-

²⁹⁸ European Environment Agency – EEA. – http://europa.eu.int/agencies/eea/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

suomenei. Valdančiojoje taryboje savo atstovus, be balsavimo teisės, gali turėti ir ES nepriklausančios valstybės. Valdančiosios tarybos sudėtį tvirtina Ministrų Taryba ketveriems metams su teise užimti šias pareigas kitai kadencijai. Tarybos nariams skiriami alternatyvūs nariai. Valdančioji taryba sprendimus priima dviejų trečdalių balsų dauguma.

Valdančioji taryba trejų metų kadencijai iš savo tarpo išrenka Tarybos pirmininką ir patvirtina Vidaus veiklos taisykles. Taryba patvirtina daugiametę savo veiklos programą, kurios pagrindu rengiamos metinės veiklos programos; tvirtina biudžetą, metinės veiklos ir finansines ataskaitas.

Vykduoją direktorių penkeriems metams skiria Valdančioji taryba iš Europos Komisijos pasiūlytų kandidatų su teise eiti tas pačias pareigas dar vieną kadenciją. Vykduojąs direktorius vadovauja kasdienei Agentūros veiklai bei atstovauja jai kitose ES institucijose bei tarptautinėse organizacijose.

Patariamąją funkciją vykdo Mokslo komitetas, kurio narius skiria Valdančioji taryba ketveriems metams su galimybe užimti šias pareigas kitai ketverių metų kadencijai. Mokslo komiteto nariais skiriami žinomiausi aplinkos apsaugos mokslininkai. Komitetas konsultuoja Valdančiąją tarybą ir vykduojąs direktorių.

Europos aplinkos agentūra palaiko glaudžius ryšius ir nuolat keičiasi informacija su kitomis ES institucijomis bei tarptautinėmis organizacijomis:

- Eurostatu (ES statistikos institucija);
- ES jungtiniu mokslinių tyrimų centru;
- UNEP (Jungtinių Tautų aplinkosaugos programa);
- Jungtinių Tautų ekonomine komisija Europai, vienijančia per 50 Europos žemyno valstybių;
- OECD (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija).

Europos aplinkos agentūra publikuoja trumpalaikių metinių ir ilgalaikių programų įvykdymo ataskaitas, leidžia ketvirtinius ir mėnesinius informacinius leidinius.

16.8. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras (*angl. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction– EMCODA*) buvo įsteigtas Tarybos reglamentu Nr. 302/

93²⁹⁹ su vėlesniais pataisymais Tarybos reglamente Nr. 3294/94³⁰⁰ bei Tarybos reglamente Nr. 2220/2000.³⁰¹

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centro reglamento 1 straipsnyje nurodoma, kad svarbiausi jo uždaviniai yra teikti objektyvią informaciją Bendrijos suinteresuotoms institucijoms ir valstybėms narėms apie narkotinių medžiagų platinimą, pripratimo prie narkotikų keliamas problemas ir siūlyti konkrečias priemones šioms problemoms spręsti. Tame pačiame Reglamento straipsnyje nurodoma, kad Centras negali vykdyti jokios kitos veiklos, išskyrus informacijos rinkimą, apdorojimą ir pasiūlymų teikimą. Centrai draudžiama rinkti informaciją apie atskirus individus arba individų grupes.

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras įpareigotas koordinuoti panašią veiklą vykdančių vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų veiklą Bendrijai priklausančiose valstybėse, pritraukti į šią veiklą politikus, mokslininkus, įvairių sričių specialistus.

Centras privalo platinti informaciją apie kiekvienoje valstybėje narėje, kitose valstybėse arba tarptautinių organizacijų atliktus darbus. Centras įpareigotas bendradarbiauti su visomis organizacijomis ir agentūromis, įkurtomis pagal Jungtinių Tautų konvenciją dėl narkotikų, ir vykdo narkotikų kontrolės programas.

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centras savo veiklą pradėjo 1995 m., o jo būstinė yra Portugalijos sostinėje Lisabonoje. Centro biudžeto pajamas sudaro Bendrijos biudžeto skiriamos lėšos bei įvairių organizacijų įnašai.

Valdymas. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centro Reglamento 8–10 straipsniuose numatytos šios vadybinės struktūros:

- Valdančioji taryba (angl. *Management Board*);
- direktorius;
- Mokslo komitetas.

Valdančioji taryba sudaroma į ją paskiriant po vieną kiekvienos valstybės narės atstovą, du atstovus deleguoja Europos Komisija, du atsto-

²⁹⁹ Council Regulation (EEC) No 302/93 of 8 February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 036, 12/02/1993. P. 1.

³⁰⁰ Council Regulation (EC) No 3294/94 of 22 December 1994 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of 8 February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 341, 30.12.1994. P. 7.

³⁰¹ Council Regulation (EC) No 2220/2000 of 28 September 2000 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 253, 7.10.2000. P. 1.

vus skiria Europos Parlamentas. Kiekvienam Valdančiosios tarybos nariui skiriama po vieną alternatyvų narį. Jeigu tikrasis Tarybos narys posėdyje negali dalyvauti, už jį turi teisę balsuoti jo alternatyvusis narys.

Valdančioji taryba į savo posėdžius gali kviešti tarptautinių organizacijų, su kuriomis bendradarbiaujama, atstovus, bet šie pakviesti atstovai neturi balso teisės.

Valdančiosios tarybos pirmininku renkamas vienas iš jos narių trejų metų kadencijai su galimybe būti perrinktam dar vienai trejų metų kadencijai.

Valdančioji taryba sprendimus priima dviejų trečdalių balsų dauguma, išskyrus keletą atvejų, kai sprendimams priimti reikalingas visų pritarimas.

Valdančioji taryba privalo patvirtinti trejų metų savo veiklos programą, kurios projektą privalo parengti Centro direktorius, konsultuodamasis su Ekspertų komitetu ir gavęs Europos Komisijos bei Ministrų Tarybos pritarimą. Pagal patvirtintą trejų metų Centro veiklos programą rengiamos metinės veiklos programos.

Kiekvienų metų sausio 31 d. Valdančioji taryba privalo patvirtinti metinę ataskaitą apie atliktus darbus. Centro direktorius šią ataskaitą privalo pristatyti Europos Parlamentui, Tarybai, Komisijai ir valstybių narių vyriausybėms.

Kasdienei Centro veiklai vadovauja direktorius, kurį Europos Komisijos pasiūlymu skiria Valdančioji taryba penkeriems metams su galimybe būti paskirtam šioms pareigoms dar vienam penkerių metų laikotarpiui.

Centro mokslo komitetas sudaromas paskiriant į jo sudėtį po vieną valstybės narės atstovą. Valdančioji taryba gali siūlyti į Mokslo komiteto sudėtį iki šešių aukštos kvalifikacijos specialistų. Mokslo komiteto nariai skiriami trejų metų kadencijai ir gali būti paskirti toms pačioms pareigoms dar vienai trejų metų kadencijai. Mokslo komiteto nariai trejiems metams iš savo narių renka pirmininką. Mokslo komiteto posėdžius kviečia pirmininkas ne rečiau nei kartą per metus.

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centro reglamento 13 straipsnyje nurodoma, kad jo veikloje gali dalyvauti ir Bendrijai nepriklausančios valstybės, pritariančios Centro siekiams ir pasiroošusios dirbti pagal jų ir Bendrijos sutartis. Šio Komiteto sudėtyje yra ir Norvegijos atstovas.³⁰²

³⁰² *Kalonaitis R.* (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 36.

16.9. Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centro (*angl. European Monitoring Centre for Racism and Xenophobia – EUMC*) teisinis įsteigimo pagrindas yra Tarybos reglamentas Nr. 1035/97.³⁰³

Centro reglamento 2 straipsnyje išvardyti šie jo veiklos tikslai ir uždaviniai:

– teikti Bendrijos institucijoms ir valstybėms narėms objektyvią ir patikimą informaciją apie rasizmo, ksenofobijos, antisemitizmo apraiškas bei padėti imtis priemonių prieš šiuos reiškinius;

– tirti rasizmo, ksenofobijos, antisemitizmo reiškinių išplitimą, aiškintis jų priežastis bei įgyvendinti geros praktikos patirtį šalinant šiuos reiškinius.

Europos rasizmo ir ksenofobijos centro būstinė įsikūrusi Austrijos sostinėje Vienoje. Centras turi juridinio asmens statusą ir bendradarbiauja su nacionalinėmis ir tarptautinėmis vyriausybinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiančiomis panašių tikslų.

Centro biudžetą sudaro Bendrijos biudžeto įnašai, užmokestis už atliktas paslaugas, tarptautinių vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų ir valstybių narių savanoriški finansiniai įnašai. Centro biudžeto projektą direktorius pateikia Valdančiajai tarybai iki vasario 15 d., o iki kovo 31 d. direktorius Komisijai, Valdančiajai tarybai ir Audito rūmams privalo pateikti metinę finansinę ataskaitą.³⁰⁴

Vadyba. Europos rasizmo ir ksenofobijos centro reglamentu numatytos tokios vadybinės struktūros:

- Valdančioji taryba (*angl. Management Board*);
- Vykdančioji taryba (*angl. Executive Board*);
- direktorius (*angl. Director*).

Svarbiausia šios įstaigos vadybinė struktūra yra Valdančioji taryba, kurią sudaro po vieną atstovą siūsdamos ES valstybių narių vyriausybės, Europos Parlamentas, Europos Komisija ir Europos Sąjungos Taryba. Kiekvienam nariui minėtos institucijos skiria po vieną pavaduotoją. Tarybos nariai ir jų pavaduotojai skiriami trejiems metams su teise eiti tas pačias pareigas dar trejus metus.

³⁰³ Council Regulation (EC) No 1035/97 of 2 June 1997 establishing a European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia // OJ L151, 10.06.1997. P. 1.

³⁰⁴ European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC. – http://europa.eu.int/agencies/eumc/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

Valdančioji taryba iš savo narių išsirenka pirmininką ir pirmininko pavaduotoją. Sprendimai Taryboje priimami dviejų trečdalių balsų dauguma.

Valdančiąjai tarybai pagal reglamento 8 straipsnį renkamas Vykdančiosios tarybos pirmininkas, vicepirmininkas ir nariai; tvirtinamos Centro metinės veiklos programos; tvirtinamos metinės ataskaitas ir pateikiamos Europos Parlamentui, Tarybai, Komisijai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui; paskiriamas Centro direktorius; tvirtinamas Centro biudžeto projektas; patvirtinamos Centro vidaus veiklos taisyklės;

Valdančioji taryba į savo posėdžius renkasi ne rečiau nei du kartus per metus. Posėdžiams vadovauja Tarybos pirmininkas.

Vykdančiąją tarybą sudaro Valdančiosios tarybos pirmininkas, jo pavaduotojas ir ne daugiau trijų Valdančiosios tarybos narių, tarp kurių būtinai privalo būti Europos Tarybos (angl. *Council of Europe*) ir Komisijos deleguoti atstovai.

Vykdančioji taryba kontroliuoja visą Centro veiklą, padeda direktoriui rengti Valdančiosios tarybos posėdžius.

Pagal Reglamento 10 straipsnį Centro direktorių Valdančioji taryba skiria Komisijos siūlymu ketveriems metams su teise eiti tas pačias pareigas dar ketverius metus. Direktorius vadovauja Centro kasdienei veiklai ir jam atstovauja.

16.10. Europos profesinio mokymo plėtros centras

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos profesinio mokymo plėtros centras (angl. *European Centre for the development of Vocational Training – Cedefop*) buvo įsteigtas 1975 m. vasario 10 d. Tarybos reglamentu Nr. 337/75³⁰⁵ bei vėliau ši reglamentą pakeitusiai Tarybos reglamentais Nr. 1946/93³⁰⁶, Nr. 1131/94³⁰⁷, Nr. 354/95³⁰⁸, Nr. 251/95³⁰⁹, Grai-

³⁰⁵ Council Regulation (EC) No 2220/2000 of 28 September 2000 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 253, 7.10.2000. P. 1.

³⁰⁶ Council Regulation (EEC) No 1946/94 of June 1993 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training // OJ L 181, 23.7.1993. P. 11.

³⁰⁷ Council Regulation (EC) No 1131/94 of May 1994 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training // OJ L 127, 19.5.1994. P. 1.

³⁰⁸ Council Regulation (EC) No 354/95 of February 1995 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training // OJ L 41, 23.2.1995. P. 1.

³⁰⁹ Council Regulation (EC) No 251/95 of February 1995 amending amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training // OJ L 41, 23.2.1995. P. 1.

kijos stojimo į Europos Bendrijas sutartimi³¹⁰ ir Ispanijos bei Portugalijos stojimo į Bendrijas sutartimi.³¹¹

Nepaisant to, kad Bendrijos sutarties 127 straipsnyje numatyta profesinio mokymo politikos formavimą bei jos įgyvendinimą palikti valstybių narių atsakomybei, buvo imtasi visos Bendrijos mastu iniciatyvų skatinti socialinį dialogą valstybėse narėse padedant skatinti profesinį mokymą, nustatyti laikmečiui aktualiausias profesinio mokymo kryptis ir specialistų poreikius.

Europos profesinio mokymo plėtros centro Reglamento 2 straipsnyje nurodomi jo tikslai:

- rinkti duomenis, juos sisteminti ir analizuoti profesinio mokymo padėtį valstybėse narėse, naujausius tos srities mokslo laimėjimus;
- koordinuoti Bendrijos narių profesinio mokymo srities mokslinių tyrimų plėtrą, skleisti valstybėse narėse informaciją ir dokumentus;
- remti visas iniciatyvas dėl profesinio mokymo skatinimo ir šios srities problemų sprendimo;
- tapti šios veiklos Bendrijos forumu.

Pirmaisiais veiklos metais šio Centro būstinė buvo Vakarų Berlyne, o nuo 1994 m. buvo perkelta į Graikijos miestą Salonikus. Centras finansuojamas iš Bendrijos biudžeto lėšų³¹² (48).

Vadyba. Europos profesinio mokymo plėtros centro reglamento 4 ir 6 straipsniuose numatytos vadybinės struktūros yra:

- Valdančioji taryba (*angl. Management Board*);
- direktorius (*angl. Director*), kurį skiria Europos Komisija iš Valdančiosios tarybos pateiktų kandidatų sąrašo.

Reglamento 4 straipsnyje yra numatyta, kad į 30 narių Valdančiąją tarybą savo atstovus deleguoja:

- valstybių narių vyriausybės 15;
- darbdavių organizacijos 15;
- darbuotojų organizacijos 15;
- Europos Komisija 3.

Valdančiosios tarybos narius tvirtina Ministrų Taryba trejų metų kadencijai su galimybe pratęsti kadenciją dar trejiems metams. Ministrų

³¹⁰ Act of Accession of Greece // OJ L 291, 19.11.1979.

³¹¹ Act of Accession of Spain and Portugal // OJ L 302, 15.11.1985. P. 23.

³¹² European Centre for the Development of Vocational Training. – http://europa.eu.int/agencies/cedefop/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

Taryba, tvirtindama Valdančiosios tarybos sudėtį, privalo atsižvelgti, kad joje būtų atstovų iš visų Bendrijai priklausančių valstybių narių.

Europos pramonės ir darbdavių konfederacijos sąjungos (UNICE), Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC) ir Europos aplinkos agentūros atstovai dalyvauja institucijos veikloje stebėtojų teisėmis (R. Kolonaitis).

Valdančioji taryba iš savo narių tarpo vieneriems metams renka pirmininką ir tris pirmininko pavaduotojus. Taryba privalo ne mažiau nei du kartus per metus susirinkti posėdžiauti. Posėdis gali būti kviečiamas tada, kai to pageidauja ne mažiau nei trečdalis Tarybos narių. Sprendimai Taryboje priimami absoliučia balsų dauguma.

Valdančioji taryba privalo parengti ir patvirtinti Vidaus veiklos taisykles, numato bei tvirtina veiklos programą ir biudžeto projektą, rengia ir tvirtina veiklos ataskaitas.

Valdančioji taryba gali suformuoti laikinas darbo grupes (*ad hoc*) kilusioms neatidėliotinoms problemoms spręsti.

Valdančioji taryba kartu su Europos Komisija patvirtina Centro metinės veiklos planą, kurio projektą privalo pateikti Centro direktorius. Ne vėliau nei kiekvienų metų kovo 31 d. Valdančioji taryba privalo pateikti Europos Komisijai Centro metinės finansinės veiklos pajamų ir išlaidų sąmatą.

16.11. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas

Bendra charakteristika ir tikslai. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (*angl. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions – EUROFOUND*) buvo įsteigtas 1975 m. gegužės mėn. 26 d. Tarybos reglamentu Nr. 1365/75³¹³ su pataisomis Tarybos reglamente Nr. 1947/93³¹⁴, Graikijos stojimo į Europos Bendrijas sutartimi³¹⁵, Ispanijos ir Portugalijos stojimo sutartimi³¹⁶, Austrijos, Suomijos, Švedijos stojimo sutartimi³¹⁷.

³¹³ Regulation (EEC) No 1365/75 of the Council of 26 May 1975 on the creation of a European Foundation for the improvement of living and working conditions // Official Journal L 139, 30.05.1975. P. 1.

³¹⁴ Council Regulation (EEC) No 1947/93 of June 1993 amending Regulation No 1365/75 of 26 May 1975 on creation of a European Foundation for the improvement of living and working conditions // OJ L 182, 23.7.1993. P. 13.

³¹⁵ Act of Accession of Greece // OJ L 291, 19.11.1979.

³¹⁶ Act of Accession of Spain and Portugal // OJ L 302, 15.11.1985. P. 23.

³¹⁷ Act of Accession of Austria, Sweden and Finland // OJ L C 241, 29.8.1994. P. 21.

Reglamento 2 straipsnyje suformuluoti tokie Fondo veiklos tikslai:

– Prisdėti planuojant ir įgyvendinant geresnes gyvenimo ir darbo sąlygas per žinių ir informacijos šios veiklos klausimais platinimą.

– Plėtoti vidutinės trukmės ir ilgalaikius gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo projektus remiantis egzistuojančia praktine patirtimi ir nustatant pokyčius lemiančius veiksnius.

– Fondui pavedama analizuoti Bendrijos vykdomas šios veiklos politikas ir konsultuoti tais klausimais Bendrijos institucijas.

Siekdamas šių tikslų Fondas bendradarbiauja su universitetais, mokykloje ir mokslinio tyrimo institutais, ekonominėmis ir socialinėmis administracinėmis institucijomis ir skatina steigti įvairias darbo grupes, padėti įgyvendinti įvairius bendruosius projektus, organizuoti mokymo kursus, seminarus.

Fondas glaudžiai bendradarbiauja su valstybių narių ir tarptautinių organizacijų panašios paskirties specializuotais institutais, fondais bei kitokiomis struktūromis. Fondo būstinė yra Airijos sostinėje Dubline. Fondo veikla finansuojama iš Bendrijos biudžeto³¹⁸.

Valdymas. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo Reglamento 6 straipsnyje numatytos vadybinės struktūros yra:

- Administracinė taryba (angl. *Administrative Board*);
- direktorius ir pavaduotojas (angl. *Director and deputy director*);
- Ekspertų komitetas (angl. *Committee of Experts*).

Administracinės tarybos sudėtį tvirtina Ministrų Taryba. Jos sudėtyje numatyti 48 nariai, kuriuos deleguoja:

- valstybių narių vyriausybės 15;
- darbdavių organizacijos 15;
- darbuotojų organizacijos 15;
- Europos Komisija 3.

Ministrų Taryba savo sprendimu patvirtina Fondo administracinę tarybą atsižvelgdama į tai, kad joje būtų atstovaujama visoms valstybėms narės ir visoms numatytoms organizacijoms bei Europos Komisijai. Be to, Ministrų Taryba paskiria ir alternatyvius Administracinės tarybos narius, kurie gali pakeisti tikruosius narius, kai pastarieji negali dalyvauti Tarybos veikloje. Administracinės tarybos nariai skiriami trejiems metams su teise būti paskirtiems kitam trejų metų laikotarpiui.

³¹⁸ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. – http://europa.eu.int/agencies/eufond/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

Administracinė taryba iš savo narių tarpo vieneriems metams išsirenka pirmininką ir tris pirmininko pavaduotojus. Pirmininkas privalo sukviesti Tarybą ne rečiau kaip du kartus per metus arba kai to pageidauja ne mažiau nei trečdalis Tarybos narių. Administracinės tarybos sprendimai priimami absoliučia balsų dauguma.

Administracinė taryba ne tik tvarko visus Fondo administracinius reikalus, bet ir numato Fondo veiklos gaires po konsultacijų su Ekspertų komitetu, tvirtina darbų programas ir veiklos ataskaitas, biudžetą, Vidaus veiklos taisykles.

Fondo direktorių ir jo pavaduotoją skiria Ministrų Taryba iš kandidatų sąrašo, kurį pasiūlo Administracinė taryba. Direktorius ir pavaduotojas skiriami penkeriems metams su teise būti paskirtiems kitam penkerių metų laikotarpiui.

Pagal Fondo reglamento 10 straipsnį turi būti sudarytas 12 narių Ekspertų komitetas. Ekspertų komiteto narius skiria Ministrų Taryba trejų metų laikotarpiui su teise būti paskirtiems šioms pareigoms kitam trejų metų laikotarpiui.

Fondo direktorius kasmet iki liepos 1 dienos privalo pateikti Administracinei tarybai metinę veiksmų programą. Rengdamas šią programą Fondo direktorius konsultuojasi su Ekspertų komiteto nariais, kitomis institucijomis ir organizacijomis, įskaitant ir Europos ekonomikos ir socialinių komitetą.

Ne vėliau nei kovo 31 d. Fondo direktorius pateikia metinę atliktų darbų bei finansines ataskaitas, kurias privalo patvirtinti Fondo Administracinė taryba. Patvirtintos ataskaitos pristatomos Komisijai, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui.

16.12. Europos saugumo ir sveikatos darbe agentūra

Bendra charakteristika ir tikslai. Europos saugumo ir sveikatos darbe agentūros (*angl. European Agency for Safety and Health at Work – EU–OSHA*) įsteigimo teisinis pagrindas yra Tarybos reglamentas Nr. 2062/94³¹⁹ bei jį papildęs Tarybos reglamentas Nr. 1643/95³²⁰.

³¹⁹ Council Regulation (EC) No 2062/94 of 18 July 1994 establishing a European Agency for Safety and Health at Work // OJ L 216, 20.08.1994. P. 1.

³²⁰ Council Regulation (EC) No 1643/95 of 29 June 1995 amending Council Regulation No 2062/94 of 18 July 1994 establishing a European Agency for Safety and Health at Work // OJ L 156, 7.7.1995. P. 1.

Reglamento 2 straipsnyje yra numatyti šie pagrindiniai Agentūros veiklos tikslai:

– teikti techninę, mokslinę ir ekonominę informaciją Bendrijos institucijoms, valstybėms narėms ir visiems kitiems subjektams, dalyvaujantiems gerinant darbuotojų darbo aplinką, vykdyti darbo apsaugos ir sveikatos darbe gerinimo programas remiantis Bendrijos sutartyse įtvirtintomis nuostatomis.

Siekdama šių tikslų Agentūra:

– renka ir platina techninę, mokslinę ir ekonominę informaciją valstybėse narėse siekdama ją perduoti Bendrijos institucijoms, valstybėms narėms ir suinteresuotosioms šalims nacionalinių programų ir prioritetų teigiamos patirties platinimo tikslais;

– renka techninę, mokslinę ir ekonominę informaciją apie saugumo ir sveikatos darbe srityje atliekamus mokslinius tyrimus ir platina šių tyrimų duomenis;

– remia ir skatina keitimąsi informacija bei teigiama patirtimi tarp valstybių narių, įskaitant mokymo programų rengimą;

– organizuoja konferencijas ir seminarus, keitimąsi valstybių narių ekspertais;

– bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis steigia institucinę informacijos tinklą;

– renka ir platina teigiamą trečiųjų šalių ir tarptautinių organizacijų patirtį (PSO ir kt.);

Agentūros būstinė yra Ispanijos mieste Bilbao, jos veikla finansuojama iš Bendrijos skiriamų biudžeto lėšų.³²¹

Valdymas. Europos saugumo ir sveikatos darbe agentūros Reglamento 5 straipsnyje nurodomos šios vadybinės struktūros:

– Administracinė taryba (angl. *Administrative Board*);

– direktorius ir direktoriaus pavaduotojas (angl. *Director and deputy director*);

– Ekspertų komitetas (*Committee of Experts*).

Svarbiausia Agentūros vadybinė struktūra yra Administracinė taryba, kurią sudaro valstybių narių vyriausybių, darbdavių ir darbuotojų organizacijų bei Europos Komisijos atstovai:

– valstybės narės 15;

– darbdavių organizacijos 15;

³²¹ European Agency for Safety and Health at Work. – http://europa.eu.int/agencies/osha/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

- darbuotojų organizacijos 15;
- Europos Komisija 3.

Kiekvienam atstovui jį delegavusi institucija skiria po vieną alternatyvų nari, kurie dalyvauja posėdžiuose ir turi balsavimo teisę tik nedalyvaujant tikriesiems Tarybos nariams.

Administracinės tarybos sudėtį tvirtina Ministrų Taryba trejiems metams su teise pratęsti kadenciją kitam trejų metų laikotarpiui. Administracinė taryba iš savo narių tarpo išsirenka pirmininką ir tris jo pavaduotojus. Pirmininko pavaduotojų kandidatūras teikia skirtingos Tarybos grupės.

Administracinė taryba skiria Agentūros direktorių ir jo pavaduotoją, konsultuodamasi su Ekspertų komitetu numato Agentūros veiklos gaires, pagal direktoriaus pateiktą projektą rengia darbų programą ir, Komisijai pritarus, ją tvirtina, patvirtina Agentūros vidaus veiklos taisykles; iki kovo 31 d. siunčia Komisijai ir Audito rūmams patvirtintą metinę pajamų ir išlaidų sąmatą.

Agentūros direktorius ir jo pavaduotojai skiriami iš Komisijos pateiktų kandidatų sąrašo penkeriems metams su teise būti paskirtiems toms pačioms pareigoms kitai penkerių metų kadencijai. Jie vadovauja Agentūrai kasdienėje veikloje ir atstovauja jos interesams kitose institucijose.

Ekspertų komiteto narius skiria Ministrų Taryba pagal Komisijos pasiūlymą atsižvelgdama į tai, kad jame būtų atstovaujama visoms valstybėms narėms ir kad tai būtų aukštos kvalifikacijos gyvenimo ir darbo sąlygų mokslo technikos specialistai.

Stebėtojų teisėmis Agentūros veikloje dalyvauja Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo, Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos ir Europos profesinių sąjungų konfederacijos deleguoti atstovai.

16.13. Europos Sąjungos įstaigų vertimo centras

Bendra charakteristika ir tikslai. Europos Sąjungos įstaigų vertimo centro (*angl. Translation Centre for Bodies in the European Union*) įsteigimo teisinis pagrindas yra Tarybos reglamentas Nr. 2965/94³²² ir vėliau jį papildęs Tarybos reglamentas Nr. 2610/95³²³.

³²² Council Regulation (EC) No 2695/94 of 28 November 1994 setting up a Translation Centre for bodies of the European Union // OJ L 314, 07.12.1994. P. 1.

³²³ Council Regulation (EC) No 2610/95 of October 1995 amending Regulation (EC) No 2965/94 setting up a Translation Centre for bodies of the European Union // OJ L 268, 10.11.1995. P. 1.

Centro reglamento 2 straipsnio 1 paragrafe nurodoma, kad Centras teiko vertimų paslaugas šioms Bendrijos įstaigoms:

- Europos aplinkos agentūrai;
- Europos mokymo fondai;
- Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centrai;
- Europos medicinos produktų vertinimo agentūrai;
- Europos saugaus ir sveiko darbo agentūrai;
- Vidaus rinkos derinimo įstaigai;
- Europolui ir Europolo narkotikų padaliniui;

Reglamento 2 straipsnio 2 paragrafe nurodoma, kad kitos Ministrų Tarybos sprendimais įsteigtos agentūros ir įstaigos, kurios nėra paminėtos 1 paragrafe, gali naudotis šio Centro paslaugomis.

Centras ir kiekviena iš Bendrijos agentūrų arba įstaigų privalo sudaryti sutartis ir numatyti bendradarbiavimo sąlygas³²⁴.

Svarbiausias Vertimų centro tikslas yra skatinti ES institucijas bendradarbiauti siekiant mažinti vertimų sąnaudas bei gerinti vertimų kokybę. Vertimų centras aptarnauja visas ES institucijas, kurios neturi nuosavų vertimų tarnybų. Centro būstinė įsikūrusi Liuksemburge, jame dirba maždaug 140 darbuotojų.

Valdymas. Europos Sąjungos įstaigų vertimo centro Reglamento 4–9 straipsniuose numatytos šios valdymo struktūros:

- Valdančioji taryba (angl. *Management Board*);
- direktorius (angl. *Director*).

Vertimų centro svarbiausia sprendimų priėmimo struktūra yra Valdančioji taryba, kurią sudaro valstybės narės paskirdamos po vieną savo atstovą, Europos Komisija – du atstovus ir po vieną atstovą deleguoja Centro partneriai (ES agentūros, fondai, centrai ir kt.). Visiems Tarybos nariams paskiriami pakaitiniai nariai. Taryba skiriama trejiems metams su galimybe pratęsti kadenciją dar trejiems metams. Valdančiosios tarybos pirmininku skiriamas vienas iš Komisijos deleguotų atstovų. Valdančioji taryba tvirtina Centro metinę veiklos programą ir metinę atliktų darbų ataskaitą, kurių projektus pateikia direktorius, Centro biudžeto projektą ir metinę išlaidų sąmatą, kuriuos pateikia direktorius, Vidaus veiklos taisyklės, pagal numatytus terminus atsiskaito su ES institucijomis.

Valdančioji taryba penkeriems metams skiria Centro direktorių iš Komisijos pateiktų kandidatų. Direktorius kadencija gali būti pratęsta

³²⁴ Translation Centre for the Bodies of the European Union // http://europa.eu.int/agencies/cdt/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

kitai penkerių metų kadencijai. Direktorių vadovauja kasdienei Centro veiklai ir jai atstovauja.

16.14. Europos rekonstrukcijos agentūra

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos rekonstrukcijos agentūros (angl. *European Agency for Reconstruction – EAR*) įsteigimo teisinis pagrindas yra Tarybos reglamentas Nr. 2454/99³²⁵ su Tarybos reglamento Nr. 2415/01 papildymais.³²⁶

Agentūra sukurta tam, kad vadovautų ES paramos programoms buvusios Jugoslavijos teritorijoje (Kosove, Serbijoje, Juodkalnijoje, Makedonijoje). Pagrindiniai ES paramos programų tikslai yra šie:

- remti gerą valdymą per institucinę plėtrą ir įstatymų laikymąsi;
- remti rinkos ekonomikos plėtrą per investicijas į svarbiausias ekonomikos sritis ir aplinkosaugą;
- remti socialinę plėtrą, ugdyti pilietinę visuomenę.

Agentūros būstinė įsikūrusi Graikijos mieste Solonikuose ir turi operatyvinius centrus Prištinoje, Belgrade, Podgoricoje bei Skoplėje. ES per savo paramos programas 2003 m. skyrė 315 milijonų eurų. Agentūra šiuo metu yra sukaupusi beveik 2 milijardų eurų kapitalą.

Europos rekonstrukcijos agentūra už savo veiklą atsiskaito Europos Parlamentui ir Tarybai.³²⁷

Europos rekonstrukcijos agentūroje dirba 85 tarptautiniai pareigūnai (angl. *International staff*).

Valdymas. Pagal Reglamento 17–20 straipsnių nuostatas Agentūrai vadovauja:

- Valdančioji taryba (angl. *Governing Board*);
- direktorius (angl. *Director*).

Valdančioji taryba, kaip numato Agentūros Reglamento 17 straipsnis, sudaroma į ją skiriant po vieną kiekvienos valstybės narės atstovą ir du Komisijos atstovus. Vienas iš Komisijos paskirtų atstovų privalo būti

³²⁵ Council Regulation (EC) No 2454/1999 of 15 November 1999 amending Regulation (EC) No 1628/96 relating to aid for Bosnia and Herzegovina, Croatia, the Federal Republic of Yugoslavia and former Republic of Macedonia, in particular by the setting up of a European Agency for Reconstruction // OJ L 299, 20.11.1999. P. 1.

³²⁶ Council Regulation (EC) No 2415/2001 of 7 December 2001 // OJ L 327, 12.12.2001. P. 1.

³²⁷ European Agency for Reconstruction. – http://europa.eu.int/agencies/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

Komisijos narys (komisaras). Valdančioji taryba skiriama 30 mėnesių. Kiekvienas Tarybos narys turi vieną balsą.

Tarybos pirmininku skiriamas Komisijos narys. Kartą per mėnesį Pirmininkas kviečia Tarybos posėdį. Neeiliniai posėdžiai gali būti kviečiami tada, kai to pageidauja paprasta Tarybos narių dauguma arba Agentūros direktorius.

Valdančioji taryba rengia ir tvirtina Agentūros Vidaus veiklos taisykles, su Komisija suderintas metines veiklos programas su apskaičiuotais finansų poreikiais, metines veiklos ataskaitas Komisijai, Europos Parlamentui, Tarybai.

Agentūros direktorių 30 mėnesių laikotarpiui skiria Valdančioji taryba iš Komisijos siūlomų kandidatų. Direktoriaus pareigos gali būti pratęstos kitam 30 mėnesių laikotarpiui.

Direktorius atsako už kasdienę Agentūros veiklą, atstovauja Agentūrai, tvarko visus personalo reikalus, rengia veiklos programas bei ataskaitas, planuoja biudžeto išlaidas. Kiekvieną metų ketvirtį direktorius pateikia veiklos ataskaitą Europos Parlamentui.

16.15. Europos mokymo fondas

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos mokymo fondas (angl. *European Training Foundation – ETF*) buvo įsteigtas Tarybos reglamentu Nr. 1360/90³²⁸ su pakeitimais Tarybos reglamentuose Nr. 2063/94³²⁹; Nr. 1572/98³³⁰; Nr. 2666/00³³¹.

Europos mokymo fondo Reglamento 1 straipsnyje išvardijami šie jo veiklos tikslai teikiant pagalbą profesinio mokymo srityje:

– Vidurio ir Rytų Europos valstybėms pagal Tarybos reglamento Nr. 3906/89 numatytas paramos programas arba kitus jį lydinčius teisės aktus;

– Naujoms nepriklausomoms valstybėms (buvusiai TSRS) ir Mongolijai pagal reglamentą Nr. 1279/96 (Euratom, EC) numatytas paramos programas arba kitus jį lydinčius teisės aktus;

³²⁸ Council Regulation (EC) No 1360/90 of May 1990 establishing a European Training Foundation // OJ L 131, 23.05.1990. P. 1.

³²⁹ Council Regulation (EC) No 2063/94 of 27 July 1994 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 216, 20.8.1994. P. 9.

³³⁰ Council Regulation (EC) No 1572/98 of 17 July 1998 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 206, 23.7.1998. P. 1.

³³¹ Council Regulation (EC) No 2666/2000 of December 2000 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 306, 7.12.2000. P. 1.

– Bendrijai nepriklausančioms Viduržemio jūros valstybėms pagal Tarybos reglamento Nr. 1488/96 numatytas paramos programas bei jį lydintįs teisės aktus;

– Kitoms valstybėms pagal Tarybos reglamento Nr. 2666/2000 numatytoms paramos programoms vykdyti.

Europos mokymo fondui numatyti panašūs tikslai kaip Europos profesinio mokymo plėtros centrui, transeuropinėms universitetinių studijų mobilumo programoms (Tempus Phare) bei kitoms ES Tarybos inicijuotoms programoms teikiant paramą Vidurio ir Rytų Europos valstybėms.³³²

Valdymas. Europos mokymo fondo Reglamento 5–7 straipsniuose numatytos šios valdymo struktūros:

- Valdančioji taryba (angl. *Governing Board*);
- Patariamasis forumas (angl. *Advisory Forum*);
- direktorius (angl. *Director*);
- gali būti sudarytos *ad hoc* grupės.

Valdančioji taryba sudaroma į ją skiriant po vieną kiekvienos valstybės narės atstovą ir tris Komisijos atstovus. Kiekvienam nariui paskiriamai alternatyvūs nariai. Alternatyvūs nariai gali dalyvauti posėdžiuose kartu su tikraisiais nariais, bet tokiu atveju jie neturi balsavimo teisės. Balsavimo teisę alternatyvūs nariai įgyja tik tuo atveju, kai posėdyje negali dalyvauti tikrieji nariai. Valdančioji taryba sudaroma trejiems metams su galimybe jos nariams eiti tas pačias pareigas kitą kadenciją. Sprendimai Taryboje priimami dviejų trečdalių balsų dauguma.

Valdančiajai tarybai pirmininkauja vienas iš į ją paskirtų Komisijos atstovų. Pirmininkas privalo sukviesti Tarybos posėdžius ne rečiau nei du kartus per metus arba kai to pageidauja paprasta Tarybos narių dauguma.

Valdančioji taryba kartu su Fondo direktoriumi, pasikonsultuodama su Komisija, privalo parengti trejų metų darbų programą bei jos pagrindu kasmetinių darbų programas, taip pat tvirtina direktoriaus parengtas darbų ir finansines ataskaitas bei biudžetą.

Metinę Fondo ataskaitą tvirtina Komisija ir teikia ją Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, valstybėms narėms bei toms valstybėms, kurioms Fondas teikia paramą.

³³² European Training Foundation. – http://europa.eu.int/agencies/etf/index_en.htm – žiūrėta 2003 07 11.

Patariamąjį forumą Valdančioji taryba suformuoja iš profesinio mokymo ekspertų. Kiekviena valstybė narė bei valstybės, gaunančios Fondo paramą, į patariamąjį forumą deleguoja po du ekspertus. Po du ekspertus į šį forumą gali deleguoti ir europinio lygio socialiniai partneriai bei tarptautinės organizacijos. Patariamasis forumas formuojamas trejiems metams, o jam pirmininkauja Fondo direktorius. Patariamasis forumas privalo susirinkti į posėdžius ne rečiau nei kartą per metus.

Fondo direktorių penkeriems metams skiria Valdančioji taryba iš Komisijos pasiūlytų kandidatų. Direktorius atsako už kasdieninę Agentūros veiklą, atstovauja Agentūrai, tvarko visus personalo reikalus, rengia veiklos programas bei ataskaitas, planuoja biudžetą. Fondo biudžeto kontrolę vykdo Komisija ir Audito rūmai.

17. EUROPOS ANTIKORUPCIJOS ĮSTAIGA

Bendra charakteristika ir funkcijos. Europos antikorupcijos tarnyba (*pranc. Office Europeen De Lutte Anti-fraude, santrumpa – OLAF*) buvo įsteigta Komisijos sprendimu 1999/352 EB tuo metu jau veikusios Europos Komisijoje vidaus antikorupcijos tarnybos pagrindu.³³³

OLAF pirmtakė Europos Komisijos vidaus antikorupcijos tarnyba buvo įsteigta 1988 m. Europos Parlamentui pakartotinai reikalaujant stiprinti Komisijos biudžeto lėšų naudojimo kontrolę ir siekimo išvengti sukčiavimo bei korupcijos pasireiškimų. Pirmaisiais metais šioje įstaigoje dirbo tik dešimt valdininkų, kurie nepajėgė deramai vykdyti jiems keliamų uždavinių.

Metai po metų ši tarnyba buvo praplėsta priėmus naujus darbuotojus ir padidinus jos galias. 1997 m. Europos Komisijos antikorupcijos tarnyboje jau dirbo 60 nuolatinio personalo tarnautojų bei 62 pagal laikinas sutartis samdomi specialistai.³³⁴

Amsterdamo sutarties 280 straipsnyje buvo numatyta dar labiau stiprinti ES finansinių interesų gynimą ir tuo vadovaujantis 1998 m. Komisija pasiūlė įsteigti savarankišką instituciją – Europos antikorupcijos tarnybą – vietoje iki tol Komisijos sudėtyje veikusios vidaus Antikorupcijos tarnybos. Ši tarnyba pradėjo savarankišką veiklą nuo 1999 m. sausio mė-

³³³ Commission Decision 1999/352 // Official Journal 1999 L 136.

³³⁴ B. Financial Control: the Court of Auditors and OLAF // Peterson J. and M. Shackleton (eds.). The Ins Laffan institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002. P. 237.

nesio Europos Komisijos sudėtyje.

OLAF gindama ES finansinius interesus kovojant su sukčiavimu ir korupcija atlieka šias funkcijas:

- vykdo visus su sukčiavimu ir korupcija susijusius tyrimus, perduodamus Komisijai pagal ES veikiančius teisės aktus ir trečiojoje šalyse pagal susitarimus;

- saugo Bendriją nuo bet kokių veiksmų, kurie gali daryti įtaką administraciniam arba baudžiamajam procesui;

- atlieka valstybių narių antikorpucijos ir audito nacionalinių tarnybų sukčiavimo ir korpucijos prevencijos koordinatoriaus funkciją;

- teikia pasiūlymus naudoti naujas sukčiavimo ir korpucijos prevencijos metodus.

Struktūra ir valdymas. Nors Europos antikorpucijos tarnyba formaliai pavaldi už ES biudžetą atsakingam Komisijos nariui (komisarui), ji visiškai nepriklausoma tiriant sukčiavimo ir korpucijos atvejus, o įstaigos vadovas – generalinis direktorius yra nepriklausomas priimdamas sprendimus. Antikorpucijos tarnybos generalinį direktorių penkeriems metams skiria Komisija po konsultacijų su Europos Antikorpucijos tarnybos Priežiūros komitetu, Taryba ir Europos Parlamentu. Generalinis direktorius gali būti perrinktas dar vienai penkerių metų kadencijai.

Tarnybos veiklą kontroliuoja Priežiūros komitetas. Komitetą sudaro penki nepriklausomi asmenys, paskirti bendru Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos sutarimu.

OLAF veiklos reglamento 11 straipsnyje nurodoma, kad Priežiūros komitetas privalo garantuoti šios įstaigos savarankiškumą per reguliariai vykdomą tyrimo funkcijų įgyvendinimo stebėjimą.³³⁵

2002 m. Tarnyboje dirbo maždaug 350 darbuotojų, kurie buvo paskirstyti į tris direktoratus, o pastarieji kiekvienas į 3–5 skyrius.

OLAF veikla reglamentuojama Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1073/1999 EB. Šio reglamento 6 straipsnyje nurodoma, kad visiems tyrimams vadovauja generalinis direktorius, o atliekant tyrimo darbus institucijos pareigūnams privalo padėti valstybių narių kompetingos institucijos. Reglamento 7 straipsnyje visos institucijos, juridiniai ir fiziniai asmenys, įstaigos, agentūros įpareigojamos nedelsiant teikti Antikorpucijos įstaigai visą pageidaujamą informaciją apie galimus korpucijos bei sukčiavimo atvejus.

³³⁵ European Anti-Fraud Office (OLAF). Europe confronts cross-border fraud. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2003.

2002 metų birželio 30 dieną pateiktoje OLAF ataskaitoje nurodoma, kad iš viso nuo 1988 m. buvo ištirta 2900 sukčiavimo ir korupcijos atvejų, iš kurių 1474 bylos buvo pradėtos po 1999 m. liepos 1 dienos. 552 bylos buvo pradėtos tirti pirmą 2002 m. pusmetį.³³⁶

Per pastarąjį ataskaitinį laikotarpį daugiausia informacijos apie sukčiavimus ir korupcijos atvejus pateikė:

- valstybės narės – 125 (22 proc.);
- Komisija – 175 (30 proc.);
- kitos ES institucijos – 37 (7 proc.);
- laisvu telefonu – 47 (8 proc.);
- iš kitų šaltinių – 192 (33 proc.).³³⁷

OLAF savo tikslų siekia glaudžiai bendradarbiaudama su ES valstybių narių kompetentingomis institucijomis. Tuo tikslu OLAF teikia valstybėms narėms techninę bei “know-how” paramą atskleisdama korupcijos ir sukčiavimo atvejus. OLAF pagal savo kompetenciją teikia pasiūlymus dėl ES teisės aktų pataisų.

Pagal Europos Bendrijos sutarties 280 straipsnį Komisija bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis kasmet privalo pateikti pranešimą Europos Parlamentui ir Tarybai apie atliktus darbus atskleidžiant korupcijos ir sukčiavimo atvejus bei siekiant šių reiškinių prevencijos.³³⁸

³³⁶ Report of The European Anti Fraud Office. Third Activity report for the year ending June 2002. – http://europa.eu.int/olaf_en.htm – žiūrėta 2003 05 20.

³³⁷ Ibid.

³³⁸ Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002. P. 5. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU_consol.html – žiūrėta 2003 07 11.

18. PRIEDAI

I PRIEDAS. Europos Komisijos generalinių direktoratų ir kai kurių tarnybų administracinė struktūra

1. Spaudos ir komunikacijos generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. balandžio 16 d.).

Generaliniam direktoriui ir Komisijos spaudos atstovui tiesiogiai pavaldžios Vidaus audito, inspekcijos bei spaudos atstovo padaliniai ir 3 direktoratai:

- Direktoratas A (3 skyriai) – tarpinstituciniai ryšiai, informacijos politika, atstovavimas valstybėse narėse;
- Direktoratas B (3 skyriai) – komunikacija, žiniasklaida ir tarnybos;
- Direktoratas C (3 skyriai) – ištekliai, personalas ir administracija, biudžetas ir finansai, informatika.

1. Personalo ir administracijos generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. kovo 4 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai atsiskaito Direkcija IDOC – tyrimo ir disciplinarinė tarnyba bei 7 direktoratai:

- Direktoratas A – personalo politika;
- Direktoratas B – teisių ir įsipareigojimų, socialinės gerovės ir veikimo politika;
- Direktoratas C – paslaugų vadyba, pastatų valdymas;
- Direktoratas D – ištekliai;
- Direktoratas L – administravimo ir personalo valdymas;
- Direktoratas DI – informatika;
- Direktoratas DS – saugumas.

2. Energetikos ir transporto generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. vasario mėn.).

Generaliniam direktoriui ir jo pavaduotojui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito tarnyba, EURATOM'o aprūpinimo agentūra ir 9 direktoratai:

- Direktoratas A (5 skyriai) – bendrieji reikalai ir ištekliai;
- Direktoratas B (4 skyriai) – transeuropinė energetika ir transporto tinklai;
- Direktoratas C (3 skyriai) – įprastinė energetika (konvencinė);
- Direktoratas D (4 skyriai) – naujoji energetika, poreikio vadyba;
- Direktoratas E (4 skyriai) – žemės transportas;

- Direktoratas F (5 skyriai) – oro transportas;
- Direktoratas G (4 skyriai) – jūrų transportas;
- Direktoratas H (4 skyriai) – branduolinė sauga;
- Direktoratas I (4 skyriai) – branduolinė inspekcija.

3. Konkurencijos generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2002 m. gruodžio 16 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldi Vidaus audito tarnyba ir trys generalinio direktoriaus pavaduotojai, kuriems savo ruožtu tiesiogiai pavaldūs 8 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – tarptautiniai ryšiai ir ryšiai su kitomis ES institucijomis, konkurencijos politikos įgyvendinimo koordinavimas;
- Direktoratas B (5 skyriai) – įmonių susijungimo darbo grupė;
- Direktoratas C (3 skyriai) – informatika, komunikacijos ir multi-medija;
- Direktoratas D (3 skyriai) – paslaugų sritis;
- Direktoratas E (4 skyriai) – karteliai, bendroji pramonė ir energetika;
- Direktoratas F (3 skyriai) – kapitalo ir vartojimo prekių pramonė;
- Direktoratas G (3 skyriai) – valstybės pagalba I;
- Direktoratas H (3 skyriai) – valstybės pagalba II.

4. Žemės ūkio generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. kovo 4 d.).

Žemės ūkio generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs trys jo pavaduotojai, o kiekvienam pavaduotojui pavaldūs po tris direktoratus:

- Direktoratas AI – tarptautiniai ryšiai I, įskaitant derybas su Pasaulio prekybos organizacija;
- Direktoratas AII – tarptautiniai ryšiai II, įskaitant plėtros procesą;
- Direktoratas B – ryšiai su kitomis ES institucijomis, kokybės kontrolė ir komunikacija;
- Direktoratas C – javų produktų rinka;
- Direktoratas D – gyvulininkystės produkcijos, specializuotų javų ir vynu rinkos;
- Direktoratas E – kaimo plėtros programos;
- Direktoratas F – SAPARD, horizontalieji kaimo plėtros aspektai;
- Direktoratas G – ekonominė analizė ir vertinimas;
- Direktoratas H – žemės ūkio teisės aktų;
- Direktoratas I – išteklių vadybos;
- Direktoratas J – audito ir žemės ūkio išlaidų.

5. Generalinis žuvininkystės direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. vasario mėn.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs Audito ir vertinimo bei Išteklų padaliniai (FISH–1 ir FISH–2) bei 4 direktoratai:

- Direktoratas FISH–A (4 skyriai) – išteklių;
- Direktoratas FISH–B (4 skyriai) – užsienio politikos ir rinkų;
- Direktoratas FISH–C (4 skyriai) – struktūrinė politika;
- Direktoratas FISH–D (5 skyriai) – horizontaliųjų politikos priemonių.

6. Įmonių generalinio direktorato sudėtis nuo 2003 m. kovo 16 d. Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito padalinys ir 8 direktoratai:

- Direktoratas R (4 skyriai) – išteklių;
- Direktoratas A (6 skyriai) – įmonių politika;
- Direktoratas B (4 skyriai) – verslumo, smulkaus ir vidutinio verslo skatinimas;
- Direktoratas C (5 skyriai) – inovacijos;
- Direktoratas D (4 skyriai) – komercija, turizmas, paslaugos, e. verslas;
- Direktoratas E (6 skyriai) – išteklių politika, įmonių aplinkosaugos politika, specifinės priemonės;
- Direktoratas F (5 skyriai) – bendroji rinka: vadyba ir vartojimo prekių įstatymų leidyba;
- Direktoratas G (5 skyriai) – bendroji rinka: standartizacija, reguliuojanti aplinka, naujas požiūris (New Approach);

7. Informacinės visuomenės generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 kovo mėn.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai arba per generalinio direktoriaus pavduotoją yra pavaldus Vidaus audito padalinys ir 7 direktoratai:

- Direktoratas R (5 skyriai) – išteklių;
- Direktoratas A (6 skyriai) – informacinės visuomenės strategija ir e. Europa;
- Direktoratas B (5 skyriai) – komunikacijų paslaugos: politika ir reguliavimas;
- Direktoratas C (6 skyriai) – komponentai ir posistemės;
- Direktoratas D (6 skyriai) – komunikacijų tinklai, saugumas;
- Direktoratas E (5 skyriai) – pagrindinės technologijos ir infrastruktūros;
- Direktoratas F (5 skyriai) – naujos technologijos ir infrastruktūros.

8. Generalinis vidaus rinkos direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m.). Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldus Vidaus audito padalinys ir 7 direktoratai:

- Direktoratas A (3 skyriai) – administracinės paramos ir komunikacijų;
- Direktoratas B (4 skyriai) – politikos plėtros, strateginio programavimo ir koordinavimo;
- Direktoratas C (3 skyriai) – laisvas prekių judėjimas, reguliuojamos profesijos ir pašto tarnybos;
- Direktoratas D (3 skyriai) – viešųjų paslaugų politika;
- Direktoratas E (4 skyriai) – paslaugos, intelektualinė ir pramoninė nuosavybė, žiniasklaida ir duomenų apsauga;
- Direktoratas F (4 skyriai) – finansų institucijos;
- Direktoratas G (4 skyriai) – finansų rinkos.

9. Ekonomikos ir finansų generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. kovo 1 d.).

Generaliniam direktoriui ir generalinio direktoriaus pavaduotojui pavaldus Vidaus audito padalinys ir 7 direktoratai:

- Direktoratas A (3 skyriai) – ekonominės studijos ir tyrimai;
- Direktoratas B (5 skyriai) – valstybių narių ekonomika;
- Direktoratas C (5 skyriai) – euro zonos ir Sąjungos ekonomika;
- Direktoratas D (5 skyriai) – tarptautiniai klausimai;
- Direktoratas E (6 skyriai) – ekonominio vertinimo tarnyba;
- Direktoratas L (6 skyriai) – (Liuksemburge) finansinės operacijos, programų vadyba ir ryšiai su Europos investicijų banku bei kitomis tarptautinėmis finansinėmis institucijomis;
- Direktoratas R (5 skyriai – ištekliai);

10. Kultūros ir švietimo generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2002 m. rugsėjo 3 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito ir Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo padaliniai bei 5 direktoratai:

- Direktoratas A (5 skyriai) – švietimo;
- Direktoratas B (4 skyriai) – neakivaizdinio mokymo;
- Direktoratas C (5 skyriai) – kultūra, audiovizualinė politika, sportas;
- Direktoratas D (5 skyriai) – jaunimo reikalai, piliečių visuomenė, komunikacijos;
- Direktoratas E (4 skyriai) – ištekliai.

11. Darbo ir socialinių reikalų generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. balandžio 1 d.).

Generaliniam direktoriui arba jo pavaduotojui tiesiogiai atsakingi Vidaus audito ir Tarpinstitucinių santykių padaliniai bei 7 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – darbo vietos ir politikos koordinavimas su Europos socialiniu fondu;
- Direktoratas B (4 skyriai) – nacionalinių darbo bei socialinės integracijos politikų stebėjimas ir Europos socialinio fondo operacijos I;
- Direktoratas C (4 skyriai) – nacionalinių darbo bei socialinės integracijos politikų stebėjimas ir Europos socialinio fondo operacijos II;
- Direktoratas D (5 skyriai) – prisitaikomumas, socialinis dialogas ir socialinės teisės;
- Direktoratas E (4 skyriai) – socialinė apsauga ir socialinė integracija;
- Direktoratas F (4 skyriai) – išteklių vadyba;
- Direktoratas G (5 skyriai) – horizontalieji ir tarptautiniai klausimai.

12. Generalinis aplinkos direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. kovo 5 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito bei Strateginio planavimo padaliniai ir 7 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – komunikacijos, valdymas, gamyba, vartojimas ir atliekos;
- Direktoratas B (4 skyriai) – gyvenimo kokybė – sveikata, gamta ir bioįvairovė;
- Direktoratas C (4 skyriai) – oro kokybė, klimato kaita, cheminės medžiagos ir biotechnologijos;
- Direktoratas D (3 skyriai) – gyvenimo programa, teisės aktų įgyvendinimas ir visuomenės apsauga;
- Direktoratas E (3 skyriai) – tarptautiniai reikalai;
- Direktoratas F (3 skyriai) – ištekliai;
- Direktoratas G (4 skyriai) – darni plėtra ir integracija.

13. Generalinis sveikatos ir vartotojų teisių direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. vasario 1 d.).

Generaliniam direktoriui arba jo pavaduotojui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito ir įvertinimo padalinys bei 7 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – bendrųjų reikalų;
- Direktoratas B (4 skyriai) – vartotojų teisių;

- Direktoratas G (4 skyriai) – visuomenės sveikatingumo;
- Direktoratas C (2 skyriai) – mokslinių nuomonių;
- Direktoratas D (5 skyriai) – maisto saugos: gamybos ir paskirstymo grandyje;
- Direktoratas E (3 skyriai) – maisto saugos: augalų sveikatingumas, gyvulių sveikatingumas ir gerovė, tarptautiniai klausimai;
- Direktoratas F (5 skyriai) – maisto ir veterinarijos tarnyba.

14. Generalinis biudžeto direktoratas.

Generaliniam direktoriui arba jo pavaduotojui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito, Ryšių su Europos Parlamentu ir Audito rūmais, Bendrojo koordinavimo, Finansų informacinių sistemų padaliniai bei 4 direktoratai:

- Direktoratas A (7 skyriai) – išlaidos;
- Direktoratas B (5 skyriai) – nuosavi ištekliai, vertinimas ir finansinis programavimas;
- Direktoratas C (5 skyriai) – biudžeto vykdymas;
- Direktoratas D (6 skyriai) – centrinė finansų tarnyba.

15. Prekybos generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. sausio mėn.).

Generaliniam direktoriui arba jo pavaduotojui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito padalinys ir 6 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – bendrieji reikalai, ištekliai, dvišaliai prekybiniai ryšiai I;
- Direktoratas B (5 skyriai) – prekybos apsauga, skundų tarnyba;
- Direktoratas C (4 skyriai) – laisvos prekybos sutartys, žemės ūkio prekyba, dvišaliai prekybiniai ryšiai II;
- Direktoratas D (3 skyriai) – Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) ir Pasaulio ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) klausimų koordinavimas, prekybos barjerų įveikimas;
- Direktoratas E (3 skyriai) – sektorinės prekybos klausimai, dvišaliai prekybiniai ryšiai III;
- Direktoratas F (3 skyriai) – PPO: darni plėtra, investicijos, standartai, intelektualinė nuosavybė, naujos technologijos. Dvišaliai prekybiniai ryšiai IV.

16. Užsienio ryšių generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. balandžio mėn.).

Generaliniam direktoriui arba vienam iš trijų jo pavaduotojų tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito, Ekonominės analizės, Delegacijų inspekcijos, Užsienio ryšių planavimo padaliniai bei 9 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – CESP, daugiašaliai ryšiai ir Šiaurės Amerika, Rytų Azija, Australija, Naujoji Zelandija, Europos ekonominė sąjunga, Europos laisvos prekybos asociacija;
- Direktoratas B (3 skyriai) – daugiašaliai ryšiai ir žmogaus teisės;
- Direktoratas C (3 skyriai) – Šiaurės Amerika, Rytų Azija, Australija, Naujoji Zelandija, Europos ekonominė sąjunga, Europos Laisvos prekybos asociacija, San Marinas, Andora, Monakas;
- Direktoratas D (3 skyriai) – Vakarų Balkanai;
- Direktoratas E (3 skyriai) – Kaukazas ir Vidurio Azija;
- Direktoratas G (4 skyriai) – Lotynų Amerika;
- Direktoratas H (5 skyriai) – Azija (išskyrus Korėją ir Japoniją);
- Direktoratas I (5 skyriai) – ištekliai, informacija, tarpinstituciniai ryšiai;
- Direktoratas K (7 skyriai) – išorės tarnybos.

17. Generalinis plėtros direktoratas (duomenys atnaujinti 2002 m. gruodžio 9 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito bei Tarpinstitucinių ryšių padaliniai ir 5 direktoratai:

- Direktoratas ELARG/A (4 skyriai) – Estija ir Lietuva, Latvija ir Lenkija, Slovėnija ir Vengrija, Kipras ir Čekija, Malta ir Slovakija;
- Direktoratas ELARG/B (4 skyriai) – horizontalūs klausimai ir tarpinstituciniai ryšiai; Bulgarija; Rumunija; Turkija;
- Direktoratas ELARG/C (2 skyriai) – koordinavimas; sektorinės analizės;
- Direktoratas ELARG/D (3 skyriai) – TAIEX, finansinio koordinavimo, sutarčių įgyvendinimo;
- Direktoratas ELARG/E (4 skyriai) – išteklių, finansinio įgyvendinimo, vertinimo, informacijos.

18. Mokesčių ir muitų sąjungos generalinis direktoratas (duomenys atnaujinti 2002 m. lapkričio 15 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito bei Vadybos ir žmogiškųjų išteklių padaliniai bei 4 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – bendrieji reikalai;
- Direktoratas B (5 skyriai) – muitų politika;
- Direktoratas C (5 skyriai) – mokesčių politika;
- Direktoratas D (3 skyriai) – programų vadyba.

19. Generalinis mokslinių tyrimų direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. kovo 1 d.).

Generaliniam direktoriui ir jo pavaduotojui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito, Tarpinstitucinių ryšių, Informavimo ir komunikacijų, Planavimo ir programavimo, Tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo padaliniai bei 12 direktoratų:

- Direktoratas A (5 skyriai) – Bendrijos veiksmų koordinavimas;
- Direktoratas B (5 skyriai) – Europos mokslo erdvės struktūra;
- Direktoratas C (5 skyriai) – mokslas ir visuomenė;
- Direktoratas D (6 skyriai) – žmogiškasis faktorius, mobilumas ir Marijos Kiuri programos;
- Direktoratas E (5 skyriai) – biotechnologijos, žemės ūkis ir maistas;
- Direktoratas F (5 skyriai) – sveikata;
- Direktoratas G (6 skyriai) – pramoninės technologijos;
- Direktoratas H (5 skyriai) – oro erdvė ir transportas;
- Direktoratas I (6 skyriai) – aplinka;
- Direktoratas J (7 skyriai) – energetika;
- Direktoratas K (5 skyriai) – žinių visuomenė ir ekonomika;
- Direktoratas L (5 skyriai) – ištekliai.

20. Generalinis regionų direktoratas.

- Direktoratas A – koncepcijos, regionų politikos koordinavimas ir vertinimas;
- Direktoratas B – Bendrijos iniciatyvos ir inovacijos;
- Direktoratas C – regioninė politika Vokietijoje, Danijoje, Suomijoje, Airijoje, Jungtinėje Karalystėje, Švedijoje;
- Direktoratas D – regioninė politika Austrijoje, Belgijoje, Ispanijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose, Portugalijoje;
- Direktoratas E – regioninė politika Prancūzijoje, Graikijoje, Italijoje;
- Direktoratas F – ISPA ir priemonės prieš įstojimą;
- Direktoratas G – finansų vadyba, teisė, rinkodara, informacija ir žmogiškieji ištekliai.

21. Generalinis teisingumo ir vidaus reikalų direktoratas (duomenys atnaujinti 2003 m. kovo 15 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito, Strateginio planavimo ir politikos padaliniai bei 3 direktoratai:

- Direktoratas A (5 skyriai) – piliečių judėjimas, pilietybė ir pagrindinės žmogaus teisės;

- Direktoratas B (5 skyriai) – kova su nusikalstamumu, terorizmu; plėtra ir užsienio ryšiai;
- Direktoratas C (3 skyriai) – išteklių vadyba, komunikacijos, informacijos tinklas.

22. Generalinis finansų kontrolės direktoratas (duomenys atnaujinti 2002 m. kovo 1 d.).

Generaliniam direktoriui (Komisijos finansų kontrolieriui) tiesiogiai pavaldūs du padaliniai ir vienas direktoratas:

- Padalinys FC.01 – personalas, administracija, biudžetas, informacinės technologijos;
- Padalinys FC.02 – metodologijos, koordinavimas, kontrolės priemonės;
- Direktoratas FC.A (4 skyriai) – finansų kontrolė;

Generalinis sekretoriatas (duomenys atnaujinti 2003 m. sausio 16 d.).

Generaliniam sekretoriui ir dviems jo pavaduotojams tiesiogiai pavaldūs Protokolo ir Tarpininkavimo tarnybos bei 6 direktoratai:

- Direktoratas A (4 skyriai) – registras;
- Direktoratas B (3 skyriai) – procedūrų ir darbo procesų supaprastinimas, atvirumas;
- Direktoratas C (4 skyriai) – politikų programavimas ir koordinavimas;
- Direktoratas D (3 skyriai) – ryšiai su ES Taryba;
- Direktoratas E (3 skyriai) – ryšiai su Europos Parlamentu, Europos ombudsmenu, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu bei Regionų komitetu;
- Direktoratas G (3 skyriai) – ištekliai ir bendrieji reikalai.

I. Jungtinė vertimų ir konferencijų tarnyba (duomenys atnaujinti 2003 m. balandžio 1 d.).

- Direktoratas TR – vertimai;
- Direktoratas RL – išteklių ir paramos kalboms.

II. Vertimų tarnyba:

- Išteklių ir paramos kalboms direktoratas;
- Vertimų direktoratas.

III. Europos paramos ir bendradarbiavimo tarnyba (duomenys atnaujinti 2002 m. gruodžio 30 d.).

Generaliniam direktoriui ir jo pavaduotojui tiesiogiai pavaldūs Vidaus audito, Inovacijų, Bendro programavimo padaliniai bei 8 direkto-

ratai:

- Direktoratas A (6 skyriai) – Europa, Kaukazas, Vidurio Azija;
- Direktoratas B (6 skyriai) – Viduržemio jūros pietūs, Vidurio Rytai;
- Direktoratas C (8 skyriai) – Afrika, Karibai, Ramusis vandenynas;
- Direktoratas D (5 skyriai) – Azija;
- Direktoratas E (5 skyriai) – Lotynų Amerika;
- Direktoratas F (6 skyriai) – horizontaliosios operacijos;
- Direktoratas G (6 skyriai) – operatyvinė parama;
- Direktoratas H (6 skyriai) – bendrieji reikalai.

IV. Europos antikorupcinė tarnyba (duomenys atnaujinti 2002 m. lapkričio 1 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs keturi skyriai (Biudžeto ir administracijos, Viešųjų ryšių, Užsienio ryšių, Teisės tarnyba) bei trys direktoratai:

- Direktoratas A (5 skyriai) – politika, teisė;
- Direktoratas B (5 skyriai) – tyrimai ir operatyvinė veikla;
- Direktoratas C (3 skyriai) – sekimas, operatyvinė strategija, informacinės technologijos.

V. Publikacijų tarnyba:

- Produkcijos direktoratas.

VI. Vidaus audito tarnyba:

- Padalinys IAS.01 – administracija ir informacinės technologijos;
- Direktoratas – audito personalas.

VII. Europos statistikos tarnyba – EUROSTAT (duomenys atnaujinti 2003 m. balandžio 17 d.).

Generaliniam direktoriui tiesiogiai pavaldūs direktoratai:

- Direktoratas R – ištekliai;
- Direktoratas A – statistinė informacija, mokslas ir duomenų analizė, techninis bendradarbiavimas su valstybėmis kandidatėmis, *Cards* ir *Tacis* šalimis;
- Direktoratas B – ekonominė statistika, ekonominė ir monetarinė konvergencija;
- Direktoratas C – informacija ir sklaida, transportas, bendradarbiavimas techniniais klausimais su trečiosiomis šalimis;
- Direktoratas D – verslo statistika;
- Direktoratas F – žemės ūkis, aplinka, maistas ir regionų statistika;

II PRIEDAS. Tarybos, Europos Parlamento bei Komisijos sprendimais įsteigtų kai kurių komitetų sąrašas

1. Ekonominės politikos komitetas (angl. *Economic Policy Committee*), įsteigtas 1974 m. vasario 18 d. Tarybos nutarimu 74/122/EEC (OJ L 63, 5.3.1974, p. 21) ir 2000 m. rugsėjo 29 d. Tarybos nutarimu 2000/604/EC (OJ L 257, 11.10.2000, p. 28).

2. Patariamasis turizmo komitetas (angl. *Advisory Committee on Tourism*), įsteigtas 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos nutarimu 86/664/EEC (OJ L 384, 31.12.1986, p. 52).

3. Farmacijos komitetas (angl. *Pharmaceutical Committee*), įsteigtas 1975 m. gegužės 20 d. Tarybos nutarimu 75/320/EEC (OJ L 147, 9.6.1975, p. 23).

4. Konsultacinis komitetas Direktyvai 89/105/EEC dėl skaidrumo priemonių reguliuojant žmonėms skirtų gydomųjų preparatų kainas pagal nacionalines sveikatos draudimo sistemas įgyvendinti (angl. *Consultative Committee for the implementation of Directive 89/105/EEC relating to the transparency of measures regulating the pricing of medicinal products for human use and their inclusion in the scope of national health insurance systems*), įsteigtas 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/105/EEC (OJ L 40, 11.2.1989, p. 8).

5. Patariamasis komitetas dėl veiklos ribojimo ir vyraujančios padėties (angl. *Advisory Committee on Restrictive and Dominant Positions*), įsteigtas 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentu Nr. 1/2003 (OJ L 1, 4.1.2003, p.1).

6. Patariamasis Koncentracijos komitetas (angl. *Advisory Committee on Concentrations*), įsteigtas 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentu Nr. 4064/89 (OJ L 395, 30.12.1989, p. 1).

8. Patariamasis komitetas dėl susitarimų ir vyraujančios padėties oro transportui (angl. *Advisory Committee on Agreements and Dominant Positions in Air Transport*), įsteigtas 1987 m. gruodžio 14 d. Tarybos reglamentu Nr. 3975/87 (OJ L 374, 31.12.1987, p. 1).

9. Patariamasis komitetas dėl susitarimų ir vyraujančios padėties jūrų transportui (angl. *Advisory Committee on Agreements and Dominant Positions in Maritime Transport*), įsteigtas 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu Nr. 4056/86 (OJ L 378, 31.12.1986, p.4).

10. Patariamasis komitetas dėl apribojimų ir monopolijos transpor-

to pramonėje (angl. *Advisory Committee on Restrictive Practices and Monopolies in the Transport Industry*), įsteigtas 1968 m. liepos 19 d. Tarybos reglamentu Nr. 1017/68 (OJ L 175, 23.7.1968, p.1).

11. Darbo komitetas (angl. *Employment Committee*), įsteigtas 2000 m. sausio 24 d. pagal Sutarties 130 str. ir Tarybos nutarimu 2000/98/EC (OJ L 29, 4.2.2000, p. 21).

12. Socialinės apsaugos komitetas (angl. *Social Protection Committee*), įsteigtas 2000 m. birželio 29 d. pagal Sutarties 144 str. Tarybos nutarimu 2000/436/EC (OJ L 172, 12.7.2000, p. 26).

13. Patariamasis socialinio saugumo ir darbininkų migrantų komitetas (angl. *Advisory Committee on Social Security for Migrant Workers*), įsteigtas 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentu Nr. 1408/71 (OJ L 149, 5.7.1971, p. 2) su pataisomis Tarybos reglamento Nr. 1386/2001 (OJ L 187, 10.7.2001, p. 1).

14. Patariamasis laisvo darbininkų judėjimo komitetas (angl. *Advisory Committee on Freedom of Movement for Workers*), įsteigtas 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentu Nr. 1612/68 (OJ L 257, 19.10.1968, p. 2) su pataisomis Tarybos reglamento Nr. 2434/92 (OJ L 245, 26.8.1992, p. 1).

15. Techninis laisvo darbininkų judėjimo komitetas (angl. *Technical Committee on Freedom of Movement for Workers*), įsteigtas 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentu Nr. 1612/68 (OJ L 257, 19.10.1968, p. 2) su pataisomis Tarybos reglamento Nr. 2434/92 (OJ L 245, 26.8.1992, p. 1).

16. Darbo saugos, higienos ir sveikatos apsaugos darbe patariamasis komitetas (angl. *Advisory Committee on Safety, Hygiene and Health Protection at Work*), įsteigtas 1974 m. Tarybos nutarimu 74/325/EEC (OJ L 185, 9.7.1974, p.15) su pataisomis Akte dėl Austrijos, Suomijos ir Švedijos stojimo į ES (OJ C 241, 29.8.1994, p. 21).

17. Patariamasis transporto komitetas (angl. *Advisory Committee on Transport*), įsteigtas 1971 m. gruodžio 20 d. pagal Sutarties 79 str., Tarybos reglamentu Nr. 2821/71 (OJ L 285, 29.12.1971, p. 46).

18. Transeuropinio transporto tinklo komitetas (angl. *Committee on Trans-European Transport Network*), įsteigtas 1996 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos nutarimu Nr. 1692/96/EC (OJ L 228, 9.9.1996, p.1) su pataisymais Europos Parlamento ir Tarybos nutarimo Nr. 1346/2001/EC (OJ L 185, 6.7.2001, p. 1).

19. Transporto infrastruktūros apmokestinimo sistemos komitetas (angl. *Committee on the System of Charging for the Use of Transport Infrastructure*), įsteigtas 1965 m. gegužės 13 d. Tarybos nutarimu (OJ 88, 24.5.1965, p. 1473) su pataisymais Tarybos nutarimo 70/108/EEC (OJ L 23, 30.1.1970, p. 24).

20. Radioaktyvių atliekų tvarkymo ir saugojimo programų komitetas (angl. *Advisory Committee on Programme Management and Storage of Radioactive Waste*), įsteigtas 1977 m. liepos 18 d. pagal Tarybos rezoliuciją (OJ C 192, 11.8.1977, p. 1) su pataisymais Tarybos nutarime 84/338/Euratom, ECSC,EEC (OJ L 177, 4.7.1984, p. 25).

21. Patariamasis paramos komitetas geležinkelio, plentų ir vidaus vandenų magistralių klausimais (angl. *Advisory Committee on Aids to Transport by Rail, Road and Inland Waterway*), įsteigtas 1970 m. birželio 4 d. Tarybos reglamentu Nr. 1107/70 (OJ L 130, 15.6.1970, p. 1) su pataisymais Tarybos reglamente Nr. 543/97 (OJ L 84, 26.3. 1997, p. 6).

22. Europos bendrijos energetikos žvaigždžių taryba (angl. *European Community Energy Star Board – ECESB*), įsteigta 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 2422/2001 (OJ L 332, 15.12.2001, p. 1).

23. Euratomo mokslo ir technikos komiteto paskirta ekspertų grupė bazinių standartų paruošimui (angl. *Expert Group appointed by the Euratom Scientific and Technical Committee to address Basic Standards*), įsteigta pagal Euratomo sutarties 31 str.

24. Euratomo mokslo ir technikos komiteto paskirta ekspertų grupė dėl radioaktyvių ištekų (angl. *Expert Group appointed by the Euratom Scientific and Technical Committee to address Radioactive Effluents*), įsteigta pagal Euratomo sutarties 37 str.

25. Konsultacinis komitetas specifinėms branduolinės energijos mokslo ir mokymo programoms įgyvendinti (2002–2006) (angl. *Consultative Committee on the Implementation of the Specific Programme for Research and Training on Nuclear Energy*), įsteigtas 2002 m. rugsėjo 30 d. Tarybos nutarimu 2002/837 Euratom (OJ L 294, 29.10.2002, p. 74).

26. Mokslinių ir techninių tyrimų komitetas (angl. *Scientific and Technical Research Committee*), įsteigtas 1974 m. sausio 14 d. Tarybos rezoliucija (OJ C 7, 29.1.1974, p. 2) su pataisymais 1995 m. rugsėjo 28 d. Tarybos rezoliucijos (OJ C 264, 11.10.1995, p. 4).

27. Koordinacinis greitųjų reaktorių komitetas (angl. *Coordinating Committee for Fast Reactors*), įsteigtas 1980 m. vasario 18 d. Tarybos rezoliucija (OJ C 51, 29.2.1980, p. 5).

28. Patariamasis komitetas viešųjų darbų sutarčių klausimais (angl. *Advisory Committee for Public Works Contracts*), įsteigtas 1971 m. liepos 26 d. Tarybos nutarimu 71/306/EEC (OJ L 185, 16.8.1971, p. 15) su pataisymais Tarybos nutarime 77/63/EEC (OJ L 13, 15.1.1977, p. 15).

29. Patariamasis bankininkystės komitetas (angl. *Banking Advisory Committee*), įsteigtas 1977 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 77/780/EEC (OJ L 322, 17.12.1977, p. 30) su pataisymais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/12/EC (OJ L 126, 26.5.2000, p. 1).

30. Kontaktinis finansinės sistemos apsaugos nuo pinigų plovimo komitetas (angl. *Contact Committee on Prevention of the Use of the Financial System for the Purpose of Money Laundering*), įsteigtas 1991 m. birželio 10 d. Tarybos direktyva 91/308/EEC (OJ L 166, 28.6.1991, p. 77) su pataisymais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/97/EC (OJ L 344, 28.12.2001, p. 76).

31. Kontaktinis Europos ekonominių interesų grupavimo komitetas (angl. *Contact Committee on the European Interest Grouping-EEIG*), įsteigta 1985 m. liepos 25 d. Tarybos reglamentu No 2137/85 (OJ L 199, 31.7.1985, p. 1).

32. Kontaktinis pinigų pervedimų ir kolektyvinių investicijų saugumą užtikrinančių teisės aktų bei administracinių priemonių kordinavimo komitetas (angl. *Contact Committee on the Coordination of Laws, Regulations and Administrative Provisions relating to Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities-UCITS*), įsteigtas 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyva 85/611/EEC (OJ L 375, 31.12.1985, p. 3) su pataisymais Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/108/EC (OJ L 41, 13.2.2002, p. 35).

33. Kontaktinis kompanijų metinių ataskaitų komitetas (angl. *Contact Committee on the annual accounts of certain types of companies*), įsteigtas 1978 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva 78/660/EEC (OJ L 222, 14.8.1978, p. 11) su pataisymais Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/65/EC (OJ L 283, 27.10.2001).

34. Patariamasis medicininio lavinimo komitetas (angl. *Advisory Committee on Medical Training*), įsteigtas 1975 m. birželio 16 d. Tarybos direktyva 75/364/EEC (OJ L 167, 30.6.1975, p. 17).

35. Patariamasis auklių lavinimo komitetas (angl. *Advisory Committee on Training in Nursing*), įsteigtas 1977 m. birželio 27 d. Tarybos nutarimu 77/454/EEC (OJ L 176, 15.7.1977, p. 11).

36. Patariamasis akušerių lavinimo komitetas (angl. *Advisory Committee on Training of Midwives*), įsteigtas 1980 m. sausio 21 d. Tarybos nutarimu 80/156/EEC (OJ L 33, 11.2.1980, p. 13).

37. Patariamasis dantistų lavinimo komitetas (angl. *Advisory Committee on the Training of Dental Practitioners*), įsteigtas 1978 m. liepos 25 d. Tarybos nutarimu 78/688/EEC (OJ L 233, 24.8.1978, p. 15).

38. Patariamasis farmacinių lavinimo komitetas (angl. *Advisory Committee on Pharmaceutical Training*), įsteigtas 1985 m. rugsėjo 16 d. Tarybos nutarimu 85/434/EEC (OJ L 253, 24.9.1985, p. 43).

39. Patariamasis veterinarių lavinimo komitetas (angl. *Advisory Committee on Veterinary Training*), įsteigtas 1978 m. gruodžio 18 d. Tarybos nutarimu 78/1028/EEC (OJ L 362, 23.12.1978, p. 10).

40. Patariamasis architektų mokymo ir lavinimo komitetas (angl. *Advisory Committee on Education and Training in the Field of Architecture*), įsteigtas 1985 m. birželio 10 d. Tarybos nutarimu 85/385/EEC (OJ L 223, 21.8.1985, p. 26).

41. Patariamasis pridėtinės vertės mokesčio komitetas (angl. *Advisory Committee on Value Added Tax*), įsteigtas 1977 m. gegužės 17 d. Tarybos direktyva 77/388/EEC (OJ L 145, 13.6.1977, p.1) su pataisymais Tarybos direktyvoje 2002/92/EC (OJ L 331, 7.12.2002).

42. Kontaktinis televizijos be sienų komitetas (angl. *Television Without Frontiers Contact Committee*), įsteigtas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/36/EC (OJ L 202, 30.7.1997, p. 60).

43. Monetarinės, finansinės ir mokėjimų balanso statistikos komitetas (angl. *Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics*), įsteigtas 1991 m. vasario 25 d. Tarybos nutarimu 91/115/EEC (OJ L 59, 6.3.1991, p. 19) su pataisomis Tarybos direktyvoje 96/174/EC (OJ L 51, 1.3.1996, p. 48).

44. Įmonių politikos grupė (angl. *Enterprise Policy Group*), įsteigta 2000 m. gruodžio 8 d. Komisijos nutarimu 2000/690/EC (OJ L 285, 10.11.2000, p. 24).

45. Cheminių medžiagų ekspozicijos limitų mokslinis komitetas (angl. *Scientific Committee for Occupational Exposure Limits to Chemical Agents*), įsteigtas 1995 m. liepos 12 d. Komisijos nutarimu 95/320/EC (OJ L 188, 9.8.1995, p. 14).

46. Vyresniųjų darbo inspektorių komitetas (angl. *Committee of Senior Labour Inspectors*), įsteigtas 1995 m. liepos 12 d. Komisijos nutarimu 95/319/EC (OJ L 188, 9.8.1995, p. 11).

47. Patariamasis moterų ir vyrų lygių galimybių komitetas (angl. *Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men*), įsteigtas 1981 m. gruodžio 9 d. Komisijos nutarimu 82/43/EEC (OJ L 20, 28.1.1982) su pataisomis Komisijos nutarime 95/420/EC.

48. Papildomų pensijų komitetas – pensijų forumas (angl. *Committee in the Area of Supplementary Pensions—the Pensions Forum*), įsteigtas 2001 m. liepos 9 d. Komisijos nutarimu 2001/548/EC (OJ L 196, 20.7.2001, p. 26).

49. Gamtinių dujų tranzito per žiedinius tinklus ekspertų komitetas (angl. *Committee of Experts on the Transit of Natural Gas through Grids*), įsteigtas 1995 m. gruodžio 8 d. Komisijos nutarimu 95/539/EC (OJ L 304, 16.12.1995, p. 57) su pataisomis Komisijos nutarime 98/285/EC.

50. Elektros energijos tranzito per žiedinius tinklus ekspertų komitetas (angl. *Committee of Experts on the Transit of Electricity between Grids*), įsteigtas 1992 m. kovo 4 d. Komisijos nutarimu 92/167/EEC (OJ L 74, 20.3.1992, p. 43) su pataisomis Komisijos nutarime 97/559/EC (OJ L 230, 21.8.1997, p. 18).

51. Atliekų tvarkymo komitetas (angl. *Committee of Waste Management*), įsteigtas 1976 m. balandžio 21 d. Komisijos nutarimu 76/431/EEC (OJ L 115, 1.5.1976, p. 73) su pataisomis Ispanijos ir Portugalijos stojimo į ES sutartyje (OJ L 302, 15.11.1985, p. 12).

52. Jūrų taršos naftos ir kitais kenksmingais produktais mažinimo ir kontrolės komitetas (angl. *Advisory Committee on the Control and Reduction of Pollution Caused by Oil and Other Harmful Substances Discharged at Sea*), įsteigtas 1980 m. birželio 25 d. Komisijos nutarimu 80/686/EEC (OJ L 188, 22.7.1980, p. 11) su pataisomis Komisijos nutarime 87/144/EEC (OJ L 57, 27.2.1987, p. 57).

53. Patariamasis moksliniams eksperimentams naudojamų gyvūnų apsaugos komitetas (angl. *Advisory Committee on the Protection of Animals Used for Experimental and Other Scientific Purposes*), įsteigtas 1990 m. vasario 9 d. Komisijos nutarimu 90/67/EEC (OJ L 44, 20.2.1990, p. 30).

54. Patariamasis vidaus rinkos koordinacijos komitetas (angl. *Advisory Committee for Coordination in the Internal Market Field*), įsteigtas 1992 m. gruodžio 23 d. Komisijos nutarimu 93/72/EEC (OJ L 26, 3.2.1993, p. 18).

55. Europos saugumo reguliuotojų komitetas (angl. *Committee of European Securities Regulators*), įsteigtas 2001 m. birželio 6 d. Komisijos nutarimu 2001/527/EC (OJ L 191, 13.7.2001, p. 43).

56. Vartotojų komitetas (angl. *Consumer Committee*), įsteigtas 2000 m. gegužės 4 d. Komisijos nutarimu 2000/323/EC (OJ L 111, 9.5.2000, p. 30).

57. Patariamasis sukčiavimo prevencijos komitetas (angl. *Advisory Committee for the Coordination of Fraud Prevention*), įsteigtas 1994 m. vasario 23 d. Komisijos nutarimu 94/140/EC (OJ L 61, 4.3.1994, p. 27).

58. Europos socialinio fondo komitetas (angl. *Committee of the European Social Fund*), įsteigtas pagal Sutarties 147 str. Tarybos 1999 m. birželio 21 d. reglamentu Nr. 1260/1999 (OJ L 161, 26.6.1999, p.1) su pataisymais Tarybos reglamente Nr. 1447/2001 (OJ L 198, 21.7.2001, p. 1).

59. Patariamasis neakivaizdinio mokymo komitetas (angl. *Advisory Committee on Vocational Training*), įsteigtas 1963 m. balandžio 2 d. Tarybos nutarimu 63/266/EEC (OJ 63, 20.4.1963) su patasymais Austrijos, Suomijos ir Švedijos stojimo į ES sutartyje (OJ C 241, 29.8.1994, p.21).

60. Žuvininkystės mokslinis, techninis ir ekonomikos komitetas (angl. *Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries*), įsteigtas 1993 m. lapkričio 19 d. Komisijos nutarimu 93/619/EC (OJ L 297, 2.12.1993, p. 25).

61. Patariamasis žuvininkystės ir akvakultūros komitetas (angl. *Advisory Committee on Fisheries and Aquaculture*), įsteigtas 1999 m. liepos 14 d. Komisijos nutarimu 1999/478/EC (OJ L 187, 20.7.1999, p. 70).

62. Patariamasis Bendrijos viešųjų pirkimų organizavimo komitetas (angl. *Advisory Committee on the Opening-up of Public Procurement in the Community*), įsteigtas 1987 m. gegužės 26 d. Komisijos nutarimu 87/305/EEC (OJ L 152, 12.6.1987, p. 32) su pataisomis Komisijos nutarime 87/560/EEC (OJ L 338, 28.11.1987, p. 37).

63. Patariamasis muitų ir netiesioginių mokesčių komitetas (angl. *Advisory Committee on Customs and Indirect Taxation*), įsteigtas 1991 m. liepos 30 d. Komisijos nutarimu 91/453/EEC (OJ L 241, 30.8.1991, p. 43).

III PRIEDAS. ES pagrindinių sutarčių nulemta institucinė ir politinė plėtra

Sutartis	Pasirašymo data	Įsigaliojimo data	Institucinė plėtra	Politinė plėtra
1	2	3	4	5
Paryžiaus	1951 m. balandis	1952 m. liepa	Įsteigė: Aukštąją vadovybę, Ministrų Tarybą (su KD ¹ balsavimu), Parlamentinę asamblėją, Teisingumo Teismą.	Padeda pagrindus sukurti anglių, pieno, kokso, geležies rūdos, metalo laužo bendrąją rinką.
Romos, Europos ekonominė bendrija.	1957 m. kovas	1958 m. sausis	Komisija, Ministrų Taryba (KD mažiau nei pagal Paryžiaus sutartį), Teisingumo Teismo asamblėja visoms 3 bendrijoms.	Sukuria pagrindus ir numato muitų sąjungos įgyvendinimo tvarkaraštį, panaikina vidaus rinkos barjerus ir nustato bendrus išorės muitus, nustato bendrą žemės ūkio ir transporto politikas.
Romos, Europos atominės energijos bendrija.	1957 m. kovas	1958 m. sausis	Komisija, Ministrų Taryba, Teisingumo Teismo asamblėja visoms 3 bendrijoms.	Sukuria branduolinių medžiagų bendros rinkos galimybę. Skatina kitokią veiklą branduolinės energetikos srityje.
Vieningas Europos aktas	1986 m. vasaris	1987 m. liepa	Teisinis Bendrijos valstybių vadovų tarybos pripažinimas, Ministrų Tarybai suteikta daugiau galimybių KD priimti sprendimus dėl vidaus rinkos, Bendradarbiavimo procedūra suteikia daugiau galių EP dalyvauti priimant teisės aktus, Sutarimo procedūra pagal EP pageidavimą.	Sutartimi numatyta iki 1992 m. baigti vidaus rinkos kūrimo procesą; Sutartimi įteisinamos naujos politikos: aplinkosaugos, ekonominės ir socialinės sanglaudos, mokslo ir plėtros; Įteisinama Europos politinio bendradarbiavimo (užsienio) politika.

¹ KV – sprendimų priėmimas kvalifikuota Tarybos narių balsų dauguma.

1	2	3	4	5
ES sutartis (Mastrichto)	1992 m. vasaris	1993 m. lapkritis	Sukuria ES kaip 3 ramsčių, struktūrą; Praplečia KD galimybę priimti sprendimus; Sukuria bendro sprendimo procedūrą ir taip padidina EP galias.	Numatomas Ekonominės ir pinigų sąjungos įgyvendinimo grafikas; 2 ir 3 ramsčiai sukuria bendros Užsienio ir saugumo politikos bei bendradarbiavimo Teisingumo ir vidaus reikalų srityse pagrindus; Bendrijos sutartyje atsiranda naujos politikos: plėtros, visuomenės sveikatos, vartotojų apsaugos.
Amsterdamo	1997 m. spalio	1999 m. gegužė	Išplečia KD taikymo galimybę; Bendro sprendimo procedūrą išplečia į naujas politikos sritis; Sukuria bendradarbiavimo procedūrą.	Stiprinama bendroji užsienio ir saugumo politika; Didžioji dalis teisingumo ir bendradarbiavimo vidaus reikalų iš trečio ramsčio perkeliama į pirmą ramstį (ES); Naujos politikos perkeliama į (ES) pirmą ramstį: antidiskriminavimo, nedarbo mažinimo, vartotojų apsaugos.
Nicos	2001 m. vasaris	2003 m.	Keičia dėl ES plėtros nacionalinių atstovavimą ES institucijose; Daugiau galimybių KD priimti sprendimus; Išplečia bendro sprendimo procedūros taikymo galimybes; Lengviau įgyvendinama bendradarbiavimo procedūra.	Praplečia bendradarbiavimą teisingumo ir vidaus reikalų srityse bei socialines bendrai vykdomų politikų taikymo sritis.

IV PRIEDAS. ES institucijų personalo funkcinės grupės ir rangai**1. EUROPOS PARLAMENTAS**

Funkcinės grupės ir rangai	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
Nepriklauso	1	–	1
A1	9	1	10
A2	25	11	36
A3	89	29	118
A4	142	76	218
A5	53	44	97
A6	78	64	142
A7	122	87	209
A8	8	–	8
Iš viso A funkcinų grupių	536	312	848
LA3	45	–	45
LA4	367	–	367
LA5	104	–	104
LA6	133	–	133
LA7	388	–	388
LA8	43	–	43
Iš viso LA funkcinų grupių	1 080	–	1 080
B1	180	53	233
B2	82	26	108
B3	135	58	193
B4	59	19	78
B5	175	52	227
Iš viso B funkcinų grupių	631	208	839
C1	825	94	919
C2	159	56	215
C3	245	39	284
C4	157	15	172
C5	331	55	386
Iš viso C funkcinų grupių	1 717	259	1 976
D1	185	16	201
D2	35	1	36
D3	5	–	5
D4	–	–	–
Iš viso D funkcinų grupių	225	17	242
Iš viso A, B, C, D	4 180	796	4 976

2. TARYBA

Funkcinės grupės ir rangai	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
Nepriklausantys	2	–	2
A1	11	–	11
A2	29	2	31
A3	51	9	60
A4	92	8	100
A5	74	12	86
A6	60	–	60
A7	88	–	88
A8	–	–	–
Iš viso A funkcinų grupių	405	31	436
LA3	45	–	45
LA4	178	–	178
LA5	265	–	265
LA6	160	–	160
LA7	233	–	233
LA8	–	–	–
Iš viso LA funkcinų grupių	881	–	881
B1	57	2	59
B2	48	–	48
B3	65	–	65
B4	34	–	34
B5	106	13	119
Iš viso B funkcinų grupių	310	15	325
C1	426	1	427
C2	317	–	317
C3	238	–	238
C4	141	–	141
C5	350	–	350
Iš viso C funkcinų grupių	1 472	1	1473
D1	67	–	67
D2	–	–	–
D3	–	–	–
D4	–	–	–
Iš viso D funkcinų grupių	67	–	67
Iš viso A, B, C, D	3137	47	3184

3. KOMISIJA

Funkcinės grupės ir rangai	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
A1	30	–	30
A2	206	22	228
A3	611	32	643
A4	1367	57	1424
A5	400	71	471
A6	1070	20	1090
A7	1419	–	1419
A8	175	–	175
Iš viso A funkcinų grupių	6278	202	6480
LA3	62	–	62
LA4	511	1	512
LA5	485	1	486
LA6	352	2	354
LA7	436	2	438
LA8	208	–	208
Iš viso LA funkcinų grupių	2054	6	2060
B1	749	21	770
B2	644	17	661
B3	810	36	846
B4	542	16	558
B5	552	–	552
Iš viso B funkcinų grupių	3297	90	3387
C1	1140	24	1164
C2	1106	42	1148
C3	1193	20	1213
C4	690	9	699
C5	639	13	652
Iš viso C funkcinų grupių	4768	108	4876
D1	239	–	239
D2	86	–	86
D3	12	–	12
D4	–	–	–
Iš viso D funkcinų grupių	337	–	337

3.1. JUNGTTINIS TYRIMŲ CENTRAS

Funkcinės grupės ir rangai	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
A1	2	–	2
A2	10	10	20
A3	33	7	40
A4	148	12	160
A5	179	11	190
A6	213	2	215
A7	133	9	142
A8	15	1	16
Iš viso A funkcinių grupių	732	43	775
B1	102	32	134
B2	124	19	143
B3	100	11	111
B4	135	10	145
B5	56	8	64
Iš viso B funkcinių grupių	517	80	597
C1	138	116	254
C2	62	37	99
C3	52	33	85
C4	33	18	51
C5	21	19	40
Iš viso C funkcinių grupių	306	223	529
D1	10	13	23
D2	6	3	9
D3	1	1	2
D4	–	–	–
Iš viso D funkcinių grupių	17	17	34
Iš viso A, B, C, D	1572	363	1935

3.2. SPAUDOS (PUBLIKACIJŲ) TARNYBA

Funkcinė grupė, rangas	Nuolat dirbo 2003 m.	Nuolat dirba 2004 m.
A1	1	1
A2	1	2
A3	8	8
A4	4	4
A5	9	15
A6	10	10
A7	20	23
A8	–	8
Iš viso A	53	71
B1	44	46
B2	40	45
B3	71	72
B4	57	50
B5	33	32
Iš viso B	245	245
C1	39	42
C2	34	36
C3	35	37
C4	41	41
C5	30	23
Iš viso C	179	179
D1	30	30
D2	11	11
D3	1	1
D4	–	–
Iš viso D	42	42
Iš viso A, B, C, D	519	537

3.3. EUROPOS ANTIKORUPCIJOS ĪSTAIGA

Funkcinēs grupēs, rangas	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikinaĩ	Īš viso
A1	1	–	1
A2	2	3	5
A3	5	4	9
A4	13	21	34
A5	14	25	39
A6	11	2	13
A7	23	23	46
A8	–	–	–
Īš viso A	69	78	147
B1	9	18	27
B2	6	–	6
B3	22	48	70
B4	6	–	6
B5	7	–	7
Īš viso B	50	66	116
C1	6	–	6
C2	12	–	12
C3	15	–	15
C4	13	–	13
C5	14	–	14
Īš viso C	60	–	60
D1	1	–	1
D2	1	–	1
D3	2	–	2
D4	–	–	–
Īš viso D	4	–	4
Īš viso A, B, C, D	183	144	327

3.4. EUROPOS PERSONALO ATRANKOS ĮSTAIGA

Funkcinės grupės, rangas	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
A1	–	–	–
A2	–	1	1
A3	1	–	1
A4	1	–	1
A5	2	–	2
A6	1	–	1
A7	6	–	6
A8	–	–	–
Iš viso A	11	1	12
B1	3	–	3
B2	11	–	11
B3	5	–	5
B4	2	–	2
B5	5	–	5
Iš viso B	26	–	26
C1	11	–	11
C2	10	–	10
C3	8	–	8
C4	13	–	13
C5	11	–	11
Iš viso C	53	–	53
D1	–	–	–
D2	–	–	–
D3	2	–	2
D4	–	–	–
Iš viso D	2	–	2
Iš viso A, B, C, D	92	1	93

4. TEISINGUMO TEISMAS

Funkcinės grupės, rangas	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikinai	Iš viso
A1	–	–	–
A2	9	1	10
A3	14	39	53
A4	12	59	71
A5	17	65	82
A6	10	20	30
A7	35	1	36
A8	–	–	–
Iš viso A	97	185	282
LA3	24	–	24
LA4	88	–	88
LA5	80	1	81
LA6	372	2	374
LA7	3	24	27
LA8	37	–	37
Iš viso LA	604	27	631
B1	23	1	24
B2	27	5	32
B3	29	26	55
B4	27	24	51
B5	92	40	132
Iš viso B	198	96	294
C1	55	–	55
C2	60	–	60
C3	38	63	101
C4	44	1	45
C5	105	1	106
Iš viso C	302	65	367
D1	25	1	26
D2	15	4	19
D3	10	15	25
D4	–	–	–
Iš viso D	50	20	70
Iš viso A, B, C, D	1251	393	1644

5. AUDITO RŪMAI

Funkcinės grupės, rangas	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikinei	Iš viso
A1	–	1	1
A2	8	–	8
A3	21	26	47
A4	42	15	57
A5	40	28	68
A6	35	1	36
A7	109	–	109
A8	–	–	–
Iš viso A	255	52	307
LA 3	9	–	9
LA4	13	–	13
LA5	31	–	31
LA6	12	–	12
LA7	54	–	54
LA8	–	–	–
Iš viso LA	74	–	74
B1	20	–	20
B2	15	–	15
B3	16	26	42
B4	7	–	7
B5	23	–	23
Iš viso B	81	26	107
C1	33	–	33
C2	26	–	26
C3	23	25	48
C4	15	–	15
C5	27	–	27
Iš viso C	124	15	139
D1	10	–	10
D2	4	–	4
D3	–	13	13
D4	–	–	–
Iš viso D	14	13	27
Iš viso A, B, C, D	593	135	728

6. EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIS KOMITETAS

Funkcinės grupės, rangas	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
Be rango	1	–	1
A1	–	–	–
A2	5	–	5
A3	8	1	9
A4	11	2	13
A5	12	1	13
A6	10	–	10
A7	24	6	30
A8	–	–	–
Iš viso A	70	10	80
LA3	15	–	15
LA4	34	–	34
LA5	42	–	42
LA6	35	–	35
LA7	81	5	86
LA8	207	5	212
B1	11	1	12
B2	16	2	18
B3	15	1	16
B4	12	–	12
B5	34	4	38
Iš viso B	88	8	86
C1	50	–	50
C2	54	3	57
C3	44	4	48
C4	20	–	20
C5	46	1	47
Iš viso C	214	8	222
D1	8	–	8
D2	6	–	6
D3	9	–	9
D4	–	–	–
Iš viso D	23	–	23
Iš viso A, B, C, D	603	31	634

7. REGIONŲ KOMITETAS

Funkcinės grupės ir rangai	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
Be rango	–	1	1
A1	–	–	–
A2	3	–	3
A3	4	1	5
A4	5	–	5
A5	10	3	13
A6	10	1	11
A7	26	10	36
A8	–	–	–
Iš viso A	58	15	73
LA3	6	–	6
LA4	9	–	9
LA5	42	–	42
LA6	9	–	9
LA7	94	5	99
LA8	–	–	–
Iš viso LA	160	5	165
B1	2	–	2
B2	4	–	4
B3	5	1	6
B4	6	–	6
B5	27	4	31
Iš viso B	44	5	49
C1	6	–	6
C2	12	–	12
C3	19	1	20
C4	20	3	23
C5	56	1	57
Iš viso C	113	5	118
D1	3	–	3
D2	2	–	2
D3	3	–	3
D4	–	–	–
Iš viso D	8	–	8
Iš viso A, B, C, D	383	31	414

8. EUROPOS OMBUDSMENAS

Funkcinės grupės ir rangai	2004 m.		
	Nuolat dirba	Laikiniai	Iš viso
A1	–	–	–
A2	–	1	1
A3	1	1	2
A4	2	1	3
A5	–	5	5
A6	–	1	1
A7	–	7	7
A8	–	–	–
Iš viso A	3	16	19
LA3	–	–	–
LA4	–	–	–
LA5	–	–	–
LA6	–	–	–
LA7	–	–	–
LA8	–	–	–
Iš viso LA	–	–	–
B1	–	–	–
B2	–	–	–
B3	1	–	1
B4	2	1	3
B5	1	2	3
Iš viso B	4	3	7
C1	–	1	1
C2	1	1	2
C3	–	–	–
C4	3	1	4
C5	3	1	4
Iš viso C	7	4	11
Iš viso A, LA, B, C, D	14	23	37

19. LITERATŪRA, ES TEISĖS AKTAI, INTERNETO SVETAINĖS

A. LITERATŪRA

1. Cairns W. Europos Sąjungos teisės įvadas. – Vilnius: Eugrimas, 1999.
2. Cini M. The European Commission. Leadership, organization and culture in the EU administration. – Manchester: Manchester University Press, 1996.
3. Hayes–Renshaw F. The Council of Ministers // John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
4. Hayes–Renshaw F. and Wallace H. Executive Power in the European Union: The Functions and Limits of the Council of Ministers//Journal of European Public Policy, 1995.
5. Jeffery Ch. Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions// John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
6. Kalonaitis R. (vad.). Lietuvos atstovavimo Europos Sąjungos institucijose poreikiai ir poveikis valstybės tarnybai // Europos integracijos studijų centras. – Vilnius: Eugrimas, 2002.
7. Bradley K. St. C. The European Court of Justice // John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
8. Laffan B. Financial Control: the Court of Auditors and OLAF// John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
9. Jeffrey L. National Interests: Coreper // John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
10. Allister Mc R. Nuo Europos Bendrijos iki Europos Sąjungos: istorinė politinė apžvalga. – Vilnius: Eugrimas, 2000.
11. McNamara K. R. Managing the Euro: the European Central Bank// John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
12. Nugent N. The Government and Politics of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2003.
13. Nugent N. The Commission's Services// John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
14. Nugent N. The European Commission. – New York: PALGRAVE, 2001.
15. Peterson J. and Shackleton M. The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.

16. De Schoutheete P. The European Council // John Peterson and Michael Shackleton (eds) / The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
17. Schaefer G. F. Linking Member States and European Administrations – The Role Of Committees and Commitology // Andreas M. and Turk A. (eds). Delegated Legislation and the Role of Committees in the EC. – The Hage: Kluwer International, 2000.
18. Schackleton M. The European Parliament // John Peterson and Michael Shackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
19. Stevens A., Handley S. Brussels Bureaucrats. The Administration of the European Union. – New York: PALGRAVE, 2001.
20. Tapio R. Political Interests: The EP's Party Groups // John Peterson and Michael Schackleton (eds). The Institutions of the European Union. – Oxford University Press, 2002.
21. Varnienė J. Istorija: civilizacijos, Lietuva, pasaulis. – Vilnius: Arlila, Leidėjų asociacija BIBLION, 2000.
22. Vitkus G. (sud.). Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas. – Vilnius: Eugrimas, 2002.

B. INTERNETO SVETAINĖS

1. Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community – http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EU_consol.html – žiūrėta 2003.7.11.
2. Single European Act. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/search/treaties_other.html – žiūrėta 2003.08.08.
3. Consolidated Version Of The Treaty On European Union. – http://europa.eu.int/eur-lex/en/EU_consol.html – žiūrėta 2003.08.08.
4. Treaty Of Amsterdam Amending The Treaty Of European Union, The Treaties Establishing The European Communities and Related Acts. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/amsterdam.html> – žiūrėta 2003.08.08.
5. Treaty of Nice Amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Certain related Acts (2001/C 80/01). – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/nice.html> – žiūrėta 2003.08.05.
6. Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe Adopted by Consensus by the European Convention on 13 June and 10 July 2003. Submitted to the President of the European Council in Rome 18 July 2003. – <http://european-convention.eu.int/bienvenue.asp?lang=EP> – žiūrėta 2003.7.30.
7. The Treaty of Accession 2003 of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia Signed in

- Athens on 16 April, 2003. – http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/table_of – žiūrėta – 7/18/2003.
8. European Council. – <http://ue.eu.int/en/info/main.htm> – žiūrėta 2003.1.12.
 9. European Parliament. – <http://www.europarl.eu.int> – žiūrėta 2003.3.15.
 10. European Commission. – http://europa.eu.int/comm/index_en.htm – žiūrėta 2003.5.3.
 11. European Court of Justice. – <http://curia.eu.int/en> – žiūrėta 2003.7.10.
 12. The Court of First Instance. – <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/tpi.htm> – žiūrėta 2003.04.22.
 13. European Court of Auditors. – <http://www.eca.eu.int/> – žiūrėta 2003.7.14.
 14. Committee of Regions. – <http://www.cor.eu.int/en/index.html> – žiūrėta 2003.6.14.
 15. Protocol on the Statute of the European Investment Bank. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre321.html> – žiūrėta 2003.06.17.
 16. European Central Bank. – <http://www.ecb.int/home/home01.html> – žiūrėta 2003.5.15.
 17. The Agencies of the European Community. – http://europa.eu.int/agencies/history_en.htm – žiūrėta 2003.07.14.
 18. European Food Safety Authority – EFSA. – <http://www.efsa.eu.int> – prisiungta 2003.07.11.
 19. Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) – OHIM – http://europa.eu.int/agencies/ohim/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 20. European Agency for the Evaluation of Medicinal Products// http://europa.eu.int/agencies/emea/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.12.
 21. Community Plant Variety Office – CPVO. – http://europa.eu.int/agencies/cpvo/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 22. European Maritime Safety Agency. – http://europa.eu.int/agencies/ems/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 23. European Aviation Safety Agency – EASA. – http://europa.eu.int/agencies/easa/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 24. European Environment Agency – EEA. – http://europa.eu.int/agencies/eea/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 25. European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC. – http://europa.eu.int/agencies/eumc/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 26. European Centre for the Development of Vocational Training. – http://europa.eu.int/agencies/cedefop/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 27. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. – http://europa.eu.int/agencies/eufond/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
 28. European Agency for Safety and Health at Work. – http://europa.eu.int/agencies/osha/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.

29. Translation Centre for the Bodies of the European Union. – http://europa.eu.int/agencies/cdt/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
30. European Agency for Reconstruction. – http://europa.eu.int/agencies/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
31. European Training Foundation. – http://europa.eu.int/agencies/etf/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
32. Report of The European Anti Fraud Office. Third Activity report for the year ending June 2002. – http://europa.eu.int/olaf_en.htm – žiūrėta 2003.05.20.
33. Protocol on the Statute of the European Investment Bank. – <http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre321.html> – žiūrėta 2003.06.17.
34. Report from the Expert Group of the Swedish Ministry of Finance “Precooking in the European Union the World of Expert Groups”, 2003, p. 57–173. – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/ggint.exe/703082-455?204&OIDN=150544&-tt=TR> – žiūrėta 2003.7.28.
35. Swedish political scientist describes complicated EU committee system // Governance, Comitology. – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/cgint.exe/703082-455?204&OIDN=1505441&-tt=TR> – žiūrėta 2003.7.28.
36. Report from the Expert Group of the Swedish Ministry of Finance “Precooking in the European Union the World of Expert Groups”, 2003, p. 57–173. – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/cgint.exe/703082-455?204&OIDN=1505441&-tt=TR> – prisijungta 2003.7.28.
37. White Paper on European Governance. – http://www.europa.eu.int/comm/governance/white-paper/index_en.htm – žiūrėta 2002.12.10.
38. Proposal for a Council Regulation amending the Staff Regulations of officials and the Conditions of Employment of other servants of the European Communities presented by the Commission. – http://europa.eu.int/comm/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.26.
39. Europolio Konvencija. – <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=legal-conv> – žiūrėta 2003.06.17
40. EUROPOL. – <http://www.europol.net/> – žiūrėta 2003.4.26.
41. European Food Safety Authority – EFSA. – <http://www.efsa.eu.int> – žiūrėta 2003.07.11.
42. Community Plant Variety Office – CPVO. – http://europa.eu.int/agencies/cpvo/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
43. European Maritime Safety Agency. – http://europa.eu.int/agencies/emsa/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
44. European Aviation Safety Agency – EASA. – http://europa.eu.int/agencies/easa/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
45. European Environment Agency – EEA. – http://europa.eu.int/agencies/eea/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
46. European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC. – http://europa.eu.int/agencies/eumc/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.

47. European Centre for the Development of Vocational Training. – http://europa.eu.int/agencies/cedefop/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
48. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. – http://europa.eu.int/agencies/eufond/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
49. European Agency for Safety and Health at Work. – http://europa.eu.int/agencies/osha/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
50. Translation Centre for the Bodies of the European Union. – http://europa.eu.int/agencies/cdt/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
51. European Agency for Reconstruction. – http://europa.eu.int/agencies/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
52. European Training Foundation. – http://europa.eu.int/agencies/etf/index_en.htm – žiūrėta 2003.7.11.
53. Report of The European Anti Fraud Office. Third Activity report for the year ending June 2002. – http://europa.eu.int/olaf_en.htm – žiūrėta 2003.05.20.

C. ES TEISĖS AKTAI

1. Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community // OJ C 325, 24.12.2002.
2. Single European Act (1986) // OJ L 169, 29.06.1987.
3. Treaty Of Amsterdam Amending The Treaty Of European Union, The Treaties Establishing The European Communities and Related Acts//OJ C 340, 10.11.1997.
4. Treaty of Nice Amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Certain related Acts (2001/C 80/01).
5. Europos Sąjungos Sutartis // Europos Sąjungos steigimo dokumentų rinktinė. – Vilnius: Eugrimas, 1998.
6. Act of Accession of Greece//OJ L 291, 19.11.1979.
7. Act of Accession of Spain and Portugal//OJ L 302, 15.11.1985.
8. Act of Accession of Austria, Sweden and Finland//OJ L C 241, 29.8.1994.
9. European Parliament Rules of Procedure 15th edition, February 2003 // OJ L 61, 5.3.2003, p. 1.
10. Rules of Procedure of the Council // OJ L 230, 28.8.2002, p. 7.
11. Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Communities // OJ L 176, 4.7.1991, p. 7 and OJ L 383, 29.12.1992 (corrigenda), with amendments dated 21 February 1995 OJ L 44, 28.2.1995, p. 61; 11 March 1997 OJ L 103, 19.4.1997, p. 1; 16 May 2000 OJ L 122, 24.5.2000, p. 43; 28 November 2000 OJ L 122, 19.12.2000, p. 1; 3 April 2001 OJ L 119, 27.4.2001; 17 September 2002 OJL 272, 10.10.2002, p. 24.

12. Committee of the Regions. Rules of Procedure // OJ L 18, 22.1.2000, p. 22.
13. Economic and Social Committee. Rules of Procedure // OJ L 268, 4.10.2002, p. 1.
14. Rules of Procedure of the Executive Board of the European Central Bank. Decision of the European Central Bank of 12 October 1999 // OJ L 314, 08.12.1999, p. 0034–0035.
15. Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank// OJ C 191, 29.7. 1992, p. 78.
16. Decision of the Secretaries–General of the European Parliament, the Council, the Commission, the Registrar of the Court of Justice, the Secretaries–General of the Court of Auditors, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, and the Representative of the European Ombudsman of 25 July 2002 on the organization and operation of the European Communities Personnel Selection Office (2002/621/EC) // OJ L 197, 26.7.2002, p. 56.
17. Rules of Procedure of the Committee set up under the auspices of the European Investment Bank (Investment Facility Committee) //O J L 325, 8.12.2001, p. 28.
18. The European Ombudsman Statute//Decision of the European Parliament on the regulations and general conditions governing the performance of the Ombudsman's duties//OJ L 113, 4.5.1994, p. 15.
19. Rules of Procedure of the Court of Auditors of the European Communities // OJ L 210, 6.8.2002, p. 1.
20. Rules of Procedure of the Commission (C 2000/3614)// Official Journal of the European Communities L 308, 8.12.2000.
21. Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety// Official Journal of the European Communities L 31, 1.2.2002, p. 1.
22. The Staff Regulations of officials and the conditions of employment of other servants of the European Union // OJ L 56, 4.3.1968, p. 1.
23. Council Decision of 21 December 1998 on the detailed provisions concerning the composition of the Economic and Financial Committee (98/743/EC //OJ L 358, 31.12.1998, p. 109.
24. Council Decision of 31 December 1998 adopting the Statute of the Economic and Financial Committee (1999/8/EC) //OJ L 5, 9.1.1999, p. 71.
25. Council Decision of 29 June 2000 setting up a Social Protection Committee 2000/436/EC // OJ L 172, 12.7.2000, p. 26.
26. Council Regulation (EEC) No 2309/93 of 22 July 1993 laying down Community procedures for the authorisation and supervision of medical products for human and veterinary use and establishing a European Agency for the Evaluation of Medicinal Products// OJ L 214, 24.08.1993, p. 1.

27. Council Decision of 31 December 1998 adopting the Statute of the Economic and Financial Committee (1999/8/EC) //OJ L 5, 9.1.1999, p. 71.
28. Council Decision of 21 December 1998 on the detailed provisions concerning the composition of the Economic and Financial Committee (98/743/EC //OJ L 358, 31.12.1998, p. 109.
29. Council Regulation (EC) No 40/94 of 20 December 1993 on the Community trade mark//Official Journal of the European Communities L 11, 14.01.1994, p. 1.
30. Council Regulation (EC) No 3288/94 of 22 December 1994 amending Council Regulation (EC) No 40/94 of 20 December 1993 on the Community trade mark // OJ L 349, 31.12.1994, p. 83.
31. Council Regulation (EEC) No 2309/93 of 22 July 1993 laying down Community procedures for the authorisation and supervision of medical products for human and veterinary use and establishing a European Agency for the Evaluation of Medicinal Products// OJ L 214, 24.08.1993, p. 1.
32. Council Regulation (EC) No 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights//OJ L 227, 1.9.1994, p. 1.
33. Council Regulation (EC) No 2506/95 of 25 October 1995 amending Council Regulation (EC) No 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights // OJ L 258, 28.10.1995, p. 3.
34. Regulation (EC) No 1406/2002 of the European Parliament and the Council of 27 June 2002 establishing a European Maritime Safety Agency // OJ L 208, 5.8.2002, p. 1.
35. Regulation (EC) No 1592/2002 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2002//OJ L 240, 7.9.2002, p. 1.
36. Council Regulation (EEC) No 1210/90 on the establishment of the European Environment Agency and the European environment information and observation network //OJ L 120, 11.5.1990, p. 1.
37. Council Regulation (EC) No 933/1999 of April 1999 amending Council Regulation (EEC) No 1210/90 on the establishment of the European Environment Agency and the European environment information and observation network // OJ L 117, 5.5.1999, p. 1.
38. Council Regulation (EEC) No 302/93 of 8 February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction//OJ L 036, 12/02/1993, p. 1.
39. Council Regulation (EC) No 3294/94 of 22 December 1994 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of 8 February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 341, 30.12.1994, p. 7.
40. Council Regulation (EC) No 2220/2000 of 28 September 2000 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 253, 7.10.2000, p. 1.

41. Council Regulation (EC) No 1035/97 of 2 June 1997 establishing a European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia//OJ L151, 10.06.1997, p. 1.
42. Regulation (EEC) No 337/75 of the Council of 10 February 1975 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training//Official Journal L 039, 13.02.1975, p.1.
43. Council Regulation (EEC) No 1946/94 of June 1993 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training// OJ L 181, 23.7.1993, p. 11.
44. Council Regulation (EC) No 1131/94 of May 1994 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training//OJ L 127, 19.5.1994, p. 1.
45. Council Regulation (EC) No 354/95 of February 1995 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training//OJ L 41, 23.2.1995, p. 1.
46. Council Regulation (EC) No 251/95 of February 1995 amending amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training//OJ L 41, 23.2.1995, p. 1.
47. Regulation (EEC) No 1365/75 of the Council of 26 May 1975 on the creation of a European Foundation for the improvement of living and working conditions// Official Journal L 139, 30.05.1975, p. 1.
48. Council Regulation (EEC) No 1947/93 of June 1993 amending Regulation No 1365/75 of 26 May 1975 on creation of a European Foundation for the improvement of living and working conditions //OJ L 182, 23.7.1993, p. 13.
49. Council Regulation (EC) No 2062/94 of 18 July 1994 establishing a European Agency for Safety and Health at Work//OJ L 216, 20.08.1994, p. 1.
50. Council Regulation (EC) No 1643/95 of 29 June 1995 amending Council Regulation No 2062/94 of 18 July 1994 establishing a European Agency for Safety and Health at Work//OJ L 156, 7.7.1995, p. 1.
51. Council Regulation (EC) No 2695/94 of 28 November 1994 setting up a Translation Centre for bodies of the European Union//OJ L 314, 07.12.1994, p. 1.
52. Council Regulation (EC) No 2610/95 of October 1995 amending Regulation (EC) No 2965/94 setting up a Translation Centre for bodies of the European Union//OJ L 268, 10.11.1995, p.1.
53. Council Regulation (EC) No 2454/1999 of 15 November 1999 amending Regulation (EC) No 1628/96 relating to aid for Bosnia and Herzegovina, Croatia, the Federal Republic of Yugoslavia and former Republic of Macedonia, in particular by the setting up of a European Agency for Reconstruction // OJ L 299, 20.11.1999, p. 1.
54. Council Regulation (EC) No 1360/90 of May 1990 establishing a European Training Foundation // OJ L 131, 23.05.1990, p. 1.

55. Council Regulation (EC) No 2063/94 of 27 July 1994 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 216, 20.8.1994, p. 9.
56. Council Regulation (EC) No 1572/98 of 17 July 1998 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 206, 23.7.1998, p. 1.
57. Council Regulation (EC) No 2666/2000 of December 2000 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 306, 7.12.2000, p. 1.
58. European Anti-Fraud Office (OLAF). Europe confronts cross-border fraud // Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2003.
59. Decision of the European Parliament, the Council, the Commission, the Court of Justice, the Court of Auditors, the Economic and Social Committee, the Committee of Regions and the European Ombudsman of 25 July 2002 establishing a European Communities Personnel Selection Office (2002/629/EC) // OJ L 197, 26.7.2002, p. 53
60. Council Decision of 29 June 2000 setting up a Social Protection Committee 2000/436/EC // OJ L 172, 12.7.2000, p. 26.
61. Council Regulation (EC) No 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights//OJ L 227, 1.9.1994, p. 1.
62. Council Regulation (EC) No 2506/95 of 25 October 1995 amending Council Regulation (EC) No 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights // OJ L 258, 28.10.1995, p. 3.
63. Regulation (EC) No 1406/2002 of the European Parliament and the Council of 27 June 2002 establishing a European Maritime Safety Agency // OJ L 208, 5.8.2002, p. 1.
64. Regulation (EC) No 1592/2002 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2002//OJ L 240, 7.9.2002, p. 1.
65. Council Regulation (EEC) NO 1210/90 on the establishment of the European Environment Agency and the European environment information and observation network //OJ L 120, 11.5.1990, p. 1.
66. Council Regulation (EC) No 933/1999 of April 1999 amending Council Regulation (EEC) No 1210/90 on the establishment of the European Environment Agency and the European environment information and observation network // OJ L 117, 5.5.1999, p. 1.
67. Council Regulation (EEC) No 302/93 of 8 February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction//OJ L 036, 12/02/1993, p. 1.
68. Council Regulation (EC) No 3294/94 of 22 December 1994 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of 8 February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 341, 30.12.1994, p. 7.

69. Council Regulation (EC) No 2220/2000 of 28 September 2000 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 253, 7.10.2000, p. 1.
70. Council Regulation (EC) No 1035/97 of 2 June 1997 establishing a European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia//OJ L151, 10.06.1997, p. 1.
71. Council Regulation (EC) No 2220/2000 of 28 September 2000 amending Council Regulation (EEC) No 302/93 of February 1993 on the establishment of a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction // OJ L 253, 7.10.2000, p. 1.
72. Council Regulation (EEC) No 1946/94 of June 1993 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training// OJ L 181, 23.7.1993, p. 11.
73. Council Regulation (EC) No 1131/94 of May 1994 amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training//OJ L 127, 19.5.1994, p. 1.
74. Council Regulation (EC) No 251/95 of February 1995 amending amending Regulation (EEC) No 337/75 establishing a European Centre for the Development of Vocational Training//OJ L 41, 23.2.1995, p. 1.
75. Regulation (EEC) No 1365/75 of the Council of 26 May 1975 on the creation of a European Foundation for the improvement of living and working conditions// Official Journal L 139, 30.05.1975, p. 1.
76. Council Regulation (EEC) No 1947/93 of June 1993 amending Regulation No 1365/75 of 26 May 1975 on creation of a European Foundation for the improvement of living and working conditions //OJ L 182, 23.7.1993, p. 13.
77. Council Regulation (EC) No 2062/94 of 18 July 1994 establishing a European Agency for Safety and Health at Work//OJ L 216, 20.08.1994, p. 1.
78. Council Regulation (EC) No 1643/95 of 29 June 1995 amending Council Regulation No 2062/94 of 18 July 1994 establishing a European Agency for Safety and Health at Work//OJ L 156, 7.7.1995, p. 1.
79. Council Regulation (EC) No 2695/94 of 28 November 1994 setting up a Translation Centre for bodies of the European Union//OJ L 314, 07.12.1994, p. 1.
80. Council Regulation (EC) No 2610/95 of October 1995 amending Regulation (EC) No 2965/94 setting up a Translation Centre for bodies of the European Union//OJ L 268, 10.11.1995, p. 1.
81. Council Regulation (EC) No 2454/1999 of 15 November 1999 amending Regulation (EC) No 1628/96 relating to aid for Bosnia and Herzegovina, Croatia, the Federal Republic of Yugoslavia and former Republic of Macedonia, in particular by the setting up of a European Agency for Reconstruction // OJ L 299, 20.11.1999, p. 1.

82. Council Regulation (EC) No 1360/90 of May 1990 establishing a European Training Foundation // OJ L 131, 23.05.1990, p. 1.
83. Council Regulation (EC) No 2063/94 of 27 July 1994 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 216, 20.8.1994, p. 9.
84. Council Regulation (EC) No 1572/98 of 17 July 1998 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 206, 23.7.1998, p. 1.
85. Council Regulation (EC) No 2666/2000 of December 2000 amending Regulation No 1360/90 establishing a European Training Foundation // OJ L 306, 7.12.2000, p. 1.
86. European Anti-Fraud Office (OLAF). Europe confronts cross-border fraud // Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2003.

Prof. habil. dr. Paulikas, Vygandas

Europos Sąjungos institucijos ir valdymas. – Vadovėlis. Vilnius: Lietuvos Pa395 teisės universiteto Leidybos centras, 2004 – p. 262, 53 lentelės.

Bibliogr. 250 p.

ISBN 9955-563-52-4

Vadovėlis „Europos Sąjungos institucijos ir valdymas“ yra pirmasis mokomasis leidinys lietuvių kalba, skirtas Lietuvos universitetų studentams. Jame pateikiama informacija apie ES institucijas, pradedant penkiomis svarbiausiomis ir baigiant agentūromis bei kitomis Europos Komisijos kontroliuojamomis žinybomis.

Aprašomi ES institucijų formavimosi Europos Bendrijose svarbiausi etapai, jų struktūra, teisinė padėtis, institucijų vadybinės struktūros ir svarbiausi institucijų vidaus veiklos taisyklių vadybiniai elementai.

Informacija pateikiama iš oficialių šaltinių, vengiant politologinių samprotavimų, siekiant mokymosi procese suteikti esmines žinias apie ES.

Vadovėlyje cituojami literatūros šaltiniai ir nurodytos interneto svetainės studentams sudaro galimybes studijuoti savarankiškai.

UDK 341.17(4)(075.8)

Vygandas Paulikas

EUROPOS SĄJUNGOS INSTITUCIJOS IR VALDYMAS

Vadovėlis

Redaktorė *Jurgita Marija Bagdonavičienė*
Viršelio dailininkė *Stanislava Narkevičiūtė*
Maketavo *Aušrinė Ilekytė*

SL 585. 2004 03 03. 13,5 leidyb. apsk. l.

Tiražas 1000 egz. Užsakymas

Išleido Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras,

Ateities g. 20, 2057 Vilnius

Puslapis internete www.ltu.lt

Elektroninis paštas leidyba@ltu.lt

Spausdino UAB „Baltijos Kopija“, Kareivių g. 13b, Vilnius

Puslapis internete www.kopija.lt

Elektroninis paštas info@kopija.lt